

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Høringsnotat

Forslag til vandplaner for Danmarks
23 hovedvandoplande

Resumé og kommentering af høringsvar
af overordnet karakter

Oktober 2014

Titel:

Høringsnotat

Forslag til vandplaner for Danmarks 23
hovedvandoplande

Resumé og kommentering af høringssvar af
overordnet karakter

Udgiver:

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
www.nst.dk

År:

2014

Må citeres med kildeangivelse

Redaktion:

Vandplaner & Havmiljø
Naturstyrelsen

ISBN:

978-87-7091-693-6

Indhold

1. Indledning	6
1.1 Høring	6
1.1.1 Vandrammedirektivets og miljømålslovens bestemmelser om høring	6
1.1.2 Høringen af vandplanforslagene	7
1.1.3 Forhøringen.....	7
1.2 Rammer for vandplanerne	7
1.2.1 Vandrammedirektivet og miljømålsloven.....	7
1.2.2 Grøn Vækst-aftalerne.....	7
1.2.3 Finansiering og kompensation	8
1.2.4 Særligt om generel og målrettet regulering	8
1.2.5 Særligt om virkemidlet ændret vandløbsvedligeholdelse	8
1.2.6 Særligt om konsekvenser af basisanalysen	9
1.2.7 Særligt om indsatsprogram i senere planperioder	9
2. Overordnede og generelle bemærkninger i høringen	10
2.1 Høringsproces.....	10
2.1.1 Inddragelse af offentligheden samt idéfase og teknisk forhøring, herunder høringsmaterialets omfang	10
2.1.2 Hvidbog	13
2.1.3 Høringsproces – svar fra den supplerende høring	13
2.2 Planudkastenes målsætninger.....	13
2.2.1 Tidsplan for gennemførelse af indsatsen – første planperiode.....	13
2.2.2 Målsætningen for kvælstofindsatsen (kystvande)	18
2.2.3 Målsætningen for fosforindsatsen (søer).....	21
2.2.4 Målsætninger for vandløbsindsatsen	21
2.2.5 Målsætninger for spildevandsindsats	28
2.2.6 Målsætninger for grundvandsindsatsen	29
2.2.7 Målsætninger for søindsatsen	31
2.2.8 De danske planudkast i forhold til indsatsen i andre lande	32
2.3 Det faglige grundlag for planudkastene.....	36
2.3.1 Stoftransport	36
2.3.2 Kortgrundlaget	37
2.3.3 Ålegræsværktøjet.....	39
2.3.4 De nedsatte arbejdsgrupper (generelt)	40
2.3.5 Betydningen af klimaændringerne.....	40
2.3.6 Opdeling i V1, V2, V3	43
2.3.7 Metodevalg generelt.....	43
2.3.8 Metodevalg kystvande og fjorde	48
2.3.9 Metodevalg vandløb	48
2.3.10 Metodevalg søer	51
2.3.11 Metodevalg spildevand	51
2.3.12 Metodevalg grundvand	52
2.4 Datagrundlaget	55
2.4.1 Overvågningsprogrammets betydning.....	55
2.4.2 Vurdering af baseline (effekten af tidligere besluttede indsatser)	58

2.4.3	Datagrundlag for vandløb.....	60
2.4.4	Datagrundlag søer.....	62
2.4.5	Datagrundlag kystvande.....	62
2.4.6	Datagrundlag spildevand.....	63
2.4.7	Datagrundlag grundvand.....	64
2.4.8	Datagrundlag miljøfarlige forurenende stoffer.....	66
2.5	Anvendelse af direktivets undtagelsesbestemmelser.....	67
2.5.1	Generel anvendelse af direktivets undtagelsesbestemmelser.....	67
2.5.2	Manglende viden.....	68
2.5.3	Biologiske og tekniske forhold.....	68
2.5.4	Forholdet til andre direktiver.....	68
2.6	Virkemidler og indsatsprogram.....	69
2.6.1	Frivillighed.....	69
2.6.2	Randzoner.....	70
2.6.3	Efterafgrøder.....	75
2.6.4	Vådområder.....	75
2.6.5	Fosfor-vådområder (Fosfor-ådale).....	78
2.6.6	Ændret vandløbsvedligeholdelse – herunder evt. påvirkning af dræn.....	79
2.6.7	Vandløbsrestaurering, herunder påvirkning af dræn.....	80
2.6.8	Fjernelse af spærringer.....	84
2.6.9	Åbning af rørlagte vandløb.....	86
2.6.10	Generelle virkemidler.....	89
2.6.11	Markvanding.....	90
2.6.12	Kvoteordning.....	92
2.6.13	Sørestaurering.....	92
2.6.14	Spildevandsrensning i det åbne land.....	92
2.6.15	Andre spildevandsindsatser.....	93
2.6.16	Flytning af vandforsyningsanlæg.....	94
2.6.17	Udpumpning af vand i vandløb.....	95
2.6.18	Akvakultur – dambrug og havbrug.....	95
2.6.19	Andre virkemidler (alternative virkemidler).....	97
2.6.20	Indsatsprogram og virkemidler relateret til grundvand.....	99
2.6.21	Spildevandsindsatser – svar fra den supplerende høring.....	99
2.7	Økonomiske forhold og finansiering.....	103
2.7.1	Sammenhæng mellem mål, virkemidler og økonomi.....	103
2.7.2	Samfunds- og erhvervsøkonomiske konsekvenser.....	107
2.7.3	Kommunernes administrative opgaver.....	111
2.7.4	Kompensation til lodsejere.....	112
2.7.5	Administrationsmodeller.....	115
2.8	Juridiske grundlag for planudkast.....	116
2.8.1	Ejendomsrettens ukrænkelighed og ekspropriation.....	116
2.8.2	Forvaltningsretlige principper, herunder proportionalitetsprincippet.....	116
2.8.3	Øvrige problemstillinger.....	118
2.9	Kommunale handleplaner.....	121
2.9.1	Udarbejdelse af handleplaner.....	121
2.10	Påvirkninger.....	122
2.10.1	Miljøfarlige forurenende stoffer.....	122
2.10.2	Okker.....	123
2.10.3	Fysiske forhold vandløb.....	124
2.10.4	Havne, klapning, sejlads, fiskeri, akvakultur og øvrigt.....	124
2.10.5	Slusefjorde.....	129
2.10.6	Jordforurening.....	130
2.11	Sammenhæng med Natura 2000-planerne.....	130

2.12	Planudkastenes retningslinjedel	131
2.12.1	Planudkastenes retningslinjedel - svar fra den supplerende høring	143
2.13	Forslag til supplerende retningslinjer	146
2.14	Vandplanens opbygning	147
3.	Sammenfatning og bemærkninger til miljøvurdering	149
3.1	Miljøvurdering	149
4.	Sammenfatning og bemærkninger til habitatvurdering.....	151
4.1	Habitatvurdering	151

1. Indledning

Forslag til vandplaner for perioden 2009-2015 blev første gang vedtaget i december 2011, men siden underkendt af Natur- og Miljøklagenævnet i 2012. Begrundelsen herfor var, at den supplerende høring af planerne på otte dage var for kort. Forslag til vandplaner for perioden 2009-2015 er derfor blevet genbehandlet efter bestemmelserne i miljømålsloven. Der er således gennemført en fornyet teknisk forhøring af myndigheder, en 6 måneders offentlig høring af vandplanerne og en 8 ugers supplerende høring af ændringer i forhold til det offentliggjorte forslag i de dele af indsatsprogrammet eller retningslinjerne, der fastsætter forpligtelser for myndigheder.

I dette notat har Naturstyrelsen resumeret alle høringssvar af overordnet og generel karakter, der er indkommet både i den 6 måneders offentlige høring og den efterfølgende supplerende høring. Når der er tale om høringssvar, der er indkommet i forbindelse med den supplerende høring anføres det specifikt i afsnittets overskrift, at høringssvarene er indkommet i den supplerende høringsperiode. Naturstyrelsen har kommenteret høringssvarene, og det oplyses, hvor det er relevant, hvordan høringssvarene har haft indflydelse på udformningen af de endeligt vedtagne vandplaner.

Notatet suppleres af lokale høringsnotater – ét for hvert af de i alt 23 hovedvandoplande. I disse høringsnotater gengives alle synspunkter af lokal karakter, mens der henvises til dette notat for så vidt angår høringssvar af overordnet og generel karakter. For de lokale høringssvar gælder, at det inde i det konkrete afsnit anføres, at høringssvarene er indkommet under den supplerende høring, når det er tilfældet.

Hvad angår behandlingen i 2011 af høringssvar til de underkendte vandplaner for perioden 2009-2015, henvises til ”Høringsnotat: Forslag til vandplaner for Danmarks 23 hovedvandoplande – Resumé og kommentering af høringssvar af overordnet og generel karakter samt resumé af supplerende høring” fra december 2011. Notatet er tilgængeligt på Naturstyrelsens hjemmeside.

1.1 Høring

1.1.1 Vandrammedirektivets og miljømålslovens bestemmelser om høring

Vandplanerne er udarbejdet på baggrund af bestemmelserne i EU's vandrammedirektiv – Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/60/EF af 23. oktober 2000 om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets vandpolitiske foranstaltninger.

Det følger af direktivets artikel 14, at medlemsstaterne skal tilskynde til, at alle interesserede parter inddrages aktivt i gennemførelsen af direktivet. Medlemsstaterne skal for hvert vandområdedistrikt offentliggøre og gøre det muligt for offentligheden, herunder brugere, at fremsætte bemærkninger til udkast til vandplanen.

Medlemsstaterne skal for at muliggøre aktiv deltagelse og høring give en frist på mindst 6 måneder til fremsættelse af skriftlige kommentarer til udkastene til vandplaner. I Danmark er vandrammedirektivets bestemmelser for første planperiode (2009-2015) gennemført med miljømålsloven – Lov om miljømål m.v. for vandforekomster og internationale naturbeskyttelsesområde, LBK nr. 932 af 24. september 2009, ændret ved lov om ændring af lov om randzoner og miljømålsloven, LOV nr. 726 af 25. juni 2014. For anden planperiode (2015-2021) og fremadrettet er vandplanlægningen gennemført i Lov om vandplanlægning, LBK nr. 1606 af 26. december 2013.

Bestemmelser om offentlig høring efter miljømålsloven findes i lovens kapitel 10. Heraf fremgår det ligeledes, at planforslagene skal offentliggøres med en frist på mindst 6 måneder til at fremsætte indsigelser. Ligeledes fremgår, at hvis der forud for

vedtagelsen af den endelige vandplan foretages ændringer i forhold til det offentliggjorte forslag i de dele af indsatsprogrammet eller retningslinjerne, der fastsætter forpligtelser for myndigheder, skal der foretages en supplerende offentlig høring i mindst 8 uger.

1.1.2 Høringen af vandplanforslagene

Danmark er efter miljømålsloven opdelt i fire vanddistrikter. Miljøministeriet har af administrative årsager underopdelt disse fire vanddistrikter i 23 hovedvandoplande. Forslag til vandplaner for disse 23 hovedvandoplande blev sendt i 6 måneders offentlig høring den 21. juni 2013. Af Naturstyrelsens høringsbrev fremgik, at bemærkninger til planforslagene skulle være Naturstyrelsen i hænde senest den 23. december 2013.

Efter reglerne i miljømålslovens § 29 og § 43 skal offentliggørelsen af forslag til vandplaner, når de sendes i høring, ske ved offentlig annoncering. Naturstyrelsen annoncerede således offentliggørelsen af høringen af forslag til vandplaner i relevante landsdækkende og lokale aviser, således at specielt lokalinteresser i videst muligt omfang kunne inddrages i processen. Landsdækkende interesseorganisationer fik endvidere et link til høringsside i en e-mail fra Naturstyrelsen.

Efter udløbet af høringsfristen var der indkommet ca. 6.780 høringssvar. Høringssvarene var fordelt på ca. 4.900 høringssparter, herunder statslige og kommunale myndigheder, landsdækkende og lokale organisationer og foreninger, erhvervsvirksomheder og en lang række private grundejere, herunder landmænd.

På baggrund af bl.a. behandlingen af de indkomne høringssvar er der gennemført justeringer af vandplanerne. Disse justeringer har medført, at der i overensstemmelse med bestemmelserne i miljømålslovens kapitel 10 er gennemført en supplerende høring over ændringer i vandplanernes retningslinjer og indsatsprogram i perioden 30. juni – 26. august 2014. Høringssvar modtaget i forbindelse med denne høring er, som nævnt, resumeret og kommenteret i dette samt i de lokale høringsnotater.

1.1.3 Forhøringen

Forslagene til vandplaner var i perioden 13. -27. maj 2013 i en teknisk forhøring hos statslige, regionale og kommunale myndigheder. Forhøringen blev gennemført med udgangspunkt i miljømålslovens § 28, stk.2, hvoraf det fremgår, at forslagene skal sendes til berørte myndigheder forud for den offentlige høring.

I de udkast til vandplaner, der blev sendt i offentlig høring den 21. juni 2013, var der taget højde for de bemærkninger af teknisk karakter fra myndighederne, der umiddelbart kunne indarbejdes.

1.2 Rammer for vandplanerne

1.2.1 Vandrammedirektivet og miljømålsloven

Vandplanforslagene er udarbejdet med udgangspunkt i vandrammedirektivets krav og miljømålsloven. Det følger af vandrammedirektivet, at der for hvert vanddistrikt skal foreligge en vandplan, der omfatter en periode på seks år. Danmark er som nævnt opdelt i fire vanddistrikter med i alt 23 hovedvandoplande. De nærmere krav til vandplanernes indhold er fastsat i miljømålsloven.

1.2.2 Grøn Vækst-aftalerne

Den tidligere VK-regering og Dansk Folkeparti indgik den 16. juni 2009 Aftale om Grøn Vækst. Med denne aftale blev rammerne for indsatserne i vandplanerne fastlagt. Aftalen blev suppleret med aftale om Grøn Vækst 2.0. i april 2010. De vandplanforslag, der blev sendt i høring i 2010 og senere blev underkendt, var udarbejdet inden for rammerne af disse aftaler.

Grøn Vækst-aftalen indeholdt mål om en reduktion af udvaskningen af kvælstof med ca. 19.000 tons og fosfor med ca. 210 tons i 2015. Herudover var det målet at forbedre de fysiske forhold på udvalgte strækninger af op til 7.300 km vandløb.

Med Grøn Vækst 2.0 aftalen blev det aftalt, at der for 10.000 tons af de i alt 19.000 tons kvælstof skulle igangsættes et udredningsarbejde for at få skabt yderligere klarhed over vandplanernes konsekvenser for beskæftigelsen og udviklingsmuligheder i visse egne af landet. Analysen skulle supplere det i Grøn Vækst besluttede udredningsarbejde vedrørende den fremadrettede kvælstofregulering med belysning af fordele og ulemper ved en model med omsættelige kvælstofkvoter i forhold til alternativer.

De endelige vandplaner ligger indenfor rammerne af Grøn Vækst-aftalerne samt efterfølgende politiske aftaler og ændringer af lovgivningen, jf. afsnittene nedenfor.

1.2.3 Finansiering og kompensation

De økonomiske rammer for vand- og naturindsatsen i perioden 2010-2015 blev afsat med den tidligere regerings aftale om Grøn Vækst af 16. juni 2009. De samlede offentlige omkostninger for indsatsen i vandplanerne kan på denne baggrund opgøres til 2,2 mia. kr., hvortil skal lægges brugerfinansierede omkostninger på op til 3,5 mia. kr. primært på spildevands- og vandforsyningsområdet. Omkostningerne forbundet med indsatsen for 2010-2015 finansieres bl.a. ved EU's landdistriktsprogram, Det Europæiske Fiskeriudviklingsprogram (EFF og EHFF), Miljømilliard II, pesticidafgifter samt salg af arealer under Miljøministeriet og Fødevarerministeriet. Der er sikret erstatninger til vandløbsrestaureringer samt tilskud fra landdistriktsprogrammet til frivillige natur- og miljøforpligtelser (fx vådområder). Landbrugserhvervets omkostninger forbundet med de generelle virkemidler til reduktion af udledningen af næringsstoffer til vandmiljøet mv., der blev vedtaget med lov nr. 1528 af 27. december 2009 om dyrkningsrelaterede tiltag mv., blev kompenseret med jordskattelettelse i aftale om Grøn Vækst 2.0 af 9. april 2010.

1.2.4 Særligt om generel og målrettet regulering

Der er modtaget høringssvar, som er kritiske overfor den generelle regulering – efterafgrøder, randzoner mv.

Regeringen indgik sammen med Venstre, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Konservative den 2. april 2014 aftale om Vækstplan for Fødevarer. Som opfølgning herpå blev der i juni 2014 vedtaget en forenkling af randzonenloven, så afgrænsningen af randzonebærende vandløb og søer baseres på entydige kriterier i form af vandløb og søer, der allerede er udpeget eller beskyttet i henhold til anden lovgivning på grund af deres natur- og miljømæssige værdi. Det drejer sig om vandløb og søer med krav om 2 meter bræmmer, vandløb og søer beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3, vandløb med miljømål og offentlige vandløb og søer. Kravet om randzoner fastholdes altså, men på færre arealer end i dag. Det forventes at medføre randzoner på ca. 25.000 ha. Disse ændringer er gennemført fra 1. august 2014 med virkning i år.

Kompensationsordningen fortsætter efter gældende regler og i overensstemmelse med den nye EU-landbrugsreform, som træder i kraft den 1. januar 2015. I forbindelse med aftale om Landdistriktsprogrammet 2014-2015 er der afsat 76,5 mio. kr. i 2015 til randzonekompensation inden for rammerne af EU's landdistriktsprogram.

Selvom ændringerne af randzonenloven er vedtaget i Folketinget, har Naturstyrelsen alligevel valgt at referere de synspunkter, som er indkommet herom, for at give et samlet billede af indholdet af de indkomne svar. Da randzonenloven administreres af Fødevarerministeriet, har Naturstyrelsen i sin behandling af høringssvar ikke forholdt sig yderligere til placeringen af randzoner m.v.

Aftalen om Vækstplan for Fødevarer har endvidere bevirket, at de målrettede efterafgrøder bortfalder fra 2015. De målrettede efterafgrøder er således ikke længere medtaget i vandplanerne.

Der er indkommet en række høringssvar, der vedrører brugen af målrettede efterafgrøder. Da virkemidlet ikke længere anvendes i planerne, betragtes høringssvarene som uaktuelle og er dermed ikke underkastet nærmere behandling.

1.2.5 Særligt om virkemidlet ændret vandløbsvedligeholdelse

Som led i ovenfor nævnte aftale om Vækstplan for Fødevarer er det endvidere besluttet at udtage virkemidlet ændret vandløbsvedligeholdelse fra de vandområdeplaner, der skal gælde for perioden 2015-2021. Baggrunden herfor er, at det har vist sig vanskeligt

at afgrænse de erhvervsøkonomiske konsekvenser, og dermed har det heller ikke været muligt at fastlægge en kompensationsmodel for lodsejerne. For at sikre overensstemmelse mellem planperioderne er virkemidlet ligeledes udtaget i vandplanerne for perioden 2009-2015, som nærværende høringsnotat vedrører.

Der er indkommet en række høringssvar under den offentlige høring, der vedrører brugen af virkemidlet ændret vandløbsvedligeholdelse. Da virkemidlet ikke længere anvendes i planerne, betragtes høringssvarene som uaktuelle og er dermed ikke underkastet nærmere behandling.

Der er endvidere modtaget en række høringssvar om virkemidlet under den supplerende høring, som blev gennemført, efter det blev offentliggjort, at virkemidlet er udtaget af vandplanerne. Naturstyrelsen har behandlet disse høringssvar, da de relaterer sig til beslutningen om ikke at medtage virkemidlet i planerne. Dette sker i de lokale høringsnotater.

1.2.6 Særligt om konsekvenser af basisanalysen

Naturstyrelsen offentliggjorde den 7. februar 2014 basisanalysen for vandområdeplanerne, der skal gælde for perioden 2015-2021.

I basisanalysen indgår ca. 19.000 km. vandløb, mens der i forslag til vandplaner for perioden 2009-2015, som blev sendt i høring i perioden juni-december 2013, indgik ca. 22.000 km. Antallet af målsatte km vandløb er efterfølgende blevet reduceret i vandplaner for perioden 2009-2015, så der er overensstemmelse mellem disse planer og de kommende vandområdeplanerne for 2015-2021. Der henvises til de lokale høringsnotater for præcise angivelser af, hvilke vandløb der er udgået af vandplanlægningen.

Justeringen af omfanget af vandløb i vandplanerne er foretaget på baggrund af et omfattende arbejde i det såkaldte Vandløbsforum. En af Vandløbsforums opgaver var at vurdere, hvilke vandløb der har en naturværdi, så de fremadrettet bør indgå i vandplanlægningen. Aarhus Universitet har i den forbindelse udarbejdet en metode til vurdering af vandløbenes naturværdi. Resultatet af justeringen er, at færre vandløb samlet set nu indgår i planlægningen, idet der dog er blevet tilført 700 km vandløb i vandplanerne, der ikke tidligere var målsat. Alle større vandløb indgår dog fortsat (opland større end 10 km²), og desuden medtages mindre vandløb, som på hovedparten af deres udstrækning enten opfylder miljømålet udtrykt ved DVFI eller har gode faldforhold, høj grad af slyngning og høj værdi for fysisk indeks. Den nye udpegning af vandløb er således sket ud fra en konkret vurdering af vandløbenes naturpotentiale i form af faldforhold, slyngningsgrad og fysisk indeks.

Derudover har ny data tilvejebragt i forbindelse med udarbejdelse af basisanalysen vist, at en række vandløb og søer nu vurderes at have målopfyldelse. Dette har betydet, at indsatser vedrørende disse vandområder udgår af vandplanerne for perioden 2009-2015.

Endeligt er det i forbindelse med arbejdet med basisanalysen blevet fastslået, at tilstanden for sammensætningen af smådyr i de såkaldte blødbundsvandløb ikke kan vurderes ud fra DVFI (Dansk Vandløbs Fauna Indeks). Det er derfor besluttet, at der ikke fastlægges indsatser i denne type vandløb, før der er udviklet et nyt indeks.

En række høringssvar er afgivet til vandløb eller indsatser, der ikke længere er omfattet af planerne. Disse høringssvar er således at betragte som uaktuelle og er dermed ikke underkastet nærmere behandling.

1.2.7 Særligt om indsatsprogram i senere planperioder

Der er modtaget høringssvar fra lodsejere, der henviser til eventuelle fremtidige indsatser. Som følge af lov om vandplanlægning, der sætter rammerne for vandplanlægningen for anden planperiode og fremad, er der nedsat lokale vandråd, der skal bistå kommunerne i at udarbejde forslag til indsatsprogrammets supplerende foranstaltninger på vandløbsområdet. Disse forslag vil efterfølgende blive indarbejdet i det samlede indsatsprogram for anden planperiode, der skal sendes i offentlig høring senest 22. december 2014. Da der således endnu ikke er kendskab til indsatser i de kommende planperioder, har Naturstyrelsen ikke forholdt sig konkret til høringssvar, der henviser til fremtidige indsatser.

2. Overordnede og generelle bemærkninger i høringen

2.1 Høringsproces

2.1.1 Inddragelse af offentligheden samt idéfase og teknisk forhøring, herunder høringsmaterialets omfang

Høringssvar er modtaget fra Forsvarets Etablissements- og Bygningstjeneste og NaturErhvervstyrelsen og følgende kommuner: Assens, Favrskov, Fredensborg, Guldborgsund, Lejre, Svendborg og Ærø.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar om inddragelse af offentligheden samt idéfase og teknisk forhøring.: Agri Nord, Bjørnebækken/Klinteby ålav, Gøttrup-Klimt Landvindingslag, Heden og Fjorden (på vegne af Hedens Landboforening, Holstebro-Struer Landboforening, Ikast-Bording Landboforening og Familielandbruget Vestjylland), Kommunernes Landsforening (KL), Landbo Thy, Mors-Thy Familiebrug, Nordjysk Familiebrug, LandboNord, Heden og Fjorden, Lemvigegnens Landboforening, Landbo Limfjord, Landboforeningen Limfjord, Landbrug & Fødevarer, Nordsjællands Landboforening, PK Vand og Østlige Øers Landboforeninger.

Der er herudover modtaget høringssvar om emnet fra 33 enkeltpersoner.

Fejl i forbindelse med høringer af vandplanerne

Sammenfatning af høringssvar

Flere fremfører, at der kan sættes spørgsmålstegn ved, om implementeringen af første generation vandplaner er i overensstemmelse med de krav for offentlig oplysning og høring, som er formuleret i EU's vandrammedirektiv. Det anføres, at vandplanerne er i strid med EU's vandrammedirektiv, da de er udarbejdet uden aktiv interessentinddragelse, herunder er resultaterne fra arbejdsgrupperne ikke i tilstrækkelig grad indarbejdet i planerne.

I en del høringssvar fremføres ligeledes, at processen for udarbejdelsen af vandplanerne har været lukket og i ringe grad baseret på dialog og inddragelse af offentligheden. Flere interessenter fremhæver desuden, at de ikke er blevet inddraget tilstrækkeligt tidligt i processen. I den forbindelse påpeger nogle også, at vandløbslovens § 75 og § 77 er blevet brudt, idet kommuner ikke har informeret de enkelte berørte lodsejere tilstrækkeligt om tiltag og konsekvenser på de berørtes arealer.

Den manglende dialog og inddragelse har ifølge høringssvarene medvirket til, at planerne er baseret på et utilstrækkeligt grundlag og indeholder tekniske fejl og mangler. Initiativerne til dialog bl.a. i form af nedsættelsen af arbejdsgrupper er kommet meget sent i processen. Arbejdsgruppernes resultater er ifølge nogle høringssvar desuden ikke blevet implementeret i vandplanerne for perioden 2009-2015, hvilket skaber et vanskeligt udgangspunkt for den videre proces og de kommende generationer af vandplaner.

Endeligt mener flere, at vandplanerne ikke er blevet tilpasset bemærkninger fra idéfasen og den tidligere høring i 2011, og at der er i helhed ikke er blevet ændret ved indhold og konklusioner. Nogle interessenter nævner, at de har oplevet at have fremsendt meget konkrete bemærkninger og ændringsforslag flere gange, som der ikke i tilstrækkelig grad er blevet lyttet til.

Naturstyrelsens bemærkninger

Udarbejdelsen af vandplanerne for perioden 2009-2015 er reguleret af bestemmelserne i vandrammedirektivet og miljømålsloven.

Vandrammedirektivet fastsætter i artikel 14, at udkast til vandplaner skal sendes i høring i en periode på mindst 6 måneder. Artikel 14 er gennemført i miljømålsloven, der udover en forhøring af kommunerne og andre offentlige myndigheder på mindst 8 uger fastsætter en offentlighedsfase på mindst 6 måneder.

Vandplanerne for perioden 2009-2015 har frem til nu været i høring i offentligheden på følgende måder:

- Under idéfasen i 2007, hvor borgere, kommuner, regioner og organisationer blev spurgt om forslag til bl.a. projekter til forbedring af vand- og naturområder og prioriteringer af indsætter.
- Under forhøringen i 2010, der havde til formål at afklare tekniske og faglige fejl og mangler i planerne.
- Under en 6 måneders offentlig høring i 2010.
- Under en 8 dages supplerende høring i 2011 for væsentligt berørte af ændringer i indsætterne som følge af 6-måneders høringen.
- Under en fornyet teknisk forhøring af myndighederne i foråret 2013.
- Under en fornyet 6 måneders høring i 2013, bl.a. som følge af Natur- og Miljøklagenævnets underkendelse af vandplanerne i 2012.
- Under en fornyet supplerende høring i 2014.

Hørings svarene fra den første 6-måneders høring i 2011 er blevet behandlet og i relevant omfang indarbejdet i vandplanudkastene før den fornyede 6-måneders høring i 2013.

I forbindelse med udarbejdelsen af vandplanerne har der været nedsat tekniske arbejdsgrupper, der bl.a. havde til opgave at kvalificere indsætter og løsningsmodeller i samarbejde med interessenterne. Rådene og arbejdsgrupperne har bestået af repræsentanter for bl.a. statslige instanser, kommuner, KL, forskningsinstitutioner, regioner, vandforsyningsselskaber, grønne organisationer samt erhvervsorganisationer. Resultaterne af arbejdsgruppernes arbejde har bidraget til regeringens fastlæggelse af indsatsniveauet i vandplanerne.

Der henvises i øvrigt til, at der gennem hele den offentlige høringsperiode har foreligget miljøvurderinger og tekniske baggrundsnotater for samtlige vandplaner samt flere andre dokumenter, som Naturstyrelsen har vurderet relevante for høringen af planerne.

Som det fremgår af ovenstående har Naturstyrelsen gennemført en betydelig og omfattende interessentinddragelse, der opfylder og endda overstiger de formelle krav, der er fastsat i vandrammedirektivet samt dansk lovgivning.

I forbindelse med udarbejdelsen af vandplanerne for perioden 2015-2021 har regeringen desuden taget yderligere initiativer til interessentinddragelse, blandt andet i form af etablering af lokale vandråd.

De lodsejere, der vil blive påvirket af konkrete tiltag i vandplanregi, vil blive inddraget af den pågældende myndighed, inden der iværksættes konkrete tiltag. For praktisk planlægning og udførelse af den overvejende del af vandplantiltagene vil kommunerne være myndighed og initiativtager. Bestemmelserne i vandløbslovens § 75 og § 77 er i den forbindelse udelukkende gældende i forbindelse med kommunernes konkrete gennemførelse af vandløbsindsætter.

Høringsmaterialets udformning

Sammenfatning af høringssvar

Flere påpeger, at høringmaterialet er uoverskueligt, svært tilgængeligt, meget lidt konkret og indforstået. Materialet er teknisk formuleret og indeholder en række tekniske baggrundsnotater. Med den nuværende udformning finder flere det ikke muligt at forstå, hvilke indsætter der skal udføres, og hvor og hvornår det skal ske. En mere udførlig beskrivelse heraf findes derfor i det hele taget ønskelig.

Både ved den tekniske forhøring og selve høringen har det været vanskeligt og ressourcekrævende at konstatere, hvilke ændringer der er foretaget i vandplanerne i forhold til seneste høringsversion. Det fremføres, at det havde været formålstjenstligt, hvis Naturstyrelsen havde udarbejdet fx et bilag med en oversigt over ændringer, hvilket Naturstyrelsen opfordres til at gøre fremadrettet.

Endelig fremføres det, at Naturstyrelsens hjemmeside er vanskelig at anvende uden faglig bistand, idet den indeholder mange uforklarede muligheder. Der har været tekniske problemer i forbindelse med afgivelse af høringssvar, hvor systemet bl.a. er gået ned eller har kørt meget langsomt. Nogle høringssvar er derfor ikke blevet afgivet i webgis som planlagt, og i nogle tilfælde er der usikkerhed om, hvorvidt alle relevante temaer er "klikket" på høringssvaret. Det har desuden ikke været muligt at få overblik over, hvad der bliver afsendt som høringssvar, da man ikke har kunnet se, om det markerede punkt, der er blevet lavet for en bestemt adresse, har været inkluderet i høringssvaret. Favrskov Kommune anmoder om, at Naturstyrelsen tilbyder samme download-løsning af vandplandata til Geomedia-brugere som til ArcGIS- og Mapinfo-brugere, da kommunen ellers anvender meget store ressourcer på at konvertere og opsætte data til Geomedia. Kommunen forventer samtidig, at de endelige vandplandata bliver sat op til umiddelbar brug via Kortforsyningen.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen tager de fremførte bemærkninger og kritikken af høringsmaterialet til efterretning. Naturstyrelsen er opmærksom på, at høringsmaterialet er af teknisk og krævende karakter og har ved forberedelsen af høringsprocessen haft fokus på at præsentere høringsmaterialet så godt og enkelt som muligt. Naturstyrelsen har i den forbindelse udarbejdet udførlige vejledninger til brug ved afgivelse af høringssvar og har ligeledes stillet andre former for teknisk og faglig support til rådighed for høringsparterne, herunder mulighed for telefonisk support og hjælp ved fremmøde hos Naturstyrelsen.

Naturstyrelsen bemærker, at styrelsen ikke er forpligtet til at tilbyde download-løsninger til kommunerne i forbindelse med offentliggørelse af vandplanerne og tilhørende GIS-kort. Naturstyrelsen har valgt at tilbyde download af vandplan-data til ArcGIS- og Mapinfo-brugere som en ekstra service, idet disse standarder anvendes internt i Miljøministeriet. Data kan dermed stilles til rådighed for kommunerne i det pågældende format uden yderligere omkostninger for Naturstyrelsen. Endvidere bemærker Naturstyrelsen, at de endelige vandplansdata vil blive sat op til umiddelbar brug via Kortforsyningen i ArcGIS- og Mapinfo-format, på samme vis som til de afholdte høringer.

Naturstyrelsen vil i øvrigt bemærke, at Natur- og Miljøklagenævnet indirekte har taget stilling til og godkendt den tekniske opsætning af høringen, idet nævnet ikke fandt andre fejl ved den supplerende høring i 2011 end høringsfristens længde.

Andet

Sammenfatning af høringssvar

Flere interessenter, særligt kommuner, roser den nye linje for interessentinddragelse, hvor de i højere grad end tidligere bliver inddraget i processen. De ser frem til en tættere dialog med Naturstyrelsen om det fremadrettede arbejde. Flere lodsejere giver udtryk for, at de ønsker at blive involveret i planlægningen af indsatser på de pågældendes arealer samt generelt ønsker orientering om planlægningen af tiltag på udpegede vandløbstrækninger.

KL opfordrer til, at en eventuel fornyet høring i sker på en for alle parter fleksibel og enkel måde.

Det bemærkes, at Naturstyrelsens hjemmesidetekst om, at bemærkninger til høringen af vandplanerne i 2011 er behandlet og i relevant omfang indarbejdet i vandplanerne, og at det derfor ikke er fornødent at fremsende samme bemærkning på ny, er blevet opfattet som upassende. Myndigheder skal ikke tillægge høringsberettigede parter en bestemt mening eller begrænse parternes ytringsomfang.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen glæder sig over de positive tilkendegivelser og over anerkendelsen af arbejdet med øget interessentinddragelse.

Naturstyrelsens intention med hjemmesideteksten vedr. høringssvarene fra 2011 var - som en service i tilfælde af tvivl - at oplyse, at det ikke var nødvendigt at genfremsende høringssvar fra 2011, idet Naturstyrelsen allerede har modtaget og behandlet disse samt gennemført eventuelle ændringer som følge af svarene i vandplanerne.

2.1.2 Hvidbog

Høringssvar vedrørende hvidbog er modtaget fra følgende kommuner: Hillerød og Næstved.

Sammenfatning af høringssvar

To kommuner har i deres høringssvar anbefalet, at Naturstyrelsen udarbejder en hvidbog, så det i forhold til hvert enkelt høringssvar bliver muligt at se, hvilke bemærkninger der har medført en ændring af vandplanerne.

Naturstyrelsens bemærkninger

De bemærkninger, der er indsendt under den fornyede 6 måneders offentlige høring samt den supplerende høring, behandles i nærværende høringsnotat og i de 23 lokale høringsnotater.

Naturstyrelsen har pga. det store antal indkomne høringssvar fundet det mest hensigtsmæssigt at behandle og kommentere de indkomne høringssvar under de emner, som de omhandler, fremfor at behandle og kommentere hvert enkelt høringssvar.

2.1.3 Høringsproces – svar fra den supplerende høring

Sammenfatning af høringssvar

Bæredygtigt Landbrug finder, at der med halvering af randzonearealet er tale om væsentlige ændringer af vandplanerne. Foreningen mener derfor, at disse ændringer ikke kan gennemføres med en supplerende høring på kun otte uger. Bæredygtigt Landbrug mener endvidere, at der ikke har været tilstrækkelig borgerinddragelse. Foreningen anfører, at vandrammedirektivet fastslår, at en væsentlig forudsætning for gyldige vandplaner er, at der har været en reel borgerinddragelse i tilblivelsesprocessen. De få justeringer og ændringer, der er sket på baggrund af de hidtidige høringssvar, indikerer ifølge foreningen tydeligt, at reel borgerinddragelse ikke er sket.

Bæredygtigt Landbrug mener, at der er tale om formelle tilblivelsesmangler og anbefaler, at der gennemføres høring på seks måneder og iagttages behørig borgerinddragelse.

Naturstyrelsens bemærkninger

I juni 2014 vedtog Folketinget samtidig med en ændring af randzonenloven en ændring af miljømålslovens § 30. Bestemmelsen fastsætter nu, at hvis der forud for vedtagelsen af den endelige plan foretages ændringer i forhold til det offentliggjorte forslag i de dele af indsatsprogrammet, der fastsætter forpligtelser for myndigheder, kan vandplanerne ikke vedtages, før ændringerne har været i fornyet offentlig høring i mindst 8 uger. Der er således ikke i den nuværende bestemmelse et væsentlighedskrav, som der var i den tidligere. Til gengæld er der fastsat en minimumshøringsperiode på 8 uger, som har været overholdt med den supplerende høring.

Med hensyn til spørgsmålet om borgerinddragelse henvises til Naturstyrelsens bemærkninger i afsnit 2.1.1, side 10 og 11.

2.2 Planudkastenes målsætninger

2.2.1 Tidsplan for gennemførelse af indsatsen – første planperiode

Høringssvar vedr. tidsplan for gennemførelse af indsatsen i første planperiode er modtaget fra følgende kommuner.: Allerød, Assens, Bornholms, Egedal, Esbjerg, Faxe, Frederikshavn, Frederikssund, Fredericia, Faaborg-Midtfyn, Hedensted, Helsingør, Herning, Hillerød, Hjørring, Holbæk, Holstebro, Ikast-Brande, Kalundborg, Langeland, Lejre, Middelfart, Nyborg, Næstved, Odense, Rebild, Roskilde, Samsø, Silkeborg, Slagelse, Svendborg, Syddjurs, Sønderborg, Thisted, Tønder, Vejle, Ærø, Aalborg og Aarhus.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. dette emne: Gammelsøbækkan Ålav, Holbæk Ålav, Kommunernes Landsforening (KL), Landbrug &

Fødevarer, Nordsjællands Landboforening, Udsætningsforeningen Vestsjælland 95 Havørreden, Udvalget til Morup Mølles nedlæggelse, Vandløbslaug for Værebros Å og Vejle Spildevand A/S.

Endelig er der modtaget høringssvar vedr. emnet fra 23 enkeltpersoner.

Tidslinjen for første generation vandplaner

Sammenfatning af høringssvar

En stor andel af kommunerne og flere forsyningsselskaber påpeger, at tidsplanen for første generation vandplaner er skredet, og at det med den resterende tid og de eksisterende ressourcer ikke længere er realistisk at gennemføre indsatsprogrammet i planerne. Bl.a. peges på, at der er en del indsatser, som først kan igangsættes, når vandplanerne er vedtaget. Fristerne bør udskydes, der bør tilføres flere ressourcer til at gennemføre indsatserne, eller også bør første planperiodes krav overføres til anden periode, så kommunerne får en realistisk tidshorisont at arbejde ud fra.

Fra flere sider påpeges det, at en "sammensmeltning" af vandplanerne for første og anden planperiode vil være fordelagtig, så man kan bruge ressourcerne på at implementere, forbedre og målrette anden generation vandplaner – og i den forbindelse også inkorporere Natur- og Landbrugskommissionens anbefalinger.

I nogle høringssvar anføres det, at første generations vandplaner bør springes over alene af den grund, at den viden, der ligger til grund for planerne, er mangelfuld. I relation til tidsplanen påpeges det også, at staten undervurderer, hvor lang tid dialog med lodsejere og hjemtagning af landdistriktsmidler kræver.

En kommune finder det utilfredsstillende, at kommunerne kan/skal igangsætte restaureringsindsatser inden vandplaner er endelig besluttet.

Naturstyrelsens bemærkninger

Vandrammedirektivet opererer med tre planperioder på hver seks år. Den første planperiode omfatter perioden 2009-2015. De næste to planperioder går fra 2015-2021 og 2021-2027. Direktivet giver ikke mulighed for at slå to planperioder sammen, hvorfor der skal foreligge en vandplan for første planperiode.

Synspunkter vedrørende udsættelse af indsatserne i de første vandplaner er kommenteret i afsnittene nedenfor.

Der henvises i øvrigt til afsnit 2.4 Datagrundlaget for en gennemgang og kommentering af det anførte om, at den viden, der ligger til grund for planerne, er mangelfuld.

Tidsfrister for gennemførelse af vandløbsindsatser

Sammenfatning af høringssvar

Mange kommuner påpeger, at det med den resterende tid og de eksisterende ressourcer ikke længere er realistisk at gennemføre den planlagte vandløbsindsats inden for tidsrammen for første generation vandplaner. Nogle nævner i den forbindelse, at de vil kunne nå at gennemføre de planlagte forundersøgelser, men at det er urealistisk at gennemføre de konkrete projekter til tiden, bl.a. da det forventes, at der vil blive klaget over tiltagene. Enkelte kommuner anbefaler endvidere, at der sikres en ordning, så ikke afsluttede projekter kan overføres til næste planperiode. En kommune foreslår, at tidsfrist ændres til udgangen af 2015.

En kommune finder, at indsatsniveauet for spærringer er urealistisk at nå inden for planperioden og foreslår derfor, at Naturstyrelsen i samarbejde med kommunen prioriterer indsatser.

Mange kommuner fremhæver indsatsen "ændret vandløbsvedligeholdelse" som særligt problematisk, da en indsats indebærer en tidskrævende procedure, og da administrationsmodellen for virkemidlet og finansieringen heraf fortsat ikke på plads. Flere kommuner foreslår, at indsatsen udgår af første planperiode.

En kommune foreslår taksationskommissionens økonomiske model som inspiration til en finansieringsmodel.

En anden kommune fremhæver, at det ikke vil være muligt at opnå målsætningen i flere vandløb før udgangen af 2015 alene pga. spredningspotentialet for flere af de arter, der indgår i faunaindekset.

Endeligt påpeger enkelte kommuner, at det er ikke acceptabelt, at det i bekendtgørelsen om vandløbsindsatsen er fastsat, at projekter med tilsagn skal være afsluttede 1. maj 2015, når vandløbsindsatsen, jf. den politiske aftale, først skal være afsluttet inden udgangen af 2015.

Naturstyrelsens bemærkninger

Det bemærkes, at regeringen har besluttet at udtage virkemidlet som konsekvens af aftale om Vækstplan for Fødevarer, som regeringen indgik med Venstre, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Konservative den 2. april 2014. Der henvises til notatets indledning.

Herudover er der udgået indsatser på de ca. 3000 km vandløb efter de samlede målsatte vandløbsstrækninger i vandplanerne er reduceret fra ca. 22.000 km til ca. 19.000 km som følge af basisanalysen for vandområdeplanerne for 2015-2021. Der henvises ligeledes til nærværende notats indledning.

Øvrige indsatser overfor spærringer, rørlagte strækninger samt vandløbsrestaurering er fastholdt i vandplanerne, da mange kommuner allerede er godt i gang med disse indsatser, og da virkemidlernes positive effekt på vandmiljøet er veldokumenteret.

I relation til synspunktet om, at det ikke er acceptabelt, at det i bekendtgørelsen om vandløbsindsatsen er fastsat, at projekter med tilsagn skal være afsluttede 1. maj 2015, når vandløbsindsatsen, jf. den politiske aftale, først skal være afsluttet inden udgangen af 2015, kan Naturstyrelsen oplyse, at der ikke er indgået en politisk aftale herom. Frister om gennemførelse af projekter knyttes til de enkelte tilsagn med faste tidsrammer som følge af gældende bekendtgørelse. Under hensyn til at kunne udnytte fiskeriprogrammet for 2007-2013 har det været nødvendigt at indføre en sidste frist for rapportering og afslutning, der ved bekendtgørelsesændring 13/03/2014 er ændret til pr. 1. august 2015. Årsagen til, at fristen er 1. august og ikke udgangen af 2015, er, at NaturErhvervstyrelsen skal kunne nå at hjemtage midler til medfinansiering af projekter fra EU. Hjemtagningen skal leve op til den såkaldte N+2-regel, som betyder, at midlerne skal være hjemtaget senest to år efter afslutningen af fiskeriprogrammet 2007-2013, dvs. ved udgangen af 2015. For projekter, der medfinansieres af det kommende fiskeriprogram, vil denne frist ikke gælde.

I forhold til anbefaling vedrørende etablering af en ordning, så ikke afsluttede projekter kan overføres til næste planperiode, kan det oplyses, at for vandløbsindsatserne er udgangspunktet, at indsatserne skal være afsluttet ved planperiodens udløb. Skulle kommunerne imidlertid være forsinkede med gennemførelse af enkelte indsatser, bortfalder forpligtelsen til at gennemføre disse indsatser ikke, men de vil skulle gennemføres samtidig med gennemførelsen af indsatserne i anden planperiode. I det omfang vandplanerne og indsatsprogrammerne for første planperiode måtte have vist sig ikke at have den tiltænkte og forudsatte virkning på vandmiljøets tilstand, fx hvis det i forbindelse med forundersøgelser mv. har vist sig, at en indsats er væsentligt mere omkostningstung end forudsat, vil der som led i forberedelse af vandområdeplanerne for anden planperiode skulle tages politisk stilling til, om der i disse tilfælde skal gennemføres en yderligere indsats i anden og/eller tredje planperiode.

Naturstyrelsen er opmærksom på, at spredningen af nogle arter kan tage tid. Der vil blive taget højde for spredningspotentialet ved Naturstyrelsens overvågning af effekterne af vandplanerne.

Tidsfrister for gennemførelse af vådområder

Sammenfatning af høringssvar

Etableringen af vådområder i oplandene styret af en fælles Kvælstof-VOP (vandområdeplaner) og Fosfor-VOP har ifølge nogle kommuner ikke haft ubetinget succes, og kommunerne fremfører, at det er svært at fastholde optimismen, når man ser på fremdriften i forhold til det antal ha og de mængder N og P, der skal realiseres inden udgangen af 2015.

I enkelte høringssvar fremgår, at det ikke er acceptabelt, at det i bekendtgørelsen om vådområdeindsatsen er fastsat, at vådområdeprojekter skal være afsluttede i februar 2015, når vådområdeindsatsen, jf. den politiske aftale, først skal være afsluttet inden udgangen af 2015.

Naturstyrelsens bemærkninger

Det er korrekt, at det i nogle vandoplande har vist sig svært at gennemføre den ønskede indsats på frivillig basis. Desuden har der vist sig udfordringer med potentiel fosforlækage fra nogle vådområdeprojekter. Endelig kan geografien og lodsejertilslutning begrænse antallet af projektmuligheder. Alligevel er over 60 projekter pt. under realisering.

Vandløbsindsatsen og vådområdeindsatsen adskiller sig på flere måder fra hinanden, bl.a. ved, at der er en politisk aftale om vådområdeindsatsen. Også for vådområdeindsatsen er det nødvendigt af hensyn til udnyttelse af landdistriktsprogrammets midler at fastlægge en sidste frist for afslutning af projekter. For tilsagn til og med 2013 skal de som udgangspunkt være afsluttet inden udgangen af 2015 (to år efter programudløb), men de kan efter konkret vurdering blive forlænget til 1. august 2017. Der er informeret om dette i informationsmail til vandoplandstyregrupperne mv. i april 2014.

Tidsfrister for gennemførelse af spildevandsindsatser

Sammenfatning af høringsvar

Frederikssund Kommune bemærker, at Frederikssund Forsyning skal have tid på spildevandsområdet til at indbygge de ønskede tiltag i budgetterne, og bagefter skal de nye takster godkendes. Kommunen mener, at dette sammen med begrænsede ressourcer gør, at det ikke er muligt for kommunen at nå målopfyldelse i 2015.

Assens Kommune mener, at de opstillede tidsfrister for blandt andet spildevandsindsatsen er både umulige og urimelige.

Nyborg Kommune bemærker, at der i mange kommuner skal gennemføres en stor indsats på spildevandsområdet på forholdsvis kort tid, hvilket kan give flaskehalsproblemer på området og dermed stigende anlægsomkostninger. Nyborg Kommune bemærker, at der i kommunen vurderes at være tale om yderligere indsatsbehov i forhold til, hvad der allerede er fastlagt i spildevandsplanen og på forholdsvis kort tid. Nyborg Kommune ønsker derfor tidsfristforlængelse, ligesom der tages forbehold for, om indsatsen kan være implementeret inden udgangen af 2015.

Næstved Kommune bemærker, at det er særligt vanskeligt at nå i mål med ukloakerede ejendomme i det åbne land. Næstved Kommune oplyser, at de først har fået en vedtaget spildevandsplan i april 2013, og at udstedelse af påbud om forbedret rensning kræver, at der foreligger en vedtaget spildevandsplan. Kommunen mener, at den meget forsinkede vandplan og de store ændringer, der er lavet fra den første udgave og til den der nu er i høring, har forsinket processen med at udarbejde en fornuftig spildevandsplan, og at særligt "harmoniseringen" af vandløbsoplande betød, at en række oplande røg ud af spildevandsplanen, hvorfor hele kloakeringsplanen måtte laves om. Kommunen oplyser, at det kostede i omegnen af 1/2 år, som igen får betydning for hvor mange påbud, der kan nå at blive udstedt inden 2015.

På grund af de meget forsinkede vandplaner er det efter Odense Kommunes opfattelse ikke længere muligt at gennemføre indsatsen i det åbne land inden udgangen af 2015. Indsatsen kan i praksis først igangsættes efter vedtagelse af kommunens vandhandleplan og spildevandsplan. Det er en lang proces og afhængig af, hvornår vandplanerne vedtages, vil kommunen først kunne vedtage vandhandleplan og spildevandsplan i løbet af 2015. Der vil derfor være mindre end 1 år til at gennemføre indsatsen i det åbne land, også selvom udarbejdelsen og den politiske behandling af vandhandleplan og spildevandsplan evt. køres sideløbende. Dette betyder, at berørte borgere vil få meget kort tid til både at gennemføre og bekoste en investering på måske i størrelsesordenen 50.000-80.000 kr., og det er ikke rimeligt, og for nogen nok slet ikke muligt - investeringens størrelse taget i betragtning.

I forhold til indsatskravet overfor RBU (regnbetingede udløb) anfører Odense Kommune, at det ikke er muligt at gennemføre hele den supplerende indsats over 5 år fra 2014, da indsatsen forudsættes igangsat, før kommunen kan nå at vedtage handleplaner. Desuden anfører kommunen, at høringsudkastet indeholder en indsats for RBU, der strækker sig ind i 2. planperiode, og fristen hertil er forlænget med 3 år, hvilket kommunen ikke finder tilstrækkeligt. Kommunen ønsker fristen for gennemførelse af indsatsen udskudt, således at indsatskravet for første planperiode fastlægges i forbindelse med vedtagelsen af vandområdeplaner for anden planperiode.

Odense Kommune er enig i, at der skal gennemføres en stor indsats for RBU, men mener, at det er nødvendigt at justere tidsfristerne.

Roskilde Kommune bemærker, at det kun er muligt at påbyde forbedret rensning på ejendomme, når dette kan hjemles i en vedtaget vandplan, og at dette i det nuværende vandplanudkast omfatter ca. 50 ejendomme udover de udpegede i regionplanen. Kommunen oplyser, at 5-10 af disse kloakeres senest i 2017, og at de øvrige ejendomme vil blive optaget i et tillæg til spildevandsplanen, når vandplanen (og vandhandleplanen) er vedtaget. Kommunen bemærker, at det derfor må påregnes, at den forbedrede rensning ikke vil blive realiseret inden udgangen af 2015 og tilsvarende, at målsætningerne for de berørte vandløbsstrækninger ikke kan forventes opfyldt, i det omfang den manglende opfyldelse skyldes spildevandspåvirkning.

Thisted Kommune bemærker, at udskydelsen af vandplanerne betyder, at kommunerne får en meget begrænset periode til at udsende påbud og gennemføre spildevandsindsatsen i det åbne land.

Vejle Spildevand A/S anfører, at spildevandsindsatsen først kan igangsættes, når der foreligger kommunale vandhandleplaner, hvilket Vejle Spildevand A/S formoder er fra juni 2015. Vejle Spildevand A/S oplyser, at de spildevandsindsatser, som de skal stå for, kræver et vedtaget tillæg til spildevandsplan, bl.a. for at kunne gennemføre arealerhvervelser ved ekspropriation. Det betyder, at udførelsen i marken tidligst kan påbegyndes i efteråret 2015, og formentlig først i 2016, men at kravet om målopfyldelse i 2015 er fastholdt i vandplanerne. Vejle Spildevand A/S oplyser, at de i den første offentlige høring af vandplanerne bemærkede, at tidsplanen ikke var realistisk, og at de nu, hvor vandplanerne er yderligere 2 år forsinket, anbefaler, at staten forholder sig til tidsplanen og opdaterer denne i forhold til realiteterne.

Langeland Kommune fremfører, at det hverken er fysisk eller økonomisk muligt at opfylde vandplanernes spildevandsindsats inden udgangen af 2015. Det er således kommunens vurdering, at der bør gives dispensation til at anvende flere planperioder til gennemførelsen af indsatsen på spildevandsområdet.

Kommunernes Landsforening forventer at indgå i en dialog om, hvordan første periodes krav overføres til en anden periode, så kommunernes kan få en realistisk tidshorisont til at implementere kravene til f.eks. spildevandsrensning.

Naturstyrelsens bemærkninger

Spildevandsindsatserne i vandplanerne retter sig mod ukloakerede ejendomme i spredt bebyggelse, regnbetingede overløb og mindre utidssvarende renseanlæg.

Antallet af ejendomme i spredt bebyggelse, der skal have forbedret spildevandsrensning fremgår af vandplanens bilag 2. Hovedparten af de indsats, der fremgår af bilaget, er den såkaldte "baselineindsats", mens en mindre del er en "supplerende indsats". I 1997 vedtog Folketinget, at ca. 96.000 ejendomme – primært helårsbeboelser – i spredt bebyggelse skulle have forbedret spildevandsrensning. Ved vedtagelsen af vandplanerne i 2011 udestod der stadig gennemførelse af en indsats over for mere end halvdelen af disse ejendomme. Herudover var der behov for at gennemføre en indsats over for yderligere 7.880 ejendomme.

I vandplanerne fra 2011 og de planforslag, der har været udsendt i fornyet høring i 2013 og 2014, har det for en række kommuner været forudsat, at baselineindsatsen og den supplerende indsats overfor ejendomme i spredt bebyggelse kunne gennemføres i første planperiode. For ca. 20 kommuner, hvor der udestod en særlig stor indsats, var der imidlertid givet mulighed for at sprede gennemførelsen af indsatserne ud over første planperiode.

For gennemførelsen af indsatserne overfor de regnbetingede overløb har det i vandplanerne været forudsat, at kommunen skulle gennemføre 2/5 af indsatserne i første vandplanperiode og 3/5 i anden vandplanperiode. I relation til renseanlæggene har der været fastsat et konkret antal, som der skulle gennemføres en indsats over for i første planperiode.

På baggrund af den knap 2-årige forsinkelse af vandplanplanarbejdet, der har været konsekvensen af, at Natur- og Miljøklagenævnet i december 2012 kendte de statslige vandplaner for ugyldige, og med udgangspunkt i de ovennævnte kommunale høringssvar, er der i de nu vedtagne vandplaner givet mulighed for, at kommunerne kan strække gennemførelsen af indsatserne til to år efter vedtagelsen af planerne. Kommunerne vil hermed have to år fra vedtagelsen af vandplanerne til at meddele påbud til ejendomme i spredt bebyggelse og gennemføre indsatserne overfor regnbetingede udløb og renseanlæg.

Forlængelsen fremgår af en note til vandplanens indsatsprogram i tabel 1.3.1. Det fremgår også, at der som konsekvens heraf vil kunne forekomme vandløbsstrækninger, hvor dette får konsekvenser for målopfyldelsen i planperioden.

Antallet af spildevandsindsatser er i øvrigt reduceret på landsplan, idet der nu skal gennemføres vandløbsindsatser på ca. 19.000 km vandløb, mens tallet tidligere var 22.000 km.

Indsatsniveauet for anden planperiode vil blive fastsat ved udgangen af 2015 i forbindelse med vedtagelsen af de næste vandområdeplaner.

2.2.2 Målsætningen for kvælstofindsatsen (kystvande)

Høringssvar vedr. målsætningen for kvælstofindsatsen (kystvande) er modtaget fra følgende kommuner: Halsnæs, Helsingør, Hjørring, Langeland, Svendborg, Vordingborg og Ærø.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. dette emne: Agri Nord, Bæredygtigt Landbrug, Centrovic, Dansk Akvakultur, Djursland landboforening, Gøttrup-Klimt Landvindingslag, Heden og Fjorden (på vegne af Hedens Landboforening, Holstebro-Struer Landboforening, Ikast-Bording Landboforening og Familielandbruget Vestjylland), Samsø Landboforening, Ingstrup Søs vandløbslag, Jysk Landbrugsrådgivning, Landbo Thy, Mors-Thy Familiebrug, Nordjysk Familiebrug, LandboNord, Heden og Fjorden, Lemvigegnens Landboforening, Landbo Limfjord, Landboforeningen Limfjord, Landboforeningen Odder-Skanderborg, Landbrug & Fødevarer, Sydlollands Vandløbslag, Udsætningsforeningen Vestsjælland 95 Havørreden og Østlige Øers Landboforeninger.

Der er herudover modtaget høringssvar om emnet fra 186 enkeltpersoner.

De anvendte miljømål

Sammenfatning af høringssvar

LandboThy, Mors- Thy Familielandbrug, Nordjysk Familielandbrug, LandboNord, Heden og Fjorden, Lemvigegnens Landboforening, Landbo Limfjord, Agri Nord, Østlige Øers Landboforeninger finder, at miljømålene for ålegræssets dybdeudbredelse er baseret på et spinkelt og fagligt forkert grundlag, og at de derfor bør revurderes.

Jysk Landbrugsrådgivning mener, at miljømålene i vandplanerne for Vadehavet og Kruså/Vidå er urealistiske og uopnåelige.

Naturstyrelsens bemærkninger

Miljømålene for ålegræssets dybdeudbredelse er interkalibreret i EU og desuden baseret på et stort historisk materiale om ålegræssets dybdeudbredelse i danske kystområder. For enkelte vandområder hvor ålegræssets dybdeudbredelse af naturlige årsager (lav saltindhold, fysiske forhold) ikke er egnet som miljømål, er miljømålet ikke anvendt. For Vadehavet, Skagerrak og Nordsøen er klorofyl koncentrationen anvendt som miljømål. Miljømålet for klorofyl er ligeledes interkalibreret i EU.

Målsætning af områder med høj økologisk tilstand

Sammenfatning af høringssvar

Udsætningsforeningen Vestsjælland 95 mener, at der er store områder i kystvandene, der burde have været klassificeret med høj økologisk tilstand og ikke kun god økologisk tilstand.

Naturstyrelsens bemærkninger

På baggrund af datagrundlaget for den første generation af vandplaner er det vurderet, at ingen kystvande og fjorde var i høj økologisk tilstand, og der er således ikke vandområder i kystvandene, der på den baggrund er målsat til høj økologisk tilstand i overensstemmelse med fastlagte retningslinjer for målsætning af kystvande, jf. Retningslinjer for udarbejdelse af indsatsprogrammer. Der henvises til bilag 5. Fastlæggelse af referenceforhold og miljømål samt beregning af indsatsbehov for de marine områder:

<http://naturstyrelsen.dk/media/nst/66564/Bilag%205%20Fastsaettelse%20af%20referenceforhold%20og%20miljoemaal.pdf>

Reduktionsbehov for kvælstof

Sammenfatning af høringsvar

Østlige Øers Landboforeninger mener, at reduktionsbehovet for kvælstof bliver overvurderet, blandt andet fordi reduktionen i ammoniakdeposition ikke er indregnet.

Naturstyrelsens bemærkninger

Der er gennemført og påregnes også fremadrettet gennemført yderligere indsatser til reduktion af luftbårne kvælstofpåvirkninger af vand- og naturområder som følge af nationale såvel som internationale initiativer.

Kvælstoftilførslen i fjordene og de mere lukkede kystnære havområder stammer primært fra vandbårne kvælstofudledninger, herunder primært udvaskning fra landområder. Den luftbårne kvælstofpåvirkning af fjordene udgør størrelsesmæssigt typisk få procent af den vandbårne lokale påvirkning. I de åbne havområder, f.eks. Kattegat, spiller påvirkningen fra luften og fjerntransport af næringsstoffer fra tilstødende farvandsområder og andre lande en større rolle for målopfyldelsen end i fjordene. Det har ikke til første vandplan været muligt præcist at adressere betydningen for målopfyldelsen i de åbne vandområder af bidraget fra luften samt fjerntransporten fra andre lande. Det er blandt andet derfor, at kvælstofindsatsen overfor vandbårne kilder i vandplanerne i første planperiode først og fremmest er målrettet fjordene, hvor den lokale vandbårne påvirkning har størst betydning.

Luftbårne påvirkninger (deposition) af vandområderne med kvælstof stammer alt overvejende fra menneskeskabte aktiviteter, hvoraf udledningen (luftemissionen) af ammoniakkvælstof fra landbrugsaktiviteter udgør halvdelen af tilførslen til vandområderne og udledningen fra kraftværker, husholdninger og trafik udgør den anden halvdel. Nogle luftemissioner vil afsættes lokalt tæt på forureningskilden, og andre vil fjerntransporteres og afsættes over havet eller i andre lande.

Ammoniakemission, som primært stammer fra landbrugsdrift, er et eksempel på en luftemission, der i større omfang afsættes lokalt, hvorimod emission af kvælstofilter fra bl.a. kraftværker og trafik er et eksempel på en luftemission, der i større omfang fjerntransporteres. Begrænsninger af påvirkningen fra luften af vand- og naturområderne forudsætter således indsats både lokalt, nationalt og i et vist omfang også internationalt. Kvælstofemissionerne fra de betydende kilder er såvel i Danmark som internationalt reduceret de seneste årtier som følge af forureningsbegrænsende initiativer. Denne reduktion i udledningerne afspejler sig også i overvågningsresultaterne. På baggrund heraf vurderes det, at den atmosfæriske kvælstofbelastning af havmiljøet er reduceret med 31 % i perioden 1989-2009.

Der forventes en fortsat reduktion i kvælstofdepositionen på vand- og naturområder, som følge af nationale såvel som internationale initiativer. I Danmark er der med den tidligere regerings Grøn Vækst-aftaler besluttet initiativer med henblik på yderligere at reducere ammoniak fordampningen fra landbruget.

Kvælstofindsats

Sammenfatning af høringsvar

Landbrug & Fødevarer, LandboThy, Mors- Thy Familielandbrug, Nordjysk Familielandbrug, LandboNord, Heden og Fjorden, Lemvigegnens Landboforening, Landbo Limfjord, Agri Nord, Ingstrup Søes vandløbslag, Gøttrup-Klim Landvindingslag og Bæredygtigt Landbrug samt flere andre foreninger og en række privatpersoner mener, at det faglige grundlag for vandplanerne er mangelfuldt, og at der som følge heraf er en række tilfælde, hvor der er risiko for, at den planlagte kvælstofindsats overstiger, hvad der kræves for at leve op til målene. Det bemærkes således, at der er flere eksempler på, at vurderingen af miljøtilstanden er baseret på forældede data. Der refereres til to rapporter udarbejdet for Landbrug & Fødevarer, som konkluderer, at en meget stor reduktion i belastningen fra landbruget (knap 60 %) kun medfører mindre forbedringer i miljøtilstanden på op til 40 cm forbedring af sigtddybde i konkrete kystvandområder på Sydsjælland.

Agri Nord, Østlige Øers Landboforeninger samt flere privatpersoner skriver konkret, at kvælstofindsatsen i vandplanen er for høj, og at målet for kvælstofreduktion i Grøn Vækst allerede er nået i første planperiode uden yderligere indsatser.

Langeland Kommune, Ærø Kommune og Svendborg Kommune udtrykker bekymring over, at der kun er planlagt indsatser, der reducerer belastningen med 9.000 tons kvælstof, og at der dermed mangler indsatser svarende til 10.000 tons.

Djurslands Landboforening, Samsø Landboforening, Jysk Landbrugsrådgivning samt flere privatpersoner anfører, at effekten af næringsstofftilførsel og iltsvind fra tilstødende havområder (randeffekt) på et konkret kystvandområde ikke er inddraget i tilstrækkelig grad i belastningsopgørelserne og dermed indsatsberegningerne. Jysk Landbrugsrådgivning gør opmærksom på, at den såkaldte 1 sømil-grænse reelt går meget længere ud end 1 sømil for mange vandområder. Det betyder, at belastningen fra tilstødende havområder i nogle områder kan betyde meget i forhold til det danske bidrag.

Landbrug & Fødevarer, Østlige Øers Landboforeninger, LandboThy, Mors- Thy Familielandbrug, Nordjysk Familielandbrug, LandboNord, Heden og Fjorden, Lemvigegnens Landboforening, Landbo Limfjord, Agri Nord, Dansk Akuakultur og Jysk Landbrugsrådgivning samt flere privatpersoner mener, at der for ensidig er fokus på kvælstof i vandplanerne, og at andre faktorer, såsom især fiskeri, klimaændringer, sedimentforhold og usædvanligt store mængder af gopler, også bør inddrages i vurderingen af påvirkningen af kystvandområderne.

Naturstyrelsens bemærkninger

Opnåelse af vandrammedirektivets miljømål om god økologisk tilstand fordrer, at der sker en reduktion af kvælstofbelastningen af kystvandene. Som grundlag for vandplanerne, som har været i høring, er opgjort et teoretisk samlet bruttoindsatsbehov på 31.000 tons kvælstof. I det teoretisk beregnede bruttoindsatsbehov er der ikke taget hensyn til effekten af allerede besluttede tiltag (baseline 2015 effekt) samt hensyn til den usikkerhed, der er forbundet med beregningerne og den manglende viden, der især for de åbne kystvande - er forbundet med opgørelsen af bruttoindsatsbehovet. Disse hensyn har indgået ved fastlæggelsen af indsatsen i den tidligere regerings Grøn Vækst-aftale på 19.000 tons kvælstof baseret på sikker viden ud over effekten af den allerede vedtagne indsats.

I høringsudgaven af vandplanerne var der forudsat gennemført en kvælstofindsats på ca. 9.000 tons fordelt på lokale fjorde og kystvande. Herudover er der for resterende 10.000 tons kvælstof henvist til det igangværende udredningsarbejde i kvælstofudvalget. De ca. 9.000 tons kvælstof, som indgik i høringsudgaven af vandplanerne for første planperiode, bestod i de 23 vandplaner dels af konkrete indsats og synergieffekter. Kvælstofindsatsbehovet var fastlagt ved brug af det såkaldte ålegræsværktøj. Der henvises til kapitel 2.3.3 om ålegræsværktøjet. Regeringen har imidlertid den 2. april 2014 indgået en politisk aftale om vækstplan for fødevarer, der reducerer den tidligere planlagte effekt af randzoner og efterafgrøder, jf. også dette høringsnotats indledning. De 9.000 tons kvælstof fra Grøn Vækst aftalen er derfor med Vækstplan for Fødevarer reduceret med 2.400 tons kvælstof til 6.600 tons kvælstof.

Til brug for næste generation af vandplaner (næste planperiode) er vidensgrundlaget for vurdering af miljøtilstand og indsatsbehov forbedret med henblik på at nedbringe usikkerhederne ved opgørelse af kystvandenens miljøtilstand og indsatsbehov. Denne forbedring af vidensgrundlaget er sket via en række aktiviteter, bl.a. et nyt tilpasset overvågningsprogram, styrkelse af arbejdet med værktøjer for andre biologiske kvalitetselementer end ålegræs (klorofyl og bundfauna), en udvikling af modeller for kystvandene samt modeller for ferskvands- og stofkredsløbet med henblik på bedre at kunne identificere sammenhænge mellem tilstand og påvirkning, herunder vurderinger af effekt af indsats samt vurderinger af behovet for yderligere indsats.

Vandplanernes indsats for kvælstof vil forbedre miljøtilstanden i de danske kystvande, men også indsatsen over for fosfor og miljøfarlige stoffer vil medvirke til et renere havmiljø.

Fosfortilførsel

Sammenfatning af høringssvar

Landbrug & Fødevarer og Østlige Øers Landboforeninger gør opmærksom på, at fosfor ikke indgår som en parameter i ålegræsværktøjet på trods af, at fosfor har en stor betydning for vandkvaliteten og har vist sig at være begrænsende om foråret i flere lavvandede danske kystområder. Endvidere anføres det, at en intern belastning af fosfor fra sedimentet i nogle kystområder kan være et problem. Landbrug & Fødevarer mener, at da der mangler viden på dette område, bør indsatsen udsættes.

Naturstyrelsens bemærkninger

Fosfortilførslen til kystvandene er de seneste årtier reduceret betydeligt primært som følge af forbedret spildevandsrensning. Der er indikationer på, at fosfortilførslen til kystvandene bør reduceres yderligere for at sikre opfyldelsen af miljømålene, men størrelsen af reduktionsbehovet har ikke kunnet kvantificeres til første planperiodes vandplaner. Der er, som det fremgår af vandplanens kapitel 2.4, således behov for at sikre en fortsat progressiv reduktion af den menneskeskabte fosforpåvirkning af kystvandområderne fra såvel diffuse kilder (herunder især landbruget) som punktkilder. Den indsats, der planlægges for i vandløbene samt overfor fosforbelastningen af søer, vil i mange kystvandsoplande kunne bidrage til en fortsat reduktion af fosfortilførslen til kystvandene.

Udpegning af kystvande som stærkt modificerede vandområder

Sammenfatning af høringssvar

Landbrug & Fødevarer, Landboforeningen Odder-Skanderborg, Landboforeningen Limfjord, Centrovic, Vordingborg Kommune, Halsnæs Kommune og Hjørring Kommune mener, at flere kystvandområder med broer, dæmninger, sluser og havneburde være udpeget som stærkt modificerede vandområder. Det anføres, at manglen på udpegning af stærkt modificerede vandområder medfører store omkostninger for landbrug og samfund.

Landbrug & Fødevarer mener, at områder, hvor der foregår muslingskrab, kunne udpeges som stærkt modificerede vandområder. Men anfører samtidigt, at en evt. restaurering af disse områder ved eks. genudlægning af sten vil medføre uforholdsmæssigt store omkostninger, der betyder, at områderne ikke kan udpeges som stærkt modificerede, men i stedet bør karakteriseres med mindre strenge miljømål.

Naturstyrelsens bemærkninger

Et vandområde kan udpeges som 'stærkt modificeret vandområde', når fysiske ændringer i vandområdet har en så væsentlig indvirkning på de biologiske forhold i området, at 'god økologisk tilstand' ikke kan opnås, og når de fysiske ændringer ikke kan bringes tilbage til naturlige forhold uden betydelig negativ indvirkning på det samfundsnyttige formål, som er tilsigtet med de modificerede karakteristika i vandområdet. Andre miljøpåvirkninger fra de aktiviteter, som er forbundet med de modificerede forhold, kan ikke begrunde en udpegning af vandområdet som stærkt modificeret. For at et vandområde kan udpeges som stærkt modificeret, forudsættes endvidere, at der er tale om fysiske ændringer, der udgør en større del af det overordnede vandområde, hvori de er beliggende, og at 'god økologisk tilstand' ikke vil kunne opnås for vandområdet som helhed.

Det er på denne baggrund Naturstyrelsens vurdering, at det kun er ganske få aktivitetsområder, herunder sejladsrelaterede aktivitetsområder (havne m.v.), som har et omfang, der berettiger til, at disse udpeges som stærkt modificerede vandområder. Udpegning af fx. en havn som et stærkt modificeret vandområde betyder ikke i sig selv, at der kan stilles et lempeligere miljømål. Konsekvensen for et vandområde, der er udpeget som stærkt modificeret, er således, at ændringer i områdets biologiske forhold som følge af de fysiske ændringer af vandområdet accepteres med fastsættelse af et miljømål om 'godt økologisk potentiale'. Herunder skal den fysisk-kemiske vandkvalitet opfylde de samme krav som i naturlige vandområder. Det vil sige, at miljøpåvirkninger fra aktiviteter, der er forbundet med det modificerede område skal forvaltes på samme måde som for naturlige områder.

2.2.3 Målsætningen for fosforindsatsen (søer)

Der er ikke indkommet høringssvar vedr. målsætningen for fosforindsatsen (søer).

2.2.4 Målsætninger for vandløbsindsatsen

Høringssvar vedr. målsætninger for vandløbsindsatsen er modtaget fra følgende statslige myndigheder og kommuner: Transportministeriet, Allerød, Billund, Favrskov, Faxe, Fredensborg, Frederikssund, Greve, Guldborgsund, Haderslev, Hillerød, Holbæk, Ikast-Brande, Kalundborg, Lejre, Lolland, Norddjurs, Nordfyns, Nyborg, Næstved, Ringkøbing-Skjern, Roskilde, Silkeborg, Slagelse, Sønderborg, Tønder, Vejle, Viborg, Vordingborg og Aabenraa.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. dette emne: Grundejerforeningen Jellerødgaard, Agrovi, Bjørnebækken/Klinterby ålav, Centrovic, Danmarks Naturfredningsforening, Fredensborg, Dansk Akvakultur, Den Suhrske

Stiftelse, Djursland landboforening, DLMØ - Dansk Landbrug Midt-Østjylland, Ferskvandsfiskeriforeningen for Danmark, Faaborg-Midtfyn Vandløbslaug, Gammelsøbækkan Ålav, Gribskov vandløbslaug, Græse Å-Laug, Græsløkkerenden, Grøftelavet for Andaks- og Istebjerggrøften, Gøttrup-Klimt Landvindingslag, Havelse Ålaug, Heden og Fjorden (på vegne af Hedens Landboforening, Holstebro-Struer Landboforening, Ikast-Bording Landboforening og Familielandbruget Vestjylland), Hejrede Godsø Pumpelag, Holbæk Ålav Ingstrup Søs vandløbslag , Jammerbugt Vandløbslaug, Fristrup-Gjøl Pumpelag, Jysk Landbrugsrådgivning, Kerteminde Vandløbslaug, Kildebrønde Bylaug og Grundejerforeningen Fresiahaven, Landbo Thy, Mors-Thy Familiebrug, Nordjysk Familiebrug, LandboNord, Lemvigegnens Landboforening, Landbo Limfjord, Agri Nord, Landboforeningen Kronjylland, Landboforeningen Limfjord, Landboforeningen Midtjylland, Landbothy, Landbrug & Fødevarer, Lodsejerforeningen Langstrup Mose, Lodsejerudvalg Brede Å systemet, Lungholm Landvindingslag, Lyngby Å's Landvindingslag, Løve Moselag, Marrebæks Rende Ålaug, Menstrup Bylav, Middelfart Vandløbslaug, Miljøpunkt Nørrebro, Nordsjællands Landboforening, Nødebo-Huse Pumpelag, Patriotisk Selskab, Pumpelaget for Køn mfl Moser, Ryom Å Laug og Korup Å Lodsejerlaug, Saltølag, Saltøsystemets ålag, Skive kommune, Svendborg Vandløbslaug v/Ole Jørgensen, Søborg Sø Landvindingslag, Trend Å Vandløbslaug, Tuse Å's Ørredssammenslutning, Udsætningsforeningen Vestsjælland 95 Havørreden, Vandløbslaug for Værebro Å, Egedal Kommune, Vandløbslavet for Nedre Tude Å og Vårby Å, Vestjysk Landboforening, Østjysk Landboforening, Østlige Øers Landboforeninger, Ålauget for Lindes Å, Seerdrup Å og Bjerge Å med Tilløb, Å-lauget for Nivåen med sideløb, Å-lauget for Onsved-Stokkebrønde/Ventegrøften og Ålauget for Sillebro/Jørlunde Å og Ålebækrenden.

Der er herudover modtaget hørings svar vedr. dette emne fra 2145 enkeltpersoner.

Dræning burde medføre en foreløbig udpegning

Sammenfatning af hørings svar

I de indkomne hørings svar anføres, at vandløb, som modtager vand fra drænedes arealer, konsekvent burde udpeges som stærkt modificerede vandløb, hvis de ikke opfylder miljømålet om god økologisk tilstand.

Det anføres også, at vandløb i drænedes områder, hvor effekten af ændringer vil give en signifikant negativ karakter, ifølge EU's guidelines bør målsættes som modificerede vandløb. Dette anføres som værende i modstrid med de danske retningslinjer, som der er anvendt i nærværende vandplaner.

Endelig anføres, at vandløbsstrækninger ifølge ”Retningslinjerne for udarbejdelse af indsatsprogrammer”, side 26, kan udpeges som stærkt modificerede, hvis opnåelse af god tilstand vurderes at ville have meget betydelige konsekvenser. Dette ses ikke at være fulgt i alle tilfælde.

Naturstyrelsens bemærkninger

Et vandområde kan udpeges som stærkt modificeret, hvis de ændringer af områdets fysiske udformning, som er nødvendige for at opnå god økologisk tilstand, vil have betydelige negative indvirkninger på miljøet generelt eller på visse menneskelige aktiviteter, herunder eksempelvis bebyggede arealer, landbrugsmæssig dræning mm., og formålet med de menneskelige aktiviteter på grund af tekniske vanskeligheder eller uforholdsmæssigt store omkostninger ikke med rimelighed kan tilgodeses med andre midler, som miljømæssigt er en væsentlig bedre løsning. Det vil bero på en konkret vurdering, hvorvidt et vandområde kan udpeges som stærkt modificeret, jf. retningslinjerne beskrevet i bilag 12 til Naturstyrelsens retningslinjer for indsatsprogrammer. De udpegede vandløb fremgår af vandplanerne.

I relation til drænedes områder vil der ved en forundersøgelse i forbindelse med en eventuel planlagt restaureringsindsats med hævning af vandløbsbund bl.a. skulle tages stilling til, om restaureringen vil resultere i uforholdsmæssigt store vandlidende arealer. Hvis dette er tilfældet, kan en vurdering af udpegning som stærkt modificeret vandløb tages op igen.

Kunstige vandløb

Sammenfatning af hørings svar

Det fremføres i hørings svarene, at vandløbene i de tilfælde, de tydeligt er rette kanaler eller i øvrigt virker gravede, bør udpeges som kunstige. Kunstige vandområder er i vandrammedirektivet defineret som overfladevand skabt ved menneskelig aktivitet, hvor der ikke tidligere var vandløb, eller hvor der tidligere kun var mindre damme,

grøfter eller bifloder. Dette vil for vandløb normalt være gravede kanaler, som udelukkende tjener det formål at afvande landbrugsarealer. Naturstyrelsen opfordres til, at alle vandløb, som falder ind under ovenstående beskrivelse, enten helt udgår af vandplanen eller som minimum klassificeres som kunstige. Der henvises til EU's Guidance Document no. 4.

Det påpeges endvidere, at afvandingskanaler, vandløb, der forløber igennem en flad lokalitet, som tidligere har været et vådområde, vandløb som ikke figurerer på matrikelkort fra begyndelsen af 1800- og 1900-tallet samt vandløb, der ikke findes på de høje målebordskort fra 1842-1899, bør udpeges som kunstige. Endvidere fremføres, at Naturstyrelsen bør udpege et vandløb som kunstigt, når der er tale om vandløb, som afvander et relativt stort landbrugsområde, og som i sin tid er rørlagt for at sikre dyrkningssikkerheden.

Det fremføres, at den metode, de danske myndigheder anvender for klassifikationen, hvor vandløb gengivet på officielle kort optegnet i perioden 1842 – 1860 betegnes som naturlige, er usaglig og diskretionær. På de tidligste kort, som dokumenterbart har selv små vandløb indtegnet, ses tydeligt, at der hyppigt findes grafiske skraveringer/symboler illustrerende sump og mose, men ingen vandløb, hvor der i senere kort over samme område findes vandløb med retlinet eller sektionsvis retlinet forløb. Det fremføres således, at disse vandløb er kunstige, uanset de kan genfindes på de første målebordsblade (1842 – 1860) eller ej. Der er gravet kunstige vandløb i Danmark siden 1600-tallet, og har været dræningsbehov og -bestræbelser siden middelalderen.

Yderligere fremføres, at en administrativ gennemgang af kortmateriale ikke kan afløse den pligtige konkrete vurdering af de faktuelle forhold. Sådant sagsbehandling er et brud på officialprincippet. Det er desuden usagligt og imod officialprincippet at lægge oplysninger til grund, der ikke kan efterprøves.

Endeligt fremføres, at vandløb med en meget lille gradient sandsynligvis ikke har været et samlet vandområde oprindeligt, samt at nedbøren er steget med 15 % henover de sidste 120 år, hvorfor landbruget har skabt flere og flere kunstige vandløb for at aflede de forøgede vandmængder. Disse vandløb bør rettelig udpeges som naturlige.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen har anvendt følgende fremgangsmåde ved udpegnings af kunstige vandløb, som vurderes at være i tråd med vandrammedirektivet og tilhørende vejledninger:

Fra Retningslinjer for udarbejdelse af indsatsprogrammer:

Et kunstigt vandløb skal være gravet et sted, hvor der ikke tidligere har været vand.

”For vandløb vil kunstige vandområder normalt være gravede kanaler i forbindelse med afvanding, engvandingsanlæg, vandforsyning til dambrugsdrift, mølledrift og turbineanlæg, fyldgrave bag kystdiger, voldanlæg, skelgrøfter m.v.

Kunstige vandløb kan bl.a. udpeges ved hjælp af relevante registreringer på høje målebordsblade fra 1870. I Sønderjylland kan andet kortmateriale benyttes, fx preussiske kort fra 1880. Anden dokumentation kan også inddrages i vurderingen. Hvor de gamle kort indikerer, at der ikke tidligere har ligget et vandløb, f.eks. hvor en nutidig vandløbsstrækning er opstået ved afvanding af et vådområde eller lignende, udpeges vandløbsstrækningen som værende kunstig. Et naturligt forlagt vandløb skal derimod ikke udpeges som kunstigt.”

Ovenstående er udmøntet i en mere detaljeret fremgangsmåde, som er anvendt i udpegnings af de kunstige vandløb:

- a. For naturlige vandløb gælder, at de kan genfindes på de historiske kort. Enten med samme forløb som dengang eller med et forløb i nærheden indikerende, at det nuværende forløb er forlagt. Hvis vandløbet ikke kan ses på historiske kort langs f.eks. veje eller sogneskel, men helt åbenlyst må være til stede, fordi der er vandløb op- og nedstrøms, så skal vandløbet også udpeges som naturligt.
- b. Hvor vandløbet kan genfindes, men hvor der åbenlyst er tale om et vandløb, der allerede dengang var kunstigt etableret med henblik på afvanding eller dræning, benævnes vandløbet dog *ikke* naturligt. Disse sidstnævnte vil typisk findes på de historiske kort som forløb gennem afvandede lavbundsområder (moser, kær eller lignende) og/eller som tydelige drængrøfter (fx ”sildebensgrøfter” o.lign.).

- c. I de tilfælde, hvor det nuværende forløb *ikke* fremgår af det historiske kort, men hvor et eller flere af nedenstående forhold gør sig gældende, kan vandløbet (efter en konkret vurdering) også benævnes naturligt:
- i. Forløbet mæandrerer naturligt
  - ii. Ådalen bærer tydelige spor efter en tidligere mæandring
  - iii. De topografiske forhold taler entydigt for, at her bør der naturligt forefindes et vandløb, f.eks. fordi oplandet har en størrelse, så det er naturligt, at vandet vil samles i et egentligt vandløb, og/eller der forefindes en tydelig ådal.

Afvandingskanaler kan godt være naturlige vandløb, som er blevet udrettet (se i øvrigt ovenfor). Tydeligt rette kanaler kan godt være naturlige vandløb, som er blevet udrettet. Sådanne vandløb betegnes som naturlige vandløb, da de ikke blevet gravet et sted, hvor der ikke tidligere har været vand.

Naturstyrelsen er dog enig i, at mange af disse vandområder bør udpeges som kunstige. Nogle af områderne er imidlertid oprindeligt naturlige vandløb, som er blevet fysisk modificeret, og disse kan derfor udpeges som stærkt modificerede vandområder, hvis de opfylder kriterierne herfor. I det omfang, at der allerede findes en kvalitet i vandløbene, der svarer til god økologisk tilstand, skal målet med hensyn til faunaklasse dog sættes herefter for ikke at forringe den nuværende tilstand, jf. EU's retningslinjer. Naturstyrelsen har kvalificeret udpegningen af kunstige og stærkt modificerede vandløb og foretaget en justering, hvor det måtte være aktuelt.

Det er Naturstyrelsens vurdering, at gamle matrikelkort ikke er så anvendelige som høje målebordsblade og preussiske kort, når vandløbenes fortid skal vurderes, idet der ikke var en egentlig instruks for, om f.eks. vandløb skulle indmåles ved udarbejdelse af matrikelkort. Matrikelkortene er derfor et udtryk for, hvad den enkelte landinspektør/landmåler på tidspunktet for udarbejdelse af kortene fandt det betimeligt at indmåle.

Naturstyrelsen er som udgangspunkt enig, at Vandløb, der ikke findes på de høje målebordskort fra 1842-1899, ikke bør karakteriseres som naturlige, men styrelsen finder dog, at der foreligger undtagelser for dette princip, som det fremgår ovenfor.

Vandløb kan ikke udpeges som kunstige alene af den grund, at de afvander store landbrugsområder eller er rørlagte. Disse vandløb kan godt være naturlige vandløb i deres oprindelse.

Ikke alle vandløb, der er gravet, kan udpeges som kunstige vandløb, da nogle af disse er en forlægning af et naturligt vandløb, som har ligget i nærheden af det nye vandløb. Det er korrekt, at nogle af vandløbene på kortene fra 1800-tallet er gravet og bør betegnes som kunstige. Dette forhold er medtaget i fremgangsmåden, der er beskrevet ovenfor.

Naturstyrelsen har foretaget konkrete vurderinger af alle vandløbene efter metoden, som fremgår ovenfor. Høringssvar, som stiller spørgsmålstegn ved, om denne procedure er korrekt fulgt på konkrete lokaliteter, har givet anledning til, at udpegningen på disse lokaliteter er blevet gennemgået igen.

Vandløb med en lille hældning kan godt være kunstige vandløb, men der er også mange naturlige vandløb med en god tilstand, som har en lille hældning.

Naturstyrelsen vurderer, at man ved fremgangsmåden anført ovenfor tager hånd om de situationer, hvor naturlige vandløb er udrettet og gravet dybere for at forbedre vandføringsevnen.

Omfanget af vandløb, der indgår i vandplanerne

Sammenfatning af høringssvar

En lang række høringssvar påpeger, at der ikke bør medtages vandløb i vandplanlægningen, som har et opland, der er mindre end 10 km². Det fremføres, at hvis der skal foretages indsatser i disse mindre vandløb, vil der:

- opstå konflikter i forhold til afvanding af landbrugsarealer
- opstå uforholdsmæssige omkostninger (særligt når nye kvalitetselementer inddrages)
- være en overimplementering af vandrammedirektivet
- forskel mellem tilgangen i Danmark og i vores nabolande

En lang række høringssvar påpeger, at der ikke bør medtages vandløb i vandplanlægningen, som har et opland, der er mindre end 10 km², hvis vandløbet ikke har et rimeligt naturpotentiale

Det anføres, at det ikke er rimeligt, at udpegningerne af vandplanvandløbene sker på baggrund af en i regionplanerne fastsat målsætning, da denne fastsættelse ikke har noget at gøre med EU's vandrammedirektiv.

Danmarks Naturfredningsforening konstaterer, at der er fjernet mange vandløb fra planlægningen i forhold til tidligere høringer. Organisationen mener, at der burde inddrages flere vandløb i planlægningen i stedet for det modsatte.

Naturstyrelsens bemærkninger

I relation til de konkrete vandløbsindsatser, som er udtaget af vandplanerne, kan det oplyses, at dette er en konsekvens af, at der er efter politisk beslutning om basisanalysen for vandområdeplanerne for perioden 2015-2021 er foretaget en justering af de vandløb, der indgår i vandplanlægningen. Justeringen er foretaget på baggrund af et omfattende arbejde i det såkaldte Vandløbsforum, som miljøministeren har nedsat. En af Vandløbsforums opgaver har været at vurdere, hvilke vandløb der har en naturværdi, så de fremadrettet bør indgå i vandplanlægningen. Aarhus Universitet har i den forbindelse udarbejdet en metode til vurdering af vandløbenes naturværdi. Resultatet af justeringen er, at færre vandløb nu indgår i planlægningen. Alle større vandløb indgår dog fortsat (opland større end 10 km²), og desuden medtages mindre vandløb, som på hovedparten af deres udstrækning enten opfylder miljømålet udtrykt ved DVFI eller har gode faldforhold, høj grad af slyngning og høj værdi for fysisk indeks. Den nye udpegnings af vandløb er således sket ud fra en konkret vurdering af vandløbenes naturpotentiale i form af faldforhold, slyngningsgrad og fysisk indeks.

Regionplanernes målsætninger indgår ikke længere i udpegningsgrundlaget for en vurdering af, hvilke vandløb der skal indgå i planlægningen.

Det er korrekt, at visse vandløb ikke længere er specifikt målsatte i vandplanerne, men Naturstyrelsen gør i den forbindelse opmærksom på, at ikke specifikt målsatte vandløb fortsat nyder beskyttelse i form af den generelle miljølovgivning.

Udpegnings af stærkt modificerede vandområder

Sammenfatning af høringssvar

Det anføres i høringssvarene, at vandløb bør udpeges som stærkt modificerede, hvis

- de er blevet udrettede
- har fået et andet forløb
- afvander store intensivt dyrkede arealer med stor økonomisk betydning
- der er etableret dobbeltprofil
- der er etableret et dige langs åen
- de løber i bymæssig bebyggelse
- der er ringe fald og blød bund
- der allerede i dag er problemer med afledning af vand fra de vandløbsnære arealer
- de er gravet dybere
- de kun har afvandingsmæssig interesse
- de udtørres i sommerhalvåret
- de har vinkelrette sving
- de er påvirkede af spildevand
- de ikke på nuværende tidspunkt opfylder kravene til god økologisk tilstand
- de indeholder vandløbsstyrt
- de er udpeget som blødbundsvandløb
- de er rørlagte
- der ikke er potentiale til at opfylde de fremtidige krav til fisk og planter
- afvandingsforholdene allerede på nuværende tidspunkt er for dårlige

Ligeledes fremføres, at Naturstyrelsen ikke i tilstrækkeligt omfang har forholdt sig kritisk til omfanget af konsekvenserne for manglende udpegnings af stærkt modificerede vandløb, og at Naturstyrelsen ikke har foretaget en konkret vurdering af vandløbet, inden der er taget stilling til, at vandløbet ikke skal være stærkt modificeret.

Endeligt fremføres, at der i EU Guidance Document no. 4 specifikt er nævnt "land drainage" som udpegningsgrundlag for stærkt modificerede vandløb. Naturstyrelsen

burde derfor anvende afvandingsbehovet som grundlag for udpegning af stærkt modificerede vandløb.

Naturstyrelsens bemærkninger

Udpegningen af stærkt modificerede vandområder er introduceret i vandrammedirektivet i erkendelse af, at mange vandområder har fået ændret de fysiske forhold i en sådan grad, at vandområderne kun meget vanskeligt kan genoprettes med henblik på at opnå god økologisk tilstand. Her tænkes især på fysiske ændringer i forbindelse med udnyttelse af vandkraft, sikring af sejlads og godstransport og sikring af byområder mod oversvømmelse.

Som det påpeges af flere, er en meget stor del af de danske vandløb reguleret i forbindelse med dyrkningen af de tilstødende jorde. Dette er dog ikke ensbetydende med, at de ikke vil kunne opfylde et mål om god økologisk tilstand. Mange af disse vandløb opfylder allerede i dag målet god økologisk tilstand, hvorfor de ikke udpeges som stærkt modificerede i henhold til EU's retningslinjer for udpegning af stærkt modificerede vandområder. For de vandløb, der i dag ikke opfylder miljømålet, vil miljømålet i mange tilfælde kunne opfyldes gennem restaureringstiltag i form af udlægning af sten og grus m.v.. Dette er bl.a. påvist i en række rapporter fra Danmarks Miljøundersøgelser.

Hvor der i høringssvarene er argumenteret for en ændret udpegning af konkrete vandløb som kunstige eller stærkt modificerede, har Naturstyrelsen i hvert enkelt tilfælde foretaget en konkret vurdering og evt. justeret udpegningen i forlængelse heraf. Dertil kommer, at der er foretaget en reduktion i omfanget af de mindre vandløb i vandplanerne, således at vandløb beliggende i oplande mindre end 10 km² udelades, medmindre vandløbene har høj naturværdi efter Vandløbsforums kriterier eller allerede har opnået god økologisk tilstand, jf. også ovenfor.

Inden en eventuel indsats gennemføres, skal en detaljeret forundersøgelse foretages, og kun såfremt det viser sig, at en indsats viser sig at være omkostningseffektiv, vil den blive gennemført.

Vandløbsstrækninger, der anvendes til landbrugsmæssig dræning, skal som udgangspunkt ikke udpeges som stærkt modificerede, når der kan opnås god økologisk tilstand ved en restaurering, uden at det vil have en betydelig negativ indvirkning på miljøet generelt eller den landbrugsmæssige dræning.

Målsætning er ikke realistisk

Sammenfatning af høringssvar

Det anføres i høringssvarene, at vandløb med ringe fald og sandbund ikke bør have et faunaklassemaal, der er højere end 4, samt at vandløb, der tørrer ud om sommeren, ikke kan opfylde målet om god økologisk tilstand. I den forbindelse fremføres også, at nogle vandløb har fået målet god økologisk tilstand, selvom der er et lille fald og blød bund og dermed ikke de fysiske forhold, der kan danne grundlag for god økologisk tilstand, samt at målet for nogle vandløb kan virke urealistiske, særligt når de fremtidige kvalitetselementer (planter og fisk) skal medtages i anden periode af vandplanlægningen.

Det fremføres yderligere, at såfremt der er foretaget en regulering af et vandløb, så tilstanden er reduceret fra faunaklasse 7 til faunaklasse 6, bør målet fremover også blive reduceret til faunaklasse 6. Ligeledes fremføres, at vandløb, der har blød bund og i store perioder har stillestående vand og en faunaklasse på 3, ikke bør have et mål, der er højere end faunaklasse 3, samt at vandløb nedstrøms eutrofierede søer ikke kan opfylde et faunaklassemaal på 5.

Det anføres ydermere, at miljømålene for vandløb er sat for højt og uden skelen til den nuværende status.

Kalundborg Kommune forventer, at der i senere vandplanperioder kan ændres på vandløbenes målsætninger, hvis det viser sig, at vandløbsstrækninger ikke har det fornødne potentiale til at opnå de tildelte målsætninger på trods af de gennemførte indsatser.

Naturstyrelsens bemærkninger

Mindre fald og sandbund er ikke i sig selv en hindring for at opnå en faunaklasse højere end 4. Naturstyrelsen kender således eksempler på vandløb med ringe fald og sandbund, der har værdier for faunaklassen, som er højere end 4. Dette kan bl.a.

iagttages i de nedre dele af de større vandløb. I konkrete tilfælde, hvor kriterierne for udpegning som blødbundsvandløb er til stede, hvis faldet er meget ringe og bunden er blød, kan det dog være vanskeligt at opnå en faunaklasse værdi på 5, og her kan udpegning som blødbundsvandløb komme på tale. Se desuden nedenfor.

Korte perioder med sommerudtørring, som vurderes at være naturligt forårsaget, er ikke i sig selv til hinder for opfyldelse af god økologisk tilstand i fh.t. faunaklassen.

Når de fremtidige kvalitetselementer inddrages i anden planperiode, vil det blive vanskeligere at opfylde miljømålet pga. princippet "all in or all out". I forbindelse med vedtagelsen af miljømålene for anden planperiode er der mulighed for at vurdere, om målet med de nye kvalitetsparametre er for urealistiske på konkrete lokaliteter.

Man må, jf. vandrammedirektivet, ikke forringe tilstanden i vandområderne, medmindre der er helt særlige forhold, som taler for det. Målet med vandrammedirektivet er, at alle vandområder som udgangspunkt skal have målet "God økologisk tilstand". Hvis det er uforholdsmæssigt dyrt eller teknisk vanskeligt at løfte tilstanden, kan det komme på tale at lempe målet til f.eks. ændre kategoriseringen til stærkt modificeret vandområde.

Det er Naturstyrelsens opfattelse, at naturlige vandløb med de nuværende udpegningskriterier fra Vandløbsforum som udgangspunkt bør kunne opnå mindst en faunaklasse 4, hvis vandløbet ikke er forurenet. Naturstyrelsen er enig i, at vandløb nedstrøms eutrofierede søer kan have vanskeligt ved at opfylde en faunaklasse 5 pga. tilførslen med organiske stof fra disse søer. I disse tilfælde er der i en række tilfælde anvendt en undtagelsesbestemmelse indtil søen er blevet mindre eutrofieret.

Målsætningen er for lav

Sammenfatning af høringssvar

Danmarks Naturfredningsforening fremfører, at en række B1-vandløb øjensynligt målsættes for lavt i forhold til såvel potentiale som tidligere DVFI-målinger. Målsætninger skal efter direktivet ikke ske med udgangspunkt i nuværende tilstand, men med udgangspunkt i referencetilstanden for vandløbene – ellers bliver konsekvensen, at deres potentiale aldrig indfries.

Fredensborg Kommune mener, at der skal fastsættes en højere målsætning (faunaklasse 6 eller 7) for vandløb, der har potentialet hertil – f.eks. som angivet ved A-målsatte vandløb.

Naturstyrelsens bemærkninger

Det primære formål med vandplanernes indsatsprogram er at sikre, at vandområderne i Danmark lever op til vandrammedirektivets mål om "god økologisk tilstand". Indsætterne med tilhørende finansiering er derfor målrettet de vandområder, der ikke opfylder miljømålet. For vandløb, der ikke er omfattet af indsatsprogrammet, er vandplanerne ikke til hinder for, at kommunerne på eget initiativ og for egen finansiering gennemfører indsætter, der går videre end vandplanernes minimumskrav til miljøtilstand.

En række vandløb, der er målsat med en skærpet målsætning (A-målsætning) i amternes regionplaner, bl.a. på grund af forekomsten af arter og naturtyper, der typisk er omfattet af habitatdirektivet, er målsat til god økologisk tilstand i vandplanerne. Som udgangspunkt har Naturstyrelsen vurderet, at god økologisk tilstand er tilstrækkeligt til at sikre gunstig bevaringsstatus for de pågældende arter og naturtyper. En nærmere vurdering vil blive foretaget, når kriterierne for gunstig bevaringsstatus endeligt er fastlagt.

Udpegning af blødbundsvandløb

Sammenfatning af høringssvar

Det anføres i høringssvarene, at blødbundsvandløb er en ren dansk vandløbstype, da denne betegnelse ikke fremgår af EU's vejledninger og ikke indgår i det interkalibrerede europæiske system. Man finder derfor, at blødbundsvandløbene bør udgå af planlægningen, så længe de ikke er interkalibrerede med andre EU-lande.

I visse høringssvar opfordres Naturstyrelsen til at udpege alle blødbundsvandløb som stærkt modificerede vandløb.

Endelig anføres, at vandløb med blød bund kan ikke have en faunaklasse, der er højere end 3.

Naturstyrelsens bemærkninger

Blødbundsvandløb er en national vandløbstype, der defineres som mindre, naturlige vandløb, der på den overvejende del af længden har et naturligt ringe fald ($< 0,1 - 0,5$ ‰), ringe vandhastighed og med et naturligt blødt og overvejende organisk bundsubstrat. Vandrammedirektivet åbner op for, at en sådan national vandløbstype anvendes med henblik på at præcisere kriterierne for vurdering af tilstanden.

Naturstyrelsen har tidligere vurderet, at god økologisk tilstand i blødbundsvandløb kan opnås ved faunaklasse 4. DCE, Aarhus Universitet har imidlertid oplyst, at der ikke p.t. er tilstrækkeligt fagligt belæg for at antage dette. På denne baggrund har Naturstyrelsen ved at anvende undtagelsesbestemmelser indtil videre fjernet kravet til faunaklassen i blødbundsvandløbene og dermed også kravene til forbedring af de fysiske forhold i disse vandløb.

2.2.5 Målsætninger for spildevandsindsats

Høringssvar vedr. målsætninger for spildevandsindsats er modtaget fra følgende kommuner: Roskilde, Vejen og Aalborg.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. dette emne: Dansk Golf Union, Herning Vand A/S, Jysk Landbrugsrådgivning, Landbrug & Fødevarer og Udsætningsforeningen Vestsjælland 95 Havørreden.

Sammenfatning af høringssvar

En forening sætter spørgsmålstegn ved om, de aktuelle spildevandsindsatser er tilstrækkelige for at opnå miljømålet alle steder. Foreningen mener, at det er en forudsætning for at opnå fuld målopfyldelse i alle hovedvandoplandets vandløb, at der gennemføres en supplerende indsats over for enten renseanlæg, regnbetingede udledninger eller ejendomme i den spredte bebyggelse. Foreningen mener endvidere, at det er vigtigt, at kommunens spildevandsplan implementeres uden tempotab. En forening mener, at det i forhold til golfbaners anvendelse af vand fra søer eller vandløb er vigtigt at have spildevandsrensning højt på agendaen.

En kommune kommenterer, at omkostningseffektiviteten prioriteres højt, men mener, at det er unødigt at udpege områder til forbedret spildevandsrensning, når dette ikke er årsag til den manglende målopfyldelse, og at opfyldelse i nogle tilfælde kan opnås ved ændret vedligeholdelse uden en forbedret spildevandsrensning.

En kommune mener, at det er overflødig at udpege områder til forbedret spildevandsrensning, der allerede er udpeget i tidligere planlægning, og hvor en indsats ikke er iværksat, da målsætningen allerede er opfyldt.

En landbrugsforening mener, at der skal tages hensyn til sedimenterne fra spildevandsudledning, idet mange fjordsystemer ikke kan reversere til god økologisk tilstand kort tid efter spildevandsudledningen er nedsat. Foreningen mener derfor, at Danmark bør gøre brug af undtagelsesbestemmelserne i flere tilfælde, da der ellers vil være risiko for, at den nødvendige kvælstofreduktion overvurderes.

En organisation finder det uacceptabelt, at det er virksomheders aktuelle udledning, der indgår i baseline og ikke deres udledningstilladelse, idet virksomheden dermed kan risikere, at de ikke kan udnytte deres udledningstilladelse, og at deres investeringssikkerhed dermed forringes.

Naturstyrelsens bemærkninger

Miljømålsloven foreskriver, at staten udarbejder vandplaner med tilhørende indsatsprogrammer. I vandplanerne fastsættes miljømål for alle vandforekomster, som er omfattet af vandplanlægningen, og i indsatsprogrammet angives, hvordan miljømålene nås. Såfremt Naturstyrelsen har vurderet at en punktkilde (enkeltejendom, regnbetingede udløb, renseanlæg, dambrug eller industri) er medvirkende årsag til, at et miljømål ikke kan opnås, er der i vandplanen angivet en indsats overfor punktkilden. Gennemførelsestakten for spildevandsindsatsen fremgår af vandplanerne.

Princippet bag vandplanernes indsats er at få mest miljø for pengene. Derfor er vandplanernes indsatsprogram den mest omkostningseffektive sammensætning af tiltag til opnåelse af vandområdernes mål. På baggrund af en faglig vurdering har Naturstyrelsen foreslået de indsats, der fremgår af indsatsprogrammet i

vandplanforslagene. Vandplanens spildevandsindsatser er således udpeget på baggrund af en faglig vurdering af, at det pågældende vandløb er forurenet af spildevand i et sådant omfang, at vandplanernes mål ikke kan opfyldes uden en supplerende spildevandsindsats.

Der stilles generelt ikke krav om forbedret spildevandsrensning, hvis udledningen ikke er til hinder for, at der kan opnås målopfyldelse i de vandområder, der direkte og indirekte modtager spildevandet. Såfremt der er gennemført den nødvendige forbedrede spildevandsrensning, og målsætningen i vandløb allerede er opfyldt, er der ikke grundlag for en ny indsats. Dog vil der for den spredte bebyggelse, hvor der er sket forbedret rensning for en del af ejendomme i et opland, stadig være belæg for at kræve forbedret rensning for de resterende ejendomme i oplandet, hvor vandløbet stadig er målsat.

Naturstyrelsen er opmærksom på, at der i sedimentet kan være ophobet næringsstoffer fra både tidligere tiders spildevandsudledninger og udledninger fra landbruget. Der er taget højde for problematikken i de modelværktøjer, der vil blive anvendt i indsatsplanlægningen til brug for vandområdeplaner 2015-21.

2.2.6 Målsætninger for grundvandsindsatsen

Høringssvar vedr. målsætninger for grundvandsindsatsen er modtaget fra følgende kommuner: Favrskov, Guldborgsund, Hjørring, Ikast-Brande, Roskilde, Vejen og Aalborg.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. dette emne: Agri Nord, Dansk Golf Union, Gøttrup-Klimt Landvindingslag, Landbo Thy, Mors-Thy Familiebrug, Nordjysk Familiebrug, LandboNord, Heden og Fjorden, Lemvigegnens Landboforening, Landbo Limfjord, Agri Nord, Landboforeningen Limfjord, Landbrug & Fødevarer og Udsætningsforeningen Vestsjælland 95 Havørreden.

Der er herudover modtaget høringssvar om emnet fra 1 enkeltperson.

Indsatsplaner

Sammenfatning af høringssvar

Gøttrup-Klimt Landvindingslag, Landbo Thy, Mors-Thy Familiebrug, Nordjysk Familiebrug, Heden og Fjorden, Lemvigegnens Landboforening, Landbo Limfjord, LandboNord og AgriNord anfører, at der efter kortlægningen af grundvandsforekomsterne er iværksat indsatsplaner for beskyttelse af grundvandet mange steder, og anbefaler, at der ikke prioriteres således, at alle grundvandsforekomster skal beskyttes lige højt. Landboforeningen Limfjord er interesseret i, at indsatsen om beskyttelse af grundvand målrettes til de relevante drikkevandsområder, og at indsatsplanlægningen bliver igangsat hurtigst muligt med landbruget som medspiller.

Aalborg Kommune bemærker, at der bør ske en generel sammentænkning af grundvandskortlægningen og anvendelsen af indsatsplaner som virkemiddel til målopfyldelse i vandplanerne.

Favrskov Kommune anbefaler, at der tages udgangspunkt i, at det nuværende OSD-område allerede nu er stort nok til at dække det nødvendige drikkevandsbehov i Favrskov Kommune samt tilstødende nabokommuner. Staten bliver derfor anmodet om at reducere OSD-områderne, så de svarer til det forventelige fremtidige regionale vandressourcebehov og i størst muligt omfang tager hensyn til lokal byudvikling. Parallelt hermed opfordres staten til at finde konkrete planlægningsredskaber, der kan muliggøre byudvikling i OSD-områder.

Naturstyrelsens bemærkninger

Indsatsplanlægningen sker på baggrund af den statslige afgiftsfinansierede grundvandskortlægning i Områder med Særlige Drikkevandsinteresser (OSD) og indvindingsoplande uden for disse. Valg af indsatser i forbindelse med denne indsatsplanlægning er et kommunalt anliggende blandt andet med inddragelse af berørte parter, som det fremgår af bekendtgørelse om indsatsplaner (bekendtgørelse nr. 1319 af 21. december 2011). De kommunale indsatsplaner er anført som en af måderne til opnåelse af god kemisk tilstand – generelle reguleringer den anden. Det er således en kommunal afgørelse, hvordan konkrete indsatser foretages.

Udpegning af drikkevandressourcer sker ved bekendtgørelse om udpegning og administration mv. af drikkevandressourcer (bekendtgørelse nr. 1265 af 16. oktober 2013) og dermed ikke vandplanerne, men bliver vist i vandplanerne. Der kan i øvrigt henvises til Statslig udmelding til vandplanernes retningslinjer 40 og 41 i forhold til byudvikling og anden ændret arealanvendelse i Områder med Særlige Drikkevandsinteresser (OSD) og indvindingsoplande (Naturstyrelsen oktober 2012).

Fælles værktøj

Sammenfatning af høringssvar

Vejen Kommune opfordrer Naturstyrelsen til at fremskynde arbejdet med et fælles værktøj til styring af vandressourcen, for at tildelingen af vandressourcen sker på et ensartet og retfærdigt grundlag i alle kommuner.

Hjørring Kommune bemærker, at der mangler viden om bl.a. kvantitativ påvirkning af vandløb som følge af indvinding til både drikkevand og markvanding. En vigtig parameter for vurdering af disse påvirkninger er vandføringsmålinger. Hjørring Kommune finder ikke det foreslåede pejlenet repræsentativt. Kommunen finder endvidere, at det er vanskeligt at opnå øget viden om grundvandsforekomster, hvordan indvindinger påvirker vandløb og grundvandsafhængige naturtyper, når der ikke sker en udbygning af overvågningsprogrammet i områder med manglende viden.

Naturstyrelsens bemærkninger

Spørgsmålet om et fælles, kommunalt værktøj til styring af vandressourcen indgår i den anden markvandingsgruppes arbejdsnotat (Arbejdsnotat om Balance mellem vandforekomster og vandindvinding til markvanding, Naturstyrelse, 31. januar 2013). Det indgår ikke i dette arbejde at udvikle et nyt værktøj, men det bliver anbefalet i arbejdsnotatet at foretage detailberegning med allerede anvendte analytiske og semianalytiske modelværktøjer.

Andet

Sammenfatning af høringssvar

Dansk Golf Union bemærker, at større ændringer i vandindvindingen kan reducere golfklubbernes mulighed for vanding, hvilket i praksis kan medføre, at det bliver vanskeligt at fortsætte normal drift af den enkelte golfbane.

Roskilde Kommune er enig i, at der i indvindingstilladelser skal stilles vilkår om overvågning af effekter på områder, søer og vandløb, der påvirkes af vandindvinding af grundvand. Roskilde Kommune foreslår, at kommunen som grundvandsmyndighed får mulighed for at stille nye vilkår, hvis overvågningen viser, at indvindingen indebærer, at vandplanernes miljømål ikke kan opfyldes.

Ikast-Brande Kommune bemærker i forhold til retningslinje 38 a, at vandindvinding maksimalt bør medføre en reduktion af vandføringen på 5 % i vandløb, der er målsat med "høj økologisk tilstand". Ligeledes bør vandføringen højest blive påvirket med 10-25 % i vandløb med målsætningen "god økologisk tilstand". Kommunen anfører, at intervallerne bør være enten maksimalt 9 % for "høj økologisk tilstand" og 10-25 % for "god økologisk tilstand, eller maksimalt 5 % for "høj økologisk tilstand" og 6-25 % for "god økologisk tilstand".

Landbrug & Fødevarer finder, at der skal være mulighed for at prioritere og vælge de mest omkostningseffektive virkemidler, der kan sikre den ønskede tilstand for de biologiske kvalitetselementer.

Private grundejere bemærker, at der ikke kan accepteres reduktion af vandføring overhovedet. Der er tit brug for øget vandføring.

Naturstyrelsens bemærkninger

Valg af relevante virkemidler til opnåelse af tilstrækkeligt vandføring i overfladevand er et kommunalt anliggende i forbindelse med meddelelse af vandindvindingstilladelser. Det gælder tilsvarende for indvinding af overfladevand, idet der i øvrigt henvises til vandplanernes retningslinjer.

Spørgsmål om (supplerende) vilkår i forbindelse med vandindvindingstilladelser er et kommunalt anliggende i henhold til vandforsyningsloven.

Angivelsen af indvindingens maksimale påvirkning af vandløb med høj økologisk tilstand hhv. vandløb med god økologisk tilstand er ikke indbyrdes afhængige således, at påvirkningsprocenterne for de to økologiske tilstande skal være kontinuerligt i

forlængelse af hinanden. Der kan i øvrigt henvises til Miljøstyrelsens vejledning nr. 1/1979 "Vandforsyningsplanlægning 2. del".

2.2.7 Målsætninger for søindsatsen

Høringssvar vedr. målsætninger for søindsatsen er modtaget fra følgende kommuner: Vejle.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. dette emne: Landboforeningen Limfjord, Landbrug & Fødevarer og Udsætningsforeningen Vestsjælland 95 Havørreden.

Søer under 5 ha

Sammenfatning af høringssvar

Vejle Kommune påpeger, at det ikke er alle søer under 5 ha., som var målsat i regionplanen, og som indgår i overvågningsprogrammet, der er målsat i vandplanen.

Naturstyrelsens bemærkninger

I forbindelse med udarbejdelsen af basisanalysen til den næste generation af vandplaner er det besluttet at ensarte vandområdeudpegningen. Det betyder, at søer mellem 1 og 5 hektar, der tidligere var målsat i regionplanerne, ikke er medtaget specifikt i basisanalysen, med mindre de ligger i et Natura2000-område, hvor de samtidig er en del af udpegningsgrundlaget eller tilhører en gruppe af særligt værdifulde søer mellem 1 og 5 ha beliggende udenfor Natura 2000-områder. Søer mellem 1 og 5 hektar, der ikke opfylder sidstnævnte kriterier, er som følge heraf også udtaget af vandplanerne for første planperiode.

Utilstrækkelige virkemidler

Sammenfatning af høringssvar

"Udsætningsforeningen Vestsjælland 95 Havørreden" bemærker, at der kun er målopfyldelse i 18 % af søerne i Hovedvandopland 2.5 Smålandsfarvandet og mener, at den planlagte indsats over for fosforreduktion er utilstrækkelig til at opnå forbedring af tilstanden.

Naturstyrelsens bemærkninger

Selvom der gøres en indsats ved en lang række søer, er det korrekt, at der ikke opnås fuld målopfyldelse i 2015. Indsatsen i første planperiode fokuserer på at nedbringe fosforbelastningen til et niveau, hvor målopfyldelse er mulig. På grund af kemisk og biologisk træghed vil dette i mange tilfælde ikke umiddelbart føre til målopfyldelse, da der fortsat kan forekomme en intern belastning. Denne kan i en del tilfælde håndteres vha. sørestaurering, men som beskrevet i kapitlerne om sørestaurering 2.6.13 og undtagelser 2.5, er der en del tilfælde, hvor sørestaurering af forskellige årsager ikke vil være hensigtsmæssig. En del af søerne i Hovedvandopland 2.5 Smålandsfarvandet opfylder ikke kriterierne for at anvende sørestaurering som virkemiddel, hvilket er hovedårsagen til, at der ikke forventes fuld målopfyldelse i første planperiode.

Vurdering af indsatsbehovet

Sammenfatning af høringssvar

Landbrug & Fødevarer mener, at det for at kunne vurdere indsatsbehovet er nødvendigt, at der er skabt fuld klarhed over både den interne belastning og punktkildebelastning med spildevand og overfladevand. I de tilfælde, hvor der forekommer hyppige overløb med spildevand eller overfladevand, er det ikke nødvendigt at iværksætte en storstilet indsats overfor øvrige kilder, herunder landbruget.

Naturstyrelsens bemærkninger

I forbindelse med opgørelse af fosforbelastningen er både kilder fra spildevand, regnvand og diffus afstrømning beregnet for den enkelte sø. Beregningen bruges bl.a. til at vurdere baselinebelastningen, idet der i mange tilfælde er tale om en reduktion af spildevandsbelastningen frem til 2015. Den konkrete størrelse af en evt. intern belastning er ikke beregnet. Dels er der nogen usikkerhed ved beregningen af denne, og dels vil den i mange tilfælde aftage af sig selv i løbet af 10-15 år, hvis den eksterne tilførsel er tilstrækkelig lav. Fokus er derfor på at nedbringe den eksterne belastning tilstrækkeligt til at målopfyldelse kan opnås. Naturstyrelsen har i øvrigt lagt følgende principper til grund for indsatsen overfor søer: Ved manglende målopfyldelse vurderes vha. målinger og modelberegninger, om den eksterne belastning i baseline er forenelig med målopfyldelse. Hvis dette ikke er tilfældet beregnes den nødvendige indsats overfor den eksterne belastning. Til gennemførelse af denne indsats er der besluttet en

række omkostningseffektive virkemidler, der kan tages i brug. I de tilfælde, hvor de generelle virkemidler ikke vurderes at være tilstrækkelige, tages målrettede virkemidler i brug, således at de mest omkostningseffektive virkemidler anvendes først.

2.2.8 De danske planudkast i forhold til indsatsen i andre lande

Følgende organisationer har indsendt høringssvar vedr. de danske planudkast i forhold til indsatsen i andre lande: Egedal Kommune, Djursland Landboforening, Gribskov Vandløbslaug, Havelse Ålaug, Holbæk Ålav, Ingstrup Søes Vandløbslaug, Jammerbugt Vandløbslaug, Jysk Landbrugsrådgivning, Landbrug & Fødevarer, Lodsejerforeningen Langstrup Mose, Løve Moselag, Nordfyns Vandløbslaug, Nordsjællands Landboforening, Patriotisk Selskab, Ryom Å Laug og Korup Å Lodsejerlaug, Sydlollands Vandløbslaug, Vandløbslaug for Værebros Å, Østlige Øers Landboforeninger, Ålauget for Lindes Å og Seerdrup Å og Bjerge Å med Tilløb.

Der er herudover modtaget høringssvar om emnet fra 472 enkeltpersoner.

Generelle bemærkninger til overimplementering af vandplanerne

Sammenfatning af høringssvar

I mange høringssvar fra private grundejere og foreninger påpeges det, at Danmark og Naturstyrelsen går for langt i forhold til vandrammedirektivet og vejledningsdokumenterne til direktivet, og at man således er i gang med at gennemføre en overimplementering af direktivet. Det fremføres, at Danmark allerede har nået de mål for kvælstof- og fosforreduktion, som vandrammedirektivet opstiller, og at der således ikke er behov for yderligere tiltag, der udelukkende vil komme til at medføre fejl- og overimplementering af direktivet.

I en række høringssvar fremgår ligeledes et ønske om, at Naturstyrelsens fremgangsmåde og konsekvenserne heraf bliver belyst af Finansministeriets "Overimplementeringskontor".

Flere påpeger i den forbindelse også, at en overimplementering udelukkende kan finde sted, hvis den positivt tilvælges af Folketinget på et fuldt oplyst grundlag, herunder vedrørende konsekvenser for økonomi og konkurrenceevne. Vandplanerne kan ikke implementeres, før disse tiltag har fundet sted, og flere anbefaler, at de nuværende planer forkastes og erstattes af lovlige planer, eller alternativt at tidsfristen for målopfyldelse efter første planperiode udskydes.

Endeligt nævner flere private grundejere, at de, såfremt vandplanerne fastholdes i deres nuværende form, vil rette henvendelse til de relevante myndigheder og forelægge dem problemstillingen med fejlagtig implementering.

Naturstyrelsens bemærkninger

Danmark er juridisk forpligtet til at leve op til vandrammedirektivets mål og formål. Direktivet er et såkaldt rammedirektiv, hvilket betyder, at EU har opstillet miljømål og overordnede rammer for planlægning og gennemførelse af tiltag til forbedring af tilstanden i vandmiljøet. Det er således op til det enkelte medlemsland at beslutte, hvordan de opstillede mål skal opnås.

Den danske implementeringsmodel er nøje udvalgt efter hvilke særlige udfordringer, der er for vandmiljøet i Danmark, og det er Naturstyrelsens vurdering, at vandrammedirektivet er korrekt implementeret, så direktivets mål og formål kan indfries med vandplanerne.

De mål, der fremgår i vandrammedirektivet om "god tilstand" i kystnært vand, grundvand, vandløb og søer, er endnu ikke opfyldt i Danmark, og der er således behov for at gennemføre tiltag til forbedringer.

I forlængelse af den tidligere regerings Grøn Vækst-aftale blev der nedsat et Virkemiddeludvalg med det formål at kortlægge de mest omkostningseffektive virkemidler til at nå målene i vandrammedirektivet. Udvalgets arbejde ligger til grund for vandplanerne og vandplanernes valg af virkemidler.

I forhold til søer, vandløb, kystvande og grundvand er der i vandplanerne for perioden 2009-2015 udelukkende fastlagt indsats for en del af det samlede opgjorte behov for at kunne nå vandrammedirektivets mål. Den resterende del af indsatsbehovet er udskudt til de kommende planperioder. Indsatsniveauet i vandplanerne fastlægges af regeringen.

Der er ikke oprettet et særligt kontor for overimplementering i Finansministeriet.

Kvælstof

Sammenfatning af høringsvar

I en lang række høringsvar anfægtes det, at kvælstof tillægges afgørende betydning for vandmiljøet i Danmark. Dette er ifølge høringsparterne ikke i overensstemmelse med resultaterne af nyere forskning fra fx Sverige, Tyskland og Canada, som alle har planteproduktion under samme klimatiske og jordbundsmæssige forhold som i Danmark. Her tillægges kvælstoffet ikke den samme afgørende betydning for vandmiljøet. Høringsparterne efterlyser nyere dansk forskning, der dokumenterer kvælstofs negative indflydelse på de danske vandområder, og mener ikke, at det har været muligt at få forelagt en sådan dokumentation.

Yderligere påpeges det, at grundlaget for indførelse af restriktioner og indsatser er fejlagtigt i Danmark, idet man ikke udregner efter et biologisk balanceprincip som forudsat i EU-direktivet.

Naturstyrelsens bemærkninger

Tilstanden i vandmiljøet er senest vurderet i basisanalysen fra 2014. Tilstanden er svagt forbedret, men hovedparten af de bedømte vandområder opfylder stadig ikke målet om god tilstand. For kystvande vurderes hovedårsagen at være for stor tilførsel af kvælstof. Landbrugets udledninger udgør hovedparten af den landbaserede kvælstoftilførsel til kystvande. Derfor er der i forslag til vandplaner indsatser for at reducere tilførslerne af næringsstoffer til vandmiljøet.

I forbindelse med Natur- og Landbrugskommissionens arbejde blev kvælstof ligeledes drøftet, og der blev nedsat en arbejdsgruppe om kvælstof, som var sammensat af repræsentanter fra det danske forskningsmiljø, Danmarks Naturfredningsforening, Landbrug & Fødevarer, Bæredygtigt Landbrug og Videncentret for Landbrug samt Miljøministeriet og Fødevarerministeriet. Af arbejdsgruppens afrapportering fra juni 2012 fremgår bl.a.,

- at Danmark har hovedansvaret for udledningen af næringsstoffer til søer, vandløb, fjorde og mange af de kystnære områder,
- at reduktionen af kvælstof til det marine vandmiljø er en afgørende forudsætning for vandmiljøets mulighed for at genskabe god økologisk tilstand, og
- at der fremadrettet fortsat bør være fokus på reduktion af både kvælstof og fosfor.

Der er i vandplanerne anvendt de mest omkostningseffektive kvælstofvirkemidler, jf. konklusionerne fra Virkemiddeludvalget nedsat i Grøn Vækst-regi, og Grøn Vækstministerudvalget.

Se kapitel 2.2.2 for yderligere bemærkninger til høringsvar vedrørende målsætningen for kvælstofindsatsen.

Forskelle i landbrugets konkurrencevilkår i Danmark og de øvrige lande

Sammenfatning af høringsvar

I en stor del af høringssvarene fremføres det, at rammevilkårene for landbruget i Danmark ikke bør være ringere end rammevilkårene for landbruget i de øvrige EU-lande. Man bør finde en fælles linje med det øvrige EU, da der bør være lige konkurrencevilkår. Fra flere sider påpeges, at rammevilkårene allerede i dag er væsentligt ringere i Danmark end i andre EU-lande, bl.a. i forhold til økonomi, gødningsrestriktioner, efterafgrøder mv.

I den forbindelse nævner flere Miljøministeriets rapport "Implementeringen af vandrammedirektivet og nitratdirektivet i Nederlandene, Slesvig-Holsten og Danmark" af 11. februar 2011, hvori det bl.a. fremgår, at der i Danmark anvendes flere generelle obligatoriske virkemidler uden compensation end i de øvrige lande. I de andre lande satses der i højere grad på frivillige virkemidler, og der kompenseres for anvendelsen.

Flere påpeger ligeledes, at landbruget i Danmark har reduceret udvaskningen væsentligt mere end i andre lande, og at mange virkemidler allerede er taget i brug i Danmark til forskel fra i de øvrige lande. Det anses som uholdbart for landets økonomi og konkurrenceevne.

Endeligt fremfører flere høringsparter, at de frygter, at vand- (og natur)planerne vil gøre de ulige vilkår væsentligt værre og medføre en uforholdsmæssig stor

omkostningsbyrde for landbruget sammenlignet med øvrige lande. Det påpeges, at planerne er et overgreb på EU's regler om ret til at drive et frit og anerkendt erhverv samt på EU's regler om opretholdelse af lige konkurrencevilkår.

Naturstyrelsens bemærkninger

Det fremgår af vandrammedirektivets forudsætninger (særligt direktivets 13. præambelbetragtning), at der er forskellige forhold og behov i EU-landene, som kræver forskellige specifikke løsninger. Vandplanlægningen efter vandrammedirektivet skal tage højde for den forskel i geografi og naturforhold, der eksisterer i EU's medlemslande. Med andre ord skal indsatsprogrammerne i de enkelte lande være tilpasset lokale forhold. Mens nogle EU-lande har store udfordringer i relation til industriforening, miljøproblemer forbundet med vandkraft eller en høj befolkningstæthed, er den primære udfordring for de danske vandløb og kystvande et intensivt dansk landbrug.

Som følge af den tidligere regerings Grøn Vækst-aftale bliver landbruget kompenseret for omkostninger i forbindelse med bl.a. randzoner, vådområder, og p-ådale. Hertil kommer vækst-initiativerne, der både omfatter mere fleksible regler og en række tilskudsordninger samt lettelser af jordskatterne.

Derudover kan nævnes, at den nuværende regerings aftale om Vækstplan for Fødevarer med Venstre, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Konservative af 2. april 2014 har til formål at gennemføre en række konkrete initiativer for at sikre en bæredygtig udvikling i det danske råvaregrundlag samt styrke landbrugets og fødevarerektorens konkurrenceevne. Aftalen har også betydning for vandplanerne, idet der i aftalen blandt andet er truffet beslutning om reduktion af det samlede areal randzoner. Randzonekompensationsordningen fortsætter efter gældende regler. Aftalen bevirker yderligere, at virkemidlet ændret vandløbsvedligeholdelse i form af reduceret grødeskæring ikke indgår som virkemiddel i vandplanregi, og at der skal gennemføres en forenkling af udlæg af efterafgrøder. Der henvises til notatets indledning.

Miljømål og undtagelser i de øvrige lande

Sammenfatning af høringssvar

I flere høringssvar fra private grundejere og landbrugsforeninger påpeges det, at man i Danmark er alt for ambitiøs i sin vandplanlægning, og at man af konkurrencehensyn bør indføre tiltagene parallelt med de andre EU-landes implementering, hvilket man i dag ikke gør.

Det påpeges endvidere, at undersøgelser har vist, at der er stor variation i anvendelsen af vandrammedirektivets undtagelsesbestemmelser. Som eksempel nævnes bl.a., at Danmark arbejder med 2015 som frist, mens Holland arbejder med 2027. Desuden påpeger flere, at lande omkring os har udskudt planerne pga. manglende viden, hvilket man også bør gøre i Danmark, mens man afventer yderligere forskningsresultater.

Flere høringsparter angiver i den forbindelse også, at Danmark til forskel fra nabolandene ikke fuldt ud anvender mulighederne for lempelse i vandrammedirektivet. De vurderer, at der vil være hjemmel hertil, idet der efter høringsparternes opfattelse foreligger uforholdsmæssigt store samfundsmæssige omkostninger ved den foreslåede implementering.

Endeligt efterlyser flere, at målemetoderne og vurderingerne bringes i overensstemmelse og interkalibreres inden for EU.

Naturstyrelsens bemærkninger

Som udgangspunkt skal alle vandområder opfylde vandrammedirektivets krav om god økologisk tilstand i 2015. Vandrammedirektivet giver dog mulighed for, at man under særlige forudsætninger og med en særskilt begrundelse kan forlænge tidsfristen for målopfyldelse og under nærmere omstændigheder udskyde indsatsen til en senere planperiode (2021 eller 2027).

Årsagen til udskydelse af indsatsen i første planperiode kan findes inden for følgende tre begrundelser: 1) Der foreligger ingen eller utilstrækkelige oplysninger om årsagen til problemet, og der kan følgelig ikke peges på en løsningsmodel, 2) Der vil være uforholdsmæssigt store omkostninger forbundet med en færdiggørelse inden for tidsplanen og 3) De naturlige forhold muliggør ikke en rettidig forbedring af vandforekomstens tilstand.

Grundlaget for vurdering af vandområdernes økologiske tilstand i vandplanerne for første planperiode bygger på EU-Kommissionens interkalibreringsbeslutning af 30. oktober 2008, hvor der fastlægges grænser for smådyrerne i vandløb (DVFI), klorofyl a i søer samt ålegræsdybdegrænsen i kystvandene. Efterfølgende har EU-Kommissionen den 20. september 2013 offentliggjort en ny interkalibreringsbeslutning, som indeholder en række yderligere kvalitetselementer, der vil indgå i tilstandsvurderingen i de kommende vandområdeplaner.

Se kapitel 2.3 og 2.4 for bemærkninger til høringssvar vedrørende hhv. det faglige grundlag og datagrundlaget for vandplanerne.

Endeligt kan tilføjes, at det er de enkelte landes målemetoder og vurderingsredskaber, der har været grundlaget for EU-interkalibreringsarbejdet, og at disse således er interkalibreret.

Overimplementering i Danmark - for mange vandområder

Sammenfatning af høringssvar

En række private lodsejere og organisationer fremfører, at Danmarks klassifikation og udpegning af vandløb hviler på fejlagtige definitioner i forhold til direktivets krav og definitioner og dermed er forskellig fra andre medlemslandes, fx Tysklands. Som eksempel medtager de danske vandplaner vandløb, som har et afstrømningsområde under 10 km², og ikke kun "betydelige" vandområder med afstrømningsområde over 10 km², som vandrammedirektivets vejledning, ifølge høringssvarerne, ellers foreskriver. Vejledningen er bl.a. i den sammenhæng ikke fulgt.

Det anføres yderligere, at Danmarks definition af god tilstand ligger langt over definitionen i andre lande, og at flere danske vandløb - ud fra andre landes lovgivning - ville have god eller fremragende tilstand.

Det anføres således, at Danmark er markant mere ambitiøs i sin målsætning af vandløb end flere andre medlemslande. Danmark har endvidere udelukkende karakteriseret 10 % af alle vandområder som kunstige eller stærkt modificerede, mens det omvendt i Holland kun er 5 % af vandområderne, der er karakteriseret som naturlige - resten er enten stærkt modificerede eller kunstige. Tilsvarende er 22 % af alle vandområder i Frankrig klassificeret som stærkt modificerede og 8 % som kunstige.

Naturstyrelsens bemærkninger

Det er Naturstyrelsens vurdering, at vandrammedirektivet og dertilhørende vejledninger hertil er fulgt ved implementeringen i Danmark.

Danmarks forpligtelse i forhold til afgrænsning af små vandområder (f.eks. vandløb med et afstrømningsområde mindre end 10 km²), hviler på et skøn over vandområdets betydning i forhold til vandrammedirektivets formål, dvs. navnlig økologisk betydning og betydning for beskyttede områder og natur. Dertil kommer, at vandplanlægningen efter vandrammedirektivet skal tage højde for den forskel i geografi og naturforhold, der eksisterer i EU's medlemslande. Særegne nationale forhold kan således medføre betydelig forskel i forhold til forpligtelsen til at afgrænse små vandområder.

Målsætningerne i vandplanen tager udgangspunkt i vandrammedirektivets generelle krav om god økologisk tilstand samt i bestemmelsen om, at tilstanden ikke må forringes. Valg af kvalitetsparametre til bestemmelse af den økologiske tilstand i vandplanerne for første planperiode følger EU-Kommissionens beslutning af 30. oktober 2008 om interkalibrering. Her udtrykkes den økologiske tilstand ved smådyrerne i vandløb (DVFI), klorofyl a i søer samt ålegræsdybdegrænsen i kystvandene. Danmark stiller på den baggrund samme krav til god tilstand som de andre lande, vi sammenligner os med.

I vandrammedirektivet er det under særlige forudsætninger og med en særskilt argumentation muligt, dels at forlænge tidspunktet for målopfyldelse og dels for specifikke vandområder at fastsætte mindre strenge miljømål. Direktivets undtagelsesbestemmelser er allerede anvendt i de udkast til vandplaner, der har været i høring.

Se i øvrigt kapitel 2.2.4 for yderligere bemærkninger til høringssvar vedrørende udpegning af vandområder i de danske vandplaner.

2.3 Det faglige grundlag for planudkastene

2.3.1 Stoftransport

Følgende organisationer har indsendt høringssvar vedr. stoftransport: Bæredygtigt Landbrug, Gøttrup-Klint Landvindingslag, Jammerbugt Vandløbslaug, LandboNord, Patriotisk Selskab, Udvalget til Morup Mølles Nedlæggelse, Vandløbslauget for Landbækken, Jørgen Løgstrup og Østlige Øers Landboforeninger.

Der er herudover modtaget høringssvar om emnet fra 7 enkeltpersoner.

Oplandsgrænser er ikke rigtige på markniveau

Sammenfatning af høringssvar

Patriotisk Selskab og 5 lodsejere mener, at der er fejl i oplandsgrænserne.

Det fremføres, at det er forkert, at den nordlige del af Rudbjerggaard ligger i oplandet til inderfjorden i Smålandsfarvandet. Patriotisk Selskab påpeger, at Slimminge Å og Sølvbækken ikke er en del af oplandet til Regnemark Mose. En lodsejer gør opmærksom på, at han har en mark, som ikke afvander til Limfjorden men til Kattegat. En anden gør opmærksom på, at hans arealer ikke afvander til Limfjorden men Jammerbugt. En tredje lodsejer gør opmærksom på, at grænsen mellem vandopland 2.1 og 2.2 er forkert på hans mark, men en fjerde lodsejer gør opmærksom på, at store dele af hans areal ikke afvander til Felsted Kog men direkte til Nissum Fjord. Endelig gør en lodsejer opmærksom på, at store dele af hans areal afvander til Hornslet bæk og derfor bør friholdes for yderligere efterafgrøder.

Naturstyrelsens bemærkninger

Oplandsgrænserne er fastlagt på nationalt plan på baggrund af et oplandskort udarbejdet af Danmarks Miljøundersøgelser og anvendes til den overordnede vandplanlægning. Oplandskortet er udarbejdet på baggrund af højdekurver/højdemodel og er det bedst tilgængelige grundlag på national plan.

Den supplerende statslige vådområdeindsats er ikke medtaget i vandplanerne

Sammenfatning af høringssvar

"Udvalget til Morup Mølles nedlæggelse" som omfatter samtlige lodsejere i Hvidbjerg Å-systemet undrer sig over at effekterne af det statslige vådområde projekt ved Flade Sø ikke er medtaget i vandplanen.

Naturstyrelsens bemærkninger

Den statslige vådområdeindsats bliver gennemført som et supplement til indsatsen i vandplanerne. Vådområderne bliver etableret inden udgangen af 2017 og effekterne medtages i basisanalysen for 2. generation af vandområdeplaner

Ny viden fra drænvandsprøverne anvendes ikke i vandplanen

Sammenfatning af høringssvar

Gøttrup-Klint Landvindingslag og LandboNord sætter spørgsmålstegn ved datagrundlaget for vandplanerne på baggrund af drænunderøgelserne. Drænvandsmålingerne viser et væsentligt lavere kvælstofindhold i drænvandet end tidligere gennemførte drænvandsundersøgelser og også lavere end målinger i landovervågningsoplandene. Resultaterne bør have indflydelse på vandplanerne ikke mindst placering af virkemidler.

Naturstyrelsens bemærkninger

Belastningsopgørelserne for næringssalte bygger grundlæggende på den nationale overvågning, hvor der måles både næringssalt indhold og vandføringer i vandløbene. Derved kan transporten af næringssalte bestemmes fra hele oplandet. I drænunderøgelserne er normalt kun foretaget bestemmelse af næringssalt koncentrationen i mindre deloplande. Det er desuden usikkert angivet, hvilket opland målingerne stammer fra, idet drænenes placering og forløb ikke i alle tilfælde er kortlagt. Drænunderøgelserne kan udvise en betydelig variation indenfor en kort geografisk afstand og opskalering til oplandsniveau er ikke mulig. Naturstyrelsen har i 2013 påbegyndt et stort modelarbejde med henblik på fremadrettet af kunne lave en mere differentieret fordeling af virkemidler.

Naturlig baggrundsbelastning fra fugle

Sammenfatning af høringssvar

Vandløbslauget for Landbækken mener at naturområder og specielt fugle er årsagen til 15-20% af forureningen af Limfjorden. Den naturlige belastning fra vildt og fugle skal trækkes ud af landbrugets belastning.

Naturstyrelsens bemærkninger

Der foretages i vandplanerne en samlet beregning af stoftransporten til vandområderne. I sammenligning med tilførsel af næringssalte fra øvrige kilder er til- og fraførslen af næringsstoffer fra vildt og fugle af underordnet betydning.

DCE's opgørelser

Sammenfatning af høringssvar

Østlige Øers Landboforeninger sætter spørgsmålstegn ved de modelberegne data, der virker ret store i forhold til det, som DMU har i deres seneste overvågningsrapport fra 2009. Udgangspunktet er opgørelser for Kolding Yderfjord og Als Sund.

Jammerbugt Vandløbslaug og Bæredygtigt Landbrug stiller sig uforstående overfor, at det ikke var muligt i december 2013 at få de seneste data fra DCE, så høringssvaret kunne baseres på nyeste viden.

Bæredygtigt Landbrug anfører, at det ikke er muligt for landbruget at efterprøve grundlaget for vandplanerne, hvis der ikke er oplyst metodevalg og resultater af andre metoder m.v. Det er afgørende at landbruget får indblik i nøjagtigheden, sandsynligheden, spredningen og hele den metode der er anvendt. Det er afgørende og i øvrigt en juridisk forpligtigelse, at vandplanerne oplyses på en måde så forudsætningerne for at træffe afgørelsen kan efterprøves.

Naturstyrelsens bemærkninger

Retningslinjer for den fremgangsmåde, der er anvendt ved belastningsopgørelser i vandplanerne fremgår af Naturstyrelsens hjemmeside:

[http://naturstyrelsen.dk/vandmiljoe/vandplaner/vandplaner-\(2009-2015\)/retningslinjer/](http://naturstyrelsen.dk/vandmiljoe/vandplaner/vandplaner-(2009-2015)/retningslinjer/)

Vandplanen omfatter beregninger for perioden 2005-2009 og med punktkilder opdateret til 2010. Beregningerne er desuden gennemført så de angiver en belastning svarende til den gennemsnitlige nedbør i perioden 1990-2009. Dette er valgt for at sikre at variationer i de enkelte års afstrømning udjævnes og resultatet dermed bliver mere repræsentativt.

Opgørelser af stoftransport i vandplanerne bygger på samme principper som anvendt af DCE, og en sammenligning vil også vise at der nås samme niveau for udledningerne ved de to metoder.

2.3.2 Kortgrundlaget

Høringssvar vedr. kortgrundlaget er modtaget fra følgende kommuner: Næstved.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. dette emne: Landbrug & Fødevarer, DS Gruppen, Patriotisk selskab samt Østlige Øers Landboforeninger.

Der er herudover modtaget høringssvar om emnet fra 6 enkeltpersoner.

Arealanvendelse i webgis-kortet

Sammenfatning af høringssvar

DS Gruppen angiver, at der må være en række fejl i webgis-kortet vedr. arealanvendelse, herunder at flere arealer med betegnelsen "potentielt landbrugs-markblokkareal" ikke stemmer overens med de faktiske forhold. Bl.a. er flere områder i dag befæstede, bebygget og/eller omfattet af lokalplaner.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen skal gøre opmærksom på at webgis-kortet vedr. "arealanvendelse" ikke benyttes i vandplanernes belastningsopgørelser eller ved fastlæggelse af indsatser. Kortet er alene en beskrivelse af arealanvendelsen inden for grupperede emner. Kortet bygger på markblokkort fra 2005. Det potentielle landbrugsareal er markblokkene angivet på markblokkortet i 2005. Det kan ikke afvises, at der kan være sket ændringer i markblokkene og dermed arealanvendelsen frem til 2013.

Det faglige grundlag for kortene

Sammenfatning af hørings svar

Landbrug & Fødevarer og Østlige Øers Landboforeninger finder generelt, at kortgrundlaget for vandplanerne er baseret på et meget ringe fagligt grundlag, herunder især vandløbstemaerne, hvilket man finder dybt problematisk. Der fremhæves, at der er fundet eksempler på, at de digitale kort kan vise, at der skal åbnes rørlagte vandløb gennem landbrugsejendomme og villakvarterer.

Landbrug & Fødevarer og Østlige Øers Landboforeninger finder derfor, at miljømål og indsatskrav, der hviler på et fejlagtigt grundlag, ikke bør være bindende for hverken myndigheder og borger. Desuden bør borgere, der – mod forventning ud fra høringsmaterialet – bliver påvirket af planernes krav, blive kontaktet med henblik på at afgive et egentligt hørings svar, inden planerne vedtages.

Patriotisk selskab finder, at webgis-kortet, som kommunerne skal arbejde videre med i forbindelse med udarbejdelse af udkast til vandhandleplaner, skal være korrekt, og at Naturstyrelsen bør sikre dette. Patriotisk selskab påpeger én sag, hvor Naturstyrelsen i sidste høringsnotat (2011) har skrevet, at kortbilaget vil blive rettet, men hvor det ikke har været rettet i kortmaterialet i den netop afsluttede høring.

En lodsejer undres over, at der mangler flere kunstige søer og vandløb på giskortet.

Samme lodsejer påpeger, at giskortet ikke viser, hvordan fauna- og miljømål opnås, eller om det overhovedet er muligt at opnå miljømålene.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen er meget opmærksom på, at kortgrundlaget er så korrekt som muligt. Derfor er der også gennemført to tekniske forhøringer forud for de offentlige høring i 2011 og 2013 netop med henblik på at minimere fejl og mangler i kortgrundlaget. Desuden er hørings svar fra de offentlige høring i 2011 og 2013, der påpeger konkrete fejl eller mangler, søgt justeret. Påpegede fejl og mangler vil blive rettet, inden vandplanerne vedtages endeligt.

Naturstyrelsen skal indledningsvis konstatere, at der ikke er medsendt konkrete oplysninger om, hvilke eksempler der henvises til, når Landbrug & Fødevarer og Østlige Øers Landboforeninger mener, at de digitale kort kan vise, at der skal åbnes rørlagte vandløb gennem landbrugsejendomme og villakvarterer. Såfremt der på webgis-kortet fremgår krav om genåbning af rørlagte vandløb på steder, hvor det teknisk er vanskeligt gennemførligt eller uforholdsmæssigt dyrt, kan det justeres, når Naturstyrelsen får kendskab hertil.

Borgernes mulighed for at afgive hørings svar er sikret gennem den officielle høring. Hvis en borger – mod forventning ud fra høringsmaterialet – senere skulle blive påvirket af planernes krav, herunder ved gennemførelse af indsatser, vil det altid være muligt for borgeren/lodsejeren at give sin mening til kende. Dette er sikret ved den forundersøgelse og den lodsejerundersøgelse samt høring efter vandløbsloven, der er en fast del af et samlet projekts gennemførelse.

Endelig skal oplyses, at det på webgis-kortet ikke vil være muligt direkte at se, hvordan miljømål nås. Opnåelse af miljømål sker gennem implementering af indsatser, og de enkelte indsatskrav kan ses på temasider i kortet.

Tekniske vanskeligheder

Sammenfatning af hørings svar

Næstved Kommune finder, at der mht. spildevand er et teknisk problemer med, at polygonerne (renseklasserne) i kortet ikke er ”snappet” sammen og derfor i nogle tilfælde optræder med huller imellem, mens der for andre polygoner er der overlap. Som konsekvens oplever kommunen, at nogle ejendomme ikke har rensekrav, selvom de burde have det, og at andre har to forskellige rensekrav.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen er opmærksom på de omtalte uregelmæssigheder i webgis-visningen af polygonerne for oplande med ukloakerede ejendomme. Samtidig skal gøres opmærksom på, at det er kommunens ansvar at udpege enkeltejendomme, der skal have påbud om forbedret rensning. Naturstyrelsen udpeger alene oplande tilknyttet vandområder, hvor der ikke er målopfyldelse, og hvor en reduktion af punktkildeindsatsen vil medføre målopfyldelse eller være medvirkende hertil. Det er

herefter kommunens opgave at udpege de konkrete ejendomme, hvor der er behov for forbedret rensning.

2.3.3 Ålegræsværktøjet

Høringssvar vedr. ålegræsværktøjet er modtaget fra følgende kommuner: Frederikssund.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. dette emne: Agri Nord, Djursland Landboforening, DLMØ - Dansk Landbrug Midt-Østjylland, Gøttrup-Klimt Landvindingslag, Heden og Fjorden (på vegne af Hedens Landboforening, Holstebro-Struer Landboforening, Ikast-Bording Landboforening og Familielandbruget Vestjylland), Jammerbugt Vandløbslaug, Jysk Landbrugsrådgivning, Kopenhagen Fur/Dansk Pelsdyravlerforening, Landboforeningen Limfjord, Landboforeningen Odder-Skanderborg, LandboNord, Landbrug & Fødevarer, Vestjysk Landboforening, Østjysk Landboforening og Østlige Øers Landboforeninger.

Der er herudover modtaget høringssvar om emnet fra 332 enkeltpersoner.

Sammenfatning af høringssvar

Landbrug & Fødevarer, Østlige Øers Landboforeninger samt flere andre foreninger anfører, at ålegræsværktøjet ikke er anvendeligt til fastlæggelse af referenceværdi og miljømål for ålegræssets dybdegrænse. Flere foreninger samt en række privatpersoner mener desuden, at ålegræsværktøjet er uanvendeligt til vurdering af behov for reduktion af kvælstofbelastningen af kystvandene. Enkelte foreninger påpeger, at Laurentius-relationen kun beskriver en generel trend, og at relationen ikke kan bruges til at estimere en præcis udbredelse og stedspecifik udbredelse af dybdegrænsen. Der henvises til daværende DMU's rapport nr. 256 og en videnskabelig artikel, der beskriver sammenhængen mellem N-belastning fra land og ålegræssets dybdegrænse. Argumentet uddybes med, at sammenhængen mellem total-kvælstof og ålegræssets dybdegrænse overestimerer effekten af kvælstofreduktioner, bl.a. fordi andre forhold også spiller ind.

Det anføres yderligere, at der er stor usikkerhed på data forbundet med ålegræsværktøjet. Konkret anføres det af flere, at ålegræsværktøjet ikke kan lægges til grund for placering af efterafgrøder. Flere foreninger og privatpersoner anbefaler, at der inddrages flere indikatorer, som er mere følsomme overfor forbedringer i belastningen i fastlæggelsen af miljømål og indsats for kystvande

Naturstyrelsens bemærkninger

Der har været nedsat en arbejdsgruppe, som specifikt beskæftigede sig med ålegræsværktøjet. "Ålegræsarbejdsgruppen" bestående af repræsentanter for Fødevareministeriet, Landbrug & Fødevarer, Danmarks Naturfredningsforening og Miljøministeriet fik i foråret 2011 til opgave at vurdere det såkaldte "ålegræsværktøj", herunder spørgsmålet om egnetheden af ålegræs som indikator for miljøtilstanden og egnethed ved vurdering af indsatsbehov samt vurdering af behovet for inddragelse af andre indikatorer/kvalitetslementer end ålegræs. Rapporten fra arbejdsgruppen adresserede svarene på spørgsmål og tilkendegivelser om ålegræsværktøjet fra høringen af vandplanerne i 2010.

Arbejdsgruppen vurderede, at ålegræsværktøjet var det eneste foreliggende i relation til ålegræs, som kunne benyttes på landsplan både i relation til vurdering af miljøtilstand og fastlæggelse af indsatsbehov. Ålegræsarbejdsgruppen konkluderede, at ålegræs er en vigtig, anvendelig og nødvendig indikator for miljøtilstanden i kystvandene. Der var samtidig også enighed om, at vidensgrundlaget skal forbedres frem mod den næste vandplanperiode med henblik på at udvikle metoden, så usikkerheden ved opgørelse af indsatsbehovet kan mindskes. I vandplanerne for perioden 2015-2021 vil der blive inddraget nyere data og flere kvalitetslementer i tilstandsklassifikationerne (bundfauna og klorofyl foruden ålegræs,) og vurderinger af bruttoindsatsbehov. Dette vil ske ved hjælp af nyudviklede modelværktøjer.

For så vidt angår ålegræsværktøjets anvendelighed i forhold til forudsigelse om genetableringen af ålegræs i fjorde og kystnære farvande, var der i arbejdsgruppen enighed om, at værktøjet ikke må forventes at kunne bruges til at beskrive en tidlig udvikling af en genetablering. Dette hænger først og fremmest sammen med, at de fysiske grundvilkår for ålegræs (bundforhold, sedimenttransport m.v.) i mange områder har ændret sig over en længere periode som følge af et forhøjet

næringsstofniveau og andre faktorer, som f.eks. fiskeri, fjernelse af stenrev og andre råstoffer. Endvidere er ålegræs det seneste århundrede trængt meget tilbage i vandområderne. Dermed er udbredelsespotentialet mindsket drastisk, hvilket har medført, at reetablering af ålegræs er vanskeliggjort og tidskrævende selv de steder, hvor vandet er klart nok til, at lyset ikke er begrænsende for udbredelsen. Der henvises til ålegræsarbejdsgruppens rapport, der kan findes på:

http://www.naturstyrelsen.dk/NR/rdonlyres/82A98862-C6B7-4F6D-8411-23D93179DFA6/125398/aalegraes_Arbejdsrapport_omaalegraesvaerktoej.pdf

I forhold til fastlæggelsen af referencetilstand og miljømål findes der et stort historisk materiale om ålegræssets dybdeudbredelse i danske kystområder fra omkring år 1900 og nogle årtier frem, som kan bruges til at definere referencetilstanden og fastlæggelsen af kriterier for god økologisk tilstand baseret på indikatoren ålegræssets dybdeudbredelse.

Ud fra dette store datamateriale er der tilvejebragt et statistisk grundlag for fastlæggelse af referencetilstand og miljømål for ålegræssets hovedudbredelse for en række specifikke kystvandsområder eller kystvandstyper. De historiske data har gennemgået en validering således, at kun de sikreste estimater af dybdegrænsen indgår i den statistiske behandling. De sikreste observationer af dybdegrænsen opfylder det kriterium, at der lidt dybere på samme station ikke er observeret bevoksninger af ålegræs, eller at den pågældende observation er blandt de dybeste af flere i området. Der er kun benyttet data fra før 1930 for at undgå eventuelle effekter af den udbredte ålegræssyge i 1930'erne, der udryddede store dele af ålegræsbedene i Danmark. Flere steder var ålegræsbestandene først genetableredes op til ti år efter ålegræssygen. Samtidigt sikres det, at data stammer fra en periode, hvor kvælstof- og fosforoverskuddet i bl.a. landbruget var så lavt og arealudnyttelsen i landbruget af en sådan karakter, at det kan antages, at der med undtagelse af vandområder tæt på udledninger fra større byer var tale om en så lille diffus næringsstofforsøring fra land, at påvirkningen af kystvandene i relation til vandrammedirektivets definitioner kunne betragtes ubetydelig og miljøtilstanden i kystvande derfor som en referencetilstand.

2.3.4 De nedsatte arbejdsgrupper (generelt)

Følgende organisationer har indsendt høringssvar vedr. de nedsatte arbejdsgrupper (generelt): Danmarks Naturfredningsforening, Gøttrup-Klimt Landvindingslag og Landbrug & Fødevarer.

Der er herudover modtaget høringssvar om emnet fra 156 enkeltpersoner.

Sammenfatning af høringssvar

Gøttrup-Klimt Landvindingslag finder, at det virker useriøst, at arbejdsgruppernes resultater ikke er indarbejdet i de fremlagte vandplaner.

Naturstyrelsens bemærkninger

I forbindelse med den offentlige høring af forslagene til vandplaner fra oktober 2010 til april 2011 blev der nedsat en række arbejdsgrupper med det formål at kvalificere det faglige grundlag for udarbejdelsen af vandplanerne.

Rapporterne fra de nedsatte arbejdsgrupper er løbende blevet offentliggjort på Naturstyrelsens hjemmeside. En række interessenter, så som andre statslige instanser, KL, forskningsinstitutioner, vandforsyningsselskaber, DN og landbruget har været inddraget i arbejdsgrupperne. Resultaterne af arbejdsgruppernes arbejde har – sammen med de indkomne høringssvar og opdateringen af planernes datagrundlag – dannet udgangspunkt for det nuværende forslag til vandplaner.

De nedsatte arbejdsgrupper har kvalificeret grundlaget for udmøntningen af den konkrete indsats efter vandplanerne. Arbejdsgruppernes rapportering ligger på Naturstyrelsens hjemmeside:

<http://naturstyrelsen.dk/vandmiljoe/vandplaner/om-vandplanerne/saadan-bliver-vandplanerne-til/hoeringer/arbejdsgrupper/>

2.3.5 Betydningen af klimaændringerne

Høringssvar vedr. betydningen af klimaændringerne er modtaget fra følgende kommuner: Faxe, Guldborgsund, Halsnæs, Helsingør, Holbæk, Kalundborg, Lejre,

Nyborg, Roskilde, Syddjurs og Vejle.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. dette emne: Bæredygtigt Landbrug, DLMØ - Dansk Landbrug Midt-Østjylland, Ferskvandsfiskeriforeningen for Danmark, Faaborg-Midtfyn Vandløbslaug, Grundejerforeningen SØLYST, Gramå Vandløbslaug, Jysk Landbrugsrådgivning, Landboforeningen Odder-Skanderborg, Landboorganisationerne for Syd- og Sønderjylland, Landbrug & Fødevarer, Vandløbslauget GST, Øvre Suså Vandløbslaug, Vandløbslaug for den nordlige del af Tønder Kommune og Østlige Øers Landboforeninger.

Der er herudover modtaget høringssvar om emnet fra 78 enkeltpersoner.

Ønske om inddragelse af klimaændringer

Sammenfatning af høringssvar

Roskilde, Nyborg, Guldborgsund, Kalundborg, Helsingør, Syddjurs, Vejle, Lejre og Faxe Kommuner bemærker at klimaændringer ikke indgår i 1. generation af vandplaner. Generelt findes dette uheldigt da man herved mister mulighed for at opnå synergieffekter når virkemidler skal implementeres, såvel som der er risiko for fejlinvesteringer. Det foreslår, at der gøres rede for klimaændringers påvirkning af vandplanens mål og indsatser og hvis ikke i 1. generation så i hvert fald i 2. generation af vandplaner.

Lejre Kommune mener, at klimaforandringer kan medføre behov for ændrede krav og øgede forventninger til kommunerne ageren på vandløbsområdet, som f.eks. øget vedligeholdelse og krav om regulering af vandløb, hvilket vil gøre det vanskeligere at nå vandplanens målsætninger for vandløbene.

Halsnæs Kommune ønsker en bedre lovmæssig koordiner mellem vandplaner og klimasikringsinteresser der på vandløbsområdet ofte er i modstrid med hinanden.

Bæredygtigt Landbrug og en lodsejer mener, der burde have været udarbejdet behovsvurdering for vandafledning. Beregninger viser, at der de kommende år er behov for 60% øget afvanding pga. klimaforandringer. Af EU's oversvømmelsesdirektiv fremgår, at der skal laves en samlet plan for hvert land for at imødegå oversvømmelser. I Danmark findes foreløbig kun en plan for de større byområder.

Landbrug & Fødevarer mener, at det er problematisk, at der i vandplanerne ikke er taget højde for klimaændringer, og at klimaændringer betyder, at der er et betydeligt behov for at revidere målsætningerne, så effekterne af klimaforandringerne på naturlig god økologisk tilstand bliver medregnet.

Ferskvandsfiskeriforeningen for Danmark gør opmærksom på, at der ikke i planerne er taget hensyn til de ændringer vandløbene skal undergå som følge af klimaændringerne, der vil give os væsentlig større nedbørsmængder.

Landboorganisationerne for Syd- og Sønderjylland: anbefaler, at vandplanen bygges op sammen med klimastrategien

Faaborg-Midtfyn Vandløbslaug finder det yderst betænkeligt, at klimaforandringer og tilpasninger ikke er integreret i nærværende vandplaner. Gramå Vandløbslaug anbefaler at vandplanerne tænkes ind i en helhed, hvor både vandmiljø og klima indgår.

Grundejerforeningen Sølyst og Vandløbslauget GST anbefaler, at der indtil 2015 opsamles viden om, hvilken klimabaseret forventet større vandmængde det enkelte vandløb skal disponeres for.

Øvre Suså Vandløbslaug mener at de nuværende vandløbsregulativer lever ikke op til de fremtidige krav til vandafledning i by og på land, som ændret klima og ekstreme nedbørshændelser kræver.

Vandløbslaug for den nordlige del af Tønder Kommune udtrykker at det er meget tydeligt, at der i arbejdet med disse vandhandleplaner ikke er taget højde for at perioder med ekstrem nedbør er øget. Det er deres opfattelse, at Vandplanen i almindelighed og planerne for disse her nævnte vandløb i særdeleshed er en tilsidesættelse af Vandrammedirektivets og Vandløbslovens bestemmelser om, at oversvømmelser aktivt skal modarbejdes. Vandløbslauget kræve derfor af

Naturstyrelsen, at dette forhold erkendes, og at dette forhold derefter indarbejdes i mulige fremtidige planer.

En lang række lodsejere udtrykker generelt bekymring for, at der i vandplanerne ikke er taget hensyn til, at der fremover vil være behov for væsentlig øget afvanding, som følge af, at klimaforandringer har ført til væsentlig forøgede nedbørsmængder.

Naturstyrelsens bemærkninger

Tilpasning til klimaforandringer er en langsigtet proces, og der er stadig usikkerhed om, hvilke konsekvenser klimaforandringer har for vandmiljøet, og hvor hurtigt de vil slå igennem. Naturstyrelsen vurderer, at det nuværende faglige grundlag for at vurdere effekten af klimaforandringerne i de første statslige vandplaner ikke er tilstrækkeligt til i fuldt omfang at tage højde for klimaforandringerne. Effekten af klimaforandringerne er derfor ikke inddraget i vandplanerne for 1. vandplanperiode.

EU-kommissionen offentliggjorde i december 2009 en vejledning om vandforvaltning under et klima i forandring. EU-kommissionen fremhæver bl.a., at det kan være vanskeligt at skelne mellem de generelle menneskelige aktiviteter, naturlige klimavariationer og effekter af klimaforandringer. EU-kommissionen forventer således, at medlemslandene først at inddrager klimaforandringer i næste vandplanperiode.

EU-kommissionen fremhæver i ovenstående rapport bl.a., at medlemslandene frem til de næste vandplaner i 2015 og 2021 søger:

- at tilrettelægge overvågningen således, at det kan detektere klimaforandringerne
- i valg af virkemidler så vidt mulig at sikre, at de er robuste overfor klimaforandringer
- at undersøge hvorledes fremskrivning af klimaforandringer påvirker vurderingen af vandplanernes belastningsopgørelser og miljøvirkninger

Miljøministeriet har på den baggrund frem mod næste vandplan fået udarbejdet en analyse af, hvorledes man i valg af virkemidler så vidt muligt sikrer sig, at de er robuste overfor klimaforandringer.

Miljøministeriet har i 2012 og 2013 haft en Task Force for klimatilpasning, der sammen med en tværministeriel arbejdsgruppe har udarbejdet en national handlingsplan for klimatilpasning, "Sådan håndterer vi skybrud og regnvand". Samtidig har regeringen aftalt med Kommunernes Landsforening, at alle kommuner laver en handlingsplan for klimatilpasning. Per september 2014 havde 83 kommuner haft en plan i høring, og de sidste kommuner er på vej. Betalingsreglerne er ændret, således at spildevandsforsyningselskaberne kan medfinansiere klimatilpasningsprojekter i bl.a. vandløb med direkte tilknytning til spildevandssystemet.

De statsstøttede projekter "Vandmanden som Vandforvalter" og "Vandet fra Landet" samt en række mindre teknologiprojekter under GUDP og MUDP har sat fokus på udvikling af løsninger til håndtering af de stigende regnmængder i det åbne land.

I det udkast til vandplaner, der netop har været i høring, er retningslinje 3 justeret i forhold til tidligere udkast, så det nu er tilføjet, at det bør tilsigtes, at tilladelser, godkendelser mv. til aktiviteter, som understøtter klimatilpasningsindsatser, får høj prioritet.

Virkemidler til klimatilpasning

Sammenfatning af høringssvar

Landboorganisationerne for Syd- og Sønderjylland: anbefaler, at der sker en integration af klimahensyn i Vandplanen således, at de rette omkostningseffektive klimatilpasnings tiltag sammentænkes med de rette virkemidler i Vandplanen.

Guldborgsund, Helsingør, Vejle, Faxe og Roskilde Kommuner foreslår, at der tages hensyn til klimaændringers påvirkning ved vurdering af virkemidlerne.

Flere lodsejere finder det er overraskende, hvor lidt der er tænkt på synergi mellem klimasikring og virkemidler. Og det er tankevækkende, at der ikke er lavet beregninger på de konsekvenser, som de påtænkte virkemidler vil få.

Naturstyrelsens bemærkninger

I vandplanerne er det understreget, at regeringen vil arbejde aktivt for, at effekten af klimaforandringerne indarbejdes i vandplanlægningen, og at det forventes, at der til de

næste vandplaner vil være opbygget et forbedret vidensgrundlag til at inddrage klimaforandringerne i vandplanlægningen.

Samtidig opfordres kommunerne til i videst mulig omfang at give de indsætter, som giver synergieffekt i forbindelse med den nødvendige klimatilpasning, en høj prioritet ved udmøntning af vandplanerne, fx i forbindelse med indsatsen overfor de regnbetingede overløb.

I forbindelse med forberedelse af 2. generation vandplaner har tidligere miljøminister Ida Auken nedsat Vandløbsforum, der består af flere arbejdsgrupper med deltagelse af en bred kreds af interessenter på vandløbsområdet. En af arbejdsgrupperne har haft til opgave at drøfte samspillet mellem klimatilpasning og vandplanernes vandløbsindsatser. Arbejdsgruppens resultat i form af en eksempelsamling over, hvor en strategisk anvendelse af de vandløbsrelaterede virkemidler kunne have en positiv effekt i forhold til risikoen for oversvømmelser af byer og land som følge af klimaforandringer, er spillet ind til arbejdet i de nye vandråd, jf. også nedenfor.

En anden af arbejdsgrupperne har beskæftiget sig med virkemidler i anden planperiode. På baggrund af forslag til virkemidler fra arbejdsgruppen har DCE/DTU Aqua udarbejdet et virkemiddelkatalog, som har dannet grundlag for Naturstyrelsens udarbejdelse af det endelige virkemiddelkatalog på vandløbsområdet. Kataloget var en del af den pakke, som blev sendt til kommuner og vandråd i forbindelse med deres arbejde med at udarbejde forslag til indsatsprogram for vandløb. DCE/DTU Aquas rapport var vedlagt virkemiddelkataloget til vandrådene. Som bilag til virkemiddelkataloget blev desuden vedlagt en rapport om klimarobuste virkemidler i vandplanerne udarbejdet af Orbicon. Endvidere indgik ovenfor nævnte eksempelsamling i pakken til kommuner og vandråd.

Næringsstoffer og klimaændringer

Sammenfatning af høringssvar

Gramå Vandløbslaug og en lodsejer fremfører, at bedre klima og kvælstofreduktion passer ikke sammen. De mener, at CO₂-bindingen i jorden skal tænkes med ind i beslutningerne om, hvilket kvælstofniveau vi ønsker i rodzonen. Hvis det ønskes at binde mere CO₂, kan man ikke samtidig sænke kvælstofindholdet yderligere

Naturstyrelsens bemærkninger

I forslag til vandplaner er der foreslået en række virkemidler, som er udpeget af et tværministerielt virkemiddeludvalg med Finansministeriet som formand, og som er besluttet af forligspartierne bag den tidligere regerings Grøn Vækst-aftaler. På baggrund af en faglig vurdering har Naturstyrelsen foreslået de indsætter, der fremgår af indsatsprogrammet i vandplanforslagene.

Indsatsprogrammet sikrer en omkostningseffektiv sammensætning af virkemidler. Der er et vist frirum til at vælge andre virkemidler, men vandplanernes indsatsprogram anviser den mest omkostningseffektive sammensætning af virkemidler.

For virkemidler hvor der medfølger en ændring af dyrkningspraksis fra omdrift til vedvarende græs og samtidig ophør af afdræning (vådområder) vil der på de organiske jorder ske en reduktion i nedbrydningen af organisk materiale og i udslippet af CO₂. På sigt vil der ske en akkumulering af CO₂ som kulstof i jordens humuslag.

2.3.6 Opdeling i V1, V2, V3

Der er ikke indkommet høringssvar til emnet opdeling i V1, V2, V3.

2.3.7 Metodevalg generelt

Høringssvar vedr. metodevalg generelt er modtaget fra følgende kommuner: Holbæk, Mariagerfjord og Vesthimmerlands.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. dette emne: Bæredygtigt Landbrug, Danmarks Naturfredningsforening - Fredensborg, Dansk Akvakultur, Dansk Møllerforening, Danmarks Naturfredningsforening - Holbæk, Jysk Landbrugsrådgivning, København Fur/Dansk Pelsdyravlerforening, KulturarfVYN, Landboforeningen Limfjord, Landbrug & Fødevarer, Langeland Vandløbslaug, Limfjordsrådet, Lokalrådet for Faldsled-Millinge-Svanninge, Skonager Lilleå Vandløbslaug, Organisationen Danske Museer og Udvalget til Morup Mølles nedlæggelse.

Derudover er der modtaget hørings svar om emnet fra 43 enkeltpersoner.

Antallet af kvalitetselementer

Sammenfatning af hørings svar

DN, Fredensborg finder, at karakteristik af vandløbenes økologiske tilstand, der alene baserer sig på faunaklasser, er for snæver.

DN, Holbæk ønsker, at oplandskriteriet bør suppleres med grundige konkrete undersøgelser, der belyser den biologiske værdi, ikke kun faunaklasse målsætning.

Langeland Vandløbslaug finder, at det er problematisk, at der løbende tilføjes flere parametre til vurderingen af vandløbenes tilstand.

Naturstyrelsens bemærkninger

Miljøtilstanden i vandområderne og de tilhørende miljømål fastlægges i henhold til vandrammedirektivet på baggrund af flere biologiske kvalitetselementer, der anvendes som indikatorer for tilstanden i vandområderne. De anvendte kvalitetselementer er forinden accepteret i EU, og der er på tværs af EU-landene gennemført en interkalibrering, der landene imellem sikrer, at der anvendes ensartede mål for, hvornår miljømålene kan anses for opfyldt.

Til denne første planperiode har imidlertid ikke alle direktivets kvalitetselementer været underlagt den fornødne tværgående interkalibrering i EU. I Danmark har det således for vandløb alene været faunaindekset (DVFI), der har kunnet anvendes.

Som det fremgår af basisanalyse for næste planperiode, offentliggjort i februar 2014, er øvrige kvalitetselementer blevet interkalibreret og operationaliseret til anvendelse. Herved vil tilstandsvurderingerne og miljømålene blive baseret på et bredere grundlag. Af nedenstående fremgår de i vandrammedirektivet beskrevne kvalitetselementer for vandløb:

- Den akvatiske floras sammensætning og tæthed.
- Sammensætning og tæthed af bundlevende hvirvelløse dyr.
- Fiskefaunaens sammensætning, tæthed og aldersstruktur.

Overimplementering af vandrammedirektivet

Sammenfatning af hørings svar

Kopenhagen Fur betvivler sammenhængen mellem aktiviteterne på landbrugsjorden og påvirkning af tilstanden i vandmiljøet, herunder hvorvidt virkemidlerne er doseret rigtigt i forhold til at realisere målet om nedbringelse af kvælstof i vandmiljøet. Således mener Kopenhagen Fur, at der er sket en overimplementering af vandrammedirektivet, som ikke er forelagt Folketinget, og som derfor forudsætter en klar hjemmel.

Fleere lodsejere anfører, at Danmark tillægger kvælstof alt for afgørende betydning for vandmiljøet, og at det ikke har været muligt at få forelagt nyere dansk forskning, der dokumenterer kvælstofs negative indflydelse på de danske vandområder. Det er mange lodsejeres opfattelse, at Danmark allerede har opnået de mål, som vandrammedirektivet foreskriver, og at Danmark overimplementerer direktivet.

Andre lodsejere mener, der sker en overimplementering af vandrammedirektivet, når vandløbsoplade under 10 km² medtages i planerne.

Naturstyrelsens bemærkninger

Vandplanerne fastsætter konkrete miljømål for de enkelte forekomster af overfladevand og grundvand. Som hovedregel er miljømålet ”god tilstand”. Fristen for opfyldelse af målet om god tilstand er udgangen af 2015. I visse vandområder er fristen for at opfylde miljømålet forlænget. Overfladevand har opnået god tilstand, når både den økologiske tilstand og den kemiske tilstand er god. Miljømålene for den økologiske tilstand i vandløb, søer og kystvande er først og fremmest fastlagt gennem de biologiske kvalitetselementer.

Undersøgelserne lavet i forbindelse med udarbejdelsen af udkast til vandplaner viser, at kvælstofudledningen skal reduceres yderligere for at bringe kvælstofindholdet i kystvandene ned på et niveau som understøtter opfyldelsen af EU-målet om god økologisk tilstand.

Kvælstofindsatsbehovet er fastlagt ved brug af det såkaldte ålegræsværktøj. Se evt. kapitel 2.3.3 om ålegræsværktøjet samt kapitel 2.4.2 om vurdering af baseline.

Det er forud for vandplanernes udarbejdelse med den tidligere regerings aftale om Grøn Vækst politisk besluttet, hvilke virkemidler der bør bringes i anvendelse i denne første planperiode.

Omfanget af hvilke vandløb, der er omfattet af vandplanerne, er efter foregående høringen justeret efter ensartede retningslinjer for hele landet. Ensretningen har betydet at vandløb beliggende i oplande mindre end 10 km² er udeladt, medmindre vandløbene har høj naturværdi eller allerede har opnået god økologisk tilstand. Se endvidere afsnit 2.2.4 Målsætninger for vandløbsindsatsen samt notatets indledning.

Vurdering af baseline

Sammenfatning af høringssvar

En gruppe lodejere gør opmærksom på, at Danmark udregner kvælstofkvoter på baggrund af en økonomisk fastsat faktor og ikke som forudsat efter det biologiske balanceprincip. Grundlaget for indførelse af restriktioner og indsatser er derfor fejlagtige.

Naturstyrelsens bemærkninger

Miljøtilstanden i vandområderne og de tilhørende miljømål fastlægges i henhold til vandrammedirektivet på baggrund af biologiske kvalitetselementer, der anvendes som indikatorer for tilstanden i vandområderne.

Eventuelle indsatser i medfør af vandplanerne, der skal gennemføres for at sikre at miljømål kan opnås, er supplerende indsatser. Før der beslutes, om der er behov for at iværksætte supplerende indsatser i et vandopland, er beregnet en baseline, som beskriver effekten af tidligere besluttede indsatser (f.eks. indsatser i Vandmiljøplan I, II og III). I baseline er indregnet effekter af allerede besluttede indsatser frem til 2015.

Indførelsen af kvælstofkvoter var en del af indsatsen i vandmiljøplan 1 og effekten heraf indgår i beregningen af baseline.

Naturstyrelsen har lavet en genberegning af baseline baseret på data fra 2005-2009. Alle effekter af Vandmiljøplan I, II og III samt Miljømilliarden er derfor medtaget i baseline. Se evt. kapitel 2.4.2 om vurdering af baseline.

Undtagelsesbestemmelser

Sammenfatning af høringssvar

København Fur mener, der er store faglige usikkerheder ved vandplanerne, ligesom de økonomiske konsekvenser på ingen måde er blevet retvisende belyst. På den baggrund er det vurderingen, at Danmark i langt større udstrækning kan og skal anvende vandrammedirektivets undtagelsesbestemmelser.

Skonager Lilleå Vandløbslaug finder, at det ligger i vandrammedirektivets retningslinjer, at tiltag, der vil have uforholdsmæssigt store omkostninger, enten kan undlades eller udskydes. Deres indsigelse beskriver derfor samtidig de økonomiske konsekvenser på laugmedlemmernes ejendomme ved de foreslåede indsatskrav i vandplanen for derved at dokumentere, at omkostningerne vil blive uforholdsmæssigt store.

Nogle lodsejere finder, at Danmark i modsætning til sine nabolande ikke fuldt ud vælger mulighederne for lempelse i direktivet, når der foreligger uforholdsmæssigt store samfundsmæssige omkostninger ved den foreslåede implementering. De mener, at Danmark fuldstændigt har forsømt at foretage de fornødne konkrete basisanalyser forud for opstilling af de konkrete forslag.

Naturstyrelsens bemærkninger

Målsætningerne i vandplanen tager udgangspunkt i vandrammedirektivets generelle krav om god økologisk tilstand samt i bestemmelsen om, at tilstanden ikke må forringes. Valg af kvalitetsparameter til bestemmelse af den økologiske tilstand følger EU-kommissionens beslutning af 30. oktober 2008 om interkalibrering.

I vandrammedirektivet er det under særlige forudsætninger og med en særskilt argumentation muligt dels at forlænge tidspunktet for målopfyldelse og dels for specifikke vandområder at fastsætte mindre strenge miljømål. Direktivets undtagelsesbestemmelser er allerede anvendt i det seneste forslag til vandplaner, der

har været i høring. I udvalget om den fremadrettede kvælstofregulering (kvælstofudvalget) vil muligheden for yderligere anvendelse af direktivets undtagelsesbestemmelser blive undersøgt. Se evt. afsnit 2.5 om anvendelse af direktivets undtagelsesbestemmelser.

Bevaring af kulturhistoriske værdier

Sammenfatning af høringssvar

Dansk Møllerforening udtrykker generel bekymring for bevarelsen af Danmarks tilbageværende vandmøller, specielt ønskes det prioriteret, at der ved fjernelse af spærring ved møllerne efterlades så meget vand til møllen, at fortsat drift er mulig.

Organisationen Danske Museer (ODM) opfordrer til, at der i et tæt samarbejde omkring skabelse af et godt vandmiljø samtidig sikres, at der også tages hensyn til bevarelse af væsentlige kulturhistoriske værdier. I den sammenhæng spiller de statsanerkendte museer en nøglerolle. Det bemærkes, at besigtigelser, møder og detaljerede kulturhistoriske og arkæologiske undersøgelser ligger udenfor museernes almindelige antikvariske kontrol, og at der derfor i forbindelse med implementering af vandplanerne bør afsættes midler hertil. ODM opfordrer Naturstyrelsen til at tage kontakt til Kulturstyrelsen herom.

Kulturarv Fyn finder, at sikring af vandstanden i voldgravsystemer er af stor betydning for såvel voldgrave som eventuelle bygninger på voldstedet. Et forhold, der i øvrigt helt eksplicit fremgår af det EU-direktiv, der danner grundlag for vandplanerne. Heri anføres, at man skal tilsikre, at der tages hensyn til de kulturhistoriske anlæg – og at særligt interessante anlæg kan medvirke til udpegnings af stærkt modificerede vandområder.

Lokalrådet for Faldsled-Millinge-Svaninge fremfører forskellige forhold vedr. den lokale vandmølle Gruppe Mølle, herunder erhvervs- og industrihistorie og kulturarv, som er vigtige at tage hensyn til ved planlægning af indsatser i lokale vandløb.

Naturstyrelsens bemærkninger

Hensynet til de kulturhistoriske bevaringsværdige spærringer mv. i vandløbene er indarbejdet i vandplanerne. Ved kommunernes gennemførelse af konkrete projekter, fx tilvejebringelse af passage ved bevaringsværdige spærringer, skal de kulturhistoriske bevaringsværdier også varetages. Se endvidere under punkt 2.3.9 Metodevalg vandløb.

Faglige grundlag

Sammenfatning af høringssvar

Vesthimmerlands Kommune mener, at en detaljeret kortlægning af kilderne til nærings-stoftilførslen langt er at foretrække frem for et generelt tiltag som f.eks. en arbitrær udlægning af en randzone, der ikke nødvendigvis har den ønskede effekt. Vesthimmerlands Kommune udtrykker derfor en forventning om, at der i den fremtidige regulering af vandområdet, uanset dette måtte vedrøre overfladevand, grundvand eller spildevand, sker en optimering af processen, således at der er en tydelig og faglig velfunderet sammenhæng. Mariagerfjord Kommune forventer, at i det omfang, det er muligt, vil nyeste viden inddrages ved fastsættelse af indsatser i første planperiode.

Landboforeningen Limfjord henviser til høringssvar fra Landbrug & Fødevarer og Limfjordssamarbejdet om modstridende lovgivning, selve processen i vedtagelse af vandplanerne, beregning af baseline og problematikken med ålegræsværktøjet som målopfyldelse og anmoder om, at det også tages i betragtning i dette høringssvar.

Landbrug & Fødevarer finder ikke, at fagligheden bag vandplanerne lever op til ambitionerne. Høje og detaljerede miljømål og indsatskrav forudsætter, at det faglige grundlag er helt på plads, og at der er styr på alle effekter og usikkerheder. Man finder, at der i Danmark er en stor diskrepans mellem de høje og meget detaljerede miljøambitioner, man har på den ene side, og det faglige grundlag, der skal understøtte indsatsen på den anden. Mængden og kvaliteten af overvågningsdata er uforenelig med at stille skrappe krav. Eksempelvis er halvdelen af Danmark umålt opland, hvor man så må basere indsatsen på brug af erfaringstal og overslag.

Ambitionsniveauet og tempoet må nødvendigvis afspejle vidensniveauet. Så længe der mangler basal viden om presfaktorer og kilder til påvirkning, kan en hurtig gennemførelse ikke forsvares. Man finder det derfor nødvendigt at vente med at sætte ind, til man kender mål og midler.

Bæredygtigt Landbrug udtrykker generel skepsis overfor myndighedernes valg af naturvidenskabelige forudsætninger og metoder til beregning af målsætning for kvælstofreduktion. Organisationen ønsker oplyst begrundelser for valg og fravalg af metoder for at kunne efterprøve grundlaget for vandplanerne.

Dansk Akvakultur er uenig i det ensidige fokus på reduktion af kvælstof som det vigtigste virkemiddel til at sikre god økologisk tilstand. Man mener, at det faglige grundlag er utilstrækkeligt og henviser til diverse faglige udredninger om problemstillingen.

Udvalget til Morup Mølles nedlæggelse udtrykker skepsis over for de data, der benyttes og pointerer, at datagrundlaget skal være fagligt i orden, tilstrækkeligt og accepteret af interessenter. Flere lodsejere forventer, at vandplanen tilvejebringes under faglige forhold, hvor målemetoderne er entydige, og resultaterne er godkendt af tredje part.

Naturstyrelsens bemærkninger

De endelige vandplaner bygger på et opdateret datagrundlag i forhold til høringsudgaven 2011. I det foreliggende udkast til vandplaner er der anvendt overvågningsdata for tilstandsvurdering og belastninger/påvirkninger af vandområderne frem til og med 2009, og i visse tilfælde er også 2010 data inddraget.

Planerne indeholder en kvælstofindsats, der reducerer udledningen til kystvandene med ca. 6.600 tons kvælstof. Indsatsen i vandplanerne er med den politiske aftale om Vækstplan for Fødevarer, som regeringen indgik med Venstre, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Konservative den 2. april 2014, reduceret fra ca. 9.000 tons kvælstof til ca. 6.600 tons kvælstof. I forbindelse med udarbejdelse af vandplanerne for anden planperiode vil det resterende indsatsbehov blive fastlagt.

Opfyldelse af målsætningen for et givent vandområde kræver, at de fastsatte mål for de biologiske kvalitetselementer er nået. Værdier for kemiske og fysisk-kemiske elementer understøtter de biologiske elementer, men kan i modsætning til disse ikke i sig selv afgøre, om miljømålet er opfyldt. De fysisk-kemiske støtteparametre er vigtige indikatorer for udviklingen og dokumentationen af indsatsen og kan vise, om der er et potentiale for opnåelse af miljømålet. Da opnåelse af en bestemt værdi for en given fysisk-kemisk støtteparameter således ikke i sig selv kan afgøre, om der er målopfyldelse i et vandområde eller ej, giver det ikke mening at opstille særskilte mål for støtteparametrene.

Frem mod den næste planperiode forventes videngrundlaget for vurdering af miljøtilstand og indsatsbehov at blive forbedret med henblik på at nedbringe usikkerhederne ved opgørelse af kystvandenes miljøtilstand og indsatsbehov. Denne forbedring af videngrundlaget sker via en række aktiviteter, bl.a. et nyt tilpasset overvågningsprogram, styrkelse af arbejdet med værktøjer for andre biologiske kvalitetselementer end ålegræs (klorofyl, makroalger og bundfauna), en opprioritering af modelanvendelsen i kystvandene samt af modeller for ferskvands- og stofkredsløbet med henblik på bedre at kunne identificere sammenhænge mellem tilstand og påvirkning, herunder vurderinger af effekt af indsats samt vurderinger af behovet for yderligere indsats.

Landbrug & Fødevarer deltager i den forbindelse i såvel styregruppe som følgegruppe og projektarbejdsgrupper under modelprojektet for udvikling af vandforvaltningsværktøjer til brug for anden planperiode. Dansk Akvakultur og mange andre interessenter deltager ligeledes i følgegruppen.

Sammenhæng med basisanalysen for anden planperiode

Sammenfatning af hørings svar

Limfjordsrådet og Mariagerfjord Kommune antager, at den seneste basisanalyse (offentliggjort februar 2015) er baseret på et nyere datagrundlag end vandplanerne for første planperiode. Man forventer i den forbindelse, at Miljøministeriet vil redegøre for, hvordan eventuelle forskelle i tilstand i vandplanerne for første planperiode skal håndteres. Det understreges, at basisanalysen næste planperiode ikke må forsinkes af denne grund.

Naturstyrelsens bemærkninger

Miljøministeriet vil i forbindelse med vedtagelse af de endelige vandplaner sikre, at der redegøres for, hvordan forskelle i tilstand mellem basisanalysen for vandplanerne for anden planperiode bliver håndteret i de vedtagne vandplaner for første planperiode.

Fastlæggelse af målsætninger

Sammenfatning af høringssvar

Danmarks Naturfredningsforening påpeger, at målsætninger efter direktivet ikke skal ske med udgangspunkt i nuværende tilstand, men med udgangspunkt i referencetilstanden for vandløbene – ellers bliver konsekvensen, at deres potentiale aldrig indfries.

Naturstyrelsens bemærkninger

De vandløb, der indgår i vandplanerne, er de vandløb, der har et opland større end 10 km² samt vandløb, der har høj naturværdi eller allerede har opnået god økologisk tilstand vurderet på baggrund af faunaklassen (DVFI). Vandløbets naturværdi er primært vurderet ud fra målsætningerne af vandløbene i regionplanerne. For disse vandløb foreligger der det nødvendige grundlag for planlægningen på baggrund af den viden, der er indsamlet gennem mange års overvågning. Det vurderes, at dette grundlag i stor udstrækning er dækkende for de vandområder, der indeholder biologisk potentiale og værdier, der er vigtige at beskytte gennem vandplanlægningen. Se evt. kapitel 2.2.4 om målsætninger for vandløbsindsatsen.

Naturstyrelsen er opmærksom på, at der udover disse vandløb findes et stort antal mindre vandløb, der ofte er etableret i forbindelse afvandingsformål, og som ikke er specifikt målsat i vandplanerne. Det fremgår af planernes retningslinjer, at vandområder, der ikke er særskilt målsat, administreres efter miljølovgivningen i øvrigt.

2.3.8 Metodevalg kystvande og fjorde

Følgende organisationer har indsendt høringssvar vedr. metodevalg kystvande og fjorde: Dansk Akvakultur.

Sammenfatning af høringssvar

Dansk Akvakultur anbefaler, at områder uden for den officielle 1-sømile grænse og med et fortyndingspotentiale over 5000 udlægges som selvstændige vandområder i vandplanerne.

Naturstyrelsens bemærkninger

Der er i Danmark udpeget 133 kystvandområder, 119 1-sømile områder og 14 12-sømile områder. Alle kystvandområder i Danmark ud til 1-sømile grænsen skal ifølge vandrammedirektivet i udgangspunktet opnå mindst god økologisk og kemisk tilstand. For områderne fra 1-sømile grænsen til 12-sømile grænsen skal der opnås mindst god kemisk tilstand.

2.3.9 Metodevalg vandløb

Høringssvar vedr. metodevalg vandløb er modtaget fra følgende kommuner: Allerød, Guldborgsund, Hjørring og Ringsted.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. dette emne: Sønderjysk Landboforening, Ferskvandsfiskeriforeningen for Danmark, Gribskov vandløbslaug, Jysk Landbrugsrådgivning, Landboforeningen Limfjord, Landbrug & Fødevarer, Menstrup Bylav, Nordsjællands Landboforening, Saltøålag, Vandløbslaug for Værebros Å og Egedal Kommune

Der er herudover modtaget høringssvar om emnet fra 160 enkeltpersoner.

Måling af fisk i vandløb

Sammenfatning af høringssvar

Ferskvandsfiskeriforeningen påpeger, at vandløbskvaliteten generelt ikke kan fastsættes, da vurderinger vedrørende fisk i vandløbene ikke er medtaget. Lodsejere tvivler generelt på, om datakvaliteten er god nok til at retfærdiggøre diverse indsætter i vandløb, og om miljømålene kan nås i alle målsatte vandløb.

Naturstyrelsens bemærkninger

DVFI har i første vandplanperiode været det biologiske kvalitetselement, der på baggrund af interkalibrering i EU blev anvendt ved vurdering af tilstanden i vandløb. Naturstyrelsen finder, at det er påkrævet og relevant at anvende DVFI-data som mål for vandløbskvalitet, og at prøvetagningsmetoden er tilfredsstillende. Data anvendes kun i det omfang, de anses for at være pålidelige i forhold til at fastlægge en indsats. I næste

vandplanperiode vil planter og fisk også indgå som biologiske kvalitetselementer i vurderingen af eventuelle miljøproblemer og relevante virkemidler til miljøforbedringer.

Brugen af DVFI

Sammenfatning af høringssvar

Hjørring Kommune anfører, at der ikke er taget stilling til, hvordan saltvandspåvirkede vandløb skal kunne leve op til en DFVI 5. Jysk Landbrugsrådgivning tvivler ligeledes på, at DVFI er et brugbart værktøj i alle typer vandløb.

Ringsted Kommune finder derimod, at DVFI er et godt indeks til at bedømme miljømål. Samtidig gøres der opmærksom på, at der kan gå lang tid fra betingelserne for rentvandsfauna er til stede, og til faunaen indvandrer og etablerer sig. Derved kan det for vandløb med dårligt spredningspotentiale være vanskeligt at opnå ”god økologisk tilstand”. Tilsvarende mener lodsejere ikke, at det fremgår af vandplanen, om viden vedr. spredning af fauna og flora i vandløbene er inddraget i forbindelse med at opnå ”god økologisk tilstand”.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen har undladt at benytte faunabedømmelser på stationer, der er påvirket af indtrængende saltvand til fastsættelse af mål og eventuel indsats, da DVFI-systemet ikke er velegnet på disse lokaliteter.

Naturstyrelsen medgiver, at der i visse egne af landet kan være en vis forsinkelse i faunas og floras muligheder for indvandring til vandløb, men det vurderes dog som udgangspunkt ikke som værende problematisk for opnåelse af målet.

Målene for kemisk tilstand

Sammenfatning af høringssvar

Ringsted Kommune finder miljømålene for kemisk tilstand i vandløb svære at gennemskue og foreslår, at der formuleres klare kriterier for den kemiske tilstand og dertilhørende miljømål.

Lodsejere finder ikke, at BI₅ måles i tilstrækkelig grad. BI₅ har stor indflydelse på vandløbskvaliteten, hvorfor det bør undersøges, om reduktioner i indholdet af organisk materiale er nok til opnåelse af de ønskede miljømål, før andre virkemidler tages i brug. Særligt er der interesse for BI₅-data, for om data er tidssvarende, samt for metoden hvorved data er fremkommet.

Naturstyrelsens bemærkninger

I vurderingen af den kemiske tilstand indgår de såkaldte prioriterede stoffer. Prioriterede stoffer er i vandrammedirektivet defineret som stoffer, der udgør en særlig væsentlig risiko for vandmiljøet. I EU-regi er der i dag udvalgt 45 prioriterede stoffer.

Ved manglende opfyldelse af miljømålet vurderes det hvilke påvirkninger, der kan være med til at begrunde dette. De mest hyppige påvirkninger, der medfører manglende målopfyldelse, er for stor organisk belastning eller for dårlige fysiske forhold. Begge forhold indgår i vurderingen i forbindelse med de undersøgelser, der foretages i forbindelse med den biologiske vandløbsbedømmelse (DVFI). Målinger af BI₅ i vandløbene giver kun et udtryk for mængden af organisk stof på selve prøvetagningstidspunktet, mens faunaprøver er et udtryk for den samlede miljøpåvirkning af vandløbet over en længere periode frem mod prøvetagningstidspunktet.

Klassificeringen blødbundsvandløb

Sammenfatning af høringssvar

Jysk Landbrugsrådgivning finder klassificeringen ”blødbundsvandløb” problematisk, da denne er en dansk klassificering. Herved er typen ikke en del af det interkalibrerede europæiske system, og der findes derfor ikke et fælles internationalt regelsæt.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen finder det hensigtsmæssigt og i tråd med vandrammedirektivet at anvende undertypen ”blødbundsvandløb”, da man ved anvendelsen af forskellige typer af vandløb kan opsætte mere specifikke og dermed relevante krav til målopfyldelse.

Hydromorfologi

Sammenfatning af høringssvar

Lodsejere mener, at hydromorfologi, såsom fald i vandløbet, bør indgå som en del af karakteriseringen af vandløb. Dette fordi den fysiske indsats, der kræves for at opnå god økologiske tilstand, også afhænger af vandløbets hydromorfologi. Lodsejere mener, at vandløb vest for israndslinjen bør have mere lempelige miljømål pga. vandløbenes ringe fald.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen finder som udgangspunkt ikke, at faldet på et vandløb alene er en afgørende faktor i vandløbenes karakterisering. Der er således mange vandløb med god kvalitet vest for israndslinjen, som endda har høj økologisk tilstand – også selvom faldet er relativt lille. Der kan dog være tilfælde, hvor vandløb med ringe fald er udpeget som stærkt modificerede, hvis de f.eks. indgår i afvanding i forbindelse med en pumpestation.

Vandløbsfora

Sammenfatning af høringssvar

Lodsejere mener, at der bør etableres vandløbsfora, der er knyttet til vandløb med indsats. På denne måde kan man inkludere lokalviden, når man skal finde et kompromis mellem biologi, afvandsmuligheder og økonomi.

Naturstyrelsens bemærkninger

Med henblik på at inddrage de lokale interessenter mere i indsatsplanlægningen er der i 2. planperiode oprettet lokale vandråd i alle hovedvandoplande.

Klimaændringers betydning

Sammenfatning af høringssvar

Guldborgsund Kommune fastholder endvidere sit høringssvar fra sidste høring om, at klimaændringerne er et faktum, som burde være medtaget i udarbejdelse af vandplanerne, især med henblik på at sikre synergi med statens og kommunernes kommende implementering af EU's oversvømmelsesdirektiv.

Naturstyrelsens bemærkninger

Tilpasning til klimaforandringer er en langsigtet proces, og der er stadig usikkerhed om, hvilke konsekvenser klimaforandringer har for vandmiljøet, og hvor hurtigt de vil slå igennem. Effekten af klimaforandringerne er ikke inddraget i vandplanerne for første planperiode bl.a. på grund af usikkerhed omkring effekterne af klimaændringerne i vandmiljøet. Vurdering af eventuelle effekter på vandmiljøet som følge af klimaeffekter forventes indarbejdet i vandområdeplanerne for perioden 2015-2021.

Andet

Sammenfatning af høringssvar

Guldborgsund Kommune ønsker i højere grad begrundelser for diverse indsatser samt begrundelse for ændringer af indsatser ift. vandplan 2011. Kommunen ønsker desuden, at "skyggende beplantning" tages med i virkemiddelkataloget som supplerende virkemiddel. Kommunen vurderer, at der i flere vandløb kræves længere og flere indsatser for at opnå miljømålene. Samtidig ønsker kommunen, at indsatser i højere grad placeres længere opstrøms.

Guldborgsund Kommune vurderer endeligt, at visse C-målsatte vandløb kun realistisk kan opnå en DVFI på 3. Derfor fastholder de indsigelsen fra sidste høring mod vandplanernes generelle skærpelse af disse vandløbs målsætning.

Supplerende til dette påpeger lodsejere, at en del insekter tilhørende nøglegruppe 1 og 2 ofte er fraværende på sydhavsøerne, her særligt Lolland-Falster.

Naturstyrelsens bemærkninger

Indsatsen for at opnå miljømålene er en dynamisk proces, hvor det i løbet af planperioden vurderes, i hvilket omfang indsatserne har den forventede effekt i forhold til at bringe vandområderne til målopfyldelse. Det er i den tidligere regerings Grøn Vækst besluttet, hvilke virkemidler der tages i anvendelse i denne første planperiode. Det kan oplyses, at etablering af træer langs vandløb er medtaget som virkemiddel i næste planperiode 2015-2021.

Naturstyrelsen kan oplyse, at flere af de i regionplanerne C-målsatte vandløb er udgået af vandplanerne på baggrund af regeringens reviderede kriterier for udvælgelse af vandløb, der skal indgå i planlægningen.

2.3.10 Metodevalg søer

Høringssvar vedr. metodevalg søer er modtaget fra følgende kommuner: Horsens.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. dette emne: Landboforeningen Limfjord og Landbrug & Fødevarer.

Sammenfatning af høringssvar

Horsens Kommune ønsker, at indsatsbehovet til Halle Sø revurderes med basis i data fra søen frem for modellens generelle tilgang vedr. sammenhængen mellem indholdet af fosfor og klorofyl. Ligeledes ønskes, at Naturstyrelsen redegør for valget af Vollenweidermodellen til beregning af maksimal indløbskoncentration.

Landbrug & Fødevarer finder det problematisk, at den anvendte beregningsmodel er yderst forsimplet, hvorved indsatskravet for fosfor kan være ringe fagligt funderet. Det anføres, at den forsimplede fremgangsmåde er stærkt bekymrende, da beregningen baseres på en overordnet sammenhæng mellem klorofyl og fosfor, der er fremkommet på baggrund af et gennemsnit fra en række søer. Desuden mener Landbrug & Fødevarer, at inputdata for en række af søerne sandsynligvis er af meget ringe kvalitet, og efterlyser en grundig dokumentation for, at de anvendte data og beregnede reduktionskrav er troværdige. Hvis dette ikke kan leveres, ønsker organisationen, at der anvendes langt mere detaljerede beregninger.

Landboforeningen Limfjord finder, at indsats i oplandet til en sø skal baseres på høj faglig viden og ikke alene på simple modelberegninger.

Naturstyrelsens bemærkninger

På baggrund af anbefalinger fra Danmarks Miljøundersøgelser (DMU) har Naturstyrelsen besluttet at anvende Vollenweidermodellen til beregning af indsatsbehov for alle søer i vandplanerne, med mindre andre modeller har været opstillet og valideret for konkrete søer. Vollenweidermodellen er den mest anvendte og citerede verden over på alle typer af søer. I forhold til muligheden for at anvende forskellige modeller for f.eks. dybe og lavvandede søer, fremgik det af rapporten fra Danmarks Miljøundersøgelser (NPO-forskning fra Miljøstyrelsen, nr. C9 1990)¹, at der ikke blev opnået et markant bedre resultat, hvis man anvendte en kombineret model, der tog hensyn til forskelle i søernes dybde og vandets opholdstid.

Tilsvarende har DMU udarbejdet en generel sammenhæng mellem indholdet af fosfor og klorofyl i søerne, som bruges til omregning af klorofylkravet til et fosforkrav. Anvendelse af generelle modeller indebærer en vis usikkerhed i forhold til den enkelte sø, men på baggrund af DMU's beregninger vurderer Naturstyrelsen, at de anvendte modeller er tilstrækkelige til at fastlægge, hvor og i hvilket omfang de til rådighed stående virkemidler skal anvendes i vandplanerne for første planperiode. Den fremtidige overvågning af de enkelte søer vil derefter godtgøre, om miljømålene bliver opfyldt.

I tiden frem til næste vandplan søges modelgrundlaget forbedret gennem inddragelse af nyere data og udvikling af nye modeller.

2.3.11 Metodevalg spildevand

Høringssvar vedr. metodevalg spildevand er modtaget fra følgende kommuner: Lolland, Norddjurs og Vejen.

Følgende organisationer har indsendt høringssvar vedr. dette emne: Danske Vandløb, Assens Vandløbslaug, Lyngby Ås Landvindingslag, Gøttrup-Klimt Landdvindingslag, Svendborg Vandløbslaug, Faaborg-Midtfyn Vandløbslaug og Ålauget for Lindes Å, Seerdrup Å, Heden og Fjorden og Bjerge Å med Tilløb.

Der er herudover modtaget høringssvar om emnet fra 4 enkeltpersoner.

---

¹ Kristensen, P., Jensen, J.P. og Jeppesen, E., Danmarks Miljøundersøgelser: Eutrofieringsmodeller for søer. NPO-forskning fra Miljøstyrelsen Nr. C9, 1990
Høringssvarene har ikke medført ændringer i vandplanerne.

Sammenfatning af høringsvar

Flere private høringsparter, Assens Vandløbslaug, Lyngby Ås Landvindingslag, Gøttrup-Klimt Landdvindingslag, Svendborg Vandløbslaug, Faaborg-Midtfyn Vandløbslaug og Ålauget for Lindes Å, Seerdrup Å, Heden og Fjorden og Bjerger Å med Tilløb, Lolland Kommune samt Norddjurs Kommune fremhæver, at der skal være helt styr på spildevandet, inden andre tiltag i værksættes, således at myndighederne venter med at stille krav om andre indsatskrav, før effekten af en ændret spildevandshåndtering kan vurderes. Gartneriet Birkebjerg bemærker desuden, at inden kommunen iværksætter en ændring af vedligeholdelsen for vandløbene, bør det sikres, at effekten af den ændrede vedligeholdelse ikke modvirkes af større og større mængder udledning af urensset spildevand i perioder med megen nedbør.

Vejen Kommune er derimod ikke enig i forslag til valg af virkemidler i konkrete vandløb, idet en ændret vandløbsvedligeholdelse forventes at medføre målopfyldelse uden en forbedret spildevandsrensning.

Naturstyrelsens bemærkninger

Miljømålsloven foreskriver, at staten udarbejder vandplaner med tilhørende indsatsprogrammer. I vandplanerne fastsættes miljømål for vandforekomster, som er omfattet af vandplanen, og i indsatsprogrammet angives, hvordan miljømålene nås. Såfremt Naturstyrelsen har vurderet, at en punktkilde (enkeltejendom, regnbetingede udløb, renseanlæg, dambrug eller industri) er betydende årsag til, at et miljømål ikke kan opnås, er der i vandplanen angivet en indsats overfor punktkilden. Såfremt det på baggrund af en konkret faglig vurdering kan konkluderes, at en vandløbsstrækning ikke kan opnå målopfyldelse alene ved indsats overfor spildevandudledninger, men at målopfyldelse også kræver indsats overfor de fysiske forhold i vandløbet, kan andre virkemidler være bragt i anvendelse.

Det skal i øvrigt nævnes, at regeringen har besluttet at udtage virkemidlet som konsekvens af aftale om Vækstplan for Fødevarer, som regeringen indgik med Venstre, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Konservative den 2. april 2014, jf. også notatets indledning.

2.3.12 Metodevalg grundvand

Høringssvar vedr. metodevalg grundvand er modtaget fra følgende kommuner: Frederikssund, Hjørring, Holbæk, Holstebro, Ikast-Brande, Middelfart og Slagelse.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringsvar vedr. dette emne: Jysk Landbrugsrådgivning, Landboforeningen Limfjord, Landbrug & Fødevarer og Lyngby-Taarbæk Forsyning.

Herudover er der modtaget høringsvar om emnet fra 1 enkeltperson.

Opgørelse af kravværdier

Sammenfatning af høringsvar

Landbrug & Fødevarer og Jysk Landbrugsrådgivning finder de faste kravværdier stærkt problematiske af flere grunde, herunder: 1) Kravværdierne er ens for alle vandløb i hele Danmark med samme målsætning og størrelse, 2) Selvom der er opnået den ønskede økologiske tilstand i vandløbet, skal vandløbspåvirkningen reduceres, hvis kravværdierne til vandføring er overskredet, 3) Vandløbspåvirkningen fra vandindvinding til markvanding skal reduceres, selvom det er de fysiske forhold, der reelt forhindrer vandløbet i at opnå den ønskede tilstand.

Landbrug & Fødevarer har sammen med Videncentret for Landbrug og Task Force Gruppe Markvanding af COWI fået udarbejdet en udredning, der beskriver, at der er betydelige usikkerheder forbundet med at fastlægge medianminimumsvandføringen. Jysk Landbrugsrådgivning bemærker endvidere under henvisning til samme udredning, at medianminimum er en vigtig administrativ parameter, da kravene til maksimal påvirkning af vandføringen i vandløb fastsættes i forhold til denne, men at fastsættelse er behæftet med stor usikkerhed, og at der ikke er dokumentation for sammenhæng mellem medianminimumsvandføring og miljøtilstand.

Middelfart Kommune bemærker, at der i kommunen er mange deloplande for hvilke, der ikke foreligger en vurdering af vandløbspåvirkningen, fordi der ikke eksisterer medianminimumberegninger for oplandet.

Holbæk Kommune mener ikke, at vandplanens beregningsgrundlag kan anvendes i sagsbehandlingen af vandindvindingstilladelser, da vandplanens opgørelser af udnyttelsesgrader vurderes at være urealistisk høje.

Lyngby-Taarbæk Forsyning vurderer, at miljømålet omkring vandbalance ikke kan forventes opfyldt ved anvendelse af virkemidler for opfyldelse af miljømålene for påvirkning af vandløb, idet flere grundvandsforekomster er uden hydraulisk kontakt til vandløb. Som eksempel ses på forekomst DK 2.3.2.2 Københavner-kalk. Forsyningen vurderer derfor, at der skal andre indsatser til for at opnå god tilstand.

Naturstyrelsens bemærkninger

Kravværdier er specifikke værdier for vandføring for respektive vandløbsstationer, jf. f.eks. Bilag 5A i Baggrundsnotat om beregningsgrundlag og kravværdier. Ved fastsættelse af kravværdierne på Sjælland er der kun fastsat indsatsbehov, hvor det eneste, der skal til for at sikre målopfyldelse, er vurderet at være en øget vandføring i vandløbene. Dette er beskrevet nærmere med Kategori A på side 32 i Arbejdsrapport om vandindvinding i hovedstadsregionen (Naturstyrelsen, 2011). I forhold til anvendelse af medianminimumsvandføring som kravværdi til opfyldelse af vandføringskrav i forbindelse med indvindingstilladelser henvises til dette høringsnotats kapitel 2.12.1 vedr. ændring af retningslinje 38 a og 38 b til en ny retningslinje 38 a, hvori det fremgår, at medianminimumsvandføring ikke nødvendigvis skal stå alene som hydrologisk parameter for vandindvindingens påvirkning af den økologiske tilstand i vandløb, men at kommunerne kan inddrage andre parametre i vurderingen af vandindvindingens påvirkning af den økologiske tilstand i vandløb i forbindelse med meddelelse af tilladelser til vandindvinding.

I forhold til vurderingen af, at vandplanens opgørelser af udnyttelsesgrader vurderes at være urealistisk høje, henvises til teksten til tabellen med opgørelsen af udnyttelsesgraden- f.eks. Tabel 2.3.11 (Vandplan – Hovedvandopland Isefjord og Roskilde Fjord), som beskriver, at ”*tallene skal betragtes som indikatorer på, hvor der er problemer med vandbalancen.*”

Opfyldelse af indsatsbehov for vandbalance er for regionale forekomster, der er defineret ved at have nogen hydraulisk kontakt til overfladevand, fastsat til at ske ved anvendelse af virkemidler for opfyldelse af miljømålene for påvirkning af vandløb med flytning af indvindingen. Grundvandsforekomst DK 2.3.2.2 Københavner-kalk er en regional grundvandsforekomst.

Vurderingskriterium

Sammenfatning af hørings svar

Landbrug & Fødevarer bemærker, at Naturstyrelsen har fastlagt et vurderingskriterium, som indebærer, at hvis mere end 20 % af arealet af de delvandoplande, hvor den nuværende tilladte indvinding vurderes at resultere i en overskridelse af den acceptable vandløbspåvirkning, vurderes grundvandsmagasinet i ringe tilstand. Landbrug & Fødevarer kan ikke finde en faglig begrundelse for, at kriteriet på 20 % af delvandoplandets areal er sat, som det er.

Hjørring Kommune finder det dårligt belyst, om dræningseffekter er taget med i betragtning ved vurdering af påvirkninger. Efter kommunens opfattelse skal det fremgå klart og tydeligt af det fremlagte materiale.

Naturstyrelsens bemærkninger

Vurderingskriteriet om, at mere end 20 % af en grundvandsforekomsts areal skal være i ringe tilstand for, at forekomsten som helhed er i ringe tilstand, er valgt på baggrund af vejledningsdokument fra EU-kommissionen (Guidance om Groundwater Compliance and Trends - Interim version Nov. 2007. Arbejdsgruppe C, EU-kommissionen), som beskrevet i kapitel 3.3.5 i Retningslinjer for udarbejdelse af indsatsprogrammer.

I forbindelse med modelleringen af interaktionen mellem grundvand og overfladevand er dræn inddraget. I forhold til modelleringen på Sjælland henvises til Baggrundsnotat om beregning og kravværdier med referencen /1/: National Vandressource Model. Sjælland, Lolland, Falster og Møn – Opdatering januar 2008.

Løbetid for indvindingstilladelser

Sammenfatning af hørings svar

Slagelse Kommune finder det problematisk, at vandplanen udpeger store ressourcemæssige problemer, særligt i forhold til grundvandsforekomsten DK 2.5.2.30

Tude Å Nedre, og samtidig udskyder nærmere afklaring af problemets omfang til senere, når kommunen indenfor de nærmeste ca. to år skal give nye indvindingstilladelser til de pågældende indvindinger. Der spørges derfor til, om kommunen kan give indvindingstilladelser med en kortere løbetid end 30 år.

Naturstyrelsens bemærkninger

Meddelelse af vandindvindingstilladelser, herunder varighed sker i henhold til vandforsyningsloven. Det bemærkes, at de i vandplanernes indsatsprogram fastlagte indsatser vedr. vandføring i vandløb og de i redegørelsesdelen ikke bindende kravværdier vedr. vandføring i vandløb skal ses i sammenhæng med den nye retningslinje 38 a, jf. dette høringsnotats kapitel 2.12.1.

Definitioner, mv.

Sammenfatning af høringssvar

Ikast-Brande Kommune bemærker, at OSD (områder med særlig drikkevandsinteresse) bør revideres, så det er de samme kriterier, der ligger til grund for udpegningen i hele Danmark. Kriterierne bør fremgå af vandplanen. Ligeledes mangler der en forklaring på forskelle og ligheder mellem NFI (nitratfølsomme indvindingsområder) og ION (indsatsområder mht. nitrat). Det er svært at forstå, hvorfor NFI er opdelt i en delfraktion: ION. Formål, definitioner og kriterier for udpegning af de enkelte områder er ikke beskrevet tydeligt nok.

Holstebro Kommune opfordrer til, at områder med stor grundvandsdannelse udpeges som indsatsområder (f.eks. med hensyn til nitrat eller med hensyn til pesticider) eller som minimum sidestilles med NFI, samt at korttemaerne lægges offentligt tilgængeligt.

Efter Hjørring Kommunes opfattelse fremgår det ikke klart, hvordan indsatsplanerne skal sikre målopfyldelse af kemisk tilstand for hele den terrænnære grundvandsressource, når disse planer kun omfatter en lille del af grundvandsressourcen.

Landboforeningen Limfjord opfordrer til, at man fokuserer indsatsen for at beskytte grundvandet. Indvindingsoplandet skal fastlægges helt præcist, så indsatsen kan prioriteres til netop de områder, hvor indsatsen giver resultater.

Frederikssund Kommune bemærker, at grundvandsressourcerne deles af flere kommuner, og der er for øjeblikket ingen model for, hvordan ressourcen skal fordeles imellem kommunerne.

Naturstyrelsens bemærkninger

Den statslige afgiftsfinansierede grundvandskortlægning kortlægger områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD) og indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for disse. På baggrund af denne kortlægning skal kommunerne udarbejde indsatsplaner for de udpegede indsatsområder. Områder med særlige drikkevandsinteresser udpeges efter bekendtgørelse om udpegning og administration mv. af drikkevandsressourcer (BEK 1265 af 16/10/1013) og er således ikke en del af vandplanlægningen, men områdeafgrænsningen vises i vandplanerne. Formål, definitioner og kriterier for udpegning af drikkevandsressourcer er beskrevet i vejledning nr. 4, 1995 (Udpegning af områder med særlige drikkevandsinteresser) og nr. 3, 2000 (Zonering).

Områder med stor grundvandsdannelse kortlægges i forbindelse med den statslige afgiftsfinansierede grundvandskortlægning.

Nedsivning af nitrat og pesticider er omfattet af den generelle regulering og godkendelsesordningen.

Markvandingsarbejdsgruppe 2 anbefaler med Arbejdsnotat om Balance mellem vandforekomster og vandindvinding til markvanding (Naturstyrelsen, 31. januar 2013) etablering af kommunale samarbejder til at beregne for eksempel påvirkninger i vandoplande.

2.4 Datagrundlaget

2.4.1 Overvågningsprogrammets betydning

Høringssvar vedr. overvågningsprogrammets betydning er modtaget fra følgende kommuner: Allerød, Assens, Fredensborg, Frederikssund, Furesø, Hillerød, Hjørring, Langeland, Lejre, Næstved, Ringsted, Solrød, Svendborg og Vejle.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. dette emne: Danmarks Naturfredningsforening afd. Viborg, Landbrug & Fødevarer samt Nationalparkfond Thy.

Der er herudover modtaget høringssvar om emnet fra 39 enkeltpersoner.

Systematiske målinger

Sammenfatning af høringssvar

Flere privatpersoner kræver, at der udføres troværdige analyser i vandløbene mht. skadelige kemikalier og medicinalrester bl.a. fra industrierne og boligområderne. En enkelt privatperson ønsker ligeledes, at overvågningsprogrammet udvides til flere vandløb, og at der foretages en systematisk måling af den kemiske tilstand i vandløb, og at der ikke igangsættes en indsats, før der er overvågningsdata.

Naturstyrelsens bemærkninger

Det nationale overvågningsprogram NOVANA omfatter målinger på udvalgte lokaliteter for at få forøget viden om indholdet af miljøfarlige forurenende stoffer i vandområder med forskellige typer af påvirkning, således at dokumentationen for vandområdernes tilstand i forhold til miljøfarlige forurenende stoffer styrkes. Endvidere forventes det, at der som hidtil sideløbende med overvågningsprogrammet foretages screeningsundersøgelser af relevante stoffer med henblik på en hensigtsmæssig tilpasning af stoflisten. Overvågningsprogrammets stoffliste er sammensat på baggrund af forpligtigelser og viden fra det hidtidige overvågningsprogram, screeninger m.v., og det vurderes, at den tværgående strategi for overvågning af miljøfarlige stoffer kan opfylde behovene for vidensopbygning i relation til at vurdere miljøtilstanden og behovene for målrettet indsats på tværs.

Vandområdernes tilstand vurderes på baggrund af overvågningsprogrammets resultater. Det fremgår af vandplanerne, at der ikke har været et tilstrækkeligt grundlag for at vurdere om og i givet fald i hvilket omfang, der måtte være behov for nye reguleringer for at kunne opfylde miljømålene. Vandplanens strategi vedrørende miljøfarlige forurenende stoffer bygger derfor i første planperiode på en videreførelse af den eksisterende regulering af udledninger med hensyn til at kunne opfylde miljøkvalitetskrav i vandområder, hvortil udledningen sker, og på at forbedre vidensgrundlaget både for så vidt angår tilstanden i vandområderne og påvirkninger eller rettere tilførslen af miljøfarlige forurenende stoffer til konkrete vandområder.

Omfanget af overvågningen

Sammenfatning af høringssvar

Frederikssund Kommune, Hjørring Kommune og Allerød Kommune finder, at overvågningen giver et meget begrænset datagrundlag for den fremtidige administration og finder, at det er vanskeligt at vurdere, om vilkårene i vandplanerne bliver opfyldt. Vejle Kommune anbefaler, at overvågningsprogrammet gennemføres således, at det dokumenteres, om de gennemførte projekter fører til målopfyldelse.

Landbrug & Fødevarer mener, der er behov for at sikre tilstrækkelig operationel overvågning for at få styr på den nøjagtige tilstand, presfaktorer og effekten af de valgte tiltag og for at kunne dokumentere, om der proportionalitet mellem indsatsen og effekten. Landbrug & Fødevarer finder endvidere, at krav om større indsatser skal underbygges i nødvendigt omfang med overvågningsprogrammet. Alternativt må indsatsen reduceres, indtil den nødvendige viden, der matcher ambitionsniveauet i vandplanerne, er tilvejebragt.

Naturstyrelsens bemærkninger

I henhold til Miljømålslovens § 22 er det Miljøministeriets ansvar at overvåge vandmiljøets tilstand. Dette sker i regi af det nationale overvågningsprogram for vandmiljø og natur – NOVANA 2011-2015. NOVANA 2011-2015-programmet skal dels sikre, at en række retlige forpligtelser som følge af EU-direktiver, national lovgivning og konventioner overholdes, dels bidrage til dokumentation af effekten og

målopfyldelsen af nationale handleplaner på natur- og vandmiljøområdet, tiltag på landbrugsområdet samt det landsdækkende luftkvalitetsprogram.

NOVANA 2011-2015-programmet er målrettet mod at skabe dokumentations- og vidensgrundlag til at understøtte nedenstående overvågningsbehov og -forpligtelser:

- Opfylde Danmarks forpligtelser i henhold til EU-lovgivning og national lovgivning om overvågning af natur, vandmiljø og luftkvalitet.
- Understøtte den nationale forvaltning ved at bidrage til dokumentation af effekten og målopfyldelse af nationale handleplaner for vandmiljø og natur, herunder vand- og Natura 2000-planer efter Miljømålsloven, tiltag på landbrugsområdet samt det landsdækkende luftkvalitetsmåleprogram.
- Opfylde Danmarks overvågningsforpligtelser i henhold til internationale konventioner om natur og miljø.

NOVANA 2011-2015-programmet er tilrettelagt i overensstemmelse med vandrammedirektivets krav om overvågning af vandområder.

Overvågningsprogrammet tilvejebringer herunder datagrundlag til vurdering af effekten af indsats for de konkrete målsatte vand- og naturområder.

Naturstyrelsen henviser til, at effekten af enkeltvirkemidler er beskrevet i forskellige faglige udredninger. Som eksempel kan nævnes rapporten "Virkemidler til realisering af målene i EU's vandrammedirektiv" fra Aarhus Universitet, hvor 23 virkemidler er beskrevet med effekt, sikkerhed osv.

Viden indhentet via NOVANA suppleres i vandplanlægningen af viden fra forskningsinstitutionerne og information fra myndigheder.

Det er Naturstyrelsens vurdering, at NOVANA 2011-2015-programmet både gennem kontrolovervågning og operationel overvågning tilvejebringer sammen med viden fra forskningsinstitutioner og oplysninger fra myndigheder danner det nødvendige datagrundlag til brug for vandplanarbejdet i henhold til vandrammedirektivet.

Udbygning af overvågningsprogrammet

Sammenfatning af høringssvar

Lejre Kommune, Furesø Kommune, Langeland Kommune og Nationalparkfond Thy forventer/foreslår, at staten opbygger et tilstrækkeligt overvågningsprogram til at sikre den manglende viden, der angives som hovedårsag til manglende opfyldelse af miljømål i 2015.

Ringsted Kommune, Næstved Kommune, Solrød Kommune, Fredensborg Kommune, Assens Kommune, Hillerød Kommune og Svendborg Kommune tvivler på, at den planlagte overvågning er tilstrækkelig til at danne grundlag for den manglende viden i vandplanerne, jf. begrundelser for anvendelse af miljølovens § 16 og § 19, og opfordrer til at der bør ske øget overvågning i de områder, hvor der mangler viden.

Landbrug & Fødevarer mener, at overvågningsprogrammet ikke er gearet til at dokumentere og retfærdiggøre omfattende indsatskrav, ligesom der ikke kan leveres de nødvendige data til anvendelse i avancerede modelberegninger. Misforholdet mellem overvågningsstrategi og fremadrettet behov for viden angives at gøre sig gældende på en række fronter.

DN Viborg ønsker, at der gennemføres dokumenterede målinger/ overvågning af udledninger til søer (Viborg Søundersø og Viborg Nørresø) for at kunne vurdere om de lever op til målsætningen og som baggrund for prioritering af indsatser til nedbringelse af fosforbelastningen.

En række lodsejere mener, at mange data, der ligger til grund for beregning af kvælstof og fosforniveauer, er forældede, og kræver, at der gennemføres nyere analyser.

Naturstyrelsens bemærkninger

NOVANA 2011-2015-programmet er tilrettelagt efter bl.a. at skabe sammenhæng mellem overvågningsprogrammet og vand- og naturplanerne. Der er i overensstemmelse med vandrammedirektivet etableret operationel overvågning af de vandområder, som i vandplanerne er vurderet at være i risiko for ikke at opfylde miljømålene, eller hvor der mangler viden om tilstanden. Der er etableret operationel overvågning for delprogrammerne for vandløb, søer, fjord og hav, grundvand samt arter og terrestriske naturtyper. Det nye overvågningsprogram bidrager derfor netop med viden og data til vand- og naturplanerne.

NOVANA 2011-2015-programmet er tilrettelagt i overensstemmelse med vandrammedirektivets krav om overvågning af vandområder. Overvågningsprogrammet tilvejebringer herunder en del af datagrundlag til vurdering af effekten af indsats for de konkrete målsatte vand- og naturområder. Naturstyrelsen henviser desuden til, at effekten af enkeltvirkemidler er beskrevet i forskellige faglige udredninger, jf. henvisninger i Virkemiddel kataloget, der findes på Naturstyrelsens hjemmeside. Det er Naturstyrelsens vurdering, at overvågningsprogram bidrager med de nødvendige data til brug for vurdering af vand- og naturplanernes målopfyldelse, og danner en væsentlig del af grundlaget for den samlede effekt af indsatser og virkemidler for de målsatte områder.

Overvågning af miljøfremmede stoffer, mv.

Sammenfatning af høringssvar

En række lodsejere kræver, at der udføres troværdige analyser i vandløbene af miljøfremmede stoffer, medicinrester m.m., inden der iværksættes indsatser. Der er behov for at øge vidensniveauet mht. den kemiske tilstand.

Naturstyrelsens bemærkninger

Viden om forekomster af miljøfarlige forurenede stoffer i første vandplansperiode er baseret primært på data indsamlet i forbindelse med det nationale overvågningsprogram NOVANA i perioden 2001 til 2009. Fremadrettet er det nationale overvågningsprogram i perioden 2011-2015 tilrettelagt, så der tilvejebringes et nyt datagrundlag og således, at der sker en opprioritering af målinger af miljøfarlige forurenede stoffer. Der måles således på udvalgte lokaliteter for at få bedre viden om indholdet af miljøfarlige forurenende stoffer i vandområder med forskellige typer af påvirkning, således at dokumentationen for vandområdernes tilstand i forhold til miljøfarlige forurenende stoffer styrkes. Endvidere forventes det, at der som hidtil sideløbende med overvågningsprogrammet foretages screeningsundersøgelser af relevante stoffer med henblik på en hensigtsmæssig tilpasning af parameterlisten. Overvågningsprogrammets stoflister er sammensat på baggrund af forpligtigelser og viden fra det hidtidige overvågningsprogram og screeninger m.v., og det vurderes, at den tværgående strategi for overvågning af miljøfarlige stoffer og tungmetaller kan opfylde behovene for vidensopbygning i relation til at vurdere miljøtilstand og behovene for målrettet indsats på tværs.

Med hensyn til kildeopsporing af miljøfarlige forurenende stoffer indgår identifikation og kortlægning af kilder og udledninger allerede som en del af indsatsprogrammet for de miljøfarlige forurenende stoffer, jf. retningslinje 52 og 53 og tabel 2.4.1 i de endelige vandplaner.

Målrettet regulering og overvågning

Sammenfatning af høringssvar

Landbrug og Fødevarer konkluderer, at en fremtidig mere målrettet regulering nødvendigvis kræver et langt mere omfattende overvågningsprogram end det nuværende.

Naturstyrelsens bemærkninger

Omfanget af den nationale overvågning i dag svarer til den overvågningsindsats, der fra amterne overgik til staten i 2007 dog pris- og løntalsreguleret og korrigeret for de udmeldte statslige effektiviseringskrav, som alle andre statslige budgetrammer er omfattet af. Bag det nye program ligger en omfattende revision af, hvilke overvågningsforpligtelser og behov programmet skal bidrage til at opfylde.

Med hensyn til prøvetagningshyppighed beskriver vandrammedirektivet et retningsgivende niveau for overvågningen, som programmerne samlet set efterkommer. Det er således Naturstyrelsens vurdering, at overvågningsprogrammet er tilrettelagt efter vandrammedirektivets krav med hensyn til overvågningsfrekvens og -omfang.

I forbindelse med modeludviklingen har Naturstyrelsen desuden taget initiativer til både at samle og inddrage tilgængelig viden og at øge den foreliggende viden til anvendelse i forbindelse med den målrettede regulering, herunder kvælstofsretentionskortlægningen.

2.4.2 Vurdering af baseline (effekten af tidligere besluttede indsatser)

Høringssvar vedr. vurdering af baseline (effekten af tidligere besluttede indsatser) er modtaget fra følgende kommuner: Esbjerg.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. dette emne: Centrovic, Djursland landboforening, Gøttrup-Klimt Landvindingslag, Landbo Thy, Mors-Thy Familiebrug, Nordjysk Familiebrug, LandboNord, Heden og Fjorden, Lemvigegnens Landboforening, Landbo Limfjord, Agri Nord, Landbo Thy, Landbrug & Fødevarer, Østjysk Landboforening, Østlige Øers Landboforeninger og Ålekiste Mark ApS.

Der er herudover modtaget høringssvar om emnet fra 124 enkeltpersoner.

Effekt af tidligere besluttede indsatser

Sammenfatning af høringssvar

Landbrug & Fødevarer, Centrovic, Djursland Landboforening og Østlige Øers Landboforeninger er af den opfattelse at baseline for kvælstofudledningen er beregnet forkert. Man finder, at der i den nedsatte arbejdsgruppe ikke blev opnået enighed om en fastsættelse af en revideret baseline. Konsekvensen blev, at Naturstyrelsen fortsat anvender en uændret, fejlbehæftet baseline. Efter Landbrug & Fødevarers mening, er kvælstofudledningen faldet 5500 tons mere end Naturstyrelsen havde forventet i baseline for 2015, som danner baggrund for et behov for reduktion i kvælstofudledning på 9000 tons. Djursland Landboforening finder, at det er

Ålekistevej Mark ApS og adskillige lodsejere mener, at baseline-effekten er undervurderet, og at den betydelige kvælstofreduktion, der kommer fra markerne, som følge af de seneste års miljøindsats ikke er godskrevet i de foreslåede miljøkrav. Den allerede opnåede reduktion i kvælstofudledningen på godt 5500 tons kvælstof svarer til mere end effekten af randzoner, målrettede efterafgrøder og effekten af, at vintersæd ikke kan erstatte efterafgrøder. Disse tiltag vurderes derfor at være overflødige.

Østjysk Landboforening finder med henvisning til beregninger af baseline foretaget af Videncenteret for Landbrug, at vandplanerne skal ændres fuldstændigt. Det bør således fremgå af de vandplaner, der vedtages, at reduktionskravet på 9.000 tons bliver ændret, da udgangspunktet og de grundlæggende data for vandplanerne ikke er sikre nok. Flere indsatser findes unødige, og at der ikke er foretaget reelle og korrekte konsekvensvurderinger af de foreslåede tiltag.

En lodsejer mener, at Naturstyrelsens repræsentanter i baselineudvalget har manipuleret med de faktiske forhold.

LandboThy finder, at grundlaget for vandplanerne er stærkt kritisabelt. Alene diskussionen om baseline gør, at indsatsbehovet er anslået med stor usikkerhed.

Naturstyrelsens bemærkninger

For så vidt angår kvælstof var der i forbindelse med høring af forslag til vandplaner nedsat en arbejdsgruppe, der har vurderet, hvilke tiltag – både for indsatser der allerede indgår i baseline og eventuelt andre indsatser – der på et fagligt solidt grundlag kan forventes at have en effekt og størrelse, så de bør indgå i baseline. Arbejdsgruppen skulle herunder vurdere, hvor stor en del af effekten af virkemidler i baseline, der kan henføres til konkrete afgrænsede perioder.

Arbejdsgruppen har bestået af repræsentanter fra Landbrug & Fødevarer, Videncenter for Landbrug, Danmarks Naturfredningsforening, Fødevareministeriet og Miljøministeriet. Arbejdet er udført under inddragelse af forskningsinstitutionerne. Der henvises til arbejdsgruppens notat, der kan findes på www.naturstyrelsen.dk.

På baggrund af dette arbejde er baseline justeret. Justeringen er indarbejdet i vandplanerne.

Effekt af vandmiljøplan 2 og 3.

Sammenfatning af høringssvar

Landbrug & Fødevarer er af den klare opfattelse, at baseline for kvælstofudledningen er beregnet forkert, hvilket har store konsekvenser for størrelsen af reduktionskravene. I den forbindelse fremføres reduktionsmålene for vandmiljøplanerne, herunder VMP III, som udgør en del af baselineindsatsen. I forbindelse med midtvejsevalueringen af VMP III tilbage i 2008 fremførte Videncenteret for Landbrug (dengang Landscentret) og

Dansk Landbrug en kritik af evalueringens resultat. Ifølge beregningerne fra DMU og DJF ville VMP III-reduktionsmålene langt fra blive opfyldt. Landscentret kunne imidlertid fremlægge en analyse, der viste, at en lang række positive ændringer ikke var taget med i evalueringen.

Østlige Øers Landboforeninger finder ligeledes, at baseline for kvælstofudledningen er beregnet forkert, hvilket har store konsekvenser for størrelsen af reduktionskravene. Foreningen finder det i den forbindelse problematisk, at udgangspunktet for beregning af baseline er målinger i 2001-2005, dvs. før alle tiltag i Vandmiljøplan II er implementeret. Man finder endvidere, at vandløb, som kræver forbedring af de fysiske forhold, skal fremskrives på baggrund af implementeringen af VMP II og III. Der gøres opmærksom på, at der også i vanddistriktet er etableret vådområdeprojekter, som skal fremskrives både i forhold til vandløbs fysiske forhold og næringsstoffjernelse fra vandmiljøet. Endelig finder man, at det i Region Sjælland er afgørende, at den forventede effekt af spildevandsindsatsen regnes med i fremskrivningen af miljøtilstanden i vanddistriktets vandløb, hvor det i øvrigt er beskrevet som forudsætning i det faglige notat Baseline 2015 fra regeringsudvalget vedrørende "Langsigtet indsats for bedre vandmiljø".

Gøttrup-Klimt Landvindingslag samt adskillige nordjyske landboforeninger og lodsejere kritiserer beregningen af baseline på grundlag af alt for gamle data og mener, at reduktionsmålet allerede er nået som følge af de tiltag, der er iværksat med Vandmiljøplan I og II.

Naturstyrelsens bemærkninger

Baseline er fastlagt for perioden frem til 2015, hvorefter der for den kommende planperiode foretages en vurdering af de opnåede effekter i forbindelse med udkast til vandplan 2015 – 2021, der skal foreligge december 2014.

Belastningen med kvælstof og fosfor til søer og marine områder er genberegnet ved anvendelse af data for perioden 2005-2009 og omfatter dermed effekter af Vandmiljøplan II. I konkrete oplande ved Limfjorden og Mariager Fjord forekommer en forsinkelse af effekterne af de tiltag, der er gennemført for at mindske udledningen af næringsstoffer pga. de særlige geologiske og afstrømningsmæssige forhold, der findes i disse områder. Der er i de konkrete oplande indregnet en forsinkelse af effekterne af tiltag, herunder bl.a. VMP II.

Naturstyrelsen har lavet en genberegning af belastningen med kvælstof og fosfor baseret på data fra 2005-2009. Effekter af de gennemførte tiltag efter Vandmiljøplan III er derfor medtaget i beregningerne.

Der henvises i øvrigt til ovenfor.

Spildevand i det åbne land

Sammenfatning af høringsvar

En lodsejer mener, at al tilladningen af urensset spildevand, incl. overløb fra renseanlæg, må ophøre, for andre indsatser, der lægger restriktioner på dyrkningsarealerne, iværksættes med henblik på at forbedre miljøet i vandløb. Ophør af tilladning af spildevand er ifølge DCE et nøgleelement for at nå et bedre vandløbsmiljø.

Østlige Øers Landboforeninger finder, at tilladningen af urensset spildevand til vandløbene har stor indflydelse på mulighederne for overhovedet at opnå god økologisk tilstand. Når selv ringe fysiske forhold i et vandløb kan give faunaindeks 5-7, må det være spildevandsforholdene, der er den største enkeltbegrænsning i bestræbelserne på at opnå god økologisk tilstand i vandløbene. Foreningen finder det helt afgørende, at Naturstyrelsen redegør for vandkvaliteten i de berørte vandløb, før der udarbejdes projektforslag for virkemidler, samt at Naturstyrelsen sikrer, at indsatsen om nødvendigt lægges i rensning af spildevand og ikke i forbedring af de fysiske forhold.

Naturstyrelsens bemærkninger

Sideløbende med den offentlige høring af vandplanerne, har der været nedsat en arbejdsgruppe med deltagelse af KL og Miljøministeriet, der har analyseret spildevandsindsatsen beskrevet i udkast til vandplanerne. Arbejdsgruppen har dels konsolideret antallet af ejendomme i det åbne land i baseline (dvs. den manglende gennemførelse af indsatsen jf. lov nr. 325 fra 1997 om forbedret spildevandsrensning for den spredte bebyggelse), der skal have forbedret spildevandsrensning, revurderet

enhedsomkostningerne til virkemidlerne samt opstillet scenarier for gennemførelsen af indsatsen over én eller flere planperioder.

Af arbejdsgruppens notat fremgår, at der i forhold til baselineindsatsen fortsat udestår forbedring af spildvandsrensning for 49.000 – 61.000 ejendomme. Der er en betydelig usikkerhed knyttet til opgørelser af antal ejendomme, hvilket skyldes kvaliteten af data i kommunernes BBR-register (byggnings- og boligregistret). Den seneste opdaterede BBR-opgørelse viser et efterslæb for ca. 43.000 ejendomme. Dog forventes der på baggrund af ovennævnte arbejdsgruppes arbejde, at der reelt er et efterslæb på flere ejendomme.

Ifølge arbejdsgruppens opgørelse er de 10 kommuner med det største antal ejendomme i baseline: Holbæk, Lolland, Guldborgsund, Næstved, Slagelse, Vordingborg, Slagelse, Faxe, Gribskov og Kalundborg, baseret på både en rundspørge til kommunerne og BBR registret.

På baggrund af arbejdsgruppens anbefalinger og de modtagne høringssvar er gennemførelsen af indsatsen for den spredte bebyggelse justeret. Den besluttede gennemførelsestakt for indsatsen overfor spredt bebyggelse fremgår af bilag 2 i vandplanerne. Justeringen betyder, at der gennemføres en rensningsløsning for ca. mindst 38.000 ejendomme i spredt bebyggelse i første planperiode. Der er valgt en ensartet gennemførelsestakt for alle kommuner på 5 forbedrede jendomme/1.000 indbyggere i kommunen/år, hvor der tages højde for den enkelte kommunes indbyggertal og indsatsens omfang.

2.4.3 Datagrundlag for vandløb

Høringssvar vedr. datagrundlag vandløb er modtaget fra følgende kommuner: Allerød, Egedal, Hillerød, Holbæk, Ikast-Brande, Odense, Ringkøbing-Skjern, Ringsted og Viborg.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. dette emne: Faaborg-Midtfyn Vandløbslaug, GST vandløbslaug, Heden og Fjorden (på vegne af Hedens Landboforening, Holstebro-Struer Landboforening, Ikast-Bording Landboforening og Familielandbruget Vestjylland), Holbæk Ålav, Jysk Landbrugsrådgivning, Landbrug & Fødevarer, Marrebæks Rende Ålaug, Saltølag, Vestjysk Landboforening og Østlige Øers Landboforeninger.

Der er herudover modtaget høringssvar om emnet fra 314 enkeltpersoner.

For gammelt datagrundlag

Sammenfatning af høringssvar

På vegne af en række lodsejere påpeger Jysk Landbrugsrådgivning, at der i flere vandløb er fastlagt krav om god økologisk tilstand, uden at der foreligger viden om vandløbets økologiske tilstand samt fysiske forhold og faldforhold, og hvor en DVFI-bestemmelse mangler eller er forældet.

Flere lodsejere mener, at datagrundlaget bør opdateres på vandløbstrækninger med forældede data (typisk over ni år gamle DVFI), førend indsatser iværksættes. Ligeledes opfordrer Ikast-Brande Kommune forsat til, at datagrundlaget opdateres der, hvor data er mangelfuldt eller af ældre dato.

Hedens Landboforening, Holstebro-Struer Landboforening, Ikast-Bording Landboforening og Familielandbruget Vestjylland finder det urimeligt, at en del nye data fra 2012/2013 ikke er medtaget i vandplanerne.

Naturstyrelsens bemærkninger

Valg af kvalitetsparameter til bestemmelse af den økologiske tilstand følger EU-Kommissionens beslutning af 30. oktober 2008 om interkalibrering. På baggrund heraf er det generelle miljømål for vandløb fastsat til "god økologisk tilstand" målt ved en faunaklasse (DVFI) 5.

Naturstyrelsen har foretaget en opdatering af datagrundlaget på vandløbsområdet, hvor data frem til og med 2010 inddrages, ligesom indsatsprogrammet er afstemt med data frem til og med 2012. Det drejer sig både om data indsamlet af Naturstyrelsen og kommunerne. Indsatsprogrammerne er således baseret på de nyeste tilgængelige data, hvor de findes, og kun i de tilfælde, hvor nye data ikke findes, er ældre data inddraget.

Supplerende datagrundlag fra kommuner/andre

Sammenfatning af høringsvar

Ikast-Brande Kommune opfordrer til, at der opdateres med supplerende faunaundersøgelse som Ikast-Brande Kommune har udført i perioden 2009-2013. Hillerød Kommune opfordrer til, at Naturstyrelsen anvender de supplerende faunaundersøgelser, som kommunen har foretaget i 2013, og som ligger i WinBio.

Det oplyses, at Orbicon for Vandcenter Syd har gennemført en række faunabestemmelser i vandløbene i Odense Kommune i 2013. Det vides ikke pt. om disse bliver lagt i WinBio, men vandcentret oplyser, at data gerne stilles til rådighed.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen hilser repræsentative data, der kan supplere det nationale overvågningsprogram, velkomne. Indsatsprogrammet i vandplanerne er afstemt med data, der fremgår af de fællesoffentlige datasystemer til og med 2012. Data stammende fra perioden efter 2012 vil blive anvendt i vandplanerne for perioden 2015-2021.

Datagrundlag – fysiske forhold

Sammenfatning af høringsvar

Visse lodsejere finder ikke, at vandløbenes økologi er meningsfuldt beskrevet i vandplanerne. Der findes at mangle en hydromorfologisk klassificering af vandløb for at kunne vurdere den rigtige indsats til opnåelse af den ønskede tilstand.

Naturstyrelsens bemærkninger

Fastlæggelsen af indsats er bl.a. sket på baggrund af DVFI, som i vandrammedirektivet anvendes som kvalitetselement for målsætning og tilstandsvurdering i vandløb. Som støtteparameter til vurdering af indsatsbehovet har man anvendt data for hydromorfologiske kvalitetselementer, herunder er anvendt Dansk Fysik Indeks (DFI). I anden planperiode indgår fisk og planter også klassifikation af vandområdernes økologiske tilstand.

Datagrundlag – faldforhold

Sammenfatning af høringsvar

Flere lodsejere gør opmærksom på, at der mangler angivelser af faldforhold i mange af vandløbene i vandplanerne, hvilke er nødvendige at kende for at kunne vurdere vandløbsindsatsen. I vandplanerne er der mange vandløb med svagt fald, og man tvivler på, at en indsats i disse vandløb kan føre til målopfyldelse.

Naturstyrelsens bemærkninger

Faldforholdene i vandløb indgår som én af de parametre, der ligger til grund for vandplanlægningen. De vandløb, der indgår i vandplanlægningen, er udpeget på baggrund af et omfattende arbejde i det af miljøministeren nedsatte Vandløbsforum, hvor en af opgaverne har været at vurdere, hvilke vandløb der har en naturværdi, så de fremadrettet bør indgå i vandplanlægningen. Aarhus Universitet har i den forbindelse udarbejdet en model til vurdering af vandløbenes naturværdi. I den endeligt valgte model indgår vandløbets fald som et af parametrene. Naturstyrelsen finder dog som udgangspunkt ikke, at faldet på et vandløb alene er en afgørende faktor i vurderingen af vandløbets indsats. Der findes mange vandløb som har høj økologisk tilstand, selvom faldet er relativt lille.

Andet

Sammenfatning af høringsvar

Ringsted Kommune mener, at vandløbenes kemiske tilstand er vurderet på et for tyndt empirisk grundlag. Miljøforurenende stoffer kan udgøre en væsentlig hindring for målopfyldelse i vandløbene, og Ringsted Kommune mener derfor, at indsamling af viden på dette område bør prioriteres højt. I flere vandløb er indsatser eller målopfyldelse udskudt på grund af et utilstrækkeligt videns- og beslutningsgrundlag. Det fremgår imidlertid ikke af vandplanerne, af hvem og hvordan data skal indsamles for at kunne kvalificere indsatsen i næste planperiode.

Nogle lodsejere påpeger, at der mangler jernmålingerne på vandløbsstrækninger med okkerindsats.

Nogle lodsejere stiller spørgsmålstegn ved, om reduktion af kvælstof fra landbruget gør det nemmere at opnå god økologisk tilstand i vandmiljøet.

Landbrug & Fødevarer stiller spørgsmål ved datakvaliteten, kvalitetssikring af data og erfaringsniveauet hos prøvetagere og de, der oparbejder DVFI-prøver.

GST vandløbslag noterer sig, at vandplanen er udarbejdet på baggrund af data fra perioden 2003-2008. I perioden 1926-2007 er der sket en udskylning af alger fra Silkeborg Langsø til Gudenåen, som har gjort vandet uklart. I 2006 er den invasive vandremusling blevet etableret i å-systemet. Da vandremuslingen filtrerer alger, er vandet i Gudenåsystemet siden 2006 blevet mere klart, og grødevæksten er tiltaget voldsomt. Vandløbslauget anbefaler på den baggrund, at datagrundlaget opdateres pga. de store ændringer, den øgede mængde grøde har medført.

Naturstyrelsens bemærkninger

I vandrammedirektivet er der beskrevet et retningsgivende niveau for prøvetagningshyppighed, som overvågningsprogrammerne samlet set efterkommer. Det er således Naturstyrelsens vurdering, at overvågningsprogrammet er tilrettelagt efter vandrammedirektivets krav med hensyn til overvågningsfrekvens og -omfang, herunder også at kontrolovervågningen er tilstrækkelig med henblik på at tilvejebringe datagrundlag til vurdering af udviklingen af naturtilstanden i områder med målopfyldelse. Naturstyrelsen vurderer samlet, at der med den overvågningsindsats, der er planlagt i NOVANA 2011-2015-programmet, vil kunne opbygges et vidensgrundlag, der er tilstrækkeligt til at kunne beregne opfølgning på indsatsbehovene og til at kunne følge effekterne af tiltag og virkemidler, således at tilstanden i forhold til opnåelse miljø- og naturmålene kan vurderes. Der vil over de kommende år ske en fortsat vidensopbygning om både sammenhænge og den konkrete tilstandsudvikling i natur- og miljøtilstanden. For en uddybende beskrivelse af miljømål og indsatsbehov henvises til vandplanernes kapitel 2.4.1.

Okkerindsats på vandløbsstrækninger er primært fastlagt på baggrund af okkermålinger, og forekomst af biologiske kvalitetselementer, der efter Naturstyrelsens vurdering danner sikre indikationer på okkerbelastninger.

Krav om reduktion af udledninger af kvælstof fra bl.a. landbruget er begrundet i, at tilstanden i de marine områder skal forbedres. For vandløbene er der primært stillet krav om reduktion af spildevandsudledning, forbedring af de fysiske forhold og reduktion af okkerbelastningen.

Naturstyrelsen finder, at det er påkrævet og relevant at anvende DVFI-data som mål for vandløbskvalitet, og at prøvetagningsmetoden er tilfredsstillende. Indsamling og oparbejdning af data sker efter tekniske anvisninger. Alle data kvalitetssikres i Overfladevandsdatabasen ODA.

Naturstyrelsen er bekendt med forekomsten af vandremusling i Gudenå-systemet. Indsatsprogrammet omfatter ikke strækningen af Gudenåen nedenfor Silkeborg Langsø.

2.4.4 Datagrundlag søer

Der er ikke indkommet høringssvaret til emnet datagrundlag søer.

2.4.5 Datagrundlag kystvande

Høringssvar vedr. datagrundlag kystvande er modtaget fra følgende statslige myndigheder: Transportministeriet.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. dette emne: Agri Nord, Djursland Landboforening, Hejrede Godsø Pumpelag, Ingstrup Søes Vandløbslag, Landboforeningen Odder-Skanderborg og Østlige Øers Landboforeninger.

Der er herudover modtaget høringssvar om emnet fra 39 enkeltpersoner.

Data om næringsstoffilførsler fra tilstødende farvande inddrages ikke

Sammenfatning af høringssvar

En række privatpersoner anfører, at der er indikationer på, at det danske bidrag af kvælstof til de indre danske farvande og fjorde kun i mere kystnære områder udgør en større del end den del, der bliver tilført fra Skagerrak og Østersøen. Det anføres endvidere, at det er vigtigt at kunne kvantificere hvor stor en andel af et vandområdes kvælstof, der importeres fra Skagerrak og Østersøen, og hermed hvor stor en del af kvælstoffilførslen, der stammer fra lokale kilder i oplandet til det enkelte vandområde.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen er enig i, at der for de mere åbne farvandsområder er nogle særlige udfordringer forbundet med at spore næringsstofkilderne, herunder betydningen af næringsstofpåvirkninger fra tilstødende farvande/lande. Som en konsekvens af disse usikkerheder er der derfor i første vandplanperiode alene forudsat en generel kvælstofindsats i oplande der afvander direkte til åbne kystvandsområder. Frem til næste vandplan vil der blive udviklet bedre værktøjer til kvantitativt at beskrive denne problemstilling i form af en beregningsmodel for de åbne farvande.

Data - manglende eller forældede

Sammenfatning af høringssvar

En landboforening, et pumpelag og flere privatpersoner anfører, at de grundlæggende data for vandplanerne ikke er sikre nok, idet meget bygger på mere end 10 år gamle data.

Naturstyrelsens bemærkninger

Vurderingen af tilstanden i det marine miljø er baseret på observationer af ålegræs. Naturstyrelsen har valgt at denne vurdering som udgangspunkt skal baseres på observationer fra perioden 2005-2010, og den kan baseres på data tilbage fra 2001. Mere end 80 % af vurderingerne er alene baseret på data fra perioden 2005-2010, og i 98 % af vurderingerne indgår data fra perioden 2005-2010. Dermed er det kun i 2 % af områderne, at vurderingen alene baseres på data fra perioden 2001-2005. Naturstyrelsen har vurderet, at dette giver et retvisende billede af tilstanden i de konkrete områder.

Andre forhold end kvælstoftilførsler har betydning for tilstanden

Sammenfatning af høringssvar

To landboforeninger og flere privatpersoner foreslår, at hele indsatsen revurderes og baseres på et mere sikkert fagligt grundlag. Det anføres herunder, at det for en række fjorde gælder, at de er stærkt påvirkede af tidligere tiders udledninger, og man mener ikke, at det med tilstrækkelig sikkerhed er sandsynliggjort, at en reduktion af kvælstoftilførslerne vil have den ønskede effekt.

Naturstyrelsens bemærkninger

Det er Naturstyrelsens vurdering, at opnåelse af god miljøtilstand vil fordrer, at der sker en yderligere reduktion i kvælstoftilførslen til de kystnære farvande. I forbindelse med Grøn Vækst aftalen vurderede man således, at der ville være behov for at reducere kvælstoftilførslerne til kystvandene med 19.000 tons, udover hvad de allerede vedtagne tiltag forventedes at nedbringe tilførslerne med. I høringsudgaven af vandplan indgik en reduktion i kvælstoftilførslerne på 9.000 tons, men med senest indgåede aftale om Vækstplan for Fødevarer, jf. notatets indledning, blev dette reduceret til 6.600 tons. Denne indsats vurderer Naturstyrelsen, der med stor sikkerhed som minimum er behov for, for at de marine områder kan komme til at leve op til deres målsætning.

Vandplanernes indsats for kvælstof vil forbedre miljøtilstanden i de danske kystvande, men også indsatsen over for fosfor og miljøfarlige stoffer vil medvirke til et renere havmiljø. Frem mod den næste planperiode forventes vidensgrundlaget for vurdering af miljøtilstand og indsatsbehov at blive forbedret med henblik på at nedbringe usikkerhederne ved opgørelse af kystvandenes miljøtilstand og indsatsbehov. Denne forbedring af vidensgrundlaget sker via en række aktiviteter, bl.a. et nyt tilpasset overvågningsprogram, styrkelse af arbejdet med værktøjer for andre biologiske kvalitetselementer end ålegræs (klorofyl, makroalger og bundfauna), en opprioritering af modelanvendelsen i kystvandene samt modeller for ferskvands- og stofkredsløbet med henblik på bedre at kunne identificere sammenhænge mellem tilstand og påvirkning, herunder vurderinger af effekt af indsats og vurderinger af behovet for yderligere indsats.

2.4.6 Datagrundlag spildevand

Høringssvar vedr. datagrundlag spildevand er modtaget fra følgende kommuner: Fredericia.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. dette emne: Middelfart Vandløbslag og Landbrug & Fødevarer.

Data fra RBU

Sammenfatning af høringssvar

Fredericia Kommune bemærker, at det kun er overløb fra fælleskloakerede områder, der fremgår af Naturstyrelsens webgis, samt at antallet af de viste overløb ikke stemmer med det faktiske antal. Fredericia Kommune bemærker endvidere, at Naturstyrelsen ikke har anvendt de indsendte kort og filer med relevante oplysninger om overløbene.

Middelfarts Vandløbslaug mener desuden, at oplysninger om de regnbetingede udløb i webgis-kortet er mangelfulde.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen bruger som udgangspunkt kun data fra Miljøportalens punktkildedatabaser, som kommunerne har forpligtet sig til at holde opdaterede, jf. Dataansvarsaftalen, som kan findes på Miljøportalens hjemmeside.

Andet

Sammenfatning af høringssvar

Landbrug & Fødevarer finder det problematisk, at udkastene til vandplanerne er baseret på forældede, mangelfulde, utilstrækkelige og fejlbehæftede spildevandsdata, og de antager, at de endelige vandplaner vil blive baseret på et korrekt og fuldt opdateret plangrundlag.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen har foretaget en opdatering af datagrundlaget på spildevandsområdet, således at data frem til 2010 inddrages. De endelige vandplaner er desuden opdateret efter basisanalysen for vandplan 2015-2021.

2.4.7 Datagrundlag grundvand

Høringssvar vedr. datagrundlag grundvand er modtaget fra følgende kommuner: Allerød, Frederikssund, Gladsaxe, Gribskov, Halsnæs, Herlev, Hjørring Ringsted og Roskilde.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. dette emne: Landbrug & Fødevarer, NK Vand samt Lyngby-Taarbæk Forsyning.

Udpejning af drikkevandsressource mv.

Sammenfatning af høringssvar

Halsnæs Kommune mener, at bæredygtighedskriteriet på grundvandsområdet ikke kun bør bygge på et landsgennemsnit, men skal nuanceres mere for at være reelt dækkende. Roskilde Kommune bemærker, at det bør fremgå af vandplanen, at retningslinje 38 d er sat ud af kraft, da den ikke kan overholdes med de nye indvindinger af grundvand til HOFOR's regionale vandindvinding.

Ringsted Kommune bemærker, at der er stor usikkerhed omkring den udnyttelige ressource, som er sat til 35 % af grundvandsdannelsen. Ringsted Kommune bemærker endvidere, at det fremgår af vandplanerne, at der er udpeget "indsatsområder med hensyn til nitrat". Nu hedder det blot "indsatsområder". I bekendtgørelse om udpejning og administration af drikkevandsressourcer står, at kommunerne selv kan vælge at udpege "prioriterede områder" og lave en indsatsplan for disse. Der spørges til, om dette betyder, at grundvandsforekomster med ringe kemisk tilstand vil kunne danne et "prioriteret indsatsområde".

Gladsaxe og Herlev Kommuner mener, at udpejningen af NFI-områder i kommunerne bør fjernes fra de statslige vandplaner. Den statslige udmelding til retningslinje 40 og 41 af oktober 2012 opfatter kommunerne som væsentlig skrappere end vandplanerne.

NK Vand A/S vurderer, at tilstandsvurderingen af grundvandsforekomster hviler på et usikkert og forældet grundlag med et væsentligt mangelrum for data i perioden 2009-2013.

Frederikssund Kommune bemærker, at det er bekymrende, at det – når en kommune er endeligt kortlagt – stadig ikke er muligt at belyse sammenhængen mellem grundvand og overfladevand i en skala, der kan danne baggrund for den kommunale administration. Kommunen oplyser endvidere, at kommunen har områder med væsentlige grundvandsressurser, som kommunen gerne ser klassificeret som OSD, og forespørger, hvordan udpejningen af OSD-områderne ændres.

Naturstyrelsens bemærkninger

Retningslinje 38 d beskriver, at den udnyttelige grundvandsressource som *udgangspunkt* ikke bør overskride 35 % – værdien skal betragtes som indikator på problemer med vandbalancen.

Udpegning af drikkevandsressourcer (OSD mv.) sker med bekendtgørelse om udpegning og administration mv. af drikkevandsressourcer (BEK nr. 1265 af 16/10/2013). Det er korrekt, at betegnelser ”indsatsområder med hensyn til nitrat” ikke benyttes længere. I stedet benyttes ”indsatsområder”.

Udkastet til Vejledning om indsatsplaner beskriver, at kommunalbestyrelser og vandforsyningsselskaber har mulighed for at vedtage indsatsplaner for områder, der ligger uden for et indsatsområde udpeget af miljøministeren, jf. vandforsyningslovens § 13 a. Denne mulighed foreligger, hvis kommunalbestyrelsen eller vandforsyningsselskabet finder, at miljøministerens udpegning af indsatsområder er utilstrækkelig til at sikre kommunens eller vandforsyningsselskabets interesser. Behovet for en indsatsplan uden for udpegede indsatsområder skal vurderes konkret for de enkelte områder, dvs. kommunen skal kunne redegøre for den faglige baggrund for, hvorfor det enkelte område har behov for en indsatsplan, f.eks. hvor grundvandsforekomsten har en ringe kemisk tilstand.

Baggrunden for den statslige udmelding er, at områder med særlige drikkevandsinteresser så vidt mulig skal friholdes for de i retningslinjerne beskrevne aktiviteter. Udmeldingen er møntet på beskrivelse af nødvendigt indhold for godtgørelsen efter retningslinje 41 og med eksempler på grundvandstruende aktiviteter, jf. retningslinje 40.

Det er korrekt, at beregningerne af indsatsbehov i forhold til grundvandet og vandbalancer er foretaget for 2010, men vandplanens opgørelser af udnyttelsesgrader er som beskrevet indikatorer på, hvor der er problemer med vandbalancen.

Indsatsbehov i forhold til sammenhængen mellem grundvand og overfladevand er modelleret med DK-modellen. Det bemærkes, at de i vandplanernes indsatsprogram fastlagte indsatser vedr. vandføring i vandløb og de i redegørelsesdelen ikke bindende kravværdier vedr. vandføring i vandløb skal ses i sammenhæng med den nye retningslinje 38 a, jf. dette høringsnotats kapitel 2.12.1.

Andet

Sammenfatning af høringssvar

Allerød Kommune forventer, at Naturstyrelsen i løbet af den kommende planperiode vil tilvejebringe den manglende viden om sammenhængen mellem indvinding og påvirkning af overfladevand.

Landbrug & Fødevarer opfordrer til, at teksten i vandplanerne ændres, så det fremgår, at en evt. indsats vedrørende markvanding er udsendt, indtil der foreligger et bedre og mere sikkert grundlag. Det er Landbrug & Fødevarers vurdering, at datagrundlaget indeholder store mangler og ufuldstændigheder.

Gribskov Kommune bemærker, at kommunen er utilfreds med den manglende grundvandskortlægning.

Allerød Kommune efterspørger en vejledning fra Naturstyrelsen om, hvorledes kommunerne skal agere i forhold til tilladelser, der ikke udløber indenfor de tre planfaser eller først udløber nær datoen, hvor målopfyldelse skal være sikret. Hjørring Kommune forventer, at det af de endelige vandplaner fremgår, på hvilket grundlag grundvandsforekomsterne er vurderet.

Lyngby-Taarbæk Forsyning anbefaler, at delkonklusionen om at friholde et større sammenhængende område i og omkring København for anvendelse af virkemidlet flytning af vandindvinding pga. for stor risiko for opstigning af grundvand i bebyggelsen bør tydeliggøres eller implementeres i selve vandplanen.

Naturstyrelsens bemærkninger

Det fremgår af note 4 til vandplanernes tabel 1.3.1 med indsatsprogram, at indsatser over for kvantitativ påvirkning af overfladevand som følge af vandindvinding udskydes begrundet i manglende viden i 1. planperiode. I forhold til indsatsbehovene for reduktion af grundvandspåvirkninger af vandløb beregnet for Sjælland (Vandplan –

Hovedvandopland Isefjord og Roskilde Fjord) skal disse ses i sammenhæng med den nye retningslinje 38 a, jf. dette høringsnotats kapitel 2.12.1. Den statslige afgiftsfinansierede grundvandskortlægning foretages uafhængigt af vandplanlægning.

I forbindelse med fornyelse af vandindvindingstilladelser efter vandforsyningslovens § 22, stk. 2, foretager tilladelsesmyndigheden en vurdering af, om der er samfundsmæssige hensyn efter lovens §§ 1 og 2, der er til hinder herfor. I denne vurdering indgår eksempelvis, om en fornyelse af en vandindvindingstilladelse er forenelig med realiseringen af de indsatsprogrammer, der tilsigter opnåelse af god tilstand i vandforekomsterne efter vandrammedirektivet. Vandforsyningslovens § 32, stk. 3, indeholder endvidere hjemmel til at tilbagekalde tilladelser under henvisning til lovens § 2. En sådan situation kunne forekomme, såfremt det vurderes, at en indvindingstilladelse er uforenelig med de miljømål, der er fastlagt i vandplanerne. Kemisk og kvantitativ tilstandsvurdering fremgår af tabel 2.3.11 og tabel 2.3.12 (Vandplan – Hovedvandopland Nordlige Kattegat og Skagerrak) henholdsvis tabel 2.3.15 og 2.3.16 (Vandplan - Hovedvandopland Limfjorden) – begge på baggrund af data opgjort i 2009/10. Tilstandsvurderinger er gennemført som beskrevet i kapitel 3 i Retningslinjer for udarbejdelse af indsatsprogrammer (Naturstyrelsen, 2010).

Baggrundsnotatets konklusion omkring ikke at anvende reduceret vandindvinding som virkemiddel er en del af vandplanens kapitel 2.4.4 i underkapitlet: *Oplande med tæt bymæssig bebyggelse og urbaniserede naturforhold*.

2.4.8 Datagrundlag miljøfarlige forurenende stoffer

Høringssvar vedr. datagrundlag miljøfarlige forurenende stoffer (MFS) er modtaget fra følgende statslige myndigheder: Transportministeriet.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. dette emne; Danmarks Naturfredningsforening Afdeling Viborg og Østlige Øers Landboforeninger

Sammenfatning af høringssvar

Østlige Øers Landboforening kritiserer, at påvirkningen af miljøfarlige forurenende stoffer i Roskilde Fjords sediment på ålegræssets vækst og udbredelsen ikke er undersøgt.

Transportministeriet kritiserer inddelingen i indsatskategorier for MFS på baggrund af spinkelt datagrundlag, samt at der mangler kildehenvisning til datagrundlag.

DN (Viborg) påpeger, at udledningerne af miljøfarlige forurenende stoffer fra Energinet.dk's naturgaslager ved Lille Thorup ikke er medtaget som en forurenende aktivitet i oversigten over miljøfarlig forurening, samt at der ikke er planlagt aktiviteter med henblik på at skaffe viden og fremskrive tilstanden. DN (Viborg) mener ikke, at vandplanen opfylder vandrammedirektivets krav ang. Lovns Bredning, og at vandplanen ikke indeholder planlagte aktiviteter for at fremskaffe viden, således at tilstanden kan fremskrives.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen er opmærksom på, at livsbetingelserne for alle organismer kan påvirkes af miljøfarlige forurenende stoffer. Vandplanens mål er at sikre opnåelsen af god økologisk og kemisk tilstand. Dette sikres ved fastsættelsen af miljøkvalitetskrav for miljøfarlige forurenende stoffer således, at der ikke sker uacceptable negative effekter på vandøkosystemer.

Til supplement for vurdering af vandområdernes tilstand opereres i denne vandplan med et midlertidigt vurderingsgrundlag ved hjælp af hvilket, vandområderne kan knyttes til fire forskellige indsatskategorier i forhold til konkrete miljøfarlige forurenende stoffer. Dette sker for at forbedre grundlaget for at kunne vurdere, om der i konkrete vandområder er behov for en indsats i forhold til miljøfarlige forurenende stoffer. De fire indsatskategorier er ikke en endelig klassificering af vandområdet men en beskrivelse af, hvordan man skal agere ud fra det vidensniveau, der på nuværende tidspunkt foreligger for forskellige stoffer. Naturstyrelsen henviser til, at rammerne for det midlertidige vurderingsgrundlag er givet i By- og Landskabsstyrelsens ”Retningslinjer for udarbejdelse af indsatsprogrammer, version 5.0, december 2010”, som findes på Naturstyrelsens hjemmeside (www.naturstyrelsen.dk). Der er anvendt det foreliggende datagrundlag indsamlet i regi af NOVANA for den periode, der ligger til grund for vandplanen.

Naturstyrelsen tager DN Viborgs oplysning om, at udledningerne af miljøfarlige forurenende stoffer fra Energinet.dk's naturgaslager ved Lille Thorup ikke er medtaget som en forurenende aktivitet i oversigten over miljøfarlig forurening til efterretning. Oplysningen vil indgå i den fremadrettede vandplanlægning. Det kan i den forbindelse oplyses, at vandplanens redegørelsesdel generelt ikke er opdateret i forbindelse med genvedtagelsen af vandplanerne. Angående den manglende viden om forekomst af miljøfarlige stoffer til brug for en fremskrivning er der ikke planlagt specifik overvågning. Virksomhedens miljøgodkendelse sikrer, at miljøkvalitetskravene overholdes ved at stille krav til maksimal udledning og ved at foretage egenkontrol samt ved at rapportere bl.a. målinger. Denne viden kan inddrages i vurderingen af påvirkningerne fremadrettet.

2.5 Anvendelse af direktivets undtagelsesbestemmelser

2.5.1 Generel anvendelse af direktivets undtagelsesbestemmelser

Høringssvar vedr. generel anvendelse af direktivets undtagelsesbestemmelser er modtaget fra følgende kommuner: Holbæk og Odense.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. dette emne: Hejrede Godsø Pumpelag, Jysk Landbrugsrådgivning, Landbrug & Fødevarer og Østlige Øers Landboforeninger.

Der er herudover modtaget høringssvar om emnet fra 141 enkeltpersoner.

Generelt om anvendelse af direktivets undtagelsesbestemmelser

Sammenfatning af høringssvar

I en række høringssvar fra private grundejere og foreninger anføres det, at vandrammedirektivets undtagelsesbestemmelser bør anvendes i større omfang, end tilfældet er i planudkastene. Dette begrundes med, at Danmark anvender et stort areal til landbrugsproduktion, og opnåelse af de opstillede miljømål derfor kan blive uforholdsmæssigt dyrt.

Der henvises endvidere til, at der foreligger store faglige usikkerheder og økonomiske konsekvenser, der ikke er blevet belyst, hvilket også taler for, at direktivets undtagelsesbestemmelser anvendes i større udstrækning.

Landbrug & Fødevarer forventer, at vandrammedirektivets undtagelsesbestemmelse i art. 4, stk. 7, vil blive anvendt i forbindelse med den fremtidige udvikling af fødevarerhvervet, således at den nødvendige vækst og dynamik i det danske erhverv sikres i forhold til udviklingen i andre lande.

Naturstyrelsens bemærkninger

I udkastene til vandplanerne er vandrammedirektivets mulighed for at forlænge fristen for målopfyldelse i 2015 til en senere planperiode i flere tilfælde blevet anvendt. Fristforlængelse er sket i følgende tre situationer: 1) Der foreligger ingen eller utilstrækkelige oplysninger om årsagen til problemet, og der kan følgelig ikke peges på en løsningsmodel, 2) Der vil være uforholdsmæssige store omkostninger forbundet med en færdiggørelse inden for tidsplanen og 3) De naturlige forhold muliggør ikke en rettidig forbedring af vandforekomstens tilstand. Naturstyrelsen har i forbindelse hermed grundigt overvejet brugen og rækkevidden af de anvendte undtagelsesbestemmelser, og der er i vandplanerne redegjort for de forhold, der hindrer gennemførelse af de nødvendige foranstaltninger til målopfyldelse, samt for hvordan disse hindringer vil blive håndteret. Der henvises til afsnit 2.2.8, De danske planudkast i forhold til indsatsen i andre lande, for en gennemgang og kommentering af høringssvar vedrørende indsatsen i andre lande.

Mål kan ikke nås indenfor tidsfrist

Sammenfatning af høringssvar

Flere anfører, at der i vandplanerne bør tages forbehold for, at der ikke kan forventes målopfyldelse ved udgangen af 1. planperiode på mange vandløbsstrækninger med spildevandsindsats. Det skyldes, at hele spildevandsindsatsen ikke kan færdiggøres inden for den i vandplanerne fastsatte tidsfrist, og at effekten af de tiltag, der gennemføres, først vil vise sig ved udgangen af planperioden.

Naturstyrelsens bemærkninger

For et mindre antal spildevandsindsatser, hvor kommunerne har peget på særlige konkrete lokale problemstillinger, fx at der er planlagt gennemførelse af separatkloakering i 2. planperiode, har Naturstyrelsen vurderet, at der er grundlag for at anvende en undtagelsesbestemmelse for de vandområder, der påvirkes negativt af udledningerne fra de omhandlede ejendomme, regnbetingede overløb eller renseanlæg. For de pågældende vandområder udskydes tidsfristen for målopfyldelse således til 2. planperiode grundet uforholdsmæssigt store omkostninger ved at gennemføre indsatsen i første planperiode. De situationer, hvor det er tilfældet, fremgår af de lokale høringsnotater og af noterne til vandplanernes indsatsprogram. På baggrund af den knap 2-årige forsinkelse af vandplanplanarbejdet, der har været konsekvensen af, at Natur- og Miljøklagenævnet i december 2012 kendte de statslige vandplaner for ugyldige, og med udgangspunkt i de indkomne kommunale høringssvar er der i de nu vedtagne vandplaner herudover givet mulighed for, at kommunerne kan strække gennemførelsen af indsatserne til to år efter vedtagelsen af planerne. Kommunerne vil hermed have en realistisk tidshorisont til at meddele påbud og gennemføre indsatserne overfor regnbetingede udløb og renseanlæg.

Forlængelsen fremgår af en note til vandplanens indsatsprogram i tabel 1.3.1. Det fremgår også, at der som konsekvens heraf vil kunne forekomme vandløbsstrækninger, hvor dette får konsekvenser for målopfyldelsen i planperioden.

I forhold til målopfyldelse i vandløbene er Naturstyrelsen opmærksom på, at der vil kunne forekomme tilfælde, hvor målopfyldelsen på grund af en sen gennemførelse af indsatsen, først vil nås efter udløbet af første planperiode. Da kommunerne selv prioriterer rækkefølgen af gennemførelsen af indsatserne, har Naturstyrelsen ikke mulighed for nærmere at vurdere, hvor en forsinkelse af målopfyldelsen eventuelt vil indtræffe.

2.5.2 Manglende viden

Der er ikke modtaget høringssvar om dette emne.

2.5.3 Biologiske og tekniske forhold

Der er ikke modtaget høringssvar om dette emne.

2.5.4 Forholdet til andre direktiver

Høringssvar vedr. forholdet til andre direktiver er modtaget fra 1 enkeltperson.

Sammenfatning af høringssvar

Det anføres i det indkomne høringssvar, at såfremt fiskevandsdirektivets obligatoriske krav om måling af vandløbsvandets kemiske parametre var blevet fulgt i de vandløb, som grundejerens marker afleder vandet til, ville der have været et opdateret grundlag for at vurdere indsatsbehovet i vandløb. Da disse prøver ikke er blevet udtaget fortløbende, må det antages, at vandkvalitetsmyndigheden har vurderet, at vandet har kvaliteten laksevand.

Naturstyrelsens bemærkninger

Direktiv 2006/44/EF af 6. september 2006 om kvaliteten af ferskvand, der kræver beskyttelse eller forbedring for at være egnet til, at fisk kan leve deri (fiskevandsdirektivet), vedrørte kvaliteten af udvalgte ferskvandsområder samt krav til kontrolmålinger. Direktivets formål blev varetaget gennem de tidligere amters regionplaner.

Det følger af vandrammedirektivets artikel 22, at bl.a. fiskevandsdirektivet ophæves ved udgangen af 2013, og at beskyttelsen fremadrettet skal ske via vandplanlægningen. De fysisk-kemiske parametre nævnt i fiskevandsdirektivets bilag I er således indeholdt i de kvalitetselementer, der anvendes til at klassificere økologisk tilstand i vandrammedirektivets bilag V. Vandrammedirektivets mål om god økologisk tilstand bygger dog på en række yderligere kvalitetselementer, herunder hydromorfologiske kvalitetselementer operationaliseret bl.a. ved Dansk Fysisk Indeks, der alle understøtter de biologiske kvalitetselementer, som overordnet er normerede i forhold til klassifikationen af økologisk tilstand.

Overvågningen af miljøtilstanden i vandløbene omfatter bl.a. fysisk-kemiske målinger, og overvågningen har været tilpasset, så den kan give grundlag for at beskrive status og

udvikling i vandløbenes miljøtilstand, herunder i forhold til de fastsatte miljømål. I forhold til de 14 parametre, der nævnes i fiskevandsdirektivet, foretages der målinger for 12 af de 14 parametre på udvalgte målestationer, idet overvågningen er tilpasset danske forhold. Der måles ikke på stofferne restchlor og ammoniak, der ikke er relevante parametre for overvågning af danske vandløbs miljøforhold på grund af den meget lave koncentration af stofferne i vandløbene (under detektionsgrænsen), medmindre der er tale om akutte forureninger og konkrete udledninger. Måling af ilt, der er en støtteparameter til vurdering af smådyr, og som også er et af de 14 parametre, der nævnes i fiskevandsdirektivet, påbegyndtes i 2013 i forbindelse med etablering af nye målestationer.

I det danske overvågningsprogram NOVANA foretages der årligt fysisk-kemiske målinger i vandløb på ca. 375 stationer, heraf undersøges årligt ca. 10 vandløb intensivt for de 11 relevante parametre, der nævnes i fiskevandsdirektivet. Det er ikke de samme vandløb, der undersøges hvert år, hvorfor der reelt foreligger oplysninger for et meget større antal vandløb. Det vurderes, at de målinger og frekvensen af målingerne, der foretages, sikrer en kontrol, der understøtter det nu ophævede fiskevandsdirektivs formål.

Vandplanerne efter miljømålsloven (og senere reguleringen via lov om vandplanlægning) vil udgøre den nødvendige gennemførelse af vandrammedirektivet, og fiskevandsdirektivet er hermed også grundlæggende dækket. Kommissionen har ikke kritiseret den danske gennemførelse af fiskevandsdirektivet. Spørgsmålet om anvendelse af fiskevandsdirektivets parametre har derfor udelukkende historisk betydning, og det har ikke betydning for vandplanerne, om man tidligere har anvendt den ene eller den anden målemetode. De nuværende måleparametre og målefrekvenser tager afsæt i vandrammedirektivet.

2.6 Virkemidler og indsatsprogram

2.6.1 Frivillighed

Høringssvar vedr. frivillighed er modtaget fra følgende kommuner: Hedensted, Holbæk, Ringsted, Næstved og Vejen.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. dette emne: Abild og omegns vandløbslaug, Agri Nord, Gramå vandløbslaug, Gøttrup-Klimt Landvindingslag, Landbo Thy, Mors-Thy Familiebrug, Nordjysk Familiebrug, LandboNord, Heden og Fjorden, Lemvigegnens Landboforening, Landbo Limfjord, Landbrug & Fødevarer og Vestjysk Landboforening.

Der er herudover modtaget høringssvar om emnet fra 36 enkeltpersoner.

Sammenfatning af høringssvar

Næstved Kommune anfører, at kommunens udgangspunkt ift. gennemførelse af indsatser fortsat er frivillighed, og at det derfor vil være svært at nå at gennemføre indsatser til tiden.

Ringsted Kommune anfører, at der er lagt op til at indsatsprogrammet skal gennemføres ved frivillighed fra lodsejere, og at det virker urealistisk at gennemføre projekter ved påbud sådan som ordningerne fungerer. Ringsted Kommune vurderer, at det er nødvendigt at ændre støtteordningerne for at fremme gennemførelsen af indsatser, hvor lodsejere ikke er velvillige.

Holbæk Kommune, Vejen Kommune, Vestjysk Landboforening og Agri Nord på vegne af lokale landboforeninger anfører, at der bør være valgfrihed mellem de mulige virkemidler, så det bliver muligt at vælge det mest effektive middel til at nå målene. Hedensted Kommune bakker op om princippet om, at indsatserne skal være frivillige.

Landbrug og Fødevarer, Gramå vandløbslaug, Abild og omegns vandløbslaug og Agri Nord på vegne af lokale landboforeninger samt en række private grundejere anfører, at gennemførelse af indsatser og valg af virkemidler, særligt randzoner og efterafgrøder, bør være baseret på frivillighed. Landbrug & Fødevarer samt en række private grundejere anfører endvidere, at det er problematisk, at mens indsatser i de andre EU-lande vil bygge 100 pct. på frivillighed, lægger Danmark op til nye obligatoriske krav. Grundejerne henviser i den forbindelse til Miljøministeriets rapport "Implementering

af vandrammedirektivet og nitratdirektivet i Nederlandene, Slesvig og Danmark” fra 2011.

Naturstyrelsens bemærkninger

Princippet bag vandplanernes indsatser er at få mest miljø for pengene. Derfor er vandplanernes indsatsprogram den mest omkostningseffektive sammensætning af tiltag til opnåelse af vandområdernes miljømål. Vandplanerne indeholder en række virkemidler, som er udpeget af et tværministerielt virkemiddeludvalg, hvor Finansministeriet havde formandsskabet, og som er besluttet af forligspartierne bag den tidligere regerings Grøn Vækst-aftaler. Indsatsprogrammet er udvalgt på baggrund af en faglig vurdering, som sikrer en omkostningseffektiv sammensætning af virkemidler. Der er et vist frirum til at vælge andre fagligt veldokumenterede virkemidler, men vandplanernes indsatsprogram anviser den mest omkostningseffektive sammensætning af virkemidler.

Virkemidlerne på dyrkningsfladen er i dag reguleret af Fødevareministeriet, fx via randzonenloven og reguleringen af gødskningen, herunder efterafgrøderne. Herunder er der mulighed for at vælge andre virkemidler. Med vedtagelsen af Vækstplan for Fødevarer, jf. notatets indledning, bortfalder de målrettede efterafgrøder, og randzonerne bliver udpeget på et ensartet grundlag. Derved bortfalder en del af de virkemidler, der var omtalt i de udkast til vandplaner, der har været i høring. Med aftalen om Vækstplan for Fødevarer er det desuden besluttet at indføre en ny kvælstofregulering fra 2016. Det forventes, at en ny regulering vil indeholde en større valgfrihed for den enkelte lodsejer mht. valg af virkemidler.

2.6.2 Randzoner

Høringssvar vedr. randzoner er modtaget fra følgende kommuner: Samsø.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. dette emne: Bjørnebækken/Klinteby Ålav, Centrovic, Den Suhrske Stiftelse, Djursland Landboforening, DLMØ - Dansk Landbrug Midt-Østjylland, Gøttrup-Klimt Landvindingslag, Havelse Ålaug, Jammerbugt Vandløbslaug, Fristrup-Gjøl Pumpelag, Jysk Landbrugsrådgivning, Landbo Thy, Mors-Thy Familiebrug, Nordjysk Familiebrug, LandboNord, Heden og Fjorden, Lemvigegnens Landboforening, Landbo Limfjord, Agri Nord, Landboforeningen Kronjylland, Landbothy, Landbrug & Fødevarer, Lodejerudvalg Brede Å systemet, Marrebæks Rende Ålaug, Menstrup Bylav, Nordsjællands Landboforening, Odsherred Landboforening, Patriotisk Selskab, Saltøssystemets Ålaug, Vandlauget for Smedebæk Kisbæk, Vestjysk Landboforening, Østjysk Landboforening og Østlige Øers Landboforeninger.

Der er herudover modtaget høringssvar om emnet fra 2001 enkeltpersoner.

Anbefalinger fra Natur- og Landbrugskommissionen

Sammenfatning af høringssvar

Landbrug & Fødevarer anerkender, at dyrkningsfri randzoner langs alle søer og vandløb som udgangspunkt godt kan defineres som et målrettet tiltag, men finder, at det er et helt overordnet problem, at randzonerne ikke anvendes på en målrettet og differentieret måde, der fokuserer på miljøets faktiske behov. Hvis det var tilfældet, skulle der eksempelvis ikke udlægges randzoner langs vandløb nedstrøms søer og med udløb i kystvande, hvor fosfor og/eller kvælstof ikke vurderes at være en belastning. Landbrug & Fødevarer finder i overensstemmelse med Natur- & Landbrugskommissionens anbefaling, at det generelle krav om randzoner er dybt problematisk og opfordrer til, at randzonenloven ophæves og erstattes af en langt mere målrettet regulering, hvor randzoner udelukkende placeres de steder, hvor der er et behov for en indsats, og hvor randzonerne har en effekt.

Mange landmænd og 11 landboforeninger o.l. henviser til Natur- og Landbrugskommissionens anbefalinger nr. 9 og 11 vedr. henholdsvis vandløbsforvaltning og regulering af kvælstof, idet man ønsker at gøre denne regulering målrettet og så vidt muligt placere indsatser udenfor eller i kanten af dyrkningsfladen.

Naturstyrelsens bemærkninger

Randzonenloven administreres af Fødevareministeriet.

Regeringen har d. 2. april 2014 indgået Aftale om Vækstplan for Fødevarer med Venstre, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Konservative. Med aftalen er parterne enige om at gennemføre en række konkrete initiativer for at sikre en bæredygtig

udvikling i det danske råvaregrundlag samt styrke landbrugets og fødevarerektorens konkurrenceevne.

Aftalen omfatter en forenkling af randzonenloven. Randzonenloven, der blev indført i 2010, indebærer et krav om en ti meter bred zone omkring søer og åbne vandløb, hvor landmænd ikke må sprøjte, gødske eller dyrke jorden. Det har dog vist sig meget vanskeligt for både landmænd og myndigheder at administrere randzonenloven i praksis, idet der har vist sig problemer knyttet til afgrænsningen af, hvilke vandløb der efter loven skal pålægges randzoner, og dermed også hvilke randzoner, der udløser kompensation.

Aftaleparterne var derfor enige om en forenkling af randzonenloven. Loven er blevet ændret, så afgrænsningen af randzonebærende vandløb og søer baseres på entydige kriterier i form af vandløb og søer, der allerede er udpeget eller beskyttet i henhold til anden lovgivning på grund af deres natur- og miljø- eller samfundsmæssige værdi. Det drejer sig om vandløb og søer med krav om 2 meter bræmmer, vandløb og søer beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3, vandløb og søer med miljømål og offentlige vandløb og søer. Kravet om randzoner fastholdes altså, men på færre arealer end i dag.

Disse ændringer er gennemført fra 1. august 2014 med virkning i år. I den ny randzonenlov blev randzonebredden fastsat til ni meter og det samlede areal af randzoner blev reduceret fra ca. 50.000 ha til ca. 25.000 ha. Lovændringen blev vedtaget af Folketinget den 11. juni i år.

Kompensationsordningen fortsætter efter gældende regler og i overensstemmelse med den nye EU-landbrugsreform, som træder i kraft den 1. januar 2015. I forbindelse med aftale om Landdistriktsprogrammet 2014-2015 er der afsat 76,5 mio. kr. i 2015 til randzonekompensation inden for rammerne af EU's landdistriktsprogram.

Naturstyrelsen har ikke grundlag for at vurdere, hvilke høringsparter der bliver berørt af denne aftale og de heraf afledte konsekvenser og har derfor ikke mulighed for på nuværende tidspunkt at kommentere de fremførte synspunkter yderligere.

Regeringen er enig i Natur- og Landbrugskommissionens anbefaling om at målrette reguleringen, når det faglige grundlag er til stede, men kommissionens skriver dog også, at en ny regulering "forudsætter en omfattende udviklingsindsats" og må indføres gradvist, samt at "det er en klar forudsætning for den nye model for kvælstofregulering, at EU-målsætninger for vandmiljøets tilstand opfyldes, og at eksisterende regulering ikke afvikles, før ny regulering er udviklet og klar til implementering". I aftalen om Vækstplan for Fødevarer er det aftalt at indføre de første elementer af målrettet regulering fra 2016. For randzoner pågår der et udviklingsarbejde med henblik på at opnå yderligere viden om, hvordan randzoner kan placeres mere målrettet/differentieret, men dette kan ikke nå at spille ind til indsatsen i 1. generation af vandplaner. Da vi ved, at vi har et indsatsbehov, har vi brugt de virkemidler, som vi ved virker og er mest omkostningseffektive, herunder randzoner.

Effekten af randzoner

Sammenfatning af høringssvar

Landbrug & Fødevarer fremhæver, at to væsentlige problemer i forhold til opfyldelsen af miljømålene for randzoner er følgende: 1) P-effekten er sandsynligvis langt mindre end tidligere antaget. Den anslåede effekt af etablering af 10 m randzoner langs alle danske vandløb og søer er anslået til 160 tons P/år. Nyere forskning har imidlertid vist, at effekten er langt mindre end hidtil antaget. Dette fastslås bl.a. af forskningsprofessor Brian Kronvang, DMU, Århus Universitet, der anslår, at effekten kun vil være på 6 – 38 ton P/år. 2) Randzonerne udlægges *ikke* efter behov. I stedet tænkes de placeres langs alle vandløb, uanset om de afleder vand til søer med reduktionsbehov. Landbrug & Fødevarer mener derfor ikke, at brugen af randzoner er et omkostningseffektivt, målrettet tiltag.

Landbrug & Fødevarer anerkender, at randzoner kan være et relevant virkemiddel til at reducere tabet af næringsstoffer fra markdriften til vandmiljøet. Men det kræver, at tiltaget udelukkende anvendes på arealer, hvor det har en effekt, og hvor der er et behov for en indsats. Der skal endvidere være mulighed for fleksibilitet i fastlæggelse af randzonernes bredde, så de tilpasses de lokale forhold, og den miljømæssige effekt optimeres mest muligt. Der henvises til et projekt i oplandet til Mariager Fjord, der viser, at der ved en målrettet ekstensivering af de mest sårbare arealer kan opnås den samme reduktion i udledningen af kvælstof og fosfor på et areal svarende til 30 % af det nuværende randzoneareal. Samtidig fremfører Landbrug & Fødevarer at udover en

målrettet placering kan en intelligent udformning af randzonerne bidrage til at gøre dem endnu mere effektive og samtidig bidrage positivt til biodiversiteten og produktion af bæredygtig energi. Der skal derfor åbnes op for, at der f.eks. kan gennemføres følgende tiltag i randzonerne:

- Etablering af pilebæde til målrettet rensning af drænvand og samtidig produktion af biomasse til bæredygtig energiproduktion.
- Etablering af træer og buske som dels giver skygge og variation i vandløbet med positive effekter for dyr og planter, dels kan være med til at holde på næringsstofferne i randzonen.
- Etablering af vildtplejetiltag, barjordstriber, billebanker og lignende som gavner biodiversiteten, naturindholdet og vildtet på arealerne.
- Etablering af kunstige ådale, som kan optimere afvandingen af arealer og samtidig give plads til vandløbets naturlige dynamik og slyngninger.

Mange landmænd og 15 landboforeninger o.l. mener, at randzonenloven bør ophæves, da den ikke har dokumenteret miljøeffekt, der står mål med omkostningerne. Mange randzoner er endvidere udlagt på højtydende flade arealer, hvor randzonen ingen effekt har på udledningen af næringsstoffer. Landbruget benytter kantspredningsudstyr til præcis tildeling af gødning, hvorved effekten af randzoner er lille eller ikke eksisterende. Afgrøderne tildeles i dag mindre end den optimale kvælstofdoser. Derved vil randzonen ikke begrænse udvaskningen af kvælstof i nævneværdig grad. Mange skriver at to meter bræmmerne langs alle vandløb virker tilstrækkeligt, især i områder med ringe fald.

Enkelte landmænd i oplande uden særlige målrettede virkemidler fremhæver, at ejendommenes drift ikke bidrager i et væsentligt omfang til kvælstof- og fosforudvaskningen sammenholdt med de påførte konsekvenser.

Flere landmænd og fem landboforeninger o.l. nævner, at randzonernes effekt overfor kvælstof er mindre end forventet og derved er der ikke proportionalitet med omkostningerne ved randzoner ved alle vandløb, grøfter og kanaler.

10 landboforeninger o.l. enkelte landmænd skriver, at slutrecipienten ikke har noget krav til indsats over for fosfor eller kvælstof. Dermed mener flere, at krav om randzoner bortfalder. Randzonerne tjener dermed ikke noget miljøformål og vil samtidig have en lav omkostningseffektivitet.

På grund af store vandskifter i slutrecipienten er miljøeffekten af randzoner ubetydelig.

I et enkelt hørings svar gøres der opmærksom på, at effekten af randzoner i et stort inddæmmede, intensivt opdyrket område med højværdiafgrøder med udvaskning til den omkringliggende pumpkanal er meget lille på grund af de særlige geologiske forhold. Dette kan dokumenteres i målinger i pumpekanalen.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen skal indledningsvis bemærke, at der efter styrelsens opfattelse ikke er den grad af manglende faglig og videnskabelig konsensus, som anføres af Landbrug & Fødevarer. Udlægning af indtil 10 meter sprøjte-, gødsknings- og dyrkningsfrie randzoner indgår i Grøn Vækst-aftalen, som er den grundlæggende politiske aftale om indsatsniveauet for vandrammedirektivets 1. planperiode.

Naturstyrelsen kan medgive, at der er en kendt usikkerhed knyttet til beregning af fosforeffekten af randzoner. Naturstyrelsen kan oplyse, at bemærkningerne om miljøeffekterne er noteret, samt at Fødevareministeriet og Miljøministeriet i forbindelse med arbejdet med virkemiddelkataloget til brug for vandområdeplanerne for vandrammedirektivets 2. planperiode har igangsat et arbejde med at konsolidere virkemidlernes effekt, herunder f.eks. mulighed for anvendelse af mere målrettede randzoner. Siden høringsudkastet er fosforeffekten af randzoner - på baggrund af fornyet vurdering fra Aarhus Universitet - justeret til ca. 0,06-0,6 kg P/ha/ år.

Der henvises i øvrigt til ovenfor.

Betydning for omsætning

Sammenfatning af hørings svar

Landbrug & Fødevarer finder, at summen af de økonomiske tab ved gennemregnede eksempler, herunder ved fastlåsning af kvælstofkvoten, forbud mod ompløjning af græs samt kravene til ekstra efterafgrøder og obligatoriske randzoner kan blive op mod 900

millioner kr. pr. år. Heraf udgør tabet vedrørende randzoner 330 mio. kr., når der ikke tages hensyn til, at der ydes kompensation.
syv landboforeninger anfører, at randzonenloven påvirker områdets landbrugsbedrifters økonomi uforholdsmæssigt meget.

En enkelt landmand anfører, at de afsatte midler til randzoner bør anvendes til løbende at købe enten jorden eller brugsretten med de pålagte, varige restriktioner af lodsejeren – og derved gennemføre en gradvis indførelse af randzonerne år for år. Lodsejerne kan derved komme videre med bedriftens udvikling, og randzonen bliver permanent.

Naturstyrelsens bemærkninger

Der henvises til Naturstyrelsens bemærkninger ovenfor.

Datagrundlag for udlægning af randzoner

Sammenfatning af høringssvar

Mange landmænd og en landboforening finder at kortmaterialet er så unøjagtigt at det ikke er muligt at få endeligt afgjort, hvor randzonerne skal være før ved et kontrolbesøg, samt at det beror på en subjektiv vurdering af kontrollanten. Mange kommuner har ikke haft den nødvendige faglighed og/eller ressourcer til at vurdere, om en given terrænsænkning er et vandløb eller ej. Enkelte anfører derfor, at staten bør afsætte midler til, at landinspektører kan afsætte randzonerne, så det bliver gjort korrekt, idet landmanden kan risikere politianmeldelse.

Enkelte skriver, at fejl på kort er ikke rettet trods henvendelser fra lodsejere.

Flere skriver, at krav om randzoner hviler på et fagligt spinkelt grundlag, hvilket anses for at være en tilvejebringelsesmangel og fejl, således at de endelige planer ikke er faglige velfunderet. I stedet burde der være benyttet flere undtagelsesbestemmelser.

Naturstyrelsens bemærkninger

Til brug for den ændrede randzonenlov er der udarbejdet et revideret vejledende kortgrundlag, som i modsætning til det tidligere kort ikke skal gengive vandløb, der er vandførende hovedparten af året, men vandløb og søer, som i forvejen er udpeget, klassificeret eller registreret iht. sektorlovgivning. Dermed forventes kortgrundlaget at være mere præcist, fordi kriterierne er blevet præciseret.

Der henvises i øvrigt til Naturstyrelsens bemærkninger ovenfor.

Kompensation

Sammenfatning af høringssvar

Mange landmænd og fem landboforeninger o.l. angiver de økonomiske omkostninger ved mistet dækningsbidrag, plejeomkostninger samt omkostninger til administration som større end den mulige kompensation, som typisk angives til et par tusinde kr.. Der opgøres tab af harmoniareal og ved defigurering, samt krav om randzoner forringer udbetalingerne fra EU uden at kravene forbedrer vandmiljøet overhovedet. Der er ikke proportionalitet mellem omkostninger og kvælstofeffekt.

Enkelte landmænd og en landboforening gør opmærksom på at den forøgede færdsel langs med vandløbet medfører nedsættelse af indtægter fra jagtleje, samt ejendomsværditab på 3 % af den offentlige ejendomsvurdering. Den vil tillige modvirke natureffekten fra Grøn Vækst

Mange fremhæver, at vejledningen omkring de minimis ordningen er ugennemskuelig, og der er ingen garanti for udbetalingernes varighed. I stedet for årlig kompensation foretrækkes éngangsstatning, der gør det muligt at købe erstatningsjord.

Naturstyrelsens bemærkninger

Det er Fødevareministeriet, der administrerer randzonenloven og kompensationen i forbindelse med udlægning af randzoner.

I "Notat om høringssvar vedr. forslag til lov om ændring af lov om randzoner og miljømålsloven" dateret 12. maj 2014 fra Fødevareministeriet omtales et tilsvarende spørgsmål om kompensationen. Det fremgår af notatet, at "For så vidt angår fastsættelsen af de gældende kompensationssatsers størrelse, henvises til besvarelsen af spørgsmål 32 til L 145, 2011-12, hvor notat om beregningerne af indkomst tab ved etablering af obligatoriske randzoner fra Fødevareøkonomisk Institut, Københavns Universitet (nu Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi) fremgår.

Notatet fra IFRO ligger her:

<http://www.ft.dk/samling/2011/lovforslag/145/spm/32/svar/879542/1112668.pdf>

Randzoner som frivilligt virkemiddel

Sammenfatning af høringssvar

Mange landmænd og en landboforening o.l. fremhæver, at randzonerne skal ud af vandplanen og gøres frivillige og målrettede områder, hvor der er risiko for afstrømning, eller hvor det kan dokumenteres, at de har effekt.

En enkelt landmand nævner, at randzoner skal være et frivilligt virkemiddel, således at landbrugeren vil kunne udlægge 20 meter randzone frem for fx 10 % flere efterafgrøder, hvis der passer bedre ind i bedriften.

Naturstyrelsens bemærkninger

Allerede udlagte randzoner ifm. omdriftsjord, som ikke er omfattet af det nye randzonekrav, kan indgå som frivilligt alternativ til efterafgrøder - afhængig af beslutning, som afklares af Fødevarerministeriet og gennemføres i den fremtidige regulering, hvor reglerne for arealstøtte i 2015 betinges af overholdelse af grønne krav i 2015 og frem.

Link til NaturErhvervstyrelsen om den fremtidige regulering ligger her:

<http://naturerhverv.dk/tvaergaaende/eu-arbejdet/landbrugsreformen-2014-2020/arealstoette-hvad-betyder-reformen/#c22137>

Der henvises i øvrigt til Naturstyrelsens bemærkninger ovenfor.

Andet

Landbrug & Fødevarer anfører, at de indgreb, der følger af vandplanerne, i mange tilfælde vil være så intensive, at der vil være tale om ekspropriation. Det gælder indgrebene hver især, men særligt deres kumulative effekt, når flere af Grøn Vækst tiltagene vurderes – herunder randzonerne. Ejendomsrettens ukrænkelighed i henhold til Grundloven § 73 og EU-rettens beskyttelse af ejendomsrettens kerne fastlægger helt essentielle begrænsninger for myndighedsudøvelsen

Landbrug & Fødevarer konstaterer at randzonereglerne indebærer, at der på et samlet landbrugsareal på mere end 50.000 ha., svarende til arealet af Bornholm, indføres et fuldstændigt dyrkningsforbud, der i realiteten gør arealerne værdiløse for de berørte landbrugsbedrifter. Dette skal ses i sammenhæng med ændringslovens regel, der nu indgår som § 6 litra a i randzonenloven. Denne regel indebærer, at offentligheden får adgang til både færdsel og ophold i de pågældende randzoner, hvilket, udover at være almen generende, vil belaste mulighederne for landbrugsdrift på de tilstødende arealer, ligesom der vil ske en betydelig forringelse af ejendommenes jagtværdier, der udgør en reel økonomisk værdi for de berørte landbrug.

Landbrug & Fødevarer anfører også, at reguleringen har betydelige konsekvenser for landbrugsarealer, der berøres af forbuddene. En lang række landmænd med husdyrhold vil således i realiteten blive tvunget til enten at reducere deres husdyrbesætninger eller ved tilforpagtning eller tilkøb at erhverve yderligere dyrkbar landbrugsjord i og med, at arealer ikke kan tælle med som harmoniareal i relation til harmonikravene.

Flere landmænd anfører, at husdyrhold nødvendiggør betragtelige investeringer i staldindretning og staldudstyr mv., og rentabilitetsmarginen er forholdsvis beskedent. Investeringerne vil således i mange tilfælde ikke længere kunne forrentes, såfremt landmanden tvinges til at reducere antallet af dyreenheder. Den driftsmulighed, man disponerede til i tillid, vil således i vid udstrækning blive gjort illusorisk. Sådanne landmænd rammes dermed dobbelt så hårdt.

Det anføres, at der ingen dokumentation er for, at bedrifterne bidrager til forurening af vandmiljøet. Der er derved ingen sammenhæng til indgrebets karakter, og der er således grundlag for ekspropriationserstatning.

Det er et ufravigeligt krav, at der foretages undersøgelser af de enkelte ejendommers bidrag til forureningen, inden der gennemføres så drastiske virkemidler. Det fremføres, at randzoner er en krænkelse af ejendomsretten og skal vurderes i henhold til Grundlovens § 73 og den Europæiske Menneskerettighedskonvention, Tillægsprotokol

1, artikel 1. Man vil i den henseende finde en for lavt takseret billighedserstatning uacceptabel.

Det fremføres, at randzoner er et stort problem i økologiske produktioner, idet de er kilde til opformering af ukrudt, som ikke er muligt at bekæmpe, eksempelvis invasive arter som bjørneklo.

Det fremføres, at randzonekravet er stærkt konkurrenceforvridende ved sammenligning med landbrugserhvervs vilkår i andre lande.

Tre landboforeninger o.l. og enkelte landmænd udtaler frygt for, at randzonerne på sigt vil få status som § 3 areal under naturbeskyttelsesloven og dermed gøre jorden værdiløs som landbrugsareal.

Enkelte landmænd og en landboforening nævner at et krav om 10 meter randzoner fx på inddæmmede arealer ved afvandingskanaler vil medføre, at marker defigureres og afskæres. Dette kan medføre, at markene vil udgå af driften.

Flere anfører, at randzonelovens væsentligste begrundelse er begrænsningen af overfladisk afstrømning af næringsstoffer, og da lodsejerne har arealer med hældninger under 6 grader, kan effekten af randzoner nemt opnås med smallere randzoner. Randzonerne er derved ikke i overensstemmelse med miljørettens herskende forsigtighedsprincip.

Naturstyrelsens bemærkninger

Der henvises til Naturstyrelsens bemærkninger ovenfor, særligt vedrørende Natur- og Landbrugskommissionens anbefalinger.

2.6.3 Efterafgrøder

Høringssvar vedr. efterafgrøder er modtaget fra følgende statslige myndigheder: NaturErhvervstyrelsen.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. dette emne: Centrovic, Djursland Landboforening, DLMØ - Dansk Landbrug Midt-Østjylland, Gøttrup-Klimt Landvindingslag, Heden og Fjorden (på vegne af Hedens Landboforening, Holstebro-Struer Landboforening, Ikast-Bording Landboforening og Familielandbruget Vestjylland), Holbæk Ålav Jammerbugt Vandløbslaug, Fristrup-Gjøl Pumpelag, Jysk Landbrugsrådgivning, Landbo Thy, Mors-Thy Familiebrug, Nordjysk Familiebrug, LandboNord, Lemvigegnens Landboforening, Landbo Limfjord, Agri Nord, Landboforeningen Kronjylland, Landboforeningen Limfjord, Landboforeningen Midtjylland, Landbothy, Landbrug & Fødevarer, Landbrugsrådgivning Syd, Nordsjællands Landboforening, Odsherred Landboforening, Patriotisk Selskab, Saltølag, Saltøsystemets Ålag, Sydlollands Vandløbslaug, Udvalget til Morup Mølles nedlæggelse, Vestervig Menighedsråd, Vestjysk Landboforening, Østjysk Landboforening og Østlige Øers Landboforeninger.

Derudover er der modtaget høringssvar om emnet fra 1972 enkeltpersoner.

Virkemidlet om yderligere brug af efterafgrøder er udtaget af vandplanerne, jf. notatets indledning. Da virkemidlet ikke længere anvendes i planerne, betragtes høringssvarene som uaktuelle og er dermed ikke underkastet nærmere behandling.

2.6.4 Vådområder

Høringssvar vedr. vådområder er modtaget fra følgende kommuner: Assens, Frederikssund, Halsnæs, Roskilde og Svendborg.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. dette emne: Kommunernes Landsforening (KL), Landbrug & Fødevarer, Udsætningsforeningen Vestsjælland 95 Havørreden og Vestjysk Landboforening.

Derudover er der modtaget høringssvar om emnet fra 5 enkeltpersoner.

Frivillighed og erstatning

Sammenfatning af høringssvar

Landbrug & Fødevarer opfordrer til, at der bliver indført engangskompensation subsidiært med mulighed for forkøbsret som en række af mulige ordninger, lodsejeren

kan vælge ved deltagelse i et vådområde projekt. Der gøres opmærksom på, at EU's landbrugsreform har åbnet for, at der kan udbetales engangskompensation inden for Landdistriktsprogrammet og forslår, at denne mulighed sættes i spil nu. Landbrug & Fødevarer ser positivt på etablering af vådområder ved frivillige aftaler med lodsejere og forventer, at det også i fremtidens vådområdeprojekter vil være en forudsætning.

Vestjysk Landboforening finder det uheldigt, at ordningen for private vådområder er afskaffet, og at enkeltpersoner eller små grupper af lodsejere ikke længere selv kan søge om at etablere vådområder. Vestjysk Landboforening finder det uheldigt, fordi erfaringer viser, at større kommunale vådområdeprojekter ofte har problemer med lodsejermodstand, som denne ordning kunne være med til at afhjælpe. Ordningen foreslås genindført.

Frederikssund, Svendborg og Assens Kommuner gør opmærksom på, at potentielle vådområder kan være svære eller umulige at gennemføre ved frivillighed på grund af modstand mod projekterne fra lodsejere. Assens og Svendborg Kommuner forslår, at mere lempelige vilkår og evt. bedre erstatningsordninger til lodsejerne vil lette gennemførelse af vådområdeprojekter.

Naturstyrelsens bemærkninger

Udgangspunktet for gennemførelsen af vådområdeindsatsen er, at det sker ved indgåelse af frivillige aftaler med lodsejerne. Det er indtil videre lykkedes at igangsætte et stort antal vådområdeprojekter gennem frivillig medvirken fra lodsejere. Den private vådområdeordning viste sig administrativt tung og havde ikke en tilstrækkelig søgning. Der er i eksisterende lovgivning dog hjemmel til ekspropriation. Ekspropriation kan jf. den aftale om indsatsen, der er indgået med kommunerne, kun anvendes i sjældne tilfælde, hvor enkelte lodsejere er til hinder for gennemførelse af et større sammenhængende projekt. Der er endnu ikke anvendt ekspropriation ifm. vådområdeprojekter, og det vil kun kunne anvendes efter indstilling fra kommunerne.

Engangserstatninger vil være en mulighed under det nye landdistriktsprogram. Det undersøges pt., under hvilke vilkår dette kan anvendes, idet regler for dette pt. ikke er helt klare.

Statslige vs. kommunale vådområdeprojekter

Sammenfatning af høringssvar

KL ønsker at gøre opmærksom på de uens rammevilkår, der er for etablering af vådområder henholdsvis for kommunale vådområdeprojekter og statslige vådområdeprojekter. Hvor statens vådområder frit kan etableres i ét eller flere af landets hovedvandoplande, er de kommunale vådområdeprojekter lokaliseret til at skulle etableres på givne steder inden for et af 123 undervandoplande.

En lodsejer undrer sig over, at et stort vådområdeprojekt i Thy (Flade Sø projektet) ikke er nævnt i vandplanerne og dermed heller ikke de positive miljøkonsekvenser af projektet.

Naturstyrelsens bemærkninger

Flade Sø projektet og andre vådområdeprojekter, som gennemføres af Naturstyrelsen, er en del af den statslige vådområdeindsats som blev aftalt af regeringen i 2011. Den statslige vådområdeindsats er et led i implementeringen af de statslige vandplaner. Projekterne er udvalgt ud fra foreløbige vurderinger af omkostningseffektivitet og gennemførlighed og ligger i vandplanlægningens vidensområder V1 og V2. Kriterier for udvælgelse af projekter og de økonomiske og administrative forhold er ellers de samme som for den sideløbende kommunale vådområdeindsats. Effekten af Flade Sø vil fremadrettet indgå i forbindelse med fastlæggelse af behov for nye indsatser.

Der er foretaget koordinering med relevante kommuner om de 18 projekter i det statslige projektkatalog for at undgå overlap med den kommunale vådområdeindsats. Der eksisterer derfor en arbejdsdeling og et samarbejde mellem kommuner og staten omkring implementering af vådområder i relation til mål i vandplanerne.

Konsekvenser for landbrugsdriften

Sammenfatning af høringssvar

Flere lodsejere er bekymrede for, hvordan potentielle vådområder vil påvirke ejedommens arealer. En bekymring er, at et vådområde vil inddrage dele af markerne. Herved vil muligheden for produktion af foder fra omdriftsmarker og afgræsning af græsningsjord tabes. Når våde arealer ikke kan afgræsses, udvikler de sig til sump og

krat med begrænsede natur og miljøværdier. For omdriftsarealer betyder et reduceret harmoniareal samtidig en tvungen reduktion i dyrehold. Et vådområdeprojekt vil således betyde både driftsøkonomisk og ejendomsræssige økonomiske tab. En anden bekymring er de øvrige marker. Det skal være en forudsætning for deltagelse i et projekt, at ejendommens øvrige marker bevares dyrkningssikre uden afvandingsproblemer og uden forringede markformer. Som udgangspunkt forlanges fuld erstatning samt kompensation for enhver påvirkning, som et vådområde må have på omkringliggende arealer.

Naturstyrelsens bemærkninger

Kommunerne er ansvarlige for de konkrete vådområdeprojekter og har som sådan ansvaret for at sikre den mest hensigtsmæssige placering i forhold til de samlede hensyn til natur og miljø.

Det er derfor, der altid gennemføres en forundersøgelse af bl.a. de ejendomsræssige forhold og interesser forud for et konkret projekt. Det skal herved bl.a. belyses, hvilke ønsker lodsejerne i projektområdet har, samt hvilke afvandingsræssige konsekvenser et projekt har og eventuelle påvirkning af øvrige marker. I projektrealiseringen anvendes ofte jordfordelinger, som tilgodeser en hensigtsræssig ejendomsstruktur for landmændene efter projektets realisering. Der er i loven fastsat, at der ydes økonomisk godtgørelse til lodsejerne for tab af omdriftsjord og andre driftstab i form af enten kompensation eller erstatning. Vådområdeprojekter gennemføres med udgangspunkt i frivillighed blandt lodsejere.

Fremdrift i projekter mv.

Sammenfatning af høringssvar

Roskilde Kommune finder, at fremdriften i gennemførelse af vådområdeprojekterne går langsomt. Kommunen er usikker på, om målsætningen i antal hektar vådområder og reduceret N og P kan nås.

Halsnæs Kommune havde gerne set, at der i denne planperiode var stillet krav til miljøtilstanden i Roskilde Fjord, da der er store naturræssige og rekreative interesser knyttet til fjorden. Kommunen har i deres Kommuneplan 2013 udpeget arealer til potentielle vådområder langs Havelse Å (direkte udløb til Roskilde Fjord) og langs Lyngby Å (indirekte udløb via Arresø til Roskilde Fjord)

Naturstyrelsens bemærkninger

Det er op til de regionalt nedsatte vandoplandsstyrergrupper at lokalisere projekter bedst muligt i forhold til de opstillede reduktionskrav og under hensyntagen til frivillighed blandt lodsejere. Hvis reduktionskravene ikke kan opfyldes, kan det blive relevant at foretage mindre flytninger mellem delvandoplande. Der tages konkret stilling hertil. Hvis det ikke er muligt at opfylde reduktionskravene, rapporteres dette videre til den Nationale Styregruppe, og det vil tillige indgå i det videre arbejde med vandplanlægningen i Danmark.

Effekt på natur og miljø

Sammenfatning af høringssvar

Udsætningsforeningen Vestsjælland 95 Havørreden (UFV) gør opmærksom på, at etablering af vådområde til kvælstoffjernelse i Tude Å kan få negativ effekt på overlevelsen af udsatte ørredsmolt, jf. vurderinger fra DTU AQUA. Dette vil være en negativ miljøeffekt og konkret udhule potentialet for 2. generation af staten vandplaner, hvor fisk forventes medtaget som miljømål.

Naturstyrelsens bemærkninger

Kommunerne er ansvarlige for de konkrete vådområdeprojekter og har som sådan ansvaret for at sikre den mest hensigtsræssige placering i forhold til de samlede hensyn til natur og miljø. Derfor gennemføres altid en forundersøgelse forud for et projekt hvor det bl.a. undersøges, hvordan projektet indvirker på natur og miljø. På baggrund af forundersøgelsen konstrueres et projekt, således at negative miljøpåvirkninger som følge af vådområdet reduceret eller fjernes. Det kan f.eks. være at adskille det permanente våde område fra vandløbet, som er sket i flere projekter. Hvis forundersøgelsen viser, at et projekts samlede effekt på det vilde dyre- og planteliv er negativt, vil det ikke kunne gennemføres.

Projekter indgået for en begrænset tidsperiode

Sammenfatning af høringssvar

Svendborg Kommune henleder opmærksomhed på, at der i forbindelse med de vådområdeprojekter, som er gennemført af amterne efter Vandmiljøplan II-ordningen,

er indgået aftaler med lodsejerne for en 20-årig periode. Herefter kan arealerne igen drænes og opdyrkes. De aftaler, som indgås i dag i forbindelse med etablering af vådområder, er permanente aftaler, hvilket således er nyt. De gamle aftaler er indgået i slutningen af 1990'erne og udløber derfor i løbet af 5-6 år. Det gælder for eksempel for vådområdeprojektet Ladegårdsgangen ved Hvidkilde Gods opstrøms Hvidkilde Sø. Opdyrkes denne eng vil det, udover en manglende kvælstofreduktion i forhold til Det Sydfynske Øhav, også have en konsekvens i forhold til fosforbelastningen af Hvidkilde Sø. Svendborg Kommune ønsker, at staten forholder sig til, at der er risiko for, at gamle vådområder forsvinder, og der dermed vil ske en øget udvaskning af næringsstoffer. Det kan for eksempel ske ved at indregne forholdet i baseline eller ved etablering af fordelagtige ordninger, som sikrer, at vådområdeprojekterne fastholdes.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen kan oplyse, at for alle VMPII-projekter er aftalerne tinglyst som servitut på ejendommene. Særligt i forhold til MVJ-aftaler omfattede tinglysningen en deklaration, hvoraf det fremgår, at efter de 20 år, regulerer Naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 1-3, anvendelsen af arealerne. Det fremgår endvidere, at arealerne ikke er omfattet af undtagelsesreglen (1-årsreglen om, at man efter de 20 år må pløje op, hvis man gør det indenfor det første år). VMPII-projektarealerne er derfor varigt sikret som vådområder. Det er således ikke nødvendigt med nye tilskud.

2.6.5 Fosfor-vådområder (Fosfor-ådale)

Høringssvar vedr. fosfor-vådområder (fosfor-ådale) er modtaget fra følgende kommuner: Vejle.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. dette emne: Landbrug & Fødevarer.

Finansieringsmodel

Sammenfatning af høringssvar

Landbrug & Fødevarer bakker op omkring en målrettet og omkostningseffektiv indsats som fosforådale. Der ønskes som finansieringsmodel en ordning med engangskompensation, subsidiært at der i forbindelse med den gældende jordkøbsordning gives mulighed for forkøbsret til lodsejere, som afstår arealer til projekterne.

Naturstyrelsens bemærkninger

Etablering af fosforådale er som hele vådområdeindsatsen medfinansieret under EU's landdistriktsprogram. Det har i den forbindelse været forsøgt at få indarbejdet muligheden for engangserstatning og forkøbsret i forbindelse med vådområdeindsatsen. Dette har ikke været muligt for så vidt angår engangserstatninger.

Angående forkøbsret er det nu muligt for en lodsejer at få forkøbsret til at tilbagekøbe projektjord, når NaturErhvervstyrelsen udbyder den. Tilbagekøb skal ske til den højeste pris, der bydes ved udbuddet, men NaturErhvervstyrelsen kan afvise budene, hvis en mindstepris ikke opnås. Aftale om forkøbsret skal indgås mellem lodsejer og NaturErhvervstyrelsen og gælder kun ved første udbudsrunde. Herefter er forkøbsretten bortfaldet.

Lokalisering, mv.

Sammenfatning af høringssvar

Landbrug & Fødevarer bakker op om en målrettet og omkostningseffektiv indsats på fosforområdet og pointerer, at de faglige udeståender omkring en korrekt placering af fosforådale skal løses.

Landbrug & Fødevarer gør opmærksom på vigtigheden af at tage højde for risikoen for utilsigtet frigivelse af fosfor til vandmiljøet ved projekter med vandstandshævning, og der gøres opmærksom på, at indsatsen både med N-vådområder, vandløbs- og søindsats bør ske koordineret med henblik på at forebygge konsekvenserne af denne negative sideeffekt.

Landbrug & Fødevarer opfordrer også til, at datagrundlaget opdateres, at der tages hensyn til alle fosforkilder, deres biotilgængelighed (som har stor betydning for miljøeffekten), overløbshændelser og størrelsen af den interne P-pulje. Det påpeges, at et grundigt kendskab til de lokale forhold og anvendelse af stedsspecifikke beregningsværktøjer er forudsætningen for en indsats med effekt.

Naturstyrelsens bemærkninger

Det er efter aftalen mellem den tidligere regering og KL om vådområdeindsatsen fra november 2009 kommunerne, der forestår konkret lokalisering af projekterne og deres gennemførelse. I forbindelse hermed skal kommunerne sørge for nødvendig myndighedsbehandling i forhold til relevant miljø- og naturlovgivning. Herigennem skal der tages hensyn til naturinteresser som f.eks. Natura 2000-områder, bilag IV-arter, § 3-områder, arter, deres levesteder og påvirkningen af det akvatiske miljø.

Danmarks Miljøundersøgelser (nu National Center for Miljø og Energi) og Institut for Agroøkologi har på opdrag fra Naturstyrelsen udarbejdet en faglig rapport/vejledning om de vigtigste tekniske forhold, man skal iagttage ved lokalisering, forundersøgelse og anlæg af fosforvådområder. Anvisningen behandler bl.a. lokalisering af projekter og forundersøgelser, og der redegøres for en metode til vurdering af risiko for fosforfrigørelse fra jorden i projektområdet. Der er desuden udarbejdet en vejledning til brug for kvantificering af fosfortab fra kvælstof- og fosforvådområder. Dette grundlag anvendes ved de konkrete forundersøgelser, som kommunerne kan få tilskud til. Det er et kriterium for tilsagn til realisering af et fosforvådområdeprojekt, at risikoen for fosforfrigørelse er grundigt vurderet, og at denne ikke er høj som beskrevet i ovennævnte vejledning.

2.6.6 Ændret vandløbsvedligeholdelse – herunder evt. påvirkning af dræn

Høringssvar vedr. ændret vandløbsvedligeholdelse - herunder evt. påvirkning af dræn er modtaget fra følgende statslige myndigheder: Transportministeriet.

Herudover er der modtaget høringssvar vedr. dette emne fra følgende kommuner: Allerød, Egedal, Esbjerg, Favrskov, Faxe, Fredensborg, Fredericia, Guldborgsund, Helsingør, Hillerød, Hjørring, Holbæk, Holstebro, Ikast-Brande, Kalundborg, Kerteminde, Kolding, Lejre, Lolland, Norddjurs, Nordfyns, Nyborg, Ringkøbing-Skjern, Roskilde, Solrød, Thisted og Vejen.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. dette emne: Grundejerforeningen Jellerødgaard, Agri Nord, Danmarks Naturfredningsforening - Fredensborg, Danmarks Sportsfiskerforbund, Dansk Skovforening, Djursland landboforening, DLMØ - Dansk Landbrug Midt-Østjylland, Ferskvandsfiskeriforeningen for Danmark, Faaborg-Midtfyn Vandløbslaug, Gammelsøbækkan Ålav, Gribskov Vandløbslaug, Grundejerforeningen SØLYST, Græse Å-Laug, Grøftelavet for Andaks- og Istebjerggrøften, Havelse Ålaug, Heden og Fjorden (på vegne af Hedens Landboforening, Holstebro-Struer Landboforening, Ikast-Bording Landboforening og Familielandbruget Vestjylland), Holbæk Ålav, Ingstrup Sø Vandløbslaug, Jammerbugt Vandløbslaug, Jysk Landbrugsrådgivning, Kildebrønde Bylaug, Kommunernes Landsforening (KL), Landboforeningen Limfjord, Landboforeningen Midtjylland, Landbothy, Landbrug & Fødevarer, Landbrugsrådgivning Syd, Lodsejerforeningen Langstrup Mose, Løve Moselag, Marrebæks Rende Ålaug, Menstrup Bylav, Middelfart Vandløbslaug, Nordsjællands Fjernstyrings Klub, Patriotisk Selskab, Ryom Å Laug og Korup Å Lodsejerlaug, Søborg Sø Landvindingslag, Tsunamigruppen Ravsted, Udsætningsforeningen Vestsjælland 95 Havørreden, Udvalget til Morup Mølles nedlæggelse, Vallø Stift, Vandløbslaug for Værebø Å, Vandløbslauget for Donse Å, Vandløbslavet for Nedre Tude Å og Vårby Å, Varde Sportsfiskerforening, Vestjysk Landboforening, Østlige Øers Landboforeninger, Å-lauget for Nivåen, Å-lauget for Nivåen med sideløb og Ålav Aalborg Syd.

Endelig er der modtaget høringssvar om emnet fra 2575 enkeltpersoner

Virkemidlet ændret vandløbsvedligeholdelse er udtaget af vandplanerne, jf. notatets indledning. Da virkemidlet ikke længere anvendes i planerne, betragtes høringssvarene som uaktuelle og er dermed ikke underkastet nærmere behandling.

Der er endvidere kommet høringssvar under den supplerende høring om emnet:

Sammenfatning af høringssvar

Landbrug og Fødevarer, Vallø Stift, Holbæk Kommune og en lodsejer giver udtryk for tilfredshed med, at virkemidlet "ændret vandløbsvedligeholdelse" udgår af planlægningen.

Roskilde Kommune anfører, at bortfaldet af virkemidlet "ændret vandløbsvedligeholdelse" gør det vanskeligt at nå målopfyldelse for en lang række vandløbsstrækninger. Rebild Kommune vurderer, at virkemidlet "ændret

vandløbsvedligeholdelse” på visse strækninger stadigvæk er den bedste måde til at opnå målopfyldelse.

Danmarks Sportsfiskerforbund udtaler følgende: ”....Det er derimod overordentligt beskæmmende, at det i forbindelse med aftalen ”Vækstplan for Fødevarer”, som regeringen indgik med Venstre, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Konservative den 2. april 2014, blev besluttet at udtage virkemidlet ”ændret vandløbsvedligeholdelse” af anden planperiodes vandplaner. Danmarks Sportsfiskerforbund finder, at dette virkemiddel er det mest omkostningseffektive og fagligt et af de bedste virkemidler til at forbedre vandløbenes økologiske tilstand. Når der så ovenikøbet er mulighed for at spare på de offentlige udgifter, finder man det tåbeligt, at dette virkemiddel ikke kan anvendes. Ændret vedligehold har været drøftet i vandløbsforums arbejdsgrupper igennem det sidste år, og der blev opnået en form for fælles forståelse med afvandingsinteressenterne om, at det ikke giver mening at skære grøde, hvor vandløbene har gode faldforhold, og det giver endnu mindre mening ikke at skære grøde, hvor der ikke er noget fald. En sådan pragmatisk tilgang kunne minimere, måske udelukke erstatningsspørgsmålet, og derfor virker argumentet om, at det er på grund af en manglende model, der tilfredsstillende EU’s krav til præcision for udbetaling af kompensation til lodsejerne over landdistriktsprogrammet hult, og det bør ikke være den egentlige grund og dermed den officielle begrundelse. Danmarks Sportsfiskerforbund finder endvidere ikke, at mulighederne for at finde en løsning er blevet udnyttet, og vi beklager, at dette virkemiddel nu er taget ud.”

Favrskov Kommune udtaler følgende: ” Vandløbsstrækninger, som i 1. planperiode er udpeget til indsatsen ’ændret vedligeholdelse’, er udgået af indsatsprogrammet, og der bliver således ikke lavet nogen indsats på disse strækninger i 1. planperiode. Men i statens og kommunernes arbejde med indsatsforslag til vandløb i 2. planperiode er det forudsat, at alle indsatser i 1. planperiode er gennemført. Dette betyder, at der nu vil være nogle strækninger, som ikke opfylder målsætningen for smådyr, men hvor der på nuværende tidspunkt hverken er en indsats planlagt i 1. eller 2. planperiode. Favrskov Kommune imødeser, at staten afklarer dette problem i statens videre planlægning af indsatserne i 2. vandplanperiode.”

Esbjerg Kommune vurderer, at fjernelse af indsatsen omhandlende ændret grødeskæring kan have en negativ påvirkning på indsatssuccesen for det valgte indsatsprogram i Vandområdeplan 2015 – 2021.

Esbjerg Kommune finder, at konkrete strækninger (i alt ca. 3,4 km) også fremadrettet bør indgå i vand-planlægningen.

Thisted Kommune mener, at det er en skam, at man ikke har kunnet nå til enighed om en implementering af virkemidlet ændret vandløbsvedligeholdelse og at det derfor ikke er medtaget i planen. Virkemidlet har i gennem årene vist sig som et brugbart redskab i arbejdet for målopfyldelse. Det kunne især have været gavnligt at bruge i private vandløb, der pt. er uden vedligeholdelsesbestemmelser. Thisted Kommune ser gerne at virkemidlet kommer med i den fremtidige planlægning, dog i en anden målestok.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen bemærker, at virkemidlet ’ændret vandløbsvedligeholdelse’ ikke længere indgår som virkemiddel i vandplanlægningen. Regeringen har således besluttet at udtage virkemidlet som konsekvens af aftale om Vækstplan for Fødevarer, som regeringen indgik med Venstre, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Konservative den 2. april 2014. Dette skyldes, at det hidtil har været forudsat, at landbruget skal kompenseres for tab i forbindelse med gennemførelse af reduceret grødeskæring inden for rammerne af landdistriktsprogrammet. Det har imidlertid ikke vist sig muligt at finde en model, der er tilstrækkelig præcis til at tilfredsstille EU’s krav til præcision for udbetaling af kompensation over landdistriktsprogrammet.

Naturstyrelsen kan oplyse, at der på strækninger, som tidligere var omfattet af indsatsen ’ændret vandløbsvedligeholdelse’ nu som hovedregel anvendes undtagelsesbestemmelser, da der ikke forventes målopfyldelse i 2015.

2.6.7 Vandløbsrestaurering, herunder påvirkning af dræn

Høringssvar vedr. vandløbsrestaurering, herunder påvirkning af dræn er modtaget fra følgende statslige myndigheder: Transportministeriet.

Herudover er der modtaget høringssvar fra følgende kommuner: Allerød, Billund, Faxe, Fredericia, Hedensted, Hjørring, Kalundborg, Langeland, Lolland, Rebild, Roskilde, Thisted og Vordingborg.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. dette emne: Danmarks Naturfredningsforening - Fredensborg, Den Suhrske Stiftelse, Djursland Landboforening, DLMØ - Dansk Landbrug Midt-Østjylland, Danmarks Naturfredningsforening - Holbæk, Holbæk Ålav, Kalum Bæk Landvindingslaug, Landbrug & Fødevarer, Marrebæks Rende Ålaug, Sørup Å-laug, Trend Å Vandløbslaug.

Derudover er der modtaget høringssvar om emnet fra 459 enkeltpersoner.

Stigende vandstand giver vandlidende områder

Sammenfatning på høringssvar

Opsummerende anføres i høringssvarene, at vandløbsrestaurering kan medføre en hævet vandløbsbund, der giver en forringet afvanding af de vandløbsnære arealer med følgende konsekvenser:

- tilstopning af dræn
- misvækst af afgrøder (og træer)
- tab af næringsstoffer
- tab af retten til EU-støtte
- mangel på harmoniareal
- flere leverigter, som dyrene bliver syge af
- manglende mulighed for græsning og slet

Naturstyrelsens bemærkninger

Det er forudsat, at de enkelte indsatser skal ske omkostningseffektivt, dvs. der skal opnås mest miljø for pengene. Regeringen har videreført den økonomiske ramme for vandløbsindsatsen, som er fastlagt af den tidligere regering. Staten prioriterer indsatsen og sikrer, at der ikke gives tilsagn om midler til flere projekter, end der er afsat midler til.

Vandløbsrestaurering er omfattet af vandløbslovens bestemmelser om restaurering, hvoraf det fremgår, at der skal udarbejdes konkrete projektforslag, herunder konsekvensvurderinger, før et projekt kan godkendes. Konsekvensvurderingerne skal bl.a. belyse evt. effekter i forhold til afvanding via dræn og grøfter samt stuvningspåvirkninger. Først når der er udarbejdet projektforslag, herunder konsekvensvurderinger, kan et projekt komme i betragtning til gennemførelse. Konsekvensvurderingerne viser, hvilke arealer projektet påvirker. Enhver, der lider tab i den forbindelse, har ret til erstatning.

Alternative virkemidler til forbedring af vandløbsmiljøet

Sammenfatning af høringssvar

Det fremføres, at der findes en række alternative virkemidler til forbedring af vandløbsmiljøet, herunder virkemidler, der forener effektiv afvanding og dyrkningsmuligheder med godt vandløbsmiljø. Ud over betydningen for opretholdelse af effektiv afvanding samt god økologisk tilstand i vandløbsmiljøet har flere af disse virkemidler synergieffekter ved at bidrage med forbedret ressourcehusholdning, mindre næringsstofftab, mindre lattergasudslip, større CO₂-binding og klimatilpasning, samt forbedringer af naturen. F.eks. nævnes:

- Dobbeltprofil
- Strømrendetilpasning
- Uddybning før indsatskrav
- Aktiv udnyttelse af spærringsfjernelse
- Miniådale
- Skyggegivende beplantning
- Profilbearbejdning
- Sandfang

Det er Kalundborg Kommunes opfattelse, at restaureringsvirkemidlerne udlægning af gydegrus og sten samt bearbejdning af brinker og profil har begrænset virkning i forhold til de typer vandløbsstrækninger, der er udpeget til restaurering i kommunen.

Naturstyrelsens bemærkninger

Der er foretaget en vurdering af de nævnte virkemidler, som er indarbejdet i virkemiddelkataloget for anden planperiode, som er stillet til rådighed for kommuner og vandråd. For første planperiode anvendes virkemidlerne restaurering i form af

udlægning af sten og grus, fjernelse af spærringer samt åbning af rørlægninger. Kommunerne skal vurdere de konkrete projekter i fh.t. anvendelse af disse virkemidler. Hvis der forekommer konkrete tilfælde, hvor virkemidlerne ikke kan bringes i anvendelse, må der tages stilling til dette i forbindelse med endelig vedtagelse af indsatsprogram for anden planperiode.

Der henvises til svaret ovenfor.

Manglende dokumentation for effekt

Sammenfatning af høringssvar

Flere anfører, at vandløb med meget ringe fald og mudderbund ikke er velegnede til vandløbsrestaurering i form af hævet vandløbsbund, da der herved kan opstå meget store vandlidende arealer, og da der sådanne steder ikke er det store naturpotentiale. En hævnings af vandløbsbunden på sådanne lokaliteter vil bremse vandhastigheden og medføre forringede iltforhold.

Kalum Bæk Landvindingslaug foreslår, at der ikke implementeres indsats, herunder restaurering, hvor effekten ikke er undersøgt. I den forbindelse gøres opmærksom på, at vandløbsrestaurering ikke giver mening, når hældningsforholdene er så ringe, at der på lokaliteten sker aflejring af slam og mudder. Dette vil medføre, at udlagt materiale blive overlejret af nye mudderaflejring. Virkemidlet vil dermed være helt uden effekt.

Generelt anføres, at restaurering ikke bør gennemføres, før der er foretaget grundige beregninger af konsekvenserne for de omkringliggende landbrugsarealer.

Naturstyrelsens bemærkninger

Inden der bevilges penge til en restaurering, skal der af kommunen være foretaget en forundersøgelse på den konkrete strækning. Hvis forundersøgelsen viser, at restaurering ikke er hensigtsmæssigt, f.eks. på grund af sedimentations- eller faldforholdene, udføres denne indsats ikke.

Vandløbsrestaurering er omfattet af vandløbslovens bestemmelser om restaurering, hvoraf det fremgår, at der skal udarbejdes konkrete projektforslag, herunder konsekvensvurderinger, før et projekt kan godkendes.

Påvirkning af dræn

Sammenfatning af høringssvar

Det fremføres, at restaurering i form af hævet vandløbsbund giver højere vandstand, som kan tilstoppe drænanlæggene.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen er opmærksom på, at der kan være tilfælde, hvor restaurering af vandløb medfører øget vandstand. Påvirkningerne af drænsystemer indgår derfor i forundersøgelserne, som skal foretages, inden indsatsen iværksættes. Såfremt der er påvirkninger, der medfører driftstab, kan der opnås erstatning i forbindelse med realisering af projekterne.

Stor opgave for kommunerne

Sammenfatning af høringssvar

Fredericia, Allerød og Roskilde Kommuner anser restaureringsopgaven som meget stor i forhold til tidsfristen for gennemførelsen af indsatserne. Staten opfordres til at forholde sig til dette i indsatsprogrammet.

Naturstyrelsens bemærkninger

Der er etableret tilskudsordninger, så der kan opnås tilskud til gennemførelse af de indsatser, der er beskrevet i forslag til vandplaner.

Naturstyrelsen ser med tilfredshed på, at mange kommuner på den baggrund har påbegyndt de nødvendige restaureringsprojekter. Dette har kunnet lade sig gøre, da der foreligger en særskilt bekendtgørelse til håndtering af tilskudsordningen på området.

På baggrund af dels arbejdet i kommuner og vandråd med udarbejdelse af forslag til indsatsprogrammer for anden planperiode, dels den høring af forslag til vandområdeplan for 2015-2021, der forventes startet i 2014, skal der i 2015 tages endelig stilling til indsatsprogrammet for anden planperiode. Hvis det på det tidspunkt viser sig, at der er projekter fra første planperiode, der endnu ikke er gennemført, og

som ønskes prioriteret i anden planperiode, kan disse inddrages i overvejelserne om indsatsprogrammet herfor.

Andet

Sammenfatning af høringssvar

- 1) Det fremføres, at hvis der er en spildevandspåvirkning, som ikke har en indsats, vil en restaureringsindsats på samme strækning oftest have en meget begrænset effekt.
- 2) Ligeledes fremføres, at restaureringer ikke bør gennemføres, så afledning af vand fra renseanlæg og overfladevandssystemer vanskeliggøres. Inden indsatsen gennemføres, bør der foretages nye målinger og besigtigelser, således at den nuværende tilstand kortlægges, og så det sikres, at der ikke iværksættes unødige restriktive tiltag, som ikke er nødvendige og proportionale. Restaurering bør ikke gennemføres, hvor der er for blød bund eller vandløbet udtørret.
- 3) Danmarks Naturfredningsforening i Fredensborg finder, at udlægning af sten og grus kan være gavnligt for miljøet, men at anvendelse af virkemidlet ikke må være i strid med de geologiske forhold.
- 4) Dansk Landbrug Midt-Østjylland finder det utilfredsstillende, at de berørte lodsejere ikke er direkte informeret om konsekvenser ved vandløbsindsatserne. Lodsejere bedes inddraget i den endelige beslutning om, hvordan restaureringen skal foretages.
- 5) Seks private lodsejere anfører, at det specifikke indhold af indsatserne ændret vedligeholdelse og restaurering af vandløb ikke fremstår af planerne, og at det som følge heraf er vanskeligt at vurdere konsekvenserne af indsatserne.
- 6) To private lodsejere anfører, at der tidligere er indsendt høringssvar til vandløbsstrækninger, der ikke længere indgår i vandplanerne. Lodsejerne tolker dette som, at indsatserne ikke gennemføres, og at eventuelle fremtidige indsats ikke iværksættes uden at inddrage lodsejerne. Det anføres endvidere, at lodsejerne ønsker at få fremlagt fyldestgørende oplysninger om, hvad der ønskes gennemført.

Naturstyrelsens bemærkninger

- 1) Restaureringsindsatser er i vandplanen fokuseret på vandløbsstrækninger, hvor den væsentligste påvirkning er forringede fysiske forhold. Der vurderes ikke at være væsentlige påvirkninger fra spildevand fra spredt bebyggelse på de udpegede strækninger.
- 2) Inden restaureringsindsatser gennemføres, skal det sikres, at der med forundersøgelser er skabt klarhed over omkostningseffektiviteten og de afstrømningsmæssige konsekvenser af indgrebet.
- 3) Udlægning af sten og grus foretages som udgangspunkt primært på lokaliteter, hvor dette materiale tidligere er fjernet ved vandløbsvedligeholdelse.
- 4) Alle berørte lodsejere får mulighed for at udtale sig i forbindelse med de planlagte restaureringsprojekter, inden de eventuelt gennemføres.
- 5) I forbindelse med et restaureringsprojekt skal der udarbejdes konkrete projektforslag, hvor også konsekvenserne af gennemførelsen af restaureringen skal belyses, jf. også ovenfor. For så vidt angår ændret vandløbsvedligeholdelse er virkemidlet udtaget fra vandplanerne, jf. også notatets indledning.
- 6) Naturstyrelsen bekræfter, at der ikke gennemføres indsats, der ikke fremgår af forslag til vandplaner som udsendt i offentlig høring i 2013.

Der er endvidere kommet høringssvar under den supplerende høring om emnet:

Sammenfatning af høringssvar

Faxe Kommune finder det ikke realistisk at gennemføre restaureringsindsatserne i kommunen inden udgangen af 2015.

Hedensted Kommune finder, at det har været overordentligt vanskeligt at forholde sig til de foreslåede ændringer, fordi de enkelte forslag til ændringer ikke er begrundede. En del af de foreslåede ændringer af indsatskrav for vandløb baserer sig på risikovurderingen for 2021 med udgangspunkt i basisanalysen for vandplanerne for

perioden 2015 - 2021. Risikovurderingen for vandløbene fremgår af MiljøGIS: "Basisanalyse for Vandområdeplaner 2015 -21" og af MiljøGIS: "Forslag til indsatsprogram for Vandområdeplaner 2015 – 21". Hedensted Kommune gør opmærksom på, at der ikke er overensstemmelse mellem risikovurderingen på de to platforme.

Langeland Kommune ønsker at udtrykke forundring over, at indsatser på spildevand og vandløb, som kommunen har arbejdet loyalt hen imod, er taget ud.

Rebild Kommune ønsker indsatserne på to navngivne vandløb genindsat, da der i det ene tilfælde er forudsat en indsats i 1. generation af vandplaner i forbindelse med dosering af indsats i 2. planperiode, og da der i det andet tilfælde allerede er gennemført en forundersøgelse og afholdt borgermøde.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen forudsætter, at så mange af de planlagte indsatser som muligt gennemføres indenfor tidsrammerne af første vandplanperiode. Når indsatsprogrammet til Vandområdeplan II har været i høring i 2015, og der derefter skal træffes beslutning om, hvilke indsatser der skal indgå i det samlede indsatsprogram for 2. planperiode, vil der blive taget stilling til, om der er nogle af indsatserne i VPI, der endnu ikke er gennemført, og som ønskes prioriteret til at indgå i VP II.

Den supplerende høring omfatter ændringer i indsatser og ændringer i retningslinjer, hvor baggrunden for ændringerne er overordnet beskrevet. Naturstyrelsen har ved henvendelser om konkrete vandområder suppleret disse beskrivelser med oplysninger om det konkrete vandområde. De to omtalte visninger af risikovurderingen for målopfyldelse i 2021 er overensstemmende og viser grundlæggende det samme billede af tilstands- og risikovurderingerne, men det er korrekt, at der af tekniske årsager kan være mindre forskelle.

På baggrund af indspil fra forskningsinstitutioner og Vandløbsforum er der truffet beslutning om, hvilke vandløb der fremadrettet skal indgå i vandplanlægningen, hvilket for nogle områder kan være en ændring i forhold til tidligere planlægning.

Indsatserne, som er faldet bort, kan stadig gennemføres, selvom der ikke er krav om dette i første generation af vandplaner. Kommunen kan forvente, at ansøgninger om tilskud til henholdsvis forundersøgelser eller realiseringsprojekter vedr. vandløbsrestauration, som er indsendt i forbindelse med den seneste ansøgningsrunde, bliver behandlet som hidtil. Hvis der blandt de indsatser, som kommunen har fået tilsagn til, er indsatser, som ikke vil indgå i de endelige vandplaner for første planperiode, og som kommunen vurderer ikke bør gennemføres, f.eks. fordi det vurderes, at der ikke kan skabes målopfyldelse, kan kommunen vælge at trække ansøgningen tilbage.

2.6.8 Fjernelse af spærringer

Høringssvar vedr. fjernelse af spærringer er modtaget fra følgende statslige myndigheder: Transportministeriet.

Herudover er der modtaget høringssvar fra følgende kommuner: Frederikshavn, Hillerød, Hjørring, Kalundborg, Ringkøbing-Skjern, Thisted og Vejle.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. dette emne:, Danmarks Sportsfiskerforbund, Djursland Landboforening, Ferskvandsfiskeriforeningen for Danmark, Faaborg-Midtfyn Vandløbslaug, Ingstrup Søs vandløbslaug, Landboforeningen Limfjord, Landbrug & Fødevarer, Patriotisk Selskab, Tsunamigruppen Ravsted og Vandløbslauget for Vojens Bæk.

Endelig er der modtaget høringssvar om emnet fra 103 enkeltpersoner.

Hensyn til kulturhistorie

Sammenfatning af høringssvar

Høringssvarene omhandler hensyn til kulturhistorie som f. eks opstemmede søer, stenkister og vandmøller, der i nogle tilfælde er omfattet af fredninger. Ligeledes er høringssvarene rettet mod kompensation for eventuelle skader på bygninger og anlæg, der er etableret i forbindelse med sanering af spærringer.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen forventer, at kommunerne i forbindelse med udmøntning af indsatsen tager de nødvendige hensyn i forhold til eventuelle fredninger samt sikrer, at anlægsarbejder sker under hensyntagen til lodsejernes bygninger og anlæg.

Naturstyrelsen kan i relation til kulturhistoriske interesser oplyse, at der i de konkrete tilfælde skal ske en afvejning mellem vandplanernes indsatser og hensynet til kulturminde. Forud for gennemførelsen af et konkret projekt skal kommunen udarbejde en konsekvensvurdering af indsatsen. Som en del af denne proces skal kommunen vurdere, hvorvidt indsatsen kan have betydning for bevarelsen af kulturminde. Kommunen skal således vurdere, om kulturhistoriske hensyn er til hinder for gennemførelse af en indsats, jf. vandløbslovens § 37, stk. 3.

Naturstyrelsen har i forbindelse med udarbejdelsen af vandplanerne været i dialog med Kulturstyrelsen omkring bevaringen af særligt værdifulde opstemninger.

Naturstyrelsen

har derudover – i det omfang, der har foreligget viden om særlige kulturhistoriske interesser ved konkrete spærringer –, bestræbt sig på at tage hensyn til dette.

Det kan oplyses, at der ved vurdering af mulighederne for spærringsfjernelse både indgår en vurdering af mulighederne for en konkret fjernelse af f.eks. en opstemning og en anden teknisk løsning, hvorpå man sikrer vandløbets kontinuitet, f.eks. ved etablering af omløbsstryg. I denne vurdering skal det sikres, at eventuelle kulturarmvæssige interesser omkring den pågældende strækning tilgodeses.

For så vidt angår den økonomiske kompensation henvises i øvrigt til høringsnotatets kapitel 2.7.4 om kompensation til lodsejere.

Fjernelse medfører vandlidende områder

Sammenfatning af høringssvar

Landboforeningen Limfjorden og Djursland Landboforening samt en række lodsejere har i deres høringssvar udtrykt bekymring for, at sanering af spærringer kan medføre mulige forringelser af de afvandingsmæssige forhold. Ligeledes har Landboforeningen Limfjorden angivet frygt for skader på landbrugsarealer, såfremt pumpestationer og højvandsklapper fjernes.

Naturstyrelsens bemærkninger

De enkelte kommuner skal på baggrund af de i vandplanerne udpegede vandløbsstrækninger

for fjernelse af spærringer konkret vurdere, hvilke tiltag der er nødvendige for at opnå den ønskede miljøtilstand. I forbindelse med kommunernes projektering skal mulige påvirkninger af de afvandingsmæssige forhold vurderes.

Naturstyrelsen kan oplyse, at der normalt ikke i første planperiode skal skabes passage forbi pumpestationer. Med hensyn til højvandsklapper anses de generelt for faunapassable, hvorfor der normalt ikke skal ske en indsats til sikring af passage forbi højvandsklapperne.

Kraftværksøer

Sammenfatning af høringssvar

Ferskvandsfiskeriforeningen for Danmark udtrykker bekymring for, at der mangler en løsning omkring spærringerne ved vandkraftværkerne ved Tange Sø og Holstebro. Ligeledes er der indgivet et høringssvar fra en lokal lodsejer ved en tidligere mølleopstemning, hvor vandkraften nu anvendes til strømproduktion.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen forventer fortsat, at det bliver nødvendigt at forbedre de nuværende passageforhold for vandløbsfaunaen ved Tangeværket og Tange Sø samt ved Holstebro Vandkraftværk ved Holstebro. En eventuel indsats ved Tangeværket og Holstebro Vandkraftværk udskydes i forhold til evt. forbedring af kontinuiteten, så de tidligst gennemføres i planperioden 2015-2021, hvilket giver tid til teknisk afklaring, konsekvensvurdering og dialog, herunder om rammerne for anvendelsen af undtagelsesbestemmelser.

Med hensyn til den lokale lodsejer kan det oplyses, at vedkommende er i dialog med kommunen, og en løsning imødeses.

Andet

Sammenfatning af høringssvar

- 1) Transportministeriet har i deres høringssvar påpeget, at Bane Danmark skal have de enkelte projekter til vurdering/kommentering med henblik på en vurdering af jernbanens stabilitet.
- 2) En lang række lodsejere har i deres høringssvar udtrykt bekymring for konsekvenserne af fjernelse af spærringer, hvor der er tale om vejunderføringer, typisk ved mark- og skovveje. Lodsejerne frygter, at de pågældende overkørsler nedlægges og deres adgangsveje til land- og skovbrugsarealer dermed besværliggøres.
- 3) Ligeledes har en række lodsejere og vandløbslaug gjort indsigelser imod sanering af spærringer, hvor der er tale om kunstigt opstemmede søer, ligesom der udtrykkes bekymring for eventuel påvirkning af opstrøms liggende § 3-beskyttede naturområder.
- 4) Enkelte lodsejere udtrykker generel modstand mod anvendelse af begrebet ”spærring”. De pågældende lodsejere giver udtryk for, at spærringer i form af styrt er til gavn for afvandingen og dermed et ønskeligt indgreb i vandløbene, der efter lodsejernes mening primært har til formål at aflede vand fra de tilstødende landbrugsarealer.
- 5) Hillerød Kommune udtrykker utilfredshed med omfanget af spærringer, hvor indsatsen er udskudt til anden planperiode, mens flere kommuner gerne ser indsatsen udskudt ved konkrete spærringer, da en løsning vil være teknisk kompliceret og/eller svær at nå en løsning på indenfor den afsatte tidsperiode. Kalundborg Kommune fremhæver i sit høringssvar, at den økonomiske ramme til sanering af spærringer er utilstrækkelig.

Naturstyrelsens bemærkninger

- 1) Naturstyrelsen kan oplyse, at gennemførelse af de projekter med spærringsfjernelse, der følger efter vandplanens vedtagelse inddrager offentligheden, herunder lodsejere, og følger de gældende bestemmelser i vandløbsloven om høring, indsigelser, godkendelse og klagemuligheder, ligesom forvaltningsloven indeholder regler om høring af parter.
- 2) Spærringsproblemer i forbindelse med vejunderføringer kan teknisk gennemføres, så vejene fortsat kan benyttes uændret. Der kan således findes tekniske løsninger, så problemerne med kontinuitet kan løses, uden det får konsekvenser for lodsejernes adgangsveje til land- og skovbrugsarealer.
- 3) De enkelte kommuner skal på baggrund af de i vandplanerne udpegede vandløbsstrækninger for fjernelse af spærringer konkret vurdere, hvilke tiltag der er nødvendige for at opnå den ønskede miljøtilstand, herunder bl.a. vurdere om spærringen konkret skal fjernes, eller om det på anden måde er muligt at sikre vandløbets kontinuitet, f.eks. ved etablering af omløbsstryg. I denne vurdering skal det sikres, at eventuelle konflikter med naturbeskyttelseslovens § 3 eller Natura 2000-områder afvejes. Vurdering af eventuelle problemer for nedstrøms trækkende fisk skal også indgå i denne vurdering, idet der dog henvises til bilag 7 i forslag til vandplaner, hvor der er foretaget en beskrivelse af støtteparametre til økologiske kvalitetslementer for vandløb, søer og kystvande samt kvalitetskrav for vandkvaliteten
- 4) Naturstyrelsen kan oplyse, at styrt kan føre til væsentlige fysiske forandringer i vandløbet, hvorved faunaens op- og nedstrøms vandring påvirkes. Ifølge vandløbsloven skal sikring af afvandingssinteresserne ske under hensyntagen til de miljømæssige krav til vandløbskvaliteten.
- 5) Indsatsen over for spærringer i vandløbene er justeret og prioriteret, så den omfatter spærringer i vandløb med stort naturpotentiale og med sigte på at opnå passage i større sammenhængende vandsystemer. For så vidt angår den økonomiske ramme afsat til indsatsen omkring sanering af spærringer henvises til høringssnotatets kapitel 2.7.1 Sammenhæng mellem mål, virkemidler og økonomi.

2.6.9 Åbning af rørlagte vandløb

Høringssvar vedr. åbning af rørlagte vandløb er modtaget fra følgende kommuner: Faaborg-Midtfyn, Hjørring, Kalundborg, Kolding, Middelfart, Thisted, Bornholm og Vordingborg.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. dette emne:, Danmarks Sportsfiskerforbund, Lokal miljø koordinator, Djursland Landboforening, DLMØ - Dansk Landbrug Midt-Østjylland, Det Classenske Fiediecommis, Faaborg-Midtfyn VandløbslaugGribskov vandløbslaug, Gøttrup-Klimt Landvindingslag, Jysk Landbrugsrådgivning, Landboforeningen Limfjord, Landbrug & Fødevarer, Lodsejerforeningen Langstrup Mose, Lyngby Å's Landvindingslag, Middelfart Vandløbslaug, Miljøpunkt Nørrebro, Patriotisk Selskab, Saltøssystemets ålag og Svendborg Vandløbslaug.

Endelig er der modtaget høringssvar om emnet fra 293 enkeltpersoner.

Åbning medfører opdeling af landbrugsarealer

Sammenfatning af høringssvar

Flere landboorganisationer og private lodsejere finder, at genåbning af rørlagte vandløb på landbrugsarealer vil medføre forringelse af arealernes dyrkningsværdi. Det anføres, at åbnes rørlægningerne i deres nuværende forløb, vil mange marker blive opdelt i mindre dele og evt. også på tværs af dyrkningsretning, hvilket vil besværliggøre dyrkning. Dertil anføres, at mange rørlægninger ligger i ustabile sandjorde, og at der efter åbning af vandløb skal anlægges bræmmer og randzoner ved vandløbene. Det angives, at visse rørlagte vandløbsstrækninger er udtørret flere måneder om året. Flere ønsker, at der laves en konsekvensvurdering af den foreslåede restaurering for de arealer, der støder op til den udpegede strækning.

Naturstyrelsens bemærkninger

Åbning af rørlagte vandløb er omfattet af vandløbslovens bestemmelser om vandløbsregulering/vandløbsrestaurering, hvor der skal udarbejdes konkrete projektforslag og konsekvensvurderinger, inden et projekt kan godkendes og dermed udføres. Lides tab i den forbindelse, kan erstatning opnås.

Åbningen af en rørlægning/etableringen af et nyt vandløb skal ikke nødvendigvis foretages på rørets nuværende placering. Det er muligt at lave et nyt forløb, således at eventuelle marker bevarer deres arronderingsmæssige fordel. Deri ligger, at åbningen af en rørlægning selvfølgelig skal ske omkostningseffektivt.

Negative konsekvenser ved genåbning af rør

Sammenfatning af høringssvar

Lodsejere oplyser om, at mange rørlagte vandløb er beliggende i sandede områder, som ved åbning kun ville kunne give kanaliserede vandløbsstrækninger med sandvandring. Hertil kommer, at mange rørlægninger ligger dybt under terræn, ofte flere meter. En blanding af løs jord og dybtliggende placering ved åbning af rørlagte vandløb skaber en høj risiko for sammenstyrtning af brinker. Rørlægningerne blev i mange tilfælde tidligere dannet for at undgå sammenstyrtning af brinker.

Lodsejere mener, at genåbning af rørlægning vil skabe et okkerproblem.

Naturstyrelsens bemærkninger

Åbning af rørlagte vandløb er omfattet af vandløbslovens bestemmelser om vandløbsregulering/vandløbsrestaurering, hvor der skal udarbejdes konkrete projektforslag og konsekvensvurderinger, inden et projekt kan godkendes og dermed udføres. Det er kommunerne som vandløbsmyndighed, der på baggrund af de i vandplanerne udpegede vandløbsstrækninger for åbning af rørlagte vandløb konkret vurderer, hvordan indsatsen skal udføres mhp. opnåelse af den ønskede miljøtilstand. Deri ligger, at åbningen af en rørlægning selvfølgelig skal ske omkostningseffektivt.

Økonomi

Sammenfatning af høringssvar

Landbrug & Fødevarer har erfaret, at lodsejere sjældent oplever, at der ydes fuld kompensation for alle tab og gener, der følger med åbningen af en rørlægning på hans/hendes jord. Derfor foreslår Landbrug & Fødevarer, at åbning af rørlagte strækninger som følge af vandplanerne sker på grundlag af frivillige aftaler mellem lodsejer og myndighed.

En lodsejer er bange for, at hans ejendomsværdi vil falde, hvis rørlægningen genåbnes. En forringelse af ejendomsværdi og ejendommens omsættelighed vil gøre det vanskeligere at investere fremadrettet.

Naturstyrelsens bemærkninger

Åbning af rørlagte vandløb er omfattet af vandløbslovens bestemmelser om vandløbsregulering/vandløbsrestaurering, hvor der skal udarbejdes konkrete projektforslag og konsekvensvurderinger, inden et projekt kan godkendes og dermed udføres. Godkendelsesproceduren følger dermed lovgivningen på området.

Åbning af rørlagte vandløb er omfattet af vandløbslovens bestemmelser om vandløbsregulering/vandløbsrestaurering, hvor der skal udarbejdes konkrete projektforslag og konsekvensvurderinger, inden et projekt kan godkendes og dermed udføres. Lides tab i den forbindelse, kan erstatning opnås.

Andet

Sammenfatning af høringssvar

En lodsejer mener ikke, at der er grund til at åbne rør, da fisk sagtens kan svømme igennem rørlægninger.

En lodsejer mener, at hvis man ikke genåbner alle rørlægninger i et givent vandløb, kan man ikke opnå den ønskede miljøtilstand, hvilket f.eks. gælder, hvis et rør undtages, fordi det løber under et bygningsanlæg.

Det Classenske Fiediecommis fremrører, at genåbning af rørlægninger i Hesnes bæk og dets udløb i havet vil føre til en saltvandspåvirkning af vandløbet, som vil forringe faunakvaliteten. Dette vil også påvirke engarealerne negativt. Disse har høj kulturværdi og er en af 24 bevaringsværdige kulturmiljøer i det gamle Storstrøms Amt, som i dag er omfattet af en bevaringslokalplan i Gulborgsund Kommune.

Hjørring Kommune mener ikke, at genåbning af rørlagte vandløb vil medføre målopfyldelse, med mindre der også foretages andre restaureringstiltag.

En lodsejer har i forbindelse med sin kommunes forprojekt (givetvis Faaborg-Midtfyn Kommune) noteret sig, at det kun er en mindre strækning af det rørlagte vandløb, der er udpeget til genåbning. Lodsejer stiller sig positiv overfor at indgå i et samarbejde om at åbne en større del af den rørlagte strækning samt evt. at etablere et vådområde på engarealerne.

Organisationen Miljøpunkt Nørrebro har i vandhandleplanen "Den blå by" planlagt at afsætte 200-300 millioner kr. til en åbning af den rørlagte Ladegårds Å i årene 2016-2018. Miljøpunkt Nørrebro har indsamlet 9.600 underskrifter for at få åbnet Ladegårds Å i København/Frederiksberg. Ladegårdsåen er en integreret del af vandsystemet i København og binder alle de større søer sammen. Ladegårdsåen er eneste tributær til de Indre Søer, der er § 3 fredede og skal have høj økologisk kvalitet. Miljøpunkt Nørrebro mener, at staten skal tilføje Ladegårds Å til vandplanerne, så den kan indgå i statens naturgenopretningsprogram.

Naturstyrelsens bemærkninger

Åbning af rørlagte vandløb har bl.a. til formål at sikre målsætningen for smådyr, planter og fisk opfyldt på den pågældende strækning. En rørlægning udgør et dårligt habitat, der hverken bidrager med føde eller gydepladser til fisk. En rørlægning kan heller ikke rumme smådyr eller planter i et omfang, der opfylder god økologisk tilstand. Fisks mulighed for at kunne passere igennem rør er derfor ikke alene et argument for ikke at åbne en given rørlægning.

Åbning af rørlægninger skal give en tilstrækkelig miljøkvalitet i forhold til den økonomiske udgift, som åbningen er forbundet med. Miljømæssigt er det at foretrække, hvis alle rørlægninger i et vandsystem fjernes, men nogle rørlægninger kan være uforholdsmæssigt dyre at fjerne.

Det er kommunerne, der udarbejder konkrete projektforslag og konsekvensvurderinger, inden et projekt godkendes og dermed udføres. Indsatsen skal være omkostningseffektiv og eventuelle påvirkninger af kulturhistoriske forhold skal inddrages i vurderingerne.

Hjørring Kommune opfordres til at beskrive sagen i den forundersøgelse, som skal foretages, inden genåbningen af vandløbet eventuelt foretages.

Faaborg-Midtfyn Kommune opfordres til at beskrive forslaget til udvidelse af restaureringen i den forundersøgelse, som skal ligge til grund for en eventuel genåbning af vandløbsstrækningen.

Ladegårds Å er ikke specifikt målsat i vandplanen. I den forbindelse gøres der opmærksom på, at vandområder, der ikke er specifikt målsat i vandplanen, nyder beskyttelse gennem den øvrige miljølovgivning.

Der er endvidere kommet høringssvar under den supplerende høring om emnet:

Sammenfatning af høringssvar

En borger (a) oplyser følgende: ”På mine marker findes ca. 1,2 km rørlagte vandløb. Jeg er fortsat i tvivl om disse er udpeget til at skulle genåbnes i denne eller senere vandplaner. Derfor henledes opmærksomheden på, at disse rørføringer sikrer en hurtig og uhindret afløb af store vandmængder fra de højere beliggende industriområder, veje og boligområder. Da mængden af vand fra disse overfladeafstrømninger kan være meget intense, vil en eventuel genåbning af vandløbene betyde en voldsom erosion i det stærkt kuperede område, der omgiver mine marker. Det vil derudover skabe store arronderingsmæssige gener og ødelægge de allermest værdifulde dele af mine marker med et stort formuetab til følge.”

En borger (b) gør opmærksom på, at et vandløb fortsat foreslås genåbnet over en strækning på ca. 600 m midt igennem to velarronderede marker. Lodsejeren er imidlertid blevet enig med kommunen om at genåbne vandløbet i et andet forløb.

Hjørring Kommune opfordrer til, at nogle konkrete indsatser i kommunen bør falde bort, da de ikke findes omkostningseffektive.

Naturstyrelsens bemærkninger

For så vidt bemærkninger fra den første borger (a) har Naturstyrelsen ikke på det foreliggende grundlag kunnet lokalisere de omtalte rørlægninger. Naturstyrelsen kan oplyse, at lodsejeren altid høres, inden en eventuel genåbning påtænkes gennemført, jf. vandløbslovens bestemmelser herom.

Til høringssvar fra den anden borger (b) Naturstyrelsen gør opmærksom på, at den omtalte indsats ikke er omfattet af den supplerende høring af vandplanerne. Styrelsen gør endvidere opmærksom på, at en genåbning af et rørlagt vandløb kan foregå ved at vandløbet samtidigt forlægges til et andet tracé, hvis det samlet set findes optimalt. En eventuel udbetaling af tilskudsmidler fra Naturstyrelsen til indsatsen kræver styrelsens accept af den konkrete løsning.

Fsva. høringssvaret fra Hjørring Kommune gør Naturstyrelsen opmærksom på, at de omtalte indsatser ikke er omfattet af den supplerende høring af vandplanerne. Styrelsen gør endvidere opmærksom på, at kommunen kan rette direkte henvendelse til Naturstyrelsens afdeling for tildeling af tilskud, hvis der er behov for særlige aftaler, som ikke kan indgå i den formelle sagsgang i forbindelse med tildeling af tilskudsmidler.

2.6.10 Generelle virkemidler

Høringssvar vedr. generelle virkemidler er modtaget fra følgende statslige myndigheder: NaturErhvervstyrelsen.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. dette emne: Agri Nord, Gøttrup-Klimt Landvindingslag, København Fur/Dansk Pelsdyravlerforening, Landbo Thy, Mors-Thy Familiebrug, Nordjysk Familiebrug, LandboNord, Heden og Fjorden, Lemvigegnens Landboforening, Landbo Limfjord, Agri Nord og Landbrug & Fødevarer.

Endelig er der modtaget høringssvar om emnet fra 3 enkeltpersoner.

Anvendelse af generelle virkemidler i vandplanerne

Sammenfatning af høringssvar

Landbrug & Fødevarer, en række foreninger og enkeltpersoner gør indsigelse mod de generelle virkemidler i vandplanerne. Det drejer sig om den tekniske justering af normsystemet for kvælstof, forbud mod visse former for jordbearbejdning i efteråret forud for forårssåede afgrøder, forbud mod pløjning af fodergræsmarker i visse perioder og anvendelse af efterafgrøder i stedet for vintergrønne marker.

Generelt anfægtes virkemidlernes omkostningseffektivitet, ligesom det kritiseres, at der ikke gives kompensation. Landbrug & Fødevarer påpeger helt generelt, at der er brug

for at gøre op med anvendelsen af generelle virkemidler på dyrkningsfladen til fordel for indførelse af en helt ny form for målrettet regulering. Synspunktet er uddybet i Landbrug & Fødevarers høringssvar.

Landbrug & Fødevarer vurderer, at omkostningerne ved den tekniske justering af normsystemet er stærkt undervurderet, og at virkemidlets effekt er meget lille. Afskaffelsen af de grønne marker som et alternativ til efterafgrøderne anføres at ramme specielt svinefarme og kyllingefarme hårdt på jordtyper, hvor vintersæd har markant højere udbytte end vårsæd. Det vurderes at være helt nødvendigt, at flere alternativer end de eksisterende – især tidlig såning af vinterhvede – indføres i lovgivningen.

Landbrug & Fødevarer peger også på, at ordningerne målrettet jordbearbejdning i efteråret rammer meget skævt både i forhold til omkostninger og effekt, og at der er behov for justering af reglerne, som i nogle tilfælde ikke fungerer efter hensigten. F.eks. burde ompløjning af vedvarende græs, udlægs- eller efterslæt-afgrøder ikke indgå, ligesom jordbearbejdning efter sukkerroer ikke er et problem.

Naturstyrelsens bemærkninger

En række generelle og dyrkningsrelaterede virkemidler indgår som en del af den tidligere regerings aftale om Grøn Vækst. F.eks. er baggrunden for ophør af mulighed for at erstatte etablering af efterafgrøder med udlægning af vintergrønne marker, at efterafgrøder har en større effekt end vintergrønne marker i forhold til at reducere kvælstofudvaskningen til vandmiljøet. For at sikre jordbrugerne størst mulig fleksibilitet, er der samtidig indført en række nye alternativer til efterafgrøder, jf. § 32 i bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning i planperioden 2014/2015 og om plantedække (bekendtgørelse nr. 903 af 29/07/2014) Ordningerne, herunder tiltag for at mindske kvælstofudledningen i efteråret i form af reduceret jordbearbejdning og dyrkning af efterafgrøder, er reguleret af Naturerhvervsstyrelsens bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække. Bekendtgørelsen sendes årligt i høring forud for en ny planperiode.

For så vidt angår målrettet regulering tilslutter regeringen sig. Natur- og Landbrugskommissionens anbefaling om at målrette reguleringen, når det faglige grundlag er til stede. I aftale om Vækstplan for Fødevarer, som regeringen indgik sammen med Venstre, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Konservative den 2. april 2014, er det således aftalt at indfase de første elementer af målrettet regulering fra 2016.

Det bemærkes, at Natur- og Landbrugskommissionen i sin rapport skriver, at en ny regulering "forudsætter en omfattende udviklingsindsats" og må indfases gradvist, samt at "det er en klar forudsætning for den nye model for kvælstofregulering, at EU-målsætninger for vandmiljøets tilstand opfyldes, og at eksisterende regulering ikke afvikles, før ny regulering er udviklet og klar til implementering".

2.6.11 Markvanding

Høringssvar vedr. markvanding er modtaget fra følgende kommuner: Hjørring og Nyborg.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. dette emne: Agri Nord, Gøttrup-Klimt Landvindingslag, Heden og Fjorden (på vegne af Hedens Landboforening, Holstebro-Struer Landboforening, Ikast-Bording Landboforening og Familielandbruget Vestjylland), Jysk Landbrugsrådgivning, Landbo Thy, Mors-Thy Familiebrug, Nordjysk Familiebrug, LandboNord, Heden og Fjorden, Lemvigegnens Landboforening, Landbo Limfjord og Landbrug & Fødevarer.

Endelig er der modtaget høringssvar om emnet fra 3 enkeltpersoner.

Administration

Sammenfatning af høringssvar

Landbrug & Fødevarer finder det helt afgørende, at der fremadrettet sikres mulighed for at anvende de mest omkostningseffektive virkemidler til at opnå god økologisk tilstand i vandløbene. Retningslinjerne for vurdering af vandføringen i vandløb skal derfor indrettes, så alle relevante virkemidler kan tælle med.

LandboNord anfører, at det er vigtigt, at myndighederne er opmærksomme på, at såfremt markvandingen skal reduceres, skal reduktionen i princippet fordeles på alle ligestillede ansøgere i henhold til et forvaltningsmæssigt lighedsprincip.

AgriNord, Landbo Thy, Mors-Thy Familiebrug, Nordjysk Familiebrug, LandboNord, Heden og Fjorden, Lemvigegnens Landboforening, Landbo Limfjord samt Gøttrup-Klimt Landvindingslag opfordrer sammen med en privat grundejer til, at administrationen af markvandingstilladelser baseres på et ensartet og fagligt solidt grundlag fra kommune til kommune.

Heden og Fjorden samt en privat grundejer finder, at bestemmelsen om, at der for vandløb påvirket af almene vandforsyninger kan foretages en helhedsvurdering og afviges fra de generelle kravværdier til vandføring, når det i øvrigt ikke er til hinder for målopfyldelse, bør udvides til at gælde for alle typer vandindvinding. Kravværdier til vandføring bør fastsættes ud fra en faglig helhedsvurdering af hvilken vandføring, der er nødvendig for at opnå god tilstand for de biologiske kvalitetselementer – og ikke ud fra faste, administrative værdier.

Naturstyrelsens bemærkninger

Det er kommunerne, der i forbindelse med behandling af ansøgninger om indvindingstilladelse vælger virkemiddel i forhold til indsatser. Afhængig af lokale forhold kan der være yderligere omkostningseffektive virkemidler – f.eks. udledning af allerede opmagasineret vinterafstrømning – som kommunerne kan vælge at tage i anvendelse.

Det medgives, at det ikke er afgørende, hvad formålet med vandindvindingen er set i forhold til opfyldelse af miljømålene. Det bemærkes i den forbindelse, at retningslinje 38 a og 38 b er slået sammen til en ny retningslinje 38 a, jf. dette høringsnotats kapitel 2.12.1. Det er efter den nye retningslinje underordnet, hvad formålet med vandindvindingen er set i forhold til opfyldelse af miljømålene. .

Andet

Sammenfatning af høringsvar

AgriNord, Landbo Thy, Mors-Thy Familiebrug, Nordjysk Familiebrug, LandboNord, Heden og Fjorden, Lemvigegnens Landboforening, Landbo Limfjord samt Gøttrup-Klimt Landvindingslag finder, at vandindvinding til markvanding ikke bør reduceres i oplandet til Limfjorden, da der ikke sker grundvandssænkning, der påvirker vandstanden i vandløbene. Kommunerne og andre myndigheder opfordres til at benytte nyeste, opdaterede viden vedrørende såvel data som metode. AgriNord finder endvidere, at også andre virkemidler f.eks. etablering af vådområder bør inddrages.

En privat grundejer opfordrer kraftigt til, at der ikke sker en indsats på vandløbsstrækninger, hvor data er enten mangelfulde eller ikke-eksisterende. Eventuel indsats må afvente, at vidensgrundlaget bringes i orden.

Heden og Fjorden samt to private grundejere finder, at den aktuelle vandløbskvalitet og målsætning bør inddrages i den konkrete vurdering, idet den aktuelle påvirkning i konkrete tilfælde må kunne være større end 25 %, hvis et vandløb uanset indvindingens størrelse alligevel sommerudtørrer, eller hvis vandløbet allerede har god økologisk tilstand.

Jysk Landbrugsrådgivning anfører sammen med 10 landøkonomiske foreninger (Task Forcegruppen for Markvanding), at det for landbrugserhvervet vest for israndlinjen er helt afgørende for opretholdelse og udvikling af den nuværende fødevareproduktion, at erhvervet fremadrettet sikres gode muligheder for markvanding.

Hjørring Kommune finder ikke, at der er taget stilling til, hvordan tilladelser, der ifølge lovgivningen er udskudt til behandling senest 1 år efter vedtagelse af handleplanerne, skal behandles. Hjørring Kommune finder det vanskeligt at forny tilladelser til markvanding og vandværker, når det foreliggende videns- og beregningsgrundlag er manglende eller er baseret på et usikkert grundlag. Herudover er der ikke angivet virkemidler, der skal modvirke den formodede påvirkning.

Nyborg Kommune foreslår, at staten udfærdiger et operationelt vandingsregnskab, der dels løbende opgør den samlede effekt af givne tilladelser og dels kan fungere på tværs af kommunegrænser.

Naturstyrelsens bemærkninger

Valg af virkemiddel til opfyldelse af indsatsbehov som følge af grundvandspåvirkningen af vandløb sker i forbindelse med meddelelse af vandindvindingstilladelser og prioritering. Der er i den forbindelse tale om et kommunalt anliggende i henhold til

vandforsyningsloven. Virkemiddelkataloget indeholder tre virkemidler i forhold til påvirkning af overfladevand som følge af vandindvinding. Der er ikke noget til hinder for at vælge andre dokumenterede virkemidler, der passer til de lokale forhold.

Hvis et vandløbsopland bliver påvirket af indvinding i flere kommuner anbefales det i Arbejdsnotat om Balance mellem vandforekomster og vandindvinding til markvanding (Naturstyrelsen, 31. januar 2013), at der etableres kommunale samarbejder til at beregne for eksempel påvirkninger i vandløbsoplande.

Der er ikke fastlagt indsatsbehov uden for Sjælland i første generation vandplaner under henvisning til, at indsatser over for kvantitativ påvirkning af overfladevand som følge af vandindvinding udskydes begrundet i manglende viden.. Der skal i øvrigt henvises til dette høringsnotats kapitel 2.3.12 om metodevalg for grundvand.

2.6.12 Kvoteordning

Der er ikke indkommet hørings svar til emnet kvoteordning.

2.6.13 Sørestaurering

Der er ikke modtaget hørings svar, der omhandler sørestaurering generelt.

2.6.14 Spildevandsrensning i det åbne land

Hørings svar vedr. spildevandsrensning i det åbne land som virkemiddel er modtaget fra følgende kommuner: Guldborgsund.

Desuden har følgende organisationer indsendt hørings svar vedr. dette emne: Venstre Lolland.

Endelig er der modtaget hørings svar om emnet fra 1 enkeltperson.

Sammenfatning af hørings svar

En privat høringspart mener, at staten skal påtage sig alle udgifter forbundet med indsatsen overfor ejendomme i den spredte bebyggelse.

Venstre Lolland påpeger, at det planlagte omfang af spildevandsrensningen i det åbne land reduceres væsentligt i planudkastet, og at den miljømæssige gevinst derved bliver beskeden i forhold til indsatsen.

Guldborgsund Kommune opfordrer til en væsentlig mere robust udpegnings af rensklasser.

Naturstyrelsens bemærkninger

I relation til synspunktet om, at staten skal påtage sig alle udgifter forbundet med indsatsen overfor ejendomme i den spredte bebyggelse skal Naturstyrelsen bemærke, at de i Danmark generelt er brugerbetaling for udgifter til afledning og rensning af spildevand. I forbindelse med lov nr. 325 fra 1997 om forbedret spildevandsrensning i det åbne land tog Folketinget stilling til reglerne for betaling af udgifter til forbedret spildevandsrensning for enkeltejendomme i det åbne land. For ejendomme, der kloakeres af spildevandsselskaberne, er reglerne for betaling fastsat i lov om betalingsregler for spildevandsselskaber. Ejendomme, der kloakeres, betaler efter samme regler, som gælder for allerede kloakerede bebyggelser. For ejendomme, hvor der etableres lokal rensning, kan ejeren vælge enten selv at etablere anlægget eller at tage imod et tilbud fra spildevandsselskabet om kontraktligt medlemskab af spildevandsselskabet. Ved kontraktligt medlemskab etablerer og driver spildevandsskabet det lokale rensanlæg mod at grundejeren betaler tilslutningsbidrag og løbende bidrag svarende til de regler der gælder for ejendomme der kloakeres.

Det bemærkes, at miljøministeren er i gang med at ændre de gældende regler for økonomisk særligt trængte grundejere.

I forhold til de vandplaner, der blev ophævet af Natur- og Miljøklagenævnet i 2012, har Naturstyrelsen foretaget en række ændringer. I de vandplanforslag, der har været i offentlig høring i 2013 og 2014, er der foretaget rettelser, herunder som følge af, at antallet af km vandløb i vandplanerne er nedjusteret, jf. notatets indledning, som følge af den kvalitetssikring af karakteriseringen af naturlige/kunstige vandløb, som

Naturstyrelsen igangsatte primo november 2012, og som følge af de modtagne høringssvar fra berørte myndigheder i forbindelse med den tekniske forhøring af myndigheder i maj 2013. Vandplanforslagene er desuden tilrettet som følge af basisanalysen, som er udarbejdet i 2014, jf. også indledningen til dette høringsnotat. Disse rettelser har betydet, at der ikke længere har været grundlag for at opretholde spildevandsindsatsen i det åbne land i nogle områder.

Vedr. udpegning af rensklasser bemærker Naturstyrelsen, at vandplanernes spildevandsindsatser og tilhørende rensklasser er fastsat på baggrund af en faglig vurdering. For et givent vandløb vil der være fastsat en supplerende spildevandsindsats, hvis vandløbet er forurenet af spildevand i et sådant omfang, at miljømålet ikke kan opfyldes med den nuværende rensning. Der stilles generelt således ikke krav om forbedret spildevandsrensning, hvis udledningen ikke er til hinder for, at der kan opnås målopfyldelse i de vandområder, der direkte og indirekte modtager spildevandet. Såfremt der er gennemført den nødvendige forbedrede spildevandsrensning, og målsætningen i vandløb allerede er opfyldt, er der ikke grundlag for en ny indsats. Dog skal der for den spredte bebyggelse følges op på allerede meddelte påbud i oplande, hvor vandløbet stadig er målsat, uanset at der er målopfyldelse

2.6.15 Andre spildevandsindsatser

Høringssvar vedr. andre spildevandsindsatser er modtaget fra følgende kommuner: Holstebro.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. dette emne: Grundejerforeningen Jellerødgaard, Gøttrup-Klimt Landvindingslag, Herning Vand A/S, Middelfart Vandløbslaug og Ryom Å Laug, Korup Å Lodsejerlaug og Vandløbslauget for Landbækken.

Endelig er der modtaget høringssvar om emnet fra 28 enkeltpersoner.

Hydrauliske problemer

Sammenfatning af høringssvar

Grundejerforeningen Jellerødgaard kommenterer, at der ikke er fastsat indsatskrav for at forbedre de hydrauliske forhold ved at reducere spildevandsudledningerne, samt at kravet til etablering af forsinkelsesbassiner er udskudt til anden planperiode.

Naturstyrelsens bemærkninger

Vandplanens spildevandsindsats er alene rettet mod mængden af udledt organisk materiale og ikke de hydrauliske forhold. Det er op til kommunerne ved meddelelse af nye tilladelser at sikre, at udledningen ikke forårsager hydrauliske problemer. Findes der eksisterende udledninger, der forårsager hydrauliske problemer, kan kommunerne i deres spildevandsplaner indarbejde en indsatsplan overfor de regnbetingede udløb, der forårsager problemerne. Naturstyrelsen gør desuden opmærksom på, at det alene er dele af indsatsen overfor de regnbetingede overløb, der kan udskydes til anden planperiode. Kommunen skal således mindst gennemføre 2/5 af indsatsen i første planperiode. Det er kommunen, der beslutter, hvilke overløb de vil prioritere først.

Andet

Sammenfatning af høringssvar

Vandløbslauget for Landbækken finder, at det er en alvorlig mangel, at opgørelserne i de fremlagte vandplaner kun medtager forurening fra overløbsbygværker og ikke udledning fra utætte kloakker.

Holstebro Kommune og to private høringsparter bemærker, at det er u hensigtsmæssigt, at der i vandplanen ikke indgår en indsats overfor regnbetingede overløb fra overfladevand.

Middelfarts Vandløbslaug bemærker, at når enkeltejendomme pålægges en indsats, må det også være et krav, at offentlige spildevandsanlæg skal forbedres.

Herning Vand A/S vurderer, at rentabiliteten er lav ved den fastsatte indsats overfor fælleskloakerede regnbetingede udledninger, og at indsatsprogrammet derfor ønskes revurderet.

En privatperson er bekymret for, at ændret vedligeholdelse i vandløb vil betyde, at de tilstødende arealer er i risiko for at blive forurenet med spildevand.

Naturstyrelsens bemærkninger

Miljøstyrelsen har tidligere gennemført en undersøgelse, der viste, at udsivning fra kloakker ikke generelt er et problem i forhold til vandmiljøet. Naturstyrelsen henholder sig hertil.

Princippet bag vandplanernes indsatser er at få mest miljø for pengene. Derfor er vandplanernes indsatsprogram den mest omkostningseffektive sammensætning af tiltag til opnåelse af vandområdernes miljømål. Der er i denne planperiode ikke foreslået tiltag på regnvandsudløb, idet det ikke er vurderet at være et omkostningseffektivt virkemiddel til forbedring af vandkvaliteten i vandløb. I oplande, hvor kommunerne vurderer et behov, kan der lokalt iværksættes en indsats overfor regnvandsudløb, jf. de generelle bestemmelser i miljøbeskyttelsesloven.

Miljømålsloven foreskriver, at staten udarbejder vandplaner med tilhørende indsatsprogrammer. I vandplanerne fastsættes miljømål for alle vandforekomster, som er omfattet af vandplanlægningen, og i indsatsprogrammet angives, hvordan miljømålene nås. Såfremt Naturstyrelsen har vurderet, at en punktkilde (enkeltejendom, regnbetingede udløb, renseanlæg, dambrug eller industri) er medvirkende årsag til, at et miljømål ikke kan opnås, er der i vandplanen angivet en indsats overfor punktkilden. Det gælder også nødvendige indsatser over for offentlige spildevandsanlæg.

Naturstyrelsen bemærker i forhold til høringssvaret fra Herning Vand A/S, at der i vandplanen kun er angivet et forslag til hvilke virkemidler, der kan anvendes for at opnå den fastsatte indsats. Kommunen kan således i forbindelse med udarbejdelse af den kommunale handleplan foreslå en alternativ gennemførelse af indsatsen overfor udledning af organisk stof, blot det sikres, at det er tilstrækkeligt til at opnå målopfyldelse.

Ift. bekymringen for forurening af tilstødende arealer med spildevand som følge af ændret vedligeholdelse skal nævnes, at regeringen har besluttet at udtage virkemidlet som konsekvens af aftale om Vækstplan for Fødevarer, som regeringen indgik med Venstre, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Konservative den 2. april 2014, jf. notatets indledning.

2.6.16 Flytning af vandforsyningsanlæg

Høringssvar vedr. flytning af vandforsyningsanlæg er modtaget fra følgende kommuner: Frederikssund, Furesø, Hillerød, Hjørring og Roskilde.

Kompenserende foranstaltninger

Sammenfatning af høringssvar

Furesø Kommune konstaterer, at Tibberup Å mangler en vandføring på ca. 5 l/s i forhold til baggrundstilstanden. Furesø Kommune vil opfordre til, at der udover indsatser i form af restaureringer og frilæggelse af rørlagte vandløbstrækninger også skabes sikkerhed for, at vandføringen er tilstrækkelig gennem kompenserende foranstaltninger overfor vandindvindingen.

Naturstyrelsens bemærkninger

Det er et kommunalt anliggende ifm. meddelelse af indvindingstilladelser at sikre, at indvindingen ikke påvirker vandføringer i vandløb, så vandløbene ikke kan nå deres miljømål

Virkemiddelkataloget indeholder tre virkemidler i forhold til påvirkning af overfladevand som følge af vandindvinding. Af Arbejdsrapport om Vandindvinding i hovedstadsregionen (Naturstyrelsen, 2011) fremgår det i kapitlet om Relevante virkemidler, at det vil være muligt at anvende andre virkemidler end virkemiddelkatalogets tre grundvandsrelaterede virkemidler.

Udsættelse af udstedelse af indvindingstilladelser

Sammenfatning af høringssvar

Hillerød Kommune finder, at udstedelse af indvindingstilladelser bør udsættes til efter 2. planperiode. Hillerød Kommune finder det urimeligt, at vandværkerne for at opfylde vilkårene i indvindingstilladelsen skal udføre undersøgelser af medianminimumsvandføringer og udføre udpumpningsanlæg. Hillerød Kommune forventer, at fastsættelse af medianminimumsvandføringsmålinger følger Den Nationale Model, som administreres af GEUS.

Naturstyrelsens bemærkninger

Indsætterne i vandplanerne er fastlagt på baggrund af beregninger af indsatsbehov med GEUS' DK-model. Det er en kommunal afgørelse efter vandforsyningsloven at stille vilkår ved meddelelse af vandindvindingstilladelser til opfyldelse af indsætterne. Det bemærkes, at de fastlagte indsætter skal ses i sammenhæng med den nye retningslinje 38 a, jf. dette høringsnotats kapitel 2.12.1.

Andet

Sammenfatning af høringssvar

Roskilde Kommune anmoder om en vurdering af, hvordan den øgede vandindvinding vil påvirke den kemiske kvalitet i grundvandsmagasinet, samt hvilke alternativer der er til at øge vandindvindingen på Brokilde Kildeplads ved eksempelvis en spredning af borer.

Hjørring Kommune vurderer, at det vil være problematisk, at almene vandforsyningsboringer skal flyttes, såfremt der sker en overudnyttelse af grundvandsressourcen til almen vandforsyning.

Frederikssund Kommune spørger, hvornår kommunen kan forvente, at vandplanerne vil sikre reserveområder til erstatning for de eksisterende indvindingsområder.

Naturstyrelsens bemærkninger

Det er kommunernes myndighedsområde at administrere indvindingstilladelser og at sørge for, at denne administration ikke strider imod vandplanerne. Flytning af indvindingsboringer er et af tre virkemidler omfattet af virkemiddelkataloger. I forbindelse med meddelelse af vandindvindingstilladelser er det et kommunalt anliggende at vælge virkemiddel. Det vil i øvrigt være muligt at anvende andre dokumenterede virkemidler end virkemiddelkatalogets tre grundvandsrelaterede virkemidler.

Udpegning af drikkevandsressourcer (OSD mv.) sker med bekendtgørelse om udpegning og administration mv. af drikkevandsressourcer (pt. BEK nr. 1265 af 16/10/2013).

2.6.17 Udpumpning af vand i vandløb

Der er ikke indkommet høringssvaret til emnet udpumpning af vand i vandløb.

2.6.18 Akvakultur – dambrug og havbrug

Høringssvar vedr. akvakultur – dambrug og havbrug er modtaget fra følgende kommuner: Hjørring og Vejle.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. dette emne: Asnæs Fiskeopdræt, Dansk Akvakultur, Ferskvandsfiskeriforeningen for Danmark, Kommunernes Landsforening (KL) og Musholm A/S.

Datagrundlag

Sammenfatning af høringssvar

Ferskvandsfiskeriforeningen for Danmark (FFD) bemærker, at indsatsen for dambrug kan gennemføres ved en ombygning til model 3 dambrug. FFD mener, at der kan være steder, hvor en sådan ombygning ikke kan komme på tale, og at der her skal kunne anvendes andre alternative løsninger. FFD mener, at dambrugene er blevet pålagt ændringer i forhold til afgitring, og FFD finder derfor ikke, at der skal ske yderligere begrænsninger, før de værende forhold er nærmere undersøgt.

Dansk Akvakultur bemærker, at de eksisterende lovlige havbrug i alt har tilladelser til at udlede ca. 373 tons N per år, men at der i udkast til vandplaner fortsat kun er medtaget en samlet udledning på 243 tons N. Dansk Akvakultur oplyser, at havbrugene i første høringsperiode indsendte konkrete høringssvar med deres godkendte N tilladelser, samt at det ved møde med Naturstyrelsen den 18. september 2012 og efterfølgende mail af 22. oktober 2012 blev aftalt, at vandplanerne skulle rettes, så havbrugernes lovlige udledningstilladelser blev medtaget. Dansk Akvakultur mener derfor, at vandplanerne skal justeres, så de angiver de tilladte udledninger fra havbrug.

Asnæs Fiskeopdræt og Musholm A/S ønsker, at der i vandplanen er overensstemmelse mellem de faktiske tilladelser og belastningsopgørelse.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen tager Ferskvandsfiskeriforeningen for Danmarks synspunkter om, at der ikke skal ske yderligere begrænsninger, før de nuværende forhold vedr. afgitring er undersøgt, til efterretning.

For så vidt synspunkterne om, at der bør tages udgangspunkt i tilladelser og ikke i aktuelle udledninger bemærkes, at der i vandplanerne er anvendt de aktuelle udledninger fra virksomheder mv., herunder havbrug, til beregning af belastningen og ikke de tilladte udledninger. Det bemærkes, at vandplanerne ikke griber ind i eksisterende havbrugstilladelser.

Administrationsgrundlag

Sammenfatning af høringssvar

Dansk Akvakultur mener, at det skal præciseres, at det er muligt at flytte foderkvoter (kvælstofkvoter) mellem dambrug inden for et hovedvandopland og mellem hovedvandområder.

Dansk Akvakultur mener desuden, at der skal fastsættes operationelle mål for god/høj økologisk kvalitet for fisk og for kontinuitet, inden det besluttet, hvilken indsats der skal ske ved det enkelte dambrug.

Organisationen finder endvidere, at det skal være muligt at placere kompensationsopdræt og havbrug både i forskellige særskilte kystområder inden for samme hovedvandopland og i forskellige hovedvandoplande, såfremt det er fordelagtigt i forhold til en samlet afvejning af produktion, drift og miljø.

Endelig bemærker Dansk Akvakultur, at forslag om, at den samlede reduktion i vandføringen ikke bør overstige ½ Qmm, er i strid med gældende lovgivning og derfor skal fjernes.

Naturstyrelsens bemærkninger

Vandplanerne er ikke i sig selv til hinder for, at der flyttes foderkvoter mellem dambrug, så længe det sker i overensstemmelse med vandplanernes retningslinje 1-4.

I relation til, at Dansk Akvakultur ønsker, at der skal fastsættes operationelle mål for god/høj økologisk kvalitet for fisk, kan Naturstyrelsen oplyse, at miljøtilstanden i første vandplanperiode vurderes i forhold til smådyr målt ved Dansk Vandløbs Fauna Index (DVFI). I vandplanernes bilag 7 er der opstillet vejledende kriterier og støtteparametre til de biologiske kvalitetselementer, bl.a. for at sikre passage i vandløbene. Der er beskrivelser af såvel kriterier for de fysiske forhold som vandføringen for at sikre kontinuitet. Fjernelse af spærringer kan have en positiv effekt både i forhold til fisk og smådyr. Spærringer vil typisk have meget varierende karakter, ligesom de lokale naturgivne forhold kan variere meget. Derfor vil den konkrete indsats i forhold til fjernelse af spærringer i de forskellige vandløb også være varierende. Fjernelsen af spærringen kan ske enten ved at fjerne selve opstemningen, der giver anledning til spærringen, eller ved at lave en faunapassage forbi spærringen. Endelig beslutning om indsats vil ske i forbindelse med kommunernes konkrete planlægning af indsatsen. Det kan endvidere oplyses, at fisk indgår som kvalitetselement til vurdering af den økologiske tilstand i basisanalysen for 2. generations vandområdeplaner.

Ift. muligheden for at placere kompensationsopdræt og havbrug i forskellige vandområder, men i samme hovedvandopland bemærker Naturstyrelsen, at hvis der i forbindelse med en havbrugstilladelse stilles krav om kompensation som følge af vandplanerne, skal kompensationsopdrættet som udgangspunkt placeres i det vandområde, hvor udledningen fra havbruget finder sted. Indsatsbehovet er opgjort for de enkelte vandområder, og det er derfor afgørende, at kompensationen sker på en sådan måde, at der kompenseres i det vandområde, hvortil udledningen sker.

I forhold til det anførte om, at det fremgår af vandplanerne, at den samlede reduktion i vandføringen ikke bør overstige ½ Qmm, og at dette er i strid med lovgivningen, bemærker Naturstyrelsen, at formuleringen i vandplanen giver mulighed for en skønsmæssig administration af retningslinjen, hvorefter miljømyndigheden kan udøve et konkret skøn i forbindelse med meddelelse af de enkelte tilladelser og efter en konkret vurdering fravige de maksimale reduktioner angivet i vandplanen.

Andet

Sammenfatning af høringsvar

Vejle Kommune oplyser, at kommunen har truffet beslutning om, at det tilladte foderforbrug på det enkelte dambrug bruges som udgangspunkt for beregning af, hvor vidt der sker en merudledning af kvælstof. Kommunen bemærker, at udledningen fra de dambrug i Vejle Kommune, som udleder til Vejle Inderfjord, efter deres vurdering kan estimeres til maksimalt 95 ton N/år. Vejle Kommune anbefaler, at staten fastsætter, hvilke kvælstofkvoter der gælder for de enkelte dambrug – gerne i overensstemmelse med den praksis Vejle Kommune har besluttet.

Kommunernes Landsforening henviser til tidligere dialog med miljøministeren og efterlyser på denne baggrund klarhed over, hvordan erstatningskrav i forbindelse med dambrugsindsatserne skal finansieres.

Naturstyrelsens bemærkninger

Det bemærkes, at vandplanerne sætter de ydre rammer for de samlede faktiske udledninger. Selve reguleringen af udledninger fra de enkelte dambrug følger således ikke direkte af vandplanerne, men derimod af reglerne i miljøbeskyttelsesloven og dambrugsbekendtgørelsen. Der vil ikke i vandplanerne blive fastsat et loft for den fremtidige udledning fra dambrugene, og kommunerne må således i forbindelse med miljøgodkendelse af et dambrug konkret forholde sig til, om vandplanernes miljømål kan nås.

For så vidt angår spørgsmålet om finansiering af erstatninger i forbindelse med dambrugsindsatser bemærkes, at det kun er aktuelt ved fjernelse af opstemninger i vandløbet. Fjernelse af opstemninger kræver, at der gennemføres restaureringsprojekter efter reglerne i vandløbsloven. Erstatning for evt. tab bliver efter ansøgning dækket af Naturstyrelsen på samme måde som erstatning for tab i forbindelse med andre restaureringsprojekter med ophæng i vandplanernes indsatsprogram.

2.6.19 Andre virkemidler (alternative virkemidler)

Høringsvar vedr. andre virkemidler (alternative virkemidler) er modtaget fra følgende kommuner: Holbæk, Lejre, Næstved, Roskilde og Ærø.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringsvar vedr. dette emne: Centrovce, Djursland landboforening, DLMØ - Dansk Landbrug Midt-Østjylland, Foreningen for Reduceret jordbearbejdning i Danmark, Gøttrup-Klimt Landvindingslag, Heden og Fjorden (på vegne af Hedens Landboforening, Holstebro-Struer Landboforening, Ikast-Bording Landboforening og Familielandbruget Vestjylland), Ingstrup Søs Vandløbslag, Jammerbugt Vandløbslag, Landbo Thy, Mors-Thy Familiebrug, Nordjysk Familiebrug, LandboNord, Lemvigegnens Landboforening, Landbo Limfjord, Agri Nord, Landboforeningen Limfjord, Landboforeningen Midtjylland, Landbrug & Fødevarer, Patriotisk Selskab, Udvalget til Morup Mølles nedlæggelse, Vestjysk Landboforening og Ålav Aalborg Syd.

Endelig er der modtaget høringsvar om emnet fra 45 enkeltpersoner.

Sammenfatning af høringsvar

Landbrug & Fødevarer, en række foreninger samt lodsejere påpeger, at der bør stilles en række andre virkemidler til rådighed til opfyldelse af vandplanernes indsatskrav. De centrale argumenter for dette synspunkt er, at det vil:

- Høje omkostningseffektiviteten og sikre overholdelse af proportionalitetsprincippet
- Sikre en større grad af målrettedhed både i forhold til vandmiljøet og i forhold til naturgivne, driftspraktiske og økonomiske forudsætninger, som har betydning for landmanden
- Tilgodese konkrete ønsker hos interessenten og muliggøre en større fleksibilitet i valg af virkemiddel lokalt og fra år til år
- Styrke den teknologiske udvikling og dermed skabe arbejdspladser
- Fremme flest mulige synergieffekter i forhold til natur, klima m.m.

Landbrug & Fødevarer argumenterer for, at der er et stort behov for at inddrage de relevante parter i udarbejdelsen af løsningerne, for at opfyldelsen af miljømålene kan nås på en acceptabel og omkostningseffektiv måde.

Landbrug & Fødevarer påpeger endvidere, at et af de hyppigt anvendte argumenter for ikke at anvende nye løsninger er, at der er stor usikkerhed om effekten – men at det samme i høj grad også er gældende for de kendte, generelle virkemidler. I et vist omfang mangler dokumentation vedr. effekter og begrænsninger i anvendelsesmulighederne. Dett fremføres, at det er nødvendigt at sikre en systematisk erfaringsopsamling.

Det anføres endvidere af flere høringsparter, at det er nødvendigt at udskyde iværksættelsen af en del af indsatsen til det er muligt at tage alternative virkemidler i brug. Til gengæld vil de meget målrettede virkemidler, der tit har en direkte effekt i vandmiljøet, ofte kunne give en langt hurtigere respons end de generelle virkemidler, der er foreslået i vandplanerne.

Landbrug & Fødevarer anfører, at det er nødvendigt for, at fleksibiliteten skal være reel, at der er langt flere valgmuligheder og muligt også at henlægge hele eller en del af indsatsen uden for den dyrkede flade, hvis det er mest omkostningseffektivt.

Gøttrup-Klim Landvindingslag påpeger, at der generelt (som i Tyskland) fra starten bør forudsættes tre planperioder til målopfyldelse, så der kan tages højde for og tænkes innovation og teknologiske fremskridt ind i planerne til virkeliggørelse af målene.

Landbrug & Fødevarer anbefaler, at der etableres et "center uden mure", der sikrer opdateret faglig viden på bl.a. virkemiddelområdet i forlængelse af Natur- og Landbrugskommissionens anbefalinger.

De virkemidler, som omtales som alternativer i flere høringssvar, er:

- Flerårige energiafgrøder
- Omsættelige krav til energiafgrøder inden for oplande
- Fytoremediering (infiltration i pilebede)
- Tidligere såning af mellemafgrøder med tidligere ompløjning
- Tidlig såning af vintersæd
- Udyrkede arealer
- Græsarealer
- Reduktion af N-kvote
- Fleksibilitet i sådato for efterafgrøder og krav som gennemsnit flere sæsoner
- Halmnedmuldning
- Conservation Agriculture (crop rotation, cover crops, conservation tillage)
- Reduceret jordbehandling
- Ubearbejdet rapsstub
- Roer til bioenergi
- Gylleseparering og biogasanlæg
- Konstruerede minivådområder
- Fælles vådområder
- Kontrolleret dræning og renseanlæg ved udløb
- Bæredygtigt fiskeri
- Stenrev
- Muslingeopdræt
- Algedyrkning/tangproduktion
- Reetablering af ålegræs
- Forbud mod fiskeri med bundskrabende redskaber

Naturstyrelsens bemærkninger

Regeringen har d. 2. april 2014 sammen med Venstre, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Konservative indgået Aftale om Vækstplan for Fødevarer. Med aftalen er parterne enige om at gennemføre en række konkrete initiativer for at sikre en bæredygtig udvikling i det danske råvaregrundlag samt styrke landbrugets og fødevarerektorens konkurrenceevne.

I aftalen er det besluttet at indfase de første elementer af målrettet regulering fra 2016. Som opfølgning på Natur- og Landbrugskommissionens anbefalinger blev der i juni 2014 igangsat et partnerskab, der samler landbruget, de grønne organisationer, kommuner, universiteter, vidensinstitutioner samt Miljøministeriet og Fødevarerministeriet om at videreudvikle det faglige grundlag for ny regulering af landbruget. En ny regulering skal fastholde miljømål og samtidigt give landmændene de bedst mulige forudsætninger for at dyrke deres jord.

Som forberedelse af indførelsen af målrettet regulering samt af den næste generations vandplaner bliver alle kendte og nye alternative virkemidler opdateret og vurderet på miljø-, natur- og klimaeffekter samt på de økonomiske omkostninger. Hovedparten af ovennævnte alternativer forventes at indgå i det endelige virkemiddelkatalog.

2.6.20 Indsatsprogram og virkemidler relateret til grundvand

Høringssvar vedr. indsatsprogram og virkemidler relateret til grundvand er modtaget fra følgende kommuner: Lejre, Nyborg, Roskilde og Vejen.

Endelig er der modtaget høringssvar om emnet fra 4 enkeltpersoner.

Indsatsbehov

Sammenfatning af høringssvar

Lejre Kommune bemærker, at mangel på redskaber og midler for kommunerne til at sikre grundvandets kvalitet og kvantitet medfører risiko for, at målene for grundvandsområderne ikke kan opfyldes.

Naturstyrelsens bemærkninger

Indsatsbehov i forhold til den kvantitative tilstand varetages via den kommunale behandling af indvindingstilladelser i henhold til vandforsyningsloven. Indsatsbehov i forhold til kemisk tilstand varetages af generelle reguleringer og kommunale indsatsplaner.

Andet

Sammenfatning af høringssvar

Nyborg Kommune ønsker, at staten arbejder for en ændring af pesticidgodkendelsesordningen, så der ikke godkendes stoffer, som lovligt anvendt tilsyneladende let finder vej til grundvandet.

En privat grundejer bemærker, at Ålborg Kommune ikke har kunnet behandle vandingstilladelse med oplysning om, at den vil blive behandlet efter vandplanerne.

Roskilde Kommune fremfører, at vandplanen må sikre, at borgerne i Roskilde kompenseres, hvis HOFOR's indvinding af grundvand påvirker den lokale grundvandsressource og/eller den lokale våde natur.

En privat grundejer fremfører, at der på bedriftens arealer er etableret 25 m dyrkningsbræmmer omkring seks af Aarhus Vands indvindingsboringer. Der vil i den forbindelse blive krævet fuld erstatning for indgrebet.

En privat grundejer bemærker, at jordtypen på landbrugsarealerne er moræneler. Der er således ikke kontakt mellem overfladevand og grundvand. Grundejeren vurderer, at der ikke sker nitratudvaskning til grundvandet, som overstiger de tilladte grænseværdier for drikkevand. Yderligere indsatskrav i medfør af vandplanen vil blive krævet erstattet fuldt ud.

Naturstyrelsens bemærkninger

Godkendelsesordningen for pesticider sikrer, at godkendte pesticider lovligt anvendt ikke finder vej til grundvandet.

Meddelelse af vandindvindingstilladelser efter vandforsyningsloven er et kommunalt anliggende.

25-meter-beskyttelseszone omkring indvindingsboringer gennemføres ikke med vandplanerne, men sker i henhold til miljøbeskyttelseslovens § 21 b, jf. § 64 c, og erstatninger henhører derunder.

Vurderingen af den generelle, kemiske tilstand i grundvandsforekomsterne er foretaget for forekomsternes samlede areal. Der er ikke i medfør af vandplanerne fastlagt konkrete indsatser i forhold til den kemiske tilstand, da behovet varetages af generelle reguleringer og kommunale indsatsplaner.

2.6.21 Spildevandsindsatser – svar fra den supplerende høring

Der er i forbindelse med den supplerende høring indkommet yderligere høringssvar om spildevandsindsatserne.

Høringssvar vedr. dette emne er modtaget fra følgende kommuner: Slagelse, Vejen, Varde, Nordfyns, Langeland, Aalborg, Vordingborg, Holbæk, Norddjurs, Randers Morsø, Næstved, Rudersdal, Sønderborg, Esbjerg, Faxe, Roskilde og Rødovre.

Der er desuden modtaget høringssvar fra følgende foreninger: Danmarks Sportsfiskerforbund, Østlige Øers Landboorganisation og Danmarks Naturfredningsforening.

Beregning af antal påbud pr kommune pr. år

Sammenfatning af høringssvar

Slagelse Kommune er i tvivl om, hvorvidt de påbud, som kommunen har meddelt til de oplande, der nu bortfalder, tælles med i antallet af udstedte påbud.

Vordingborg Kommune mener ikke at være låst på samme antal påbud, da områder med krav til forbedret spildevandsrensning udgår.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen har opdateret tabellen i vandplanernes bilag 2, således at der tages højde for bortfald af oplande. Det betyder, at påbud meddelt til oplande, der er bortfaldet, ikke skal tælles med i udrulningstakten. Med hensyn til håndhævelse af allerede meddelte påbud henvises til afsnittet "Bortfald af regionplanindsats i forhold til håndhævelse af påbud" nedenfor.

Til høringssvaret fra Vordingborg Kommune oplyser Naturstyrelsen, at det samlede antal ukloakerede ejendomme i kommunen med krav til forbedret rensning vil være mindre pga. bortfald af oplande. Naturstyrelsen opretholder dog den fastsatte udrulningstakt, således at kommunerne gennemfører 5 påbud pr. 1000 indbyggere i kommunen pr år.

Tidsfrist

Sammenfatning af høringssvar

Slagelse Kommune sætter spørgsmålstegn ved, om det er realistisk, at kommunen kan nå mere end 1000 påbud indenfor de næste 2 år.

Holbæk Kommune ser positivt på, at Naturstyrelsen foreslår at forlænge fristen for gennemførelse af spildevandsindsatser for såvel ejendomme i den spredte bebyggelse, som for regnvandsbetingede udløb. I betragtning af, at planen må forventes at blive 5 år forsinket, er det dog kommunens opfattelse, at en udsættelse til 2 år efter planens vedtagelse ikke er tilstrækkelig.

Næstved Kommune bemærker, at der gennem de sidste høringer er udtaget spildevandsområder, men at minimumkravet til antallet af ejendomme alligevel er fastholdt. Kommunen mener ikke, at Naturstyrelsen i tilstrækkelig grad har forholdt sig til kommunens tidligere indsendte høringssvar. Kommunen har, trods udsættelsen på 2 år, fortsat meget svært ved at nå minimumkravet for spildevand i 1. periode.

Sønderborg Kommune vurderer, at den ressourcemæssige indsats (udsendelse af påbud, registrering af afløbsforhold m.v.), som det vil kræve at leve op til kravet om, at alle påbud skal være meddelt senest to år efter vedtagelse af vandplanen, ikke vil stå mål med effekten af indsatsen (forbedret tilstand i recipienterne), som efter kommunens opfattelse først vil fremkomme ind i 3. planperiode, hvor den sidste indsats vil blive gennemført. Kommunen er af den holdning, at dele af indsatsen bør udskydes i overensstemmelse med gældende regel om disproportionalitet. Kommunen understreger, at kommunen er den 3. mest udfordrede kommune i landet med hensyn til gennemførelse af forbedret spildevandsrensning i det åbne land. Kommunen henstiller på ovennævnte baggrund til, at indsatsen overfor 640 ejendomme udskydes til 2. planperiode (2016-2021) og de resterende 408 ejendomme til senest midt 3. planperiode (senest 2024). Ved at de sidste påbud meddeles senest i midten af 3. planperiode, mener kommunen, at det sikres, at de nødvendige effekter slår igennem inden 3. planperiodes udløb.

Esbjerg Kommune anfører, at det efter kommunens vurdering ikke vil være muligt for borgerne at overholde en tidsfrist på under 12 måneder fra påbudsdatoen til at efterkomme påbud indenfor første planperiode. Kommunen mener desuden, at tallet i vandplanens bilag 2 er misvisende i forhold til det konkrete antal ejendomme i Esbjerg Kommune. Kommunen oplyser endvidere, at det ikke vil være muligt for kommunen at

opfyldte et mål om at gennemføre 5 påbud pr. 1000 indbygger pr. år i 1. planperiode og de efterfølgende planperioder.

Faxe Kommune finder det positivt, at fristen forlænges, men kommunen bemærker samtidig, at vandplanarbejdet ikke er forsinket med 2 år, men med 5 år. Kommunen finder på den baggrund ikke, at det er tilstrækkeligt, at fristen forlænges med 2 år. Kommunen vil gerne fortsat opfordre til, at der kun fastsættes krav til, hvornår den samlede indsats i det åbne land skal være afsluttet, hvilket for Faxe Kommune vil være senest med udgangen af 2021. Kommunen bemærker desuden, at Ringsted Kommune har fået udskudt indsatserne til anden planperiode. Faxe Kommunen foreslår på denne baggrund, at det samme sker i Faxe Kommune, således at borgerne har samme vilkår i de to kommuner.

Rødovre Kommune foreslår ændringer i teksten vedrørende udskydelse af spildevandsindsatsen til to år efter vedtagelse af vandplanerne, idet kommunen mener, at den nuværende tekst er misvisende.

Roskilde Kommune bemærker, at det ikke er realistisk, at kommunen kan realisere vandplanens indsatsprogram på det ene år, der rester af planperiode.

Naturstyrelsens bemærkninger

I vandplanerne er fristen for gennemførelse af spildevandsindsatsen overfor ukloakerede ejendomme i spredt bebyggelse fastsat således, at kommunerne skal have gennemført indsatsene senest 2 år efter vedtagelsen af vandplanerne for første planperiode. Kommunerne vil hermed have to år fra vedtagelsen af vandplanerne til at meddele påbud og gennemføre indsatsene overfor regnbetingede udløb og renseanlæg. Denne ændring er netop foretaget for at imødekomme en række høringssvar fra kommuner, der under den forrige høring har oplyst, at de ville få vanskeligt ved at nå at gennemføre spildevandsindsatserne inden udgangen af 2015. Naturstyrelsen bemærker i den forbindelse, at det fastsatte minimumskrav (5 påbud eller kloakeringer pr. 1000 indbyggere i kommunen pr. år) for alle spildevandsrensingsindsatser ved ejendomme i den spredte bebyggelse er en af forudsætningerne for at kunne gennemføre den indsats for spildevandsrensning, der følger af vandplanerne. I forbindelse med fastsættelse af vandplanernes krav til spildevandsrensning ved ejendomme i den spredte bebyggelse er der desuden taget højde for, at hele spildevandsindsatsen for den spredte bebyggelse gennemføres senest i midten af 3. planperiode i de kommuner, hvor der udestår den største indsats. Udgangspunktet er i øvrigt, at baselineindsatsen for ejendomme i spredt bebyggelse, der følger af lov nr. 325 af 14. maj 1997, er i gang og gennemføres i hovedparten af kommunerne inden udgangen af 2015.

Det bemærkes, at tallene i vandplanernes bilag 2 er baseret på oplysninger i BBR-registret. Såfremt den enkelte kommune har nyere opgørelser, der viser, at antallet af ejendomme, hvor der udestår spildevandsrensning indenfor de områder, der er udpeget i vandplanen, er højere end angivet i bilag 2, bør kommunerne indføre dette i BBR og som minimum gennemføre 5 påbud (eller alternativt kloakeringer) pr. 1000 indbyggere i kommunen pr. år i første planperiode og i de efterfølgende planperioder.

Bortfald af regionplanindsats og håndhævelse af påbud

Sammenfatning af høringssvar

Vejen Kommune anfører, at ændringer i baselineoplände fra amtets regionplan kan få indflydelse på håndhævelsen af de påbud, kommunen har meddelt, men som endnu ikke er efterkommet, da kommunens lovgivningsmæssige hjemmel til påbuddet bortfalder. Kommunen bemærker, at det følger af den almindelige forvaltningsretslige lighedsgrundsætning, at ensartede udledere skal behandles ens, og at manglende efterkommelse af et påbud ikke bør føre til, at grundejeren, i forhold til andre ensartede grundejere, der har efterkommet kommunens påbud, stilles bedre ved den manglende efterkommelse.

Varde Kommune ønsker svar på, om påbud meddelt i bortfaldne regionplanoplände er ugyldige og om de allerede meddelte påbud skal trækkes tilbage. Kommunen ønsker endvidere oplyst, hvad der gælder for de ejendomme, som har etableret forbedret spildevandsrensning på baggrund af udpegningerne i regionplanerne.

Nordfyns Kommune oplyser, at kommunen har påbegyndt indsatsen for en forbedret rensning af spildevandet i de oplände, som i vandplanen er udtaget af baseline. Kommunen oplyser endvidere, at indsatsen på enkelte ejendomme fordelt rundt om i kommunen imidlertid ikke er gennemført, da disse p.t. er ubeboede, og derfor ikke foregår spildevandsudledning fra ejendommene. Her er det kommunens opfattelse, at Naturstyrelsen, ved at udtage oplände fra baseline fjerner kommunens muligheder for

at håndhæve fremadrettet overfor disse ejendomme, når/hvis de atter bliver beboet. Nordfyns Kommune ønsker endvidere svar på, om der i forbindelse med ejerskifte på en ejendom, som ikke har etableret forbedret spildevandsrensning trods påbud herom, og som ligger i et opland, der udtages fra baseline, fortsat skal/vil kunne meddeles påbud til den nye ejer. Kommunen spørger, om den omstændighed, at nogle oplande er udtaget af baseline, medfører, at de udgår som oplande, hvor kommunen kan meddele påbud om forbedret spildevandsrensning ved nybyggeri, jf. retningslinje 11a. Endelig spørger kommunen, om den omstændighed, at der udtages oplande fra baseline, skal forstås således, at kommunen/borgerne kan risikere, at de på et senere tidspunkt atter vil blive inddraget i opland til forbedret rensning, såfremt det konstateres, at de vandløb, de ligger i opland til, ikke længere opfylder deres målsætninger.

Langeland Kommune udtrykker forundring over, at indsats på spildevand og vandløb, som kommunen har arbejdet loyalt hen imod, er taget ud.

Aalborg Kommune anfører, at udtagelse af oplande med renskrav kommer til at medføre usaglig forskelsbehandling af borgere, der som udgangspunkt bør være ligestillede.

Morsø Kommune bemærker, at bibeholdelse af de bortfaldne oplande ville sikre en ensartet sagsbehandling for berørte grundejere af ejendomme i vandløbsoplandene med udledning til vandløbene. Morsø Kommuner anfører desuden, at Naturstyrelsen selv har opfordret kommunerne til at fortsætte indsatsen med forbedret spildevandsrensning fra spredt bebyggelse i vandløbsoplandene udpeget i baseline. Hvis Naturstyrelsen ikke længere mener, at udpegningen kan forankres i vandløbsmålsætningen, bør der ifølge kommunen snarest gives en udmelding fra Naturstyrelsen om, hvad praksis for endnu ikke afsluttede påbudssager i oplandet så skal være.

Randers Kommune er uforstående overfor, at en indsats, som var en del af vandplanens baseline, kan bortfalde i forbindelse med vandplanen, som fastlægger en fremadrettet indsats. Kommunen bemærker, at grundejere har investeret en stor sum for at blive kloakeret, og kommunen forventer, at det må give anledning til stor undren, at det nu viser sig, at indsatsen var unødvendig. Kommunen bemærker desuden, at miljøministeren tidligere har opfordret kommunerne til at igangsætte arbejdet med forbedring af spildevandsrensningen på landet.

De Østlige Øers Landboforening bemærker, at selv vandløb med ringe fysiske forhold kan nå faunaindeks 5-7, hvorfor det må være organisk materiale, der er den største enkeltbegrænsning i bestræbelserne på at opnå god økologisk tilstand i vandløbene. Med bortfald og udskydelse af indsatserne på spildevandsområdet finder ØØL det derfor påkrævet, at Naturstyrelsen redegør for vandløbskvaliteten i de påvirkede vandløb og dernæst justerer vandløbenes målsætning.

Danmarks Sportfiskerforbund er uforstående overfor, hvordan der kan udtages 25 dambrug af indsatsen. Sportfiskerforbundet bemærker, at der blandt disse 25 sandsynligvis er dambrug, der i forbindelse med en miljøgodkendelse skal efterleve BAT-krav, som øvrige dambrug, der godkendes. Forbundet mener, at det er tankevækkende, at en indsats overfor 4.000 ukloakerede ejendomme udskydes til 3. planperiode, og forbundet bemærker, at hvis problemet er finansiering af disse ejendommers spildevandsrensning, kan der findes ordninger/modeller til løsning af de økonomiske udfordringer. Sportfiskerforbundet mener, at der fx afregnes det samme i vandaflednings- afgift, som for beboelser i byerne, og at denne udligning ved en merbetaling er retfærdig, og kunne f.eks. afdrage et udlæg for kloakering/nedsivningsanlæg, så det ikke var en voldsom økonomisk belastning for ejere at etablere rensning i det åbne land. Sportfiskerforbundet mener endvidere, at det bør være et krav, at en kommune skal vælge at fastholde en spildevandsindsats, hvis indsatsen har betydning for opnåelse af miljømålet for et nedstrøms liggende, målsat vandløb.

Naturstyrelsens bemærkninger

I relation til de konkrete spildevandsindsatser, som er udtaget af vandplanerne, kan det oplyses, at dette enten er en konsekvens af, at der nu er mål opfyldelse i de vandløb, der påvirkes af udledningerne eller en konsekvens af, at der er efter politisk beslutning om basisanalysen for vandområdeplanerne for perioden 2015-2021 er foretaget en justering af de vandløb, der indgår i vandplanlægningen. Justeringen er foretaget på baggrund af et omfattende arbejde i Vandløbsforum, som miljøministeren har nedsat. En af Vandløbsforums opgaver har været at vurdere, hvilke vandløb, der har en

naturværdi, så de fremadrettet bør indgå i vandplanlægningen. Aarhus Universitet har i den forbindelse udarbejdet en metode til vurdering af vandløbenes naturværdi. Resultatet af justeringen er, at færre vandløb nu indgår i planlægningen. Alle større vandløb indgår dog fortsat (opland større end 10 km²), og desuden medtages mindre vandløb, som på hovedparten af deres udstrækning enten opfylder miljømålet udtrykt ved DVFI eller har gode faldforhold, høj grad af slyngning og høj værdi for fysisk indeks. Den nye udpegning af vandløb er således sket ud fra en konkret vurdering af vandløbenes naturpotentiale i form af faldforhold, slyngningsgrad og fysisk indeks.

I forhold til de oplande, der var udlagt/kortlagt i regionplanerne, men som nu er udtaget af vandplanerne, vil spildevandsindsatser bortfalde. Kommunerne vil herefter ikke længere have hjemmel til at meddele nye påbud over for den ukloakerede spredte bebyggelse, der er udlagt i regionplanerne, men som er udtaget af vandplanerne, uanset at kommunen i øvrigt måtte være gået i gang med at gennemføre indsatser over for nogle af ejendommene. Kommunerne vil imidlertid kunne håndhæve allerede meddelte påbud. Såfremt kommunerne vurderer, at de ukloakerede ejendomme beliggende i et opland til et vandområde, der udgår, er medvirkende årsag til, at nedstrøms beliggende vandområder ikke har målopfyldelse, kan indsatsen dog fastholdes, jf. spildevandsbekendtgørelsens § 27, stk. 1, nr. 3.

Naturstyrelsen er enig i de anførte betragtninger om, at det følger af den almindelige forvaltningsretlige lighedsgrundsætning, at ensartede udledere som udgangspunkt skal behandles ens, hvorfor manglende efterkommelse af et påbud ikke bør føre til, at grundejeren, i forhold andre ensartede grundejere i området, der har efterkommet kommunens påbud, ”stilles bedre” ved den manglende efterkommelse. Styrelsen bemærker i den forbindelse, at kommunerne vil kunne håndhæve allerede meddelte påbud over for den ukloakerede spredte bebyggelse, der var udlagt i regionplanerne, men som er udtaget af vandplanerne, jf. ovenfor.

Naturstyrelsen bemærker, at kommunernes administrationsgrundlag som den fastlægges i 1. generations vandplaner vil være gældende frem til der vedtages 2. generations vandplaner i 2015.

Til oplysningen fra Danmarks Sportsfiskerforbund om, at udskydes en indsats overfor 4000 ukloakerede ejendomme til 3. planperiode, kan det oplyses, at der endnu ikke er truffet beslutning om gennemførelsestakten for de udestående ejendomme. Dette vil ske i forbindelse med vedtagelse af vandområdeplanerne 2015-2021.

2.7 Økonomiske forhold og finansiering

2.7.1 Sammenhæng mellem mål, virkemidler og økonomi

Høringssvar vedr. sammenhæng mellem mål, virkemidler og økonomi er modtaget fra følgende statslige myndigheder: Forsvarets Etablissements- og Bygningstjeneste

Herudover er det modtaget høringssvar vedr. dette emne fra følgende kommuner: Allerød, Assens, Esbjerg, Egedal, Frederikssund, Helsingør, Hillerød, Hjørring, Holbæk, Ikast-Brande, Kalundborg, Næstved, Svendborg, Thisted, Vejle, Viborg og Ærø.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar om emnet; Hallebyåssammenslutningen, Jysk Landbrugsrådgivning, Landboforeningen Midtjylland, Landbrug & Fødevarer, SydloLLands Vandløbslaug, Vandløbslaug for Værebros Å og Østjysk Landboforening.

Endelig er der modtaget høringssvar om emnet fra 153 enkeltpersoner.

Sammenhæng mellem mål, virkemidler og økonomi

Sammenfatning af høringssvar

Det anføres i mange høringssvar, at der ikke er sammenhæng mellem mål, virkemidler og økonomi.

Der er, særligt i høringssvar fra kommunerne anført, at der er afsat for få økonomiske midler til realisering af vandplanerne, herunder fx midler til at udbetale erstatninger. Det anføres, at økonomien er urealistisk, idet prissætningen i Virkemiddelkataloget er for lav, og en række indsatser bliver betydeligt dyrere end forudsat i vandplanerne. Overslagene over indsatsomkostningerne synes således at være markant

underestimerede. Det betyder, at der vil være tiltag, som ikke kan gennemføres, og miljømål som ikke kan nås. En række kommuner påpeger desuden, at der ikke er taget højde for klimaændringernes mulige effekt på tilstanden i vandmiljøet, og dermed eventuelle ændrede krav til kommunerne samt stigende udgifter til en række virkemidler, da der med regeringens klimatilpasningsstrategi skal tages hensyn til klimaforandringer ved langsigtede investeringer.

Flere kommuner fremhæver, at de forudsætter, at de får fuld statslig refusion for ikke alene anlægsmæssige udgifter, men også for den store administrative indsats ved planlægning og gennemførelse af opgaven. Flere påpeger, at vandplanerne ikke indregner kommunernes øgede administrative omkostninger ved gennemførelse af opgaverne. Der tages forbehold for, at økonomien slår til og det oplyses, at ikke finansierede indsatser ikke nødvendigvis vil blive gennemført. Endvidere udtrykker en kommune bekymring for, at det er uklart, hvordan staten vil fordele midlerne hensigtsmæssigt.

Det påpeges desuden af flere, at det vil gavne realiseringen af indsatserne, hvis chancerne for at få støttemidler udbetalt blev bedre og støtteordningerne mere gennemskuelige.

Bliver det aktuelt at skulle ekspropriere, kan de afsatte økonomiske rammer og den afsatte tid medføre, at det bliver vanskeligt at nå målene.

Nogle kommuner mener, at det er u hensigtsmæssigt, at det udelukkende er de foreslåede virkemidler i planerne, der kan tages i anvendelse, hvis staten skal medfinansiere. Der bør være større valgfrihed lokalt til at vælge de mest optimale virkemidler uden at miste den statslige kompensation. Som udgangspunkt har kommunerne et godt grundlag for at sammensætte de virkemidler, som ud fra en samlet betragtning vil være mest omkostningseffektive. Generelt bør der gives bedre mulighed for at gøre brug af alternative virkemidler for at opnå målsætningerne.

Det fremføres endvidere, at det er uafklaret, hvorledes finansieringen af vandløbsindsatserne i 2014 og årene herefter skal ske, idet de nuværende tilskudsordninger udløber 31. december 2013. Den tilskudsordning, som staten har valgt for 2012 og 2013, har desuden ifølge flere høringssvar været meget ufleksibel. Bl.a. har en kommune ikke kunnet byde ind på gennemførelsen af projekter, idet det ikke har været muligt at få tilskud til maskintimer for maskiner ejet af kommunen. Det medfører ikke omkostningseffektive projekter. Desuden er ordningen bureaukratisk, da der kræves et omfattende materiale i ansøgningen svarende til gennemførelse af både detaljerede forundersøgelser og projektering – uanset at projektet er mindre og ukompliceret. Tilskudsordningen betyder også, at kommunen ikke kan få dækket alle udgifter i forbindelse med forundersøgelser og projektering, hvis kommunen vælger selv at gennemføre disse opgaver, idet kommunen til forskel fra rådgivende virksomheder ikke kan indregne overhead i timeprisen. Dette er en uacceptabel forskelsbehandling, som næppe medfører omkostningseffektivitet. Generelt er administrationen bureaukratisk og tung, og det forøger kommunernes arbejde markant og forsinker ligeledes processen.

Også fra landbrugets side fremføres det, at omkostningerne for landbruget er underestimerede. Flere har fremsendt overslag over økonomiske konsekvenser for den enkelte bedrift forbundet med særligt etablering af randzoner, yderligere efterafgrøder samt ændret vandløbsvedligeholdelse.

Naturstyrelsens bemærkninger

Med den tidligere VK-regerings aftale med Dansk Folkeparti om Grøn Vækst er der sikret statsfinansiering til implementering af vandplanerne. Indsatsen medfinansieres fra EU's Landdistriktsprogram og den Europæiske Fiskeriudviklingsfond (EFF). Omkostningerne forbundet med de enkelte virkemidler er vurderet i det tværministerielle virkemiddeludvalg (Virkemiddeludvalg II). I forbindelse med gennemførelse af enkeltindsatser vurderes omkostningerne, og der tildeles statsligt tilsagn i henhold hertil.

Det bemærkes, at omkostningerne i vandplanernes tabel 1.3.1. er opgjort som årlige omkostninger med henblik på at underbygge sammenligning på tværs af de enkelte indsatser. For de virkemidler, der indebærer investeringer, er der hermed tale om en annuiteret årlig omkostning, og ikke den faktiske udgift forbundet med anskaffelsen. Vandplanernes virkemiddelpriser er i "Virkemiddelkatalog – til brug for indsatsprogrammer" opgjort i 2011-priser.

Der samarbejdes løbende med NaturErhvervstyrelsen om tilrettelæggelse af tilskudsordningerne. Tilskudsordningerne skal til enhver tid overholde det gældende regelsæt for tildeling af midler under hhv. Landdistriktsprogrammet og den Europæiske Fiskeriudviklingsfond, hvilket fastsætter en række krav til administrationen af ordningerne, herunder mht. dokumentation og kontrol. Tilsagn tildeles på baggrund af generelle kriterier fastsat i love og bekendtgørelser.

Vandløbsrestaurering finansieres i 2014 af midler fra den Europæiske Fiskeriudviklingsfond (EFF) samt nationale midler, hvilket ligeledes forventes at være tilfældet i 2015. Regeringen forventes at træffe beslutning om den fremadrettede fordeling af Fiskeriudviklingsprogrammet inden udgangen af 2014. Tilskudsordningen for vandløbsrestaurering og administrationen heraf afspejler det gældende regelsæt for tildeling af tilskud under EFF.

I det omfang vandplanerne og indsatsprogrammerne for første planperiode måtte have vist sig ikke at have den tiltænkte og forudsatte virkning på vandmiljøets tilstand, fx hvis det i forbindelse med forundersøgelser mv. har vist sig, at en indsats er væsentligt mere omkostningstung end forudsat, vil der som led i forberedelse af vandområdeplanerne for anden planperiode skulle tages politisk stilling til, om der i disse tilfælde skal gennemføres en yderligere indsats i anden og/eller tredje planperiode.

Kommunernes opgaver vedrørende administration og myndighedsudøvelse indgår i regeringens aftale med KL om kommunernes økonomi for 2013. Omkostningerne hertil er således i overensstemmelse med Det Udvidede Totalbalanceprincip (DUT) finansieret ved et forøget bloktilskud til kommunerne.

Udgifter til egne maskiner er naturalydelser. Naturalydelser kan indgå i tilskudsgrundlaget, men der kan ikke udbetales tilskud hertil. En kommune kan vælge at benytte et firma til at udføre opgaven.

I relation til synspunkterne fra landbruget om omkostningerne ved ændret vandløbsvedligeholdelse og målrettede efterafgrøder henvises til redegørelsen herfor i notatets indledning. Mht. randzoner henvises endvidere til kapitel 2.6.2.

Tid og økonomi

Sammenfatning af hørings svar

Det anføres i flere hørings svar, at ambitionsniveauet på vandløbsområdet ikke modsvares af tilstrækkeligt afsatte midler, og at det med den nuværende vandløbslovgivning og de nuværende ressourcer til gennemførelsen af opgaverne virker urealistisk at nå målene i vandplanen i den 1. planperiode. Fx skal der ske en fjernelse af næsten alle de udpegede spærringer.

Der er i følge høringsparterne alt for kort tid til at gennemføre indsatserne – ikke mindst fordi mange af indsatserne er baseret på frivillighed. Frivillighed kræver tid til dialog, og at der kan findes både driftsmæssige og økonomisk acceptable løsninger for lodsejere.

Flere kommuner påpeger, at de ikke vil tage ansvaret for manglende implementering i forhold til fristen 2015, og flere foreslår, at staten i videre omfang gør brug af mulighederne for at gennemføre indsatserne over flere planperioder, og ad den vej få mere tid og et mere realistisk finansieringsgrundlag.

Naturstyrelsens bemærkninger

Kommunernes forpligtigelser til at udføre den indsats, som vandplanerne foreskriver, fremgår bl.a. af miljømålsloven, vandløbsloven m.fl.. På projektniveau vil tilskudsforudsætninger fremgå af et statsligt tilsagn om tilskud.

Flere indsatstyper, herunder eksempelvis vandløbsrestaurering (inkl. fjernelse af spærringer), spildevand og etablering af vådområder, har kunnet gennemføres, selvom der ikke har foreligget endelige vandplaner. For så vidt angår ændret vandløbsvedligeholdelse har regeringen besluttet at udtage virkemidlet som konsekvens af aftale om Vækstplan for Fødevarer, som regeringen indgik med Venstre, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Konservative den 2. april 2014. Der henvises til høringsnotatets indledning. Se i øvrigt kapitel 2.2.1 i forhold til tidsplanen for gennemførelse af indsatserne for første planperiode.

Med hensyn til de afsatte midler henvises til Naturstyrelsens bemærkninger i afsnittet ovenfor.

Kommentarer til konkrete virkemidler (økonomi)

Sammenfatning af hørings svar

Det fremføres i flere hørings svar, at de økonomiske konsekvenser af flere af indsatserne, herunder bl.a. randzoner, genåbning af rør lagte vandløb, vandløbsvedligeholdelse, efterafgrøder og okkerbekæmpelse, ikke står mål med effekten og miljøgevinsten og er uforholdsmæssigt store. Vandplanerne bør i højere grad tage hensyn til de uforholdsmæssigt store omkostninger og tilpasses herefter. Generelt rammes landbruget hårdt af flere af tiltagene, herunder randzoner og efterafgrøder.

Det påpeges bl.a., at de statslige omkostningsberegninger i forhold til fysisk forbedring af vandløb mangler en række omkostninger, fx i forhold til genåbning af rør lagte vandløb, hvor kun fjernelse af rør er inkluderet i omkostninger, men ikke omkostninger til at genskabe det fritlagte vandløb. Omkostningerne er i det hele taget underestimerede, og referenceværdierne i NaturErhvervstyrelsens støtteordning ligger væsentligt lavere end de reelle udgifter. Omkostninger til de gener, som åbning af rør lagte vandløb vil medføre, er ikke medregnet. Det samme gælder eventuelt det forhold, at ændret vedligeholdelse mv. af visse vandløbsstrækninger kan påvirke afvandingen af større landbrugsarealer. De estimerede omkostninger til indsatserne/virkemidlerne findes således langt fra tilstrækkelige.

Staten bør finansiere fjernelse af spærringer, når den fjernes som en del af et større restaureringsprojekt, der skal gennemføres nu, og til en pris, der er lavere end vandplanens enhedspris. Dette også selvom indsatsen i henhold til vandplanen er udskudt til næste planperiode. Det vil samlet set være det mest økonomisk fordelagtige og i praksis den eneste realiserbare løsning.

Naturstyrelsens bemærkninger

Der anvendes alene virkemidler, som forskningsmæssigt er vurderet til at bidrage til mål opfyldelse. Virkemidlerne og deres omkostningseffektivitet er vurderet i et tværministerielt virkemiddeludvalg (Virkemiddeludvalg II).

Der er med den tidligere VK-regerings aftale med Dansk Folkeparti om Grøn Vækst indført visse generelle virkemidler, der ikke kompenseres direkte. Med Grøn Vækst 2.0 aftalen fra 2011 blev der dog gennemført betydelige lettelser af jordskatterne, der sammenholdt med ændringer af pesticidafgiften, samlet gav erhvervet lettelser for 350 mio. kr.

Det skal nævnes, at såfremt man lider tab som følge af et vandløbsrestaureringsprojekt, herunder åbning af rør lagte vandløb, er man i henhold til vandløbslovens bestemmelser herom berettiget til erstatning.

Der henvises til afsnittet om sammenhæng mellem mål, virkemidler og økonomi side 103.

Spildevandsindsats og økonomi

Sammenfatning af hørings svar

Flere kommuner påpeger, at det bliver vanskeligt eller uladsiggørligt at nå målene på spildevandsområdet, da tiltagene, bl.a. kloakering, separatkloakering og anlægsinvesteringer, ikke kan finansieres inden for de afsatte økonomiske rammer. Det gælder særligt, når klimafaktoren skal medregnes, hvilket kommuner/forsyninger jf. regeringens klimatilpasningsstrategi bør gøre.

Naturstyrelsens bemærkninger

Kommunernes udgifter til administration i forbindelse med gennemførelse af forbedret rensning i spredt bebyggelse, renseanlæg, regnbetingede udledninger samt opdatering af spildevandsplaner i forbindelse med spildevandsindsatsen indgår i Aftale om kommunernes økonomi for 2013. Udgifterne finansieres derfor i overensstemmelse med Det Udvidede Totalbalanceprincip (DUT) via det kommunale bloktilskud. Udgifterne til gennemførelse af selve indsatserne finansieres af brugerne eller over taksterne.

2.7.2 Samfunds- og erhvervsøkonomiske konsekvenser

Høringssvar vedr. samfunds- og erhvervsøkonomiske konsekvenser er modtaget fra følgende kommuner: Ikast-Brande, Ringkøbing-Skjern, Roskilde, Thisted, Tønder og Vesthimmerlands.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. dette emne: Agri Nord, Bæredygtigt Landbrug, Dansk Skovforening, Den Suhrske Stiftelse, Djursland Landboforening, Gøttrup-Klimt Landvindingslag, Havelse Ålaug, Heden og Fjorden (på vegne af Hedens Landboforening, Holstebro-Struer Landboforening, Ikast-Bording Landboforening og Familielandbruget Vestjylland), Himmerlands Udviklingsråd på vegne af Nordjyske Erhvervsråd, Holbæk Ålav, Ingstrup Søs vandløbslag, Jammerbugt Vandløbslag, Jysk Landbrugsrådgivning, København Fur/Dansk Pelsdyravlerforening, Landbo Thy, Mors-Thy Familiebrug, Nordjysk Familiebrug, LandboNord, Heden og Fjorden, Lemvigegnens Landboforening, Landbo Limfjord, Landboforeningen Kronjylland, Landboforeningen Limfjord, Landbothy, Landbrug & Fødevarer, Løve Moselag, Menstrup Bylav, Nordfyns Vandløbslag, Patriotisk Selskab, Pumpelaget Hejbækken, Rikke Kyhn landbrugsrådgivning Syd, Stallingklubben Peter Ross & Skanderborg Sportsfiskerforening, Svendborg Vandløbslag, Sydløllands Vandløbslag, Tsunamigruppen Ravsted, Vandløbslavet for Nedre Tude Å og Vårby Å og Østlige Øers Landboforeninger.

Endelig er der modtaget høringssvar om emnet fra 1246 enkeltpersoner.

Uforholdsmæssigt store omkostninger

Sammenfatning af høringssvar

I en stor andel af høringssvarene fremføres, at de privat- og samfundsøkonomiske konsekvenser som følge af vandplanerne er uforholdsvist høje, og at den forventede miljøeffekt er marginal og utilstrækkelig og ikke står mål med omkostningerne. Det fremføres særligt for indsatsområderne ændret vandløbsvedligeholdelse, randzoner, efterafgrøder, åbning af rørlagte vandløb, vandløbsrestaurering og okkerbekæmpelse.

Flere fremhæver desuden, at effekten som følge af de forskellige tiltag er meget usikker og ikke tilstrækkeligt fagligt funderet. I enkelte høringssvar fremgår, at effekten i nogle tilfælde vil være direkte modsat intentionen. Fx fremføres, at reduceret grødeskæring i flade vandløb kan modvirke muligheden for at opfylde DVFI-målsætningen.

Flere foreslår, at virkemiddelpakken revideres til at indeholde mere omkostningseffektive virkemidler, som fx stenrev, konstruerede vådområder, drænfiltere, kunstige ådale og produktion af muslinger og alger, og at "dyre" virkemidler som randzoner og efterafgrøder udelades.

Ifølge mange høringssvar bør den danske stat i højere grad gøre brug af de muligheder, som vandrammedirektivet giver for at udskyde eller undlade indsatser i vandløb grundet uforholdsmæssigt høje omkostninger. Bl.a. bør staten i højere grad anerkende, at nogle vandløb tjener afvandingsinteresser, og staten bør klassificere flere vandløb som modificerede eller kunstige.

Flere mener, at den danske stat ikke har fulgt EU-reglerne og EU-vejledningen på området, idet staten netop ikke har undgået tiltag med uforholdsmæssigt store omkostninger. Staten har i den sammenhæng ligeledes ikke fulgt EU-reglerne om, at der skal udarbejdes konsekvensanalyser, før der kan iværksættes indsatser. Således mangler der i det hele taget værktøjer til at vurdere, hvilke indsatser der indebærer uforholdsvist høje omkostninger.

Naturstyrelsen har, jf. flere høringssvar, i et notat fra 2011 tilkendegivet, "at det er en forudsætning for at igangsætte en indsats, at der skal gennemføres konkrete konsekvensvurderinger, der viser hvilke arealer, der kan forventes at blive påvirket af indsatsen. Viser det sig, at en indsats vil få vidtrækkende konsekvenser for arealerne, vil indsatsen ikke blive gennemført i den påtænkte form". Det fremføres, at Naturstyrelsen vil blive holdt fast på denne erklæring, som man finder, at styrelsen ikke i tilstrækkelig grad har levet op til.

I enkelte høringssvar understreges det, at det er en politisk beslutning, hvad der skal forstås ved "uforholdsmæssigt store omkostninger", og de forventede økonomiske konsekvenser derfor bør lægges frem til kommentering i offentligheden samt forelægges Folketinget.

På spildevandsområdet bemærker en kommune, at indsatsen kan blive en uoverkommelig økonomisk belastning for nogle borgere, og at henstand hos forsyningsselskaberne eller undtagelse af beboelser ikke er tilstrækkeligt til at løse udfordringen. Kommunen foreslår at etablere puljeordninger eller lignende, som kan bidrage til at løse finansieringsproblemet.

Naturstyrelsens bemærkninger

Virkemidlerne er fastlagt i et tværministerielt virkemiddeludvalg og omfatter alene virkemidler, der er forskningsmæssigt underbygget med hensyn til effekt. Endvidere er virkemidlerne vurderet med hensyn til omkostningseffektivitet. Vedrørende kompensation se endvidere nedenfor.

Virkemidlerne stenrev, konstruerede vådområder, drænfiltre, kunstige ådale samt produktion af muslinger og alger indgår i det forberedende arbejde for vandområdeplanerne for perioden 2015-2021 og vil blive vurderet med hensyn til effekt og omkostninger.

Der foretages konkrete konsekvensvurderinger forud for igangsættelse af specifikke enkeltindsatser, såsom vandløbsrestaureringsprojekter. Vurderingen af effekt og konsekvenser af generelle virkemidler er foretaget af Aarhus og Københavns Universiteter.

Vandrammedirektivets undtagelsesbestemmelser vedrørende uforholdsmæssigt høje omkostninger og bestemmelser for klassificering af vandløb anvendes i overensstemmelse med direktivets bestemmelser.

For så vidt angår virkemidlet ændret vandløbsvedligeholdelse har regeringen besluttet at udtage virkemidlet som konsekvens af aftale om Vækstplan for Fødevarer, som regeringen indgik med Venstre, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Konservative den 2. april 2014. Der henvises til notatets indledning. Endelig skal nævnes, at miljøministeren er i gang med at ændre de gældende regler for økonomisk særligt trængte grundejere.

Negativ økonomisk effekt for erhvervsvirksomheder

Sammenfatning af høringssvar

Gennemføres vandplanerne i deres nuværende form, vil det, jf. en stor andel af høringssvarene, have store privat-, erhvervs-, og samfundsøkonomiske konsekvenser, bl.a. i form af tab af eksportindtægter og arbejdspladser. Dansk landbrugs konkurrenceevne vil ifølge flere desuden blive udfordret endnu mere, end den i forvejen er. Know-how'et i erhvervet vil dale, og en vækstmotor vil blive sat i stå.

Mange påpeger, at landbrugs- og fødevarerhvervet er af stor betydning for dansk økonomi og eksport, og at erhvervet særligt i land- og yderkommuner udgør en bærende kraft og står for en stor del af beskæftigelsen. Erhvervet er af afgørende betydning for områdernes fremtidige udvikling, og kommunerne vil blive hårdt ramt af tiltagene i vandplanerne.

I flere høringssvar refereres til konsekvensberegninger vedr. reduktionskravet på 19.000 tons kvælstof, som er udarbejdet af Videncentret for Landbrug. Kravet vil, jf. beregningerne, betyde drastiske tab for erhvervet.

Mange påpeger, at vandplanerne vil have drastiske økonomiske og beskæftigelsesmæssige konsekvenser ikke blot for primærerhvervet, men også for forarbejdningsvirksomheder og andre følgeindustrier.

Det kan ifølge flere være vanskeligt at opgøre de samfundsøkonomiske konsekvenser af tiltagene, da der ikke er udarbejdet dækkende konsekvensanalyser.

Landbrug & Fødevarer fremhæver desuden, at den danske eksport af fødevarer er baseret på de strengeste krav til fødevarerikkerhed og vil blive bragt i farezonen, hvis indsatsen ikke gennemføres under hensyntagen til virksomhedernes behov for rent vand og vandafledning.

Enkelte fremfører, at gennemførelsen af planerne vil fjerne grundlaget for at drive landbrug i Danmark og ødelægge dansk landbrugs samlede økonomi og konkurrenceevne. Man finder, at planerne udgør et overgreb på EU's regler om ret til at

drive er frit og anerkendt erhverv, samt EU's regler om opretholdelse af lige konkurrencevilkår.

De danske pelsdyravlere fremfører, at de vil komme til at opleve en forringelse af konkurrenceevnen i forhold til den resterende del af verden.

Ifølge Dansk Skovforening vil konsekvenserne af en hævet vandstand i skovene føre til en forringet økonomi i form af nedsat tilvækst, nødvendigt ændret træartsvalg, mindsket vitalitet, større risiko for sygdomsangreb, regulær skovdød og øget stormfaldsrisiko. Vandplanerne kan – i modsætning til konkret iværksatte vådområdeprojekter – føre til en over årene langsom forringelse af skovens økonomiske vilkår og potentiale.

Af generelle bedriftsøkonomiske konsekvenser fremhæves bl.a., at jordens værdi reduceres (og en forringelse af pantets værdi har konsekvenser for kreditmarkedet), at ejendomsværdierne forringes, at bedriftens dækningsbidrag forringes (bl.a. som følge af udgiften til at skaffe erstatningsharmonijord og mistet markvandingstilladelse), og at der vil være øgede omkostninger til husdyrproduktion som følge af tab af harmoniareal.

Randzoner, efterafgrøder, reduceret vandløbsvedligeholdelse, vandløbsrestaurering, og reduceret eller ophør af markvanding fremhæves af flere som tiltag med særligt negative konsekvenser for erhvervet. I den sammenhæng påpeger nogle også, at omfanget af arealer, der påvirkes af den ændrede grødeskæringspraksis, ligger højere end Naturstyrelsens estimater.

Landbrug & Fødevarer fremhæver blandt andre beregninger fra Videncentret for Landbrug, der viser, at de bedriftsøkonomiske konsekvenser vil variere meget afhængigt af typen af bedrift og geografisk beliggenhed. Undersøgelsen viser, at svinebrug, kyllingeproducenter, planteavl- og kvægbrug vil lide store tab. Særligt de områder, som afvander til mere lukkede kystområder, som fx Limfjordsområdet og området ved Lillebælt/Jylland vil blive hårdt ramt.

Flere høringssvar beskæftiger sig med konsekvenserne for de nordjyske områder og fremfører, at konsekvenserne vil være meget omfattende. Enkelte fremfører, at de vil være uoverskuelige, og at det økonomiske grundlag for svine-, kyllinge-, og planteproduktion vil blive fjernet, og at planerne vil medføre lukning af over halvdelen af alle bedrifter i landsdelen.

Flere refererer økonomer, der har beregnet, at planerne vil betyde en reduktion i antal beskæftigede i Limfjordsoplandet på ca. 5.300 personer, en reduktion i værditilvæksten på 2 mia. kr. pr. år. samt en reduktion i eksporten på 2,7 mia. kr. pr år.

Staten opfordres af mange til at sikre, at lodsejeres erhvervs muligheder ikke forringes, og enkelte påpeger, at konsekvenserne langt overstiger de midler, der er afsat til kompensation, hvilket ikke er godt nok.

Naturstyrelsens bemærkninger

Indsatsen i vandplanerne er fastlagt ud fra at sikre en omkostningseffektiv målopfyldelse. Danmark er således forpligtet af vandrammedirektivet til at sikre god tilstand i vandmiljøet. En opgørelse af de samfundsøkonomiske konsekvenser vil kræve en prissætning af de opnåede natur- og miljømæssige gevinster, hvilket ikke forefindes i stor skala for Danmark. En sådan opgørelse vil være forbundet med betydelige metodiske problemstillinger og indebære væsentlige omkostninger. Da Danmark er forpligtiget til at sikre målopfyldelse, er fokus rettet mod at sikre en omkostningseffektiv gennemførelse af indsatsen.

Omkostningerne for erhvervet er kompenseret igennem konkrete kompensations- og erstatningsordninger samt lettelser af jordskatterne. Med den daværende regerings aftale med Dansk Folkeparti om Grøn Vækst 2.0 blev der således fra 2011 gennemført lettelser af jordskatterne med samlet set 350 mio. kr., når der tages højde for samtidige ændringer af pesticidafgiften.

For så vidt angår virkemidlet ændret vandløbsvedligeholdelse har regeringen besluttet at udtage virkemidlet som konsekvens af aftale om Vækstplan for Fødevarer, som regeringen indgik med Venstre, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Konservative den 2. april 2014. Der henvises til notatets indledning.

I forhold til indsatserne i Limfjordsområdet kan Naturstyrelsen oplyse, at kun ca. 2 % af landbrugsarealet i hovedvandoplandet vil blive udtaget som følge af vandplanerne for perioden 2015-2021.

I forhold til problemstillingen om skove henvises til afsnit 2.7.4.

Manglende beregninger af økonomiske konsekvenser

Sammenfatning af høringssvar

I en stor del af høringssvarene påpeges, at der mangler økonomiske konsekvensanalyser af tiltagene i vandplanerne – både for landbrugserhvervet og samfundet som helhed (herunder de beskæftigelsesmæssige konsekvenser).

Enkelte (bl.a. Bæredygtigt Landbrug) refererer direkte til vandrammedirektivet og direktivets vejledninger om udarbejdelse af økonomiske konsekvensberegninger og påpeger, at reglerne i disse ikke er fulgt.

I den sammenhæng påpeger flere ligeledes, at konsekvensvurderinger ifølge vandrammedirektivet bør udføres tidligt i forløbet. Enkelte fremhæver, at det er i modstrid med direktivet, at der i Danmark fx er lagt op til, at kommunerne i forbindelse med ændret vandløbsvedligeholdelse skal foretage en konsekvensvurdering, efter indsatskrav og placering af indsats er låst fast i vandplanerne.

Konsekvensvurderingerne er ifølge flere helt nødvendige for at kunne gennemføre en korrekt karakterisering af vandområder (miljømål), valg af mest omkostningseffektive indsats samt optimal anvendelse af undtagelsesbestemmelserne. Med andre ord er de nødvendige for, at der kan foretages velafbalancerede og fornuftige politiske beslutninger om den nødvendige indsats og for at undgå indsatser med uforholdsmæssigt store omkostninger. Bæredygtigt Landbrug fremfører, at vandplanerne som følge af de manglende konsekvensanalyser er ugyldige. Flere, herunder bl.a. Østlige Øer Landboforeninger, påpeger, at vandplanerne bør udsættes, indtil konsekvensanalyserne foreligger.

Flere høringssvarer fremfører, at det i forbindelse med udarbejdelsen af konsekvensanalyserne er nødvendigt, at der ses på planimplementeringen i andre lande, samt at de danske rammevilkår for landbruget sammenlignes med konkurrenterne. Her fremfører nogle også, at det er vigtigt, at der ses både på primærproduktionen samt følgeindustrien og andre afledte erhverv. I den sammenhæng nævner flere, at man på bedriftsniveau ikke må glemme, at se på konsekvenserne for ejendommens arealer og lodsejerens økonomi.

I enkelte høringssvar fremføres, at konsekvensberegningerne skal foretages af uvildige organisationer og efter modeller, der også tager højde for tiltagenes effekt på dræn. Det er ikke nok at regne på afstrømningseffekterne. Der skal for hvert projekt foreligge dokumentation for indsatsernes påvirkning af vandføringsevne og de omkringliggende landbrugsarealers afvandingssevne samt påvirkning af dræn. Beregningerne skal foretages fx af hydrologer.

En kommune imødeser et landsdækkende værktøj til beregning af vandstandskonsekvenser ved ændret vandløbsvedligeholdelse og påpeger, at modellen bør afstemmes med de involverede parter for at opnå fælles accept af konsekvenser og kompensation.

Andre høringssvarer nævner, at konsekvensvurderingerne også skal indeholde "det lange sigt", da fx ændret vedligeholdelse kan have konsekvenser for områder på lang og ikke kort sigt. Der kan komme skader senere, som end ikke grundige konsekvensanalyser på forhånd kan forudsige. Derfor skal der desuden sikres midler til at dække disse skader.

Konsekvensanalyserne bør ifølge en del høringssvarer gennemføres, inden planerne vedtages, og indsatserne sættes i værk. Landbrug & Fødevarer pointerer, at de pågældende kommuner eller Naturstyrelsen som minimum snarest bør tage kontakt til de relevante virksomheder/bedrifter for at fastlægge, hvad vandplanerne vil kunne komme til at betyde for dem.

Flere fremhæver de økonomiske beregninger, der allerede er foretaget, som de anser for at være urealistiske, ligesom man mener, at beregningerne bør revurderes.

Staten har ifølge en del høringsparter ikke kunnet levere en beregningsmodel, der kan beregne konsekvenserne af ændret vandløbsvedligeholdelse. Mere konkret mangler der konsekvensanalyser, der viser, hvordan der kan opnås kompensation for ændret vandløbsvedligeholdelse – det gælder både for private og offentlige vandløb, og landbrugs- og ikke-landbrugsarealer. I forhold til ændret vandløbsvedligeholdelse hæfter flere sig endeligt ved, at der er lagt op til, at arealkonsekvensanalyserne skal udføres med et stærkt forsimplet og utilstrækkeligt værktøj, ligesom der for mange vandløb ikke findes data af egnet kvalitet.

Naturstyrelsens bemærkninger

Omkostningerne forbundet med de enkelte virkemidler, som ligger til grund for vurdering af indsatsernes omkostningseffektivitet, er fastlagt i det tværministerielle virkemiddeludvalg (Virkemiddeludvalg II) på baggrund af vurderinger fra Aarhus og Københavns Universiteter. I forbindelse med kommunernes gennemførelse af enkeltindsatser vurderes de konkrete omkostninger, og der tildeles statsligt tilsagn i henhold hertil. For så vidt angår vandløbsrestaurering gennemføres ligeledes konkrete vurderinger af eventuelle indkomsttab og gener, der påføres lodsejere som følge af indsatsen, som erstattes i henhold til vandløbslovens bestemmelser herom.

Anvendelse af undtagelser om fristudskydelse for målopfyldelse eller udpegning af stærkt modificerede vandområder på baggrund af uforholdsmæssigt store omkostninger vurderes konkret for det enkelte vandområde.

Omkostningerne for erhvervet er kompenseret igennem kompensations- og erstatningsordninger samt lettelser af jordskatterne. Med den daværende regerings aftale af 9. april 2010 med Dansk Folkeparti om Grøn Vækst 2.0 blev der således fra 2011 gennemført lettelser af jordskatterne med samlet set 350 mio. kr., når der tages højde for samtidige ændringer af pesticidafgiften. Denne lettelse af jordskatterne skal ses i forlængelse af, at det i aftale om Grøn Vækst af 16. juni 2009 indgår en målsætning om en reduktion af udledningen af kvælstof til vandmiljøet med 19.000 tons fra 2010-2015, hvoraf 10.000 tons N skulle realiseres ved en kommende kvotemodell. Denne model ventes ikke implementeret i første planperiode. På denne baggrund vurderes vandplanerne for perioden 2015-2021 samlet set at indebære en lempelse af de erhvervsøkonomiske omkostninger for landbrugserhvervet.

For så vidt angår virkemidlet ændret vandløbsvedligeholdelse har regeringen besluttet at udtage virkemidlet som konsekvens af aftale om Vækstplan for Fødevarer, som regeringen indgik med Venstre, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Konservative den 2. april 2014. Der henvises til notatets indledning.

2.7.3 Kommunernes administrative opgaver

Høringssvar vedr. kommunernes administrative opgaver er modtaget fra følgende kommuner: Allerød, Herning, Middelfart, Nordfyns og Nyborg.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. dette emne: Kommunernes Landsforening (KL).

Sammenfatning af høringssvar

Herning Kommune finder det rimeligt, at restaureringen af søer finansieres af staten. Nordfyns Kommune vurderer, at finansieringsmodellen med DUT-kompensation for restaureringsindsatsen ikke står mål med den økonomiske byrde for kommunen, hvorfor restaureringsindsatsen bør finansieres igennem en tilskudsordning. Middelfart Kommune anfører, at finansieringen af vandplanindsatsen ikke er tilstrækkelig til at sikre planens gennemførelse. Allerød Kommune finder det ikke klart, hvorvidt der på landsplan er midler nok til gennemførelse af alle tiltag i vandplanerne. Nyborg Kommune er betænkelig ved, at administrationsmodeller og økonomiske rammer for planerne på flere områder er uafklarede. KL ønsker en økonomisk høring af vandplanerne, da disse fører til merarbejde i kommunerne i forhold til den kommunale planlægning og sagsbehandling.

Naturstyrelsens bemærkninger

Kommunernes opgaver i forbindelse med vandplanindsatsen indgår i aftale om kommunernes økonomi for 2013. De kommunale opgaver er derfor finansierede via DUT-princippet, som sikrer, at kommunerne under ét kompenseres for de opgaver, de pålægges ved nye statslige regler. Det samlede DUT-resultat er udmøntet på bloktilskudsaktstykket, som i kraft af bloktilskudsnøglen sikrer, at der sker en balanceret udligning.

De konkrete indsatsprojekter i forhold til vandløbsrestaurering er medfinansieret af midler fra Den Europæiske Fiskeriudviklingsfond, og kommunerne kompenseres for omkostninger til de enkelte projekter. Bemærkninger til den samlede økonomiske ramme til gennemførelse af alle tiltag i vandplanerne fremgår i kapitel 2.7.1.

2.7.4 Kompensation til lodsejere

Høringssvar vedr. kompensation til lodsejere er modtaget fra følgende statslige myndigheder: Transportministeriet

Herudover er der modtaget høringssvar vedr. dette emne fra følgende kommuner: Hjørring og Lejre.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar om emnet: Bæredygtigt Landbrug, Bjørnebækken/Klinteby Ålav, Centrovice, Dansk Akvakultur, Dansk Skovforening, Den Suhrske Stiftelse, Djursland landboforening, Faaborg-Midtfyn Vandløbslaug, Gøttrup-Klimt Landvindingslag, Hasseri Å-lav, Havelse Ålaug, Heden og Fjorden (på vegne af Hedens Landboforening, Holstebro-Struer Landboforening, Ikast-Bording Landboforening og Familielandbruget Vestjylland), Hejrede Godsø Pumpelag, Ingstrup Sø Vandløbslaug, Jammerbugt Vandløbslaug, Jysk Landbrugsrådgivning, Kildebrønde Bylaug, Kildebrønde Bylaug og Grundejerforeningen Fresiahaven, Landbo Thy, Mors-Thy Familiebrug, Nordjysk Familiebrug, LandboNord, Heden og Fjorden, Lemvigegnens Landboforening, Landbo Limfjord, Agri Nord, Landboforeningen Limfjord, Landboforeningen Midtjylland, Landbrug & Fødevarer, Lodsejerudvalg Brede Å systemet, Lungholm Landvindingslag, Menstrup Bylav, Patriotisk Selskab, Pumpelaget Hejbækken, Rikke Kyhn Landbrugsrådgivning Syd, Sydløllands Vandløbslaug, Trend Å Vandløbslaug, Tsunamigruppen Ravsted, Vandlauget for Smedebæk Kisbæk, Vandløbslavet for Nedre Tude Å og Vårby Å, Østlige Øers Landboforeninger, Ålauget for Lindes Å, Seerdrup Å og Bjerger Å med Tilløb og Ålav Aalborg Syd.

Endelig er der modtaget høringssvar om emnet fra 2477 enkeltpersoner.

Forventer fuld kompensation/erstatning for alle tab

Sammenfatning af høringssvar

I høringssvarene fremføres ønsket om fuld kompensation til lodsejere for økonomiske tab, der følger af vandplanerne. Enkelte præciserer, at de vil kræve den økonomiske kompensation af den danske stat eller af den lokalt ansvarlige vandløbsmyndighed.

De økonomiske tab fremhæves som værende især:

- værdiforringelser af ejendommens arealer eller ejendommen som helhed
- tab i driften, bl.a. som følge af dyrkningstab, nedsat udbytte, større omkostninger til maskiner mv., mistet harmoniareal, defigurering af produktionsareal eller ødelagt arrondering,
- rådighedsindskrænkninger i brugen af arealet.

Dansk Skovforening fremhæver som tab nedsat tilvækst, nødvendigt ændret træartvalg, mindsket vitalitet, større risiko for sygdomsangreb, regulær skovdød og øget stormfaldsrisiko, en over årene langsom forringelse af skovenes økonomiske vilkår og potentiale. Dansk Skovforening pointerer desuden, at såfremt der ikke ydes ejerne fuldstændig erstatning for de påførte tab, vil mange Natura-2000 tiltag blive gennemført erstatningsfrit – i klar modstrid med reglerne om Natura-2000 beskyttelsen.

Bæredygtigt Landbrug giver udtryk for, at vandplantiltagene medfører ”uforholdsmæssigt store omkostninger”, og at organisationen forbeholder sig ret til på medlemmernes vegne at søge erstatning. Bæredygtigt Landbrug begrundet dette med at referere til vandrammedirektivteksten og pointerer, at situationen frembringer en negativ påvirkning, der er langsigtet mærkbar (*notable*), og derfor jf. direktivets definition er en betydelig negativ påvirkning.

En væsentlig del af høringssvarene fremhæver ændret vandløbsvedligeholdelse, randzoner og efterafgrøder som årsager til tabene. Mange nævner også fjernelse af spærringer, genåbning af rørlagte vandløb, fosforådale og vådområder.

I forhold til efterafgrøder fremfører Patriotisk Selskab og flere andre, at kravet om ekstra efterafgrøder rammer bedrifter så intensivt og uproportionalt, at det vanskeligt kan karakteriseres som et indgreb, der kan begrunde erstatningsfri regulering.

Dansk Akvakultur fremhæver fjernelse af stemmeværker og etablering af ændret vandindvinding som årsag til økonomiske tab og giver udtryk for, at erstatningsfastsættelse bør tage udgangspunkt i Overtaksationskommissions afgørelser vedr. 3 dambrug i Vejle Kommune fra april 2012, og at der således bør kunne gives erstatning til både ændret vandindvinding, nødvendige ændringer på dambruget samt drift.

I nogle høringssvar fremgår det, at der særligt er behov for at give erstatning til landmænd i de områder, der er hårdest ramt og udkantsområder.

Mange har vedhæftet beregninger af estimerede tab i høringssvaret og fremfører konkrete beløb, som de ønsker udbetalt som kompensation / erstatning. Flere nævner i den forbindelse, at de ønsker beløbet udbetalt i "nutidsværdi".

Hjørring Kommune anfører, at der kan opstå situationer, hvor det anses for nødvendigt at inddrage landbrugsjord i forbindelse med gennemførelse af de enkelte projekter, eksempelvis fjernelse af spærringer og anlæg af omløbsstryg. Erstatning til lodsejere i sådanne tilfælde er efter kommunens vurdering ikke inddraget i vandplanerne.

Naturstyrelsens bemærkninger

Omkostningerne for lodsejere bliver enten kompenseret konkret i forbindelse med det enkelte projekt, sådan som tilfældet er ved vandløbsindsatsen og vådområderne og ved generelle jordskattelettelser gennemført i henhold til Aftale om Grøn Vækst 2.0. Sidstnævnte skattelettelser blev gennemført for at modgå omkostningerne forbundet med de erstatningsfrie virkemidler på dyrkningsfladen, såsom efterafgrøder.

I den oprindelige aftale om Grøn Vækst var det forudsat, at landbrugets omkostninger forbundet med udlæg af 50.000 ha randzoner skulle kompenseres. Med Vækstplan for Fødevarer er det besluttet at halvere indsatsen fra august 2014, sådan at randzonerne nu maksimalt omfatter 25.000 ha. I indeværende år kompenseres omkostningerne forbundet med randzonerne under en national de minimis-støtteordning. Fødevarerministeriet har dog vurderet, at det af tekniske årsager ikke vil være muligt at opretholde en tilskudsordning for randzonerne. For 2015 er det derfor besluttet, at der afsættes en pulje til miljøtilskud svarende til den oprindeligt forventede kompensationsstørrelse for 2015. Puljen forbeholdes bedrifter med randzoner.

For vådområder og fosforådale ansøger kommunerne, der er projektere, staten om tilskud til de samlede nødvendige omkostninger forbundet med projektet, herunder afsættes midler til at kompensere lodsejere. Lodsejere har mulighed for at modtage et arealtilskud over 20 år, indgå i en jordfordeling eller sælge arealet til staten. Det er frivilligt for lodsejere at indgå i vådområdeprojekter. Indsatsen indebærer hermed ikke omkostninger for lodsejere. Indsatsen koordineres med Kommunernes Landsforening og Fødevarerministeriet i Den Nationale Styregruppe (DNS).

Erstatninger i forbindelse med vandløbsindsatsen, herunder fjernelse af spærringer, udlæg af gydegrus og åbning af rørlagte strækninger, fastlægges konkret i henhold til vandløbslovens bestemmelser herom. Der er afsat en årlig statslig ramme til, at kommunerne kan søge deres omkostninger til erstatninger til lodsejere refunderet.

For så vidt angår virkemidlet ændret vandløbsvedligeholdelse har regeringen besluttet at udtage virkemidlet som konsekvens af aftale om Vækstplan for Fødevarer, som regeringen indgik med Venstre, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Konservative den 2. april 2014. Der henvises til notatets indledning.

Ønsker erstatning i stedet for kompensation

Sammenfatning af høringssvar

En stor del af høringssvarerne fremfører, at de foretrækker at få en engangserstatning fremfor kompensation. Erstatningen gør det muligt at købe fx ny jord eller foretage investeringer til kompensation for udbyttetab mv. Som årsag nævnes også, at der er stor usikkerhed forbundet med at modtage årlig kompensation, da den kan afskaffes, når baggrunden for kompensationen er glemt.

Flere opfordrer til, at der bliver lavet erstatningsordninger for de involverede lodsejere, og fremhæver at det vil lette processen for de medarbejdere i kommunen, som skal

gennemføre projekterne, og at det vil bidrage væsentligt til, at lodsejerne vil samarbejde om gennemførelsen af projekterne.

I forhold til vådområder pointerer Landbrug & Fødevarer, at vådområdeindsatsen kun kan blive succesfuld – både hvad angår arealer og tidsfrister – hvis der bliver indført en engangskompensationsordning, subsidiært hvis der i forbindelse med den gældende jordkøbsordning gives mulighed for forkøbsret til lodsejere, som afstår arealer til vådområder. Ingen af disse muligheder er til stede i den gældende aftale. Det er konstruktivt, at der i forbindelse med EU's landbrugsreform er åbnet op for, at der fremover kan udbetales engangskompensation inden for Landdistriktsprogrammet. Der er imidlertid behov for, at denne mulighed kommer i spil allerede nu.

I forhold til fosforådale fremfører Landbrug & Fødevarer ligeledes, at indsatsen kun kan blive succesfuld – både hvad angår arealer/effekter og tidsfrister – hvis der bliver indført en engangskompensationsordning, subsidiært hvis der i forbindelse med den gældende jordkøbsordning gives mulighed for forkøbsret til lodsejere, som afstår arealer til projekterne.

Naturstyrelsens bemærkninger

For så vidt angår vandløbsrestaurering udbetales en erstatning i henhold til vandløbslovens bestemmelser herom. For randzoner udbetales i 2014 kompensation svarende til den årlige omkostning, hvilket i 2015 omlægges til en miljøtilskudsordning, jf. ovenfor.

Danmark er aktuelt ved at afklare mulighederne for at anvende engangskompensationer i det kommende landdistriktsprogram for 2014-2020 med EU-Kommissionen. Med hensyn til muligheden for at give mulighed for forkøbsret til lodsejere, der afstår arealer til vådområder, bemærkes det, at dette allerede er muligt.

Andet

Sammenfatning af høringssvar

Af flere lodsejere fremføres, at alle tiltag på ejendommen betragtes som værende krænkelse af Grundlovens § 73 og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (Tillægsprotokol 1, artikel 1). Derfor bør alle tiltag vurderes i henhold hertil, både enkeltvis og samlet set – og med særligt fokus på proportionalitet og erstatning.

Enkelte nævner, at de vil kræve erstatning for tabt indtjening, hvis kravet om stop for andeudsætning fastholdes.

I nogle høringssvar, bl.a. Landboforeningen Limfjorden, fremgår, at kravet om efterafgrøder kompenseres med baggrund i en ulige fordeling af udgifter i forhold til landmandens faktiske udgifter.

Nogle sætter spørgsmålstegn ved, om Danmark har råd til at betale regningen for vandplanerne – enten ved kompensation / erstatning til det enkelte landbrug, eller ved mistede arbejdspladser og eksport – og forventer, at der på politisk niveau bliver taget stilling til dette.

Banedanmark forudsætter i sit høringssvar, at Banedanmark ikke kan pålægges at bidrage økonomisk.

Lejre Kommune giver udtryk for, at staten skal sikre, at relevant lovgivning og finansieringen af indsatserne er udformet sådan, at kommunerne kan anvende virkemidlerne efter hensigten og uden risiko for efterfølgende økonomisk byrde i form af krav om yderligere erstatninger og øget ressourceforbrug.

LandboNord mener, at landbruget skal have fuld kompensation for indsatserne i vandplanerne. En eventuel regulering af landbruget skal foregå ved konkrete tiltag i forbindelse med vandplanerne og ikke gennem husdyrlovens erstatningsfri regulering. LandboNord tager på det kraftigste afstand fra, når husdyrloven anvendes som reguleringsværktøj for opnåelse af målopfyldelse. Der skal udarbejdes konkrete retningslinjer mellem husdyrloven og vandplanen, således at sagsbehandlingen forenkles, og der ikke stilles skærpede krav i forbindelse med ansøgning om udvidelse af husdyrproduktionen på den enkelte ejendom.

Naturstyrelsens bemærkninger

For så vidt angår spørgsmål om det juridiske grundlag for planerne, herunder ekspropriation og proportionalitetsprincippet henvises til afsnit 2.8.1 og 2.8.2.

Naturstyrelsen kan i øvrigt oplyse, at vandplanerne ikke indeholder en indsats vedrørende andeudsætning.

2.7.5 Administrationsmodeller

Høringssvar vedr. administrationsmodeller er modtaget fra følgende kommuner: Faxe, Frederikshavn, Guldborgsund, Holbæk, Lejre og Slagelse.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. dette emne: Udvalget til Morup Mølles nedlæggelse og Vandløbslavet for Nedre Tude Å og Vårby Å.

Endelig er der modtaget høringssvar om emnet fra 130 enkeltpersoner.

Lovgivning og finansiering af indsatser

Sammenfatning af høringssvar

Flere kommuner anfører, at staten skal sikre, at relevant lovgivning og finansieringen af indsatserne er udformet sådan, at kommunerne kan anvende virkemidlerne efter hensigten og uden risiko for efterfølgende økonomisk byrde i form af krav om yderligere erstatninger og øget ressourceforbrug. Det anføres endvidere, at administrationsmodellen for ændret vandløbsvedligeholdelse bør foreligge inden gennemførelsen af indsatsen.

En kommune ønsker en tilkendegivelse fra staten om, at procedurerne for kommunernes ansøgning og opnåelse af tilskud til gennemførelse af vandplanernes indsatser sikrer kommunerne 100 % statslig finansiering. En anden kommune påpeger, at oplysningerne om administrationsmodeller og finansiering af vandplanerne er for overordnede.

Naturstyrelsens bemærkninger

Der er fra statens side udmeldt tilskudsordninger med tilhørende bekendtgørelser, som kan anvendes af kommunerne. I forbindelse med tilskud modtager kommunerne tilsagnsbrev, som gengiver vilkår for udbetaling af tilskud. Ved overholdelse af disse er der sikkerhed for udbetaling af tilskuddet. Kommunerne fastlægger selv budget for ansøgningen, og i den forbindelse kan der tages højde for usikre komponenter, hvorved fuld finansiering af indsatser er mulig. Af hensyn til hjemtagning af EU-tilskud fra landdistriktsprogrammet, skal et særligt regelsæt anvendes. Disse fremgår af tilsagnsbrevet. Naturstyrelsen informerer i samarbejde med NaturErhvervstyrelsen løbende kommunerne om vigtige forhold i tilskudsordningen. Dette sker gennem hjemmeside, infomails, informationsmøder og direkte kontakt til projektledere i kommunerne. Informationen er samlet på www.vandprojekter.dk.

Konsekvensberegninger af indsatser

Sammenfatning af høringssvar

Der efterlyses konsekvensberegninger for ændret vandløbsvedligeholdelse og vandløbsrestaurering med henblik på, at de økonomiske konsekvenser af virkemidlerne kan belyses.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen bemærker, at regeringen har besluttet at udtage virkemidlet som konsekvens af aftale om Vækstplan for Fødevarer, jf. indledningen til dette notat

Naturstyrelsen er ved at afslutte en afprøvning af en mulig konsekvensvurderingsmetode i forhold til ændret vandløbsvedligeholdelse. Landbruget og kommunerne har været involveret i arbejdet. Når resultatet af afprøvningen foreligger – forventeligt i løbet af efteråret 2014 –, vil landbruget og kommunerne blive informeret om resultatet.

Der henvises i øvrigt til afsnit 2.6.7 for så vidt angår vandløbsrestaurering.

2.8 Juridiske grundlag for planudkast

2.8.1 Ejendomsrettens ukrænkelighed og ekspropriation

Følgende organisationer har indsendt høringssvar vedr. ejendomsrettens ukrænkelighed og ekspropriation: Djursland landboforening, Faaborg-Midtfyn Vandløbslaug, Havelse Ålaug, Ingstrup Søes vandløbslaug, København Fur/Dansk Pelsdyravlerforening, Landbrug & Fødevarer, Patriotisk Selskab, Tsunamigruppen Ravsted og Østlige Øers Landboforeninger.

Endelig er der modtaget høringssvar om emnet fra 901 enkeltpersoner.

Sammenfatning af høringssvar

Mange private grundejere og foreninger (herunder Landbrug & Fødevarer og Patriotisk Selskab) argumenterer for, at ejendommenes drift i uvæsentligt omfang bidrager til kvælstof- og fosforudvaskning sammenholdt med de påførte driftsomlægninger, hvorfor der ikke er sammenhæng mellem formål og virkning af de i vandplanerne foreslåede indsatser. Det gøres på den baggrund gældende, at vandplanerne og de deri indeholdte virkemidler, herunder vandløbsindsatsen, randzoner og efterafgrøder, har ekspropriationslignende karakter og udgør et brud på ejendomsrettens ukrænkelighed i henhold til Grundlovens § 73 og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention tillægsprotokol 1, art. 1. Det anføres i den forbindelse, at vandplanerne, der vil ramme landbruget uforholdsmæssigt hårdt, vil medføre mange og betydelige erstatningskrav.

Landbrug & Fødevarer henviser til responsa fra henholdsvis professor, dr. jur. Peter Mortensen om "Ophør med eller reduktion af vandløbsvedligeholdelse m.v." og et notat udarbejdet af advokatfirmaet Mazanti-Andersen, Korsør Jensen & Partnere.

Naturstyrelsens bemærkninger

Afgørelsen af, om der er tale om ekspropriation eller erstatningsfri regulering, beror efter retspraksis på et samlet skøn over indgrebets beskaffenhed. Som momenter, der tillægges betydning ved udøvelsen af dette skøn, peges der i almindelighed navnlig på indgrebets formål, i hvilken grad indgrebet er generelt eller konkret (herunder om det rammer mange eller få rettighedshavere), indgrebets intensitet, om indgrebet angår en fremtidig eller aktuel råden, og om der er tale om en tilintetgørelse af rettigheden eller en overførelse til andre fysiske eller juridiske personer.

Udgangspunktet for en ekspropriationsretlig vurdering er de enkelte virkemidler set for sig og ikke den samlede virkning af den regulering, der ud fra hensyn til miljø og natur gennemføres gennem tiden.

Den tidligere regering har i forbindelse med vedtagelsen af Grøn Vækst og de lovforslag, der er blevet gennemført i forbindelse hermed, vurderet de omhandlede initiativer, som aftalen indeholder med hensyn til spørgsmålet om ekspropriation. Som det fremgår af disse lovforslag er det regeringens opfattelse, at initiativerne kan gennemføres som erstatningsfri regulering. Det kan imidlertid ikke udelukkes, at enkelte jordbrug vil kunne blive ramt så atypisk hårdt, at der vil kunne være tale om et ekspropriativt indgreb, som vil kunne berettige til (fuldstændig) erstatning efter Grundlovens § 73. Den endelige afgørelse herom tilkommer domstolene. Naturstyrelsen vil være opmærksom herpå i forbindelse med gennemførelsen af vandplanerne.

For så vidt angår virkemidlet ændret vandløbsvedligeholdelse har regeringen besluttet at udtage virkemidlet som konsekvens af aftale om Vækstplan for Fødevarer, som regeringen indgik med Venstre, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Konservative den 2. april 2014. Der henvises til notatets indledning.

2.8.2 Forvaltningsretlige principper, herunder proportionalitetsprincippet

Følgende kommuner og organisationer har indsendt høringssvar vedr. forvaltningsretlige principper, herunder proportionalitetsprincippet: Egedal Kommune, Djursland landboforening, Faaborg-Midtfyns Vandløbslaug, Havelse Ålaug, Heden og Fjorden (på vegne af Hedens Landboforening, Holstebro-Struer Landboforening, Ikast-Bording Landboforening og Familielandbruget Vestjylland), Ingstrup Søes vandløbslaug, København Fur/Dansk Pelsdyravlerforening, Landbrug & Fødevarer, Nordfyns Vandløbslaug, Patriotisk Selskab, Tsunamigruppen Ravsted, Vandløbslaug for Værebros Å og Østlige Øers Landboforeninger.

Endelig er der modtaget hørings svar om emnet fra 316 enkeltpersoner.

Sammenfatning af hørings svar

Flere private grundejere og foreninger, herunder Landbrug & Fødevarer, anfører, at proportionalitetsprincippet er tilsidesat, idet der ikke er taget stilling til, om der foreligger proportionalitet imellem omkostninger og nytte af indsatsen, ligesom proportionalitetsbetragtningen skal vurderes i forhold til det usikre videnskabelige grundlag, der gælder for planerne. Der henvises i den forbindelse til, at der ikke er gennemført en tilstrækkelig vurdering af de valgte virkemidlers omkostningseffektivitet, og at der i flere tilfælde kan sættes spørgsmålstejn ved sammenhængen mellem indsats og effekt i vandmiljøet. Det anføres endvidere, at Naturstyrelsen kun agter at anvende virkemidler, der ikke skaber behørig balance mellem afvandings- og naturinteresser, hvilket repræsenterer et brud på proportionalitetsprincippet. Et vandløbslaug gør desuden gældende, at proportionalitetsprincippet er krænket, idet der ikke er anvendt alternative virkemidler.

Flere private grundejere og foreninger anfører tillige, at vandplanerne strider mod officialprincippet, hvorefter en forvaltningsafgørelse skal træffes på et forsvarligt oplyst faktisk grundlag.

Naturstyrelsens bemærkninger

Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse af 6. december 2012 har fastslået, at vandplanerne har karakter af forvaltningsretlige afgørelser. Proportionalitetsprincippet indebærer, at indgreb over for borgerne ikke må være mere indgribende, end hvad der er nødvendigt, og at indgreb ikke må være mere vidtgående, end formålet tilsiger. Efter officialprincippet påhviler det myndigheden at sørge for, at en afgørelse træffes på et tilstrækkeligt oplyst grundlag.

Efter miljømålslovens § 23 hører der til hver vandplan et indsatsprogram. I indsatsprogrammet beskrives hvilke virkemidler, der skal i brug for at nå de miljømål, der er opstillet i vandplanerne. Ifølge miljømålslovens § 25 skal indsatsprogrammet indeholde en økonomisk analyse med henblik på at vurdere den mest omkostningseffektive kombination af foranstaltninger. På baggrund af et udarbejdet virkemiddelkatalog af 2011, hvor der er identificeret en række forskellige virkemidler, der kan reducere påvirkningerne af vandområderne, er indsatsprogrammet for opnåelse af miljømålene fremkommet ved at sammensætte anvendelsen af virkemidlerne ud fra princippet om størst mulige omkostningseffektivitet.

I Naturstyrelsens retningslinjer for udarbejdelse af indsatsprogrammer kapitel 8 – sammensætning af omkostningseffektive virkemidler – økonomisk analyse er der nærmere redegjort for den vurdering og prioritering, der har dannet grundlag for udvælgelsen af virkemidler i vandplanernes indsatsprogrammer.

Virkemidlerne, der anvendes i vandplanernes indsatsprogrammer, er desuden baseret på flere økonomiske analyser og forarbejder, bl.a. fra det såkaldte virkemiddeludvalg fase I og II, evaluering af Vandmiljøplan III og Grøn Vækst udvalget.

Det er på den baggrund Naturstyrelsens vurdering, at proportionalitetsprincippet i forbindelse med fastlæggelsen af virkemidler i vandplanernes indsatsprogrammer er blevet iagttaget.

Vandplanerne er bl.a. baseret på data fra de nationale overvågningsprogrammer, der bidrager med de nødvendige data til brug for vurdering af vandplanernes målopfyldelse og den samlede effekt af indsatser og virkemidler for de målsatte områder. Vandplaner 2009-2015 er udarbejdet på baggrund af data frem til og med 2009 og i visse tilfælde er også 2010-data inddraget. Efter en konkret vurdering er der i enkelte tilfælde desuden taget højde for nyere data.

Det er på den baggrund styrelsens vurdering, at officialprincippet er tilgodeset i forbindelse med udarbejdelsen af vandplanerne.

Der henvises i øvrigt til afsnit 2.7.1 om sammenhæng mellem mål, virkemidler og økonomi og 2.6.19 om alternative virkemidler.

Der henvises i øvrigt til afsnit 2.7.1 om sammenhæng mellem mål, virkemidler og økonomi og afsnit 2.1.19 om alternative virkemidler.

2.8.3 Øvrige problemstillinger

Høringssvar vedr. øvrige problemstillinger er modtaget fra følgende statslige myndigheder: Transportministeriet.

Herudover er der modtaget høringssvar vedr. dette emne fra følgende kommuner: Helsingør, Hjørring og Ikast-Brande.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar om emnet: Dansk Akvakultur, Djursland Landboforening, Faaborg-Midtfyn Vandløbslaug, Ingstrup Søes vandløbslaug, Kopenhagen Fur/Dansk Pelsdyravlerforening, Landbrug & Fødevarer, Nordfyns Vandløbslaug, Patriotisk Selskab, Ålauget for Lindes Å og Seerdrup Å og Bjerge Å med Tilløb.

Endelig er der modtaget høringssvar om emnet fra 242 enkeltpersoner.

Overimplementering af vandrammedirektivet

Sammenfatning af høringssvar

Flere private grundejere og Patriotisk Selskab har anført, at vandplanerne er udtryk for en politisk overimplementering af vandrammedirektivet, hvorfor sagen bør forelægges til vurdering hos Finansministeriets afdeling for overimplementering.

Naturstyrelsens bemærkninger

Efter vandrammedirektivet skal medlemsstaterne nå målet om, at alle vandforekomster som minimum opnår god tilstand i 2015. Den omstændighed, at vandrammedirektivet er et rammedirektiv betyder i praksis, at det er op til de enkelte medlemslande, hvordan de opstillede rammer konkret skal udfyldes nationalt. Det er derfor ikke muligt entydigt at vurdere, om enkelttiltag præcist rammer minimumsniveauet for implementeringen af direktivet.

Vandplanlægningen efter vandrammedirektivet skal bl.a. tage højde for den forskel i geografi og naturforhold, der eksisterer i EU's medlemslande. Særegne nationale forhold kan således medføre betydelige forskelle i forhold til, hvilke foranstaltninger de enkelte medlemslande vil være forpligtede til at gennemføre for at nå direktivets mål. Der kan således ikke sættes lighedstegn mellem den danske implementering af vandrammedirektivet og direktivets implementering i andre EU's medlemslande, når vi skal sikre en rigtig implementering af vandrammedirektivet i Danmark.

Der henvises i øvrigt til kapitel 2.2.8, De danske planudkast i forhold til indsatsen i andre lande.

Aktivitetzoner

Sammenfatning af høringssvar

Transportministeriet har anført, at der ikke er overensstemmelse i administrationen af aktivitetzonerne mellem de nuværende udkast til vandplanerne og lov om vandplanlægning.

Naturstyrelsens bemærkninger

Bestemmelsen om aktivitetzoner i retningslinje 51 i vandplansforslagene er justeret tilsvarende bestemmelsen om aktivitetzoner i lov om vandplanlægning. Der henvises i øvrigt til afsnit 2.12 om planudkastenes retningslinjedel.

Administration af klapning

Sammenfatning af høringssvar

Transportministeriet ønsker det retlige grundlag for administration af klapninger afklaret, efter at direktivet om udledning af miljøforurenende stoffer blev ophævet den 22. december 2013.

Naturstyrelsens bemærkninger

Klapning har hidtil været undtaget fra reglerne i EU-direktiv 2006/11/EF (tidligere 76/464/EØF) om udledning af miljøforurenende stoffer, jf. direktivets artikel 2 (d)(i). Direktivet blev ophævet den 22. december 2013, men da klappning ikke har været omfattet af direktivet, fik ophævelsen ingen betydning for den nuværende administration af klappning. Klappning har i stedet været – og er – omfattet af vandrammedirektivet.

Klapning administreres efter havmiljøloven, klapbekendtgørelsen, klapvejledningen og de tidligere regionplaners udlægning af klappladser (godkendt ved landsplandirektiv). Når vandplanerne er vedtaget, vil de indeholde et kort over de eksisterende klappladser. Vandplanernes målsætninger om god kemisk tilstand skal være opfyldt op til 12 sømil fra land = 21 km fra land. Den klapplad, der ligger længst fra land, ligger 16 km ude – altså indenfor det område, der er omfattet af vandplanerne. I forbindelse med behandling af nye ansøgninger om tilladelse til at klappe, kan der opstå behov for at udlægge nye klappladser. Naturstyrelsen vil udlægge disse i forbindelse med behandling af den konkrete klapansøgning i henhold til havmiljølovens kap 9. Udlægning af nye klappladser vil kun ske, hvis klapninger på denne plads vil medføre, at der ikke kan nås opfyldelse af målsætningerne for det pågældende vandområde vanskeliggøres. De nye klappladser vil komme til at fremgå af et kort i de kommende vandplaner.

Fordeling af administrative kompetencer

Sammenfatning af høringssvar

Patriotisk Selskab ønsker en afklaring af fordelingen af administrative kompetencer mellem kommunerne og Naturstyrelsen, herunder hvem, der har kompetence til at foretage den endelige vurdering og beslutning om klassificering samt gennemførelse af indsatser i vandplanlægning.

Naturstyrelsens bemærkninger

For første planperiode fra 2009-2015 fastsættes miljømål for alle vandforekomster i vanddistriktet i vandplanen, jf. miljømålslovens § 10. Indsatsprogrammer vedtages efter miljømålsloven som en integreret del af vandplanen og er bindende for myndigheder, jf. miljømålslovens § 3, stk. 2. Det er miljøministeren, der er vandplanlægningsmyndighed. En redegørelse for, hvorledes dele af vandplanerne og dens indsatsprogrammer vil blive realiseret, fremgår af de kommunale handleplaner, der udarbejdes af kommunerne, jf. miljømålslovens § 31a.

Afklaring af vandplanernes retskildeværdi

Sammenfatning af høringssvar

Patriotisk Selskab ønsker en afklaring af vandplanernes retskildeværdi, herunder en beskrivelse af vandplanernes retsvirkning i forhold til kommuner og borger.

Naturstyrelsens bemærkninger

For første planperiode fra 2009-2015 er vandrammedirektivet implementeret i dansk lovgivning med bl.a. miljømålsloven, der dermed udgør retsgrundlaget for de danske statslige vandplaner. Vandplanerne er bindende for myndighederne, jf. miljømålslovens § 3, stk. 2. En redegørelse for, hvorledes dele af vandplanerne og dens indsatsprogrammer vil blive realiseret, fremgår af de kommunale handleplaner, jf. miljømålslovens § 31a. De enkelte tiltag i de kommunale handleplaner skal gennemføres efter reglerne i sektorlovgivningen. Afgørelser truffet med hjemmel i sektorlovgivningen har retsvirkning over for borgerne.

Udmøntning af kommunale opgaver

Sammenfatning af høringssvar

Landbrug & Fødevarer og Patriotisk Selskab finder det uklart, hvordan kommunerne vil udmønte vandplanerne i de kommunale handleplaner, og hvorvidt vandplanerne vil få indflydelse på de fremtidige vandforsynings- og spildevandsplaner. Det anføres i den forbindelse, at mange oplande ligger i flere kommuner og det er i den forbindelse uklart, hvordan kommunerne indbyrdes administrerer og fordeler miljøpåvirkningen af recipienten, når der er flere kommuner med forskellige interesser, der er myndighed over samme recipient i oplandet. Det er endvidere uklart, hvordan vandplanerne vil administreres for virksomheder, der har staten som myndighed. Det anføres tillige, at der er behov for at få belyst vandplanernes betydning for virksomhedernes retsstilling i forhold til miljøgodkendelsesvilkår og lokaliseringskrav. Der er henvist til et notat udarbejdet af advokatfirmaet Mazanti-Andersen, Korsør Jensen & Partnere.

Naturstyrelsens bemærkninger

Vandhandleplanen skal nærmere redegøre for, hvorledes vandplanen og dens indsatsprogram vil blive realiseret inden for kommunens geografiske område på land og for den kystnære del af vanddistriktet, jf. miljømålslovens § 31. De enkelte tiltag skal gennemføres efter reglerne i sektorlovgivningen. Både vandforsynings- og spildevandsplaner må ikke stride mod vandplanerne.

Det er kommunerne, der står for at udmønte de forskellige tiltag inden for kommunens geografiske område. Det er forventningen, at dette sker i samarbejde med

nabokommuner, idet der med reglerne er lagt op til et tæt samarbejde mellem kommunerne i forbindelse med udarbejdelse af de enkelte planer. Herunder følger det af miljømålslovens kap. 11, at vandhandleplanen skal sendes i høring hos berørte nabokommuner og kan ikke vedtages, hvis denne kommune har modsat sig planen.

Revision af vandregulativerne

Sammenfatning af høringssvar

Hjørring Kommune anfører, at gennemførelse af de bindende krav i vandplanerne forudsætter en revision af vandløbsregulativerne. Vandplanernes retningslinjer om at vedligeholdelse af vandløb begrænses mest muligt og kun udføres i et sådant omfang, at det ikke hindrer opfyldelse af de fastsatte miljømål, er efter kommunens vurdering i konflikt med vandløbslovens bestemmelse om vandløbsregulativer, der præciserer, at vandløb skal vedligeholdes således, at det enkelte vandløbs skikkelse eller vandføringsevne ikke ændres.

Naturstyrelsens bemærkninger

Virkemidlet ændret vandløbsvedligeholdelse har regeringen besluttet at udtage virkemidlet som konsekvens af aftale om Vækstplan for Fødevarer, som regeringen indgik med Venstre, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Konservative den 2. april 2014. Der henvises til notatets indledning.

Manglende lovhjemmel

Sammenfatning af høringssvar

En privat lodsejer anfører, at der ikke foreligger lovhjemmel til at standse eksisterende lovlige foranstaltninger, der hindrer, at mindre søer, som ikke specifikt indgår i vandplanerne, også opnår god økologisk tilstand.

Naturstyrelsens bemærkninger

Det fremgår bl.a. af vandplanernes retningslinje 3, at de vandområder, der ikke fremgår af webgis, administreres efter miljølovgivningen i øvrigt, og at det bør sikres, at der ikke meddeles tilladelser og godkendelser, der måtte være til hinder for, at disse områder opnår god tilstand.

Fredning, oversvømmelse, mv.

Sammenfatning af høringssvar

Flere private grundejere anfører, at ændret vandløbsvedligeholdelse og hævnning af bundkoter i vandløb vil betyde væsentlige oversvømmelser, hvilket er i direkte modstrid med formålene i vandrammedirektivet, oversvømmelsesdirektivet og vandløbsloven. En privat grundejer anfører, at ændret vandløbsvedligeholdelse vil medføre oversvømmelse af et fredet areal og er dermed i strid med de hensyn, som varetages af fredningsbestemmelserne.

Naturstyrelsens bemærkninger

Det bemærkes, at regeringen har besluttet at udtage virkemidlet ændret vandløbsvedligeholdelse som konsekvens af aftale om Vækstplan for Fødevarer, som regeringen indgik med Venstre, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Konservative den 2. april 2014. Der henvises til notatets indledning.

Vandplanernes standard

Sammenfatning af høringssvar

Flere private grundejere anfører, at det på Naturstyrelsens hjemmeside tilgængelige materiale om vandplanerne på mange punkter er af ringe standard. Med den nuværende udformning af vandplanerne er det ikke muligt at forstå hvilke indsatser, der skal udføres, og hvornår disse skal effektueres.

Naturstyrelsens bemærkninger

Der henvises til pkt. 2.14, hvor vandplanernes opbygning behandles samt 2.1.1 vedrørende interessentinddragelse.

Politiske løfter vedr. indsatser

Sammenfatning af høringssvar

Flere private grundejere anfører, at vandplanerne ikke lever op til de løfter, som den tidligere miljøminister har fremsat om, at de indsatser, der vurderes at være overflødige, ikke skal gennemføres.

Naturstyrelsens bemærkninger

Vandplanerne lægger kun op til at gennemføre indsatser, som vurderes at have en gavnlig effekt på den økologiske tilstand i det pågældende vandområde. I det omfang

Naturstyrelsen bliver bekendt med, at indsatser ikke har den ønskede effekt eller medfører uforholdsmæssigt store omkostninger, eksempelvis i forbindelse med konsekvensvurderinger i kommunalt regi af det konkrete projekt, gennemføres indsatsen ikke i den påtænkte form.

Den danske model og vandrammedirektivet

Sammenfatning af høringssvar

Flere private grundejere anfører, at den danske model for bedømmelse og klassificering af vandløbene ikke er i overensstemmelse med vandrammedirektivet.

Naturstyrelsens bemærkninger

Der henvises til pkt. 2.2.4 om målsætninger for vandløbsindsatsen

Inddragelse af interessenter

Sammenfatning af høringssvar

Landbrug & Fødevarer anfører, at der skal sikres størst mulig inddragelse af interessenter i forbindelse med fastsættelse af indsatskrav.

Naturstyrelsens bemærkninger

Der henvises til afsnit 2.1.1 om inddragelse af offentligheden mv., hvor emnet er behandlet.

2.9 Kommunale handleplaner

2.9.1 Udarbejdelse af handleplaner

Høringssvar vedr. udarbejdelse af handleplaner er modtaget fra følgende statslige myndigheder: Transportministeriet.

Herudover er der modtaget høringssvar vedr. dette emne fra følgende kommuner: Holstebro, Mariagerfjord, Roskilde, Samsø, Fredericia og Thisted.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar om emnet: Dansk Golf Union og Limfjordsrådet.

Endelig er der modtaget høringssvar om emnet fra 1 enkeltperson.

Tidsfrister for implementering af handleplaner

Sammenfatning af høringssvar

Flere kommuner finder det unødigt at udarbejde og vedtage kommunale vandhandleplaner i første planperiode grundet vandplanernes forsinkelse, hvorfor Miljøministeriet opfordres til at fritage kommunerne fra at udarbejde de kommunale vandhandleplaner, der udgår fra næste planperiode.

Naturstyrelsens bemærkninger

Efter miljømålslovens § 31c, skal kommunalbestyrelserne vedtage den kommunale handleplan senest ét år efter vandplanens offentliggørelse.

Forsinkelsen af de statslige vandplaner har som konsekvens, at kommunernes frist for vedtagelse af den kommunale handleplan bliver til efteråret 2015. Foranstaltningerne i vandplanerne skal senest iværksættes straks herefter. Miljømålsloven giver ikke hjemmel til at fravige pligten til udarbejdelse af de kommunale handleplaner for første planperiode.

Sikring af lokalt råderum

Sammenfatning af høringssvar

En kommune påpeger vigtigheden af, at der i forbindelse med de kommunale vandhandleplaner kan anvendes fleksible lokale løsninger i indsatsplanlægningen. Det anføres endvidere, at vandplanerne skal sikre tilstrækkelig råderum for mål- og rammestyring af den kommunale indsats.

Naturstyrelsens bemærkninger

Den kommunale handleplan skal nærmere redegøre for, hvorledes vandplanen og dens indsatsprogram vil blive realiseret inden for kommunens geografiske område på land og for den kystnære del af vanddistriktet, jf. lovens § 31. De enkelte tiltag skal gennemføres efter reglerne i sektorlovgivningen. Det er kommunerne, der står for at

udmønte de forskellige tiltag inden for kommunens geografiske område, jf. pkt. 2.10. For så vidt angår vådområdeindsatser er der en vis fleksibilitet ift. den geografiske placering af de enkelte indsatser. I forhold til spildevandsindsatser er der en vis valgfrihed mellem virkemidlerne. For så vidt angår vandløb er det op til kommunerne at vurdere, hvordan indsatsen skal gennemføres, så der sikres målopfyldelse, fx hvordan der sikres fri passage ved en spærring. Der henvises i øvrigt til afsnit 2.9.2, hvor emnet gennemførelsen af indsatsen er behandlet.

2.10 Påvirkninger

2.10.1 Miljøfarlige forurenende stoffer

Høringssvar vedr. miljøfarlige forurenende stoffer er modtaget fra følgende statslige myndigheder: Transportministeriet.

Der er herudover modtaget høringssvar vedr. dette emne fra følgende kommuner: Fredericia, Frederikssund og Furesø.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. emnet: Cheminova, Havelse Ålaug v/Thomas Jensen og Landbrug & Fødevarer.

Endelig er der modtaget høringssvar om emnet fra 19 enkeltpersoner.

For lempelige krav

Sammenfatning af høringssvar

Landbrug & Fødevarer samt en række privatpersoner påpeger, at de større byområder repræsenterer et væsentligt problem for det danske vandmiljø, idet der her produceres store mængder af spildevand. Foreningen og privatpersonerne mener, at spildevandet og de miljøfarlige stoffer er en voldsom belastning for vandmiljøet, og at det alligevel accepteres, at spildevandet lækker fra utætte og gamle kloakrør, at rensningsanlæg laver overløb, og at der udstedes kommunale dispensationer til virksomheder om udledning over den normale grænse. Havelse Ålaug mener, at forslagene til vandplanerne ikke kan accepteres, da der ikke er taget højde for sundhedsskadelige kemikalier fra husholdningen og industri mv.

Frederikssund Kommune bemærker, at der ikke kan planlægges og fastsættes miljøforbedrende tiltag overfor recipienterne, fordi der mangler viden om recipienternes tilstand i forhold til påvirkning med miljøfremmede stoffer fra bl.a. regnbetingede udledninger, og at første step via denne vandplan derfor er, at der skal tilvejebringes en nødvendig viden.

Naturstyrelsens bemærkninger

Det er en grundlæggende foranstaltning i vandplanerne, at udledninger af miljøfarlige forurenende stoffer skal reguleres efter gældende regler. Enhver udledning af miljøfarlige forurenende stoffer, som kan have betydning for opfyldelse af miljøkvalitetskrav i det vandområde, der udledes til, er underlagt disse regler. Dette gælder for udledning af alle stoffer, uanset om de fremgår af vandplaner, eller om der er fastsat miljøkvalitetskrav for stofferne i bekendtgørelse om miljøkvalitetskrav (BEK nr. 1022 af 25. august 2010). Revurdering og om nødvendigt revision af både udlednings- og tilslutningstilladelser bør således opprioriteres, hvor tilsyns- og/eller godkendelsesmyndigheden har viden om eller har konstateret, at konkrete udledninger har eller kan have betydning for, at miljøkvalitetskrav ikke kan opfyldes i det vandområde, hvortil udledningen fra spildevandssystemet sker, eller hvor tilslutninger til offentlige spildevandssystemer er årsag til en afvigende sammensætning af spildevandet, der på samme måde har betydning for muligheden for at kunne opfylde miljøkvalitetskravene.

Det fremgår af vandplanerne, at grundlaget for at kunne beskrive påvirkningerne af vandforekomster og vurdere miljøtilstanden for så vidt angår miljøfarlige forurenende stoffer generelt har været spinkelt. Der har derfor ikke været et tilstrækkeligt grundlag for at vurdere om og i givet fald i hvilket omfang, der måtte være behov for nye reguleringer for at kunne opfylde miljømålene. Vandplanens strategi vedrørende miljøfarlige forurenende stoffer bygger derfor i første planperiode på en videreførelse af den eksisterende regulering af udledninger med hensyn til at kunne opfylde miljøkvalitetskrav i vandområder, hvortil udledningen sker, og på at forbedre

vidensgrundlaget både for så vidt angår tilstanden i vandområderne og påvirkninger eller rettere tilførslen af miljøfarlige forurenende stoffer til konkrete vandområder.

Blandingszoner, mv.

Sammenfatning af høringssvar

Frederikssund Kommune bemærker, at der ikke er udpeget blandingszoner i planperioden. Kommunen mener, at det bør fremgå, hvorledes kommunerne skal forholde sig, hvis der opstår behov for at definere en blandingszone.

Furesø Kommune efterspørger konkret lovhjemmel til at regulere udledning af miljøfarlige stoffer fra allerede eksisterende diffuse udledninger fra f.eks. veje.

Cheminova oplyser, at det ikke vil være muligt at opfylde miljøkvalitetskravene i bek. 1022 selv efter en blandingszone, som det forventes, at tilladelsesmyndigheden (Miljøstyrelsen Aarhus) vil udlægge. Derfor vil de gerne iværksætte udarbejdelse af en socioøkonomisk analyse, der evt. kan vise, om overholdelse af miljøkvalitetskravene vil være forbundet med uforholdsmæssig store omkostninger. Virksomheden forventer, at der på baggrund af en sådan analyse vil være grundlag for at udlægge et område med mindre strenge miljømål, og at myndighederne, indtil et sådant område er udlagt, sørger for, at Cheminovas miljøgodkendelse bibeholdes.

Derudover skriver Cheminova, at Region Midt planlægger en oprensning af kemidepotet ved hofde 42, og at den sandsynlige oprensningsmetode forventes at være, at de delvist nedbrudte kemikalier sendes gennem Cheminovas renseanlæg. Der vil derfor være restkoncentrationer af forurenende stoffer, der udledes med virksomhedens rensede spildevand. Cheminova anser det for usandsynligt, at de stoffer, der måtte stamme fra kemidepotet, vil kunne opfylde miljøkvalitetskravene. Cheminova mener, at der også af denne grund med fordel kan udlægges et område med mindre strenge miljømål, således at der bliver én zone med mindre strenge miljømål, der både dækker oprensningsaktiviteten og virksomhedens spildevandsudledning.

Naturstyrelsens bemærkninger

§ 12 i bekendtgørelsen om miljøkvalitetskrav for vandområder og krav til udledning af forurenende stoffer til vandløb, søer eller havet sætter rammerne for miljømyndighedens (herunder kommunernes) konkrete udpegning af blandingszoner omkring udledningspunkter. På Naturstyrelsens hjemmeside findes desuden svar på hyppigt stillede spørgsmål om regulering af udledning af forurenende stoffer efter bekendtgørelse om miljøkvalitetskrav, herunder svar om blandingszoner.

Udledninger fra almindeligt belastede separate regnvands- og vejvandsudledninger er ikke omfattet af bekendtgørelse nr. 1022 om miljøkvalitetskrav og krav til udledning af stoffer til vandløb, søer eller havet, jf. bekendtgørelsens anvendelsesområde § 1, men kan reguleres jf. Miljøbeskyttelseslovens § 28 og anvendelse af BAT.

Virksomheder kan godt beslutte at igangsætte en socioøkonomisk analyse. Naturstyrelsens eventuelle beslutning om at udlægge et område med mindre strenge miljømål vil altid bero på en konkret vurdering, hvor en socioøkonomisk analyse vil indgå som ét element. Det er miljømyndigheden, i dette tilfælde Miljøstyrelsen, der træffer beslutninger om miljøgodkendelsen og som følge deraf beslutter, hvilke vilkår der fremadrettet skal gælde.

Naturstyrelsen kan ikke på nuværende tidspunkt gå ind i problemstillingen knyttet til kemidepotet ved Hofde 42. Løsningen må bero på en konkret vurdering, når projektet er nærmere oplyst. De specifikke vilkår skal også i dette tilfælde stilles af miljømyndigheden (Miljøstyrelsen).

2.10.2 Okker

Høringssvar vedr. okker er modtaget fra følgende kommuner: Holstebro.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. dette emne: Jysk Landbrugsrådgivning og Landbrug & Fødevarer.

Endelig er der modtaget høringssvar om emnet fra 17 enkeltpersoner.

Sammenfatning af høringssvar

Jysk Landbrugsrådgivning ønsker en ny screening af de okkerbelastede vandløb med henblik på at fastslå, om disse kan opnå god økologisk tilstand eller skal udgå af

vandplanerne, alternativt klassificeres som kunstige. Landbrug & Fødevarer mener ligeledes, at en del af de okkerbelastede vandløb bør klassificeres som stærkt modificerede eller kunstige.

Flere lodsejere og Landbrug & Fødevarer gør opmærksom på, at vandløbene i Syd- og Vestjylland generelt er beliggende i flade landskaber og derfor har ringe fald. Vandstandsstigninger som følge af ændret vedligeholdelse vil derfor medføre betydelige økonomiske og arealmæssige konsekvenser. Flere lodsejere ønsker heller ikke at lægge arealer til udgravninger af okkersøer.

Holstebro Kommune og Landbrug & Fødevarer påpeger, at okkerbelastede vandløb hovedsageligt er et problem i Syd- og Vestjylland. Mange vandløb er belastede i varierende grad, og derfor kræves flere løsningsmodeller, da ændret vandløbsvedligeholdelse alene næppe kan sikre målopfyldelse.

Holstebro Kommune og Jysk Landbrugsrådgivning gør opmærksom på konkrete eksempler, hvor okkerproblemer på en given vandløbsstrækning skyldes udvaskning fra opstrømsliggende ikke-målsatte vandløbsstrækninger. Herved kan det ikke forventes, at man med ændret vedligeholdelse opnår den ønskede effekt.

Holstebro Kommune, Jysk Landbrugsrådgivning og Landbrug & Fødevarer ønsker okkerbassiner optaget i virkemiddelkataloget. Holstebro Kommune har selv anlagt okkerrensingsanlæg på stærkt okkerbelastede strækninger og målt en renseseffekt på 75-90 % for totaljern og næsten det samme for ferrojern.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen har foretaget en gennemgang af alle vandløb efter de af regeringen vedtagne retningslinjer for udpegning af vandløb i vandplanerne med henblik på en vurdering af, hvilke vandløb der skal indgå i vandplanlægningen.

Endvidere har Naturstyrelsen kvalitetssikret udpegningerne af kunstige og stærkt modificerede vandløb i de tilfælde, hvor høringssvar har argumenteret for en ændring på dette område. Disse ændringer er indarbejdet i planen.

Naturstyrelsen bemærker, at virkemidlet 'ændret vandløbsvedligeholdelse' ikke længere indgår som virkemiddel i vandplanlægningen. Regeringen har således besluttet at udtage virkemidlet som konsekvens af aftale om Vækstplan for Fødevarer, som regeringen indgik med Venstre, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Konservative den 2. april 2014. Anlæg af okkersøer indgår heller ikke som virkemiddel i indeværende planperiode.

2.10.3 Fysiske forhold vandløb

Der er ikke indkommet høringssvar til emnet fysiske forhold i vandløb generelt.

2.10.4 Havne, klapning, sejlads, fiskeri, akvakultur og øvrigt

Høringssvar vedr. havne, klapning, sejlads, fiskeri, akvakultur og øvrigt er modtaget fra følgende statslige myndigheder: Transportministeriet.

Herudover er der modtaget høringssvar vedr. dette emne fra følgende kommuner: Esbjerg og Helsingør.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar om emnet: Dansk Akvakultur, Jammerbugt Vandløbslaug og Udsætningsforeningen Vestsjælland 95 Havørreden.

Endelig er der modtaget høringssvar om dette emne fra 3 enkeltpersoner.

Fiskeri

Sammenfatning af høringssvar

Jammerbugt Vandløbslaug og flere privatpersoner mener, at muslingefiskeriet lægger hindringer i vejen for ålegræssets fortsatte udbredelse og dermed opfyldelse af målsætningen. De mener ikke, det er rimeligt, at landmændene omkring Limfjorden skal betale prisen herfor. Selv om der både i 2006 og i 2012 er fokus på muslingefiskeriet som den begrænsende faktor for udbredelsen af ålegræsset i fjorden, mener de, at der intet er sket.

Naturstyrelsens bemærkninger

Som det også fremgår af vandplanerne, kan fiskeri med skrabende redskaber, herunder muslingeskrab, have en effekt på bundvegetation og bunddyr. Fiskeri kan vanskeliggøre mulighederne for, at større alger kan vokse i det befiskede område som følge af fjernelse af sten og ophvirvling af sediment, så strukturen af havbunden og havbundens substrat ændres. Fiskeri på lokaliteter tæt på eller i ålegræsbevoksninger kan have en negativ virkning på udbredelsen og dybdegrænsen for ålegræs. Fiskeriet kan også påvirke diversiteten af bundfaunaen på de befiskede arealer.

Naturstyrelsen og NaturErhvervstyrelsen (Fødevarerministeriet) er enige om, at der for de enkelte vandområder skal fastsættes regler og ske en udvikling i metoder til fiskeri af muslinger, så muslingefiskeri med tunge bundsløbende redskaber ikke forhindrer opfyldelsen af god økologisk tilstand generelt i vandområdet. Mulighederne for at sikre opfyldelse af god økologisk tilstand vil i et samarbejde mellem Miljøministeriet og Fødevarerministeriet blive undersøgt gennem de i vandplanerne anførte tiltag. I vandplanerne er angivet, at der ved administration af tilladelser til skaldyrfiskeri med bundsløbende redskaber skal fastlægges vilkår, der sikrer, at den nuværende tilstand ikke forringes, at fiskeri efter skaldyr sker i begrænsede, præcist definerede vandområder ud fra en konkret vurdering, og at der skal være mulighed for udbredelse af ålegræs til den målsatte dybdegrænse. Det skal bemærkes, at det er Fødevarerministeriet (Fiskeridirektoratet), der giver tilladelser til fiskeri, herunder muslingefiskeri, således, at udmøntningen af vilkår i tilladelserne sker her. Bidragene i høringssvarene vil sammen med et forbedret vidensgrundlag indgå i afklaringen af problemstillingerne frem til næste planperiode.

Havne

Sammenfatning af høringssvar

Esbjerg Kommune anmoder om, at vandområdet omkring Esbjerg Havn, sejlbende til Nordsøen og Nordby Havn udpeges som stærkt modificeret vandområde og målsættes med godt økologisk potentiale.

Naturstyrelsens bemærkninger

Et vandområde kan udpeges som 'stærkt modificeret vandområde', når fysiske ændringer i vandområdet har en så væsentlig indvirkning på de biologiske forhold i området, at 'god økologisk tilstand' ikke kan opnås, og når de fysiske ændringer ikke kan bringes tilbage til naturlige forhold uden betydelig negativ indvirkning på det samfundsnyttige formål, som er tilsigtet med de modificerede karakteristika i vandområdet. Andre miljøpåvirkninger fra de aktiviteter, som er forbundet med de modificerede forhold, kan ikke begrunde en udpegning af vandområdet som stærkt modificeret. For at et vandområde kan udpeges som stærkt modificeret, forudsættes endvidere, at der er tale om fysiske ændringer, der udgør en større del af det overordnede vandområde, hvori de er beliggende, og at 'god økologisk tilstand' ikke vil kunne opnås for vandområdet som helhed.

Det er på denne baggrund Naturstyrelsens vurdering, at det kun er ganske få aktivitetsområder, herunder sejladsrelaterede aktivitetsområder (havne m.v.), som har et omfang, der berettiger til, at disse udpeges som stærkt modificerede vandområder.

Udpegning af fx. en havn som et stærkt modificeret vandområde betyder ikke i sig selv, at der kan stilles et lempeligere miljømål. Konsekvensen for et vandområde, der er udpeget som stærkt modificeret, er således, at ændringer i områdets biologiske forhold som følge af de fysiske ændringer af vandområdet accepteres med fastsættelse af et miljømål om 'godt økologisk potentiale'. Herunder skal den fysisk-kemiske vandkvalitet opfylde de samme krav som i naturlige vandområder. Det vil sige, at miljøpåvirkninger fra aktiviteter, der er forbundet med det modificerede område, skal forvaltes på samme måde som for naturlige områder.

På den baggrund finder Naturstyrelsen ikke, at Esbjerg Havn, Nordby Havn og sejlbenden til Nordsøen skal udpeges som stærkt fysisk modificeret område, idet disse aktivitetsområder alene udgør en arealmæssig mindre del af det samlede vandområde.

Klapning

Sammenfatning af høringssvar

Med henvisning til, at opgravet materiale i forbindelse med klapning ifølge vandplanen ikke må give anledning til forurening af havet, finder Transportministeriet, at det af den endelige vandplan bør fremgå, hvorledes dette skal tolkes i forbindelse med fremtidige klappansøgninger.

Transportministeriet vurderer, at det mest omkostningseffektive virkemiddel i forbindelse med klappinger vil være at opspore kilderne til de forurenende stoffer, således at udledningen i fremtiden begrænses. Transportministeriet påpeger endvidere, at klappning i sig selv ikke er en kilde til forurening med miljøfarlige stoffer. Transportministeriet anerkender, at det i den generelle beskrivelse af havne i planerne er nævnt, at det er de aktiviteter, der foregår i forbindelse med havnene, der medfører en udledning af miljøfarlige stoffer. Transportministeriet finder dog, at formuleringen af forståelsesmæssige grunde skal præciseres, således at det fremgår, at havnene i sig selv ikke udgør en kilde til udledning af miljøfarlige stoffer.

Klappadser opdeles i to forskellige typer, der baseres på, om det klappede materiale indgår i områdets naturlige sedimentdynamik eller ej. Transportministeriet kan ikke vurdere, om denne inddeling har betydning for fremtidig administration af klaptilladelser. Transportministeriet ønsker på den baggrund, at begrundelsen for og betydningen af denne inddeling præciseres i de endelige planer.

Transportministeriet gør endvidere opmærksom på, at der ikke nødvendigvis er en frigivelse af miljøfarlige stoffer fra sedimentet ved oprensning af sejlrender/havnebassiner eller klappning.

Transportministeriet påpeger, at der kan opstå tvivl, om de skal ændre sagsbehandling vedr. klappinger af hensyn til vandplanernes målopfyldelse.

Transportministeriet finder, at det medfører en stramning af reglerne for klappning, når det af vandplanerne fremgår, at miljømyndighederne i oplandet gennem tilladelser og godkendelser bør sikre, at udledninger af miljøfarlige forurenende stoffer begrænses gennem anvendelse af bedst tilgængelig teknologi, ligesom det skal sikres, at øvrige tiltag iværksættes, jf. tabel 2.4.1 og retningslinjer 52-53. Man finder, at dette er i modstrid med, at der i vandplanen står, at vandplanen i relation til havne og sejladsrelaterede aktiviteter ikke forudsætter ændringer i myndighedernes nuværende administration efter gældende lovgivning af aktiviteterne.

Udsætningsforeningen Vestsjælland 95 Havørreden (UFV95) finder det uacceptabelt, at der sker klappning fire steder i Natura 2000-områder og er imod, at man her kan udlægge aktivitetszoner, hvor miljømålene ikke bliver opfyldt.

UFV95 anbefaler, at klappmateriale landdeponeres de steder, hvor det ikke kan indgå i den naturlige sedimentdynamik, at klappmaterialet anvendes som råstof, og at antallet af klappadser begrænses til så få som muligt. Klapppladsen syd for Bisserup er ifølge Ufv95 uforenelig med Naturstyrelsens generelle retningslinjer for klappning og skal ifølge Ufv95 derfor udfases.

Naturstyrelsens bemærkninger

Problemstillingen er blevet behandlet i en nedsat arbejdsgruppe under Naturstyrelsen vedr. vandplaner og havne.

Arbejdsgruppen – med repræsentanter fra KL, Kystdirektoratet (KDI), Danske Havne, Foreningen af Lystbådehavne i Danmark og Miljøstyrelsen – har udarbejdet et arbejdsrapport om ”forståelse af vandplanernes retningslinjer og redegørelse relateret til havne, slusefjorde og sejladsrelaterede aktiviteter”. Arbejdsrapporten konkretiserer således vandplanerne på en række punkter relateret til sejladsrelaterede aktiviteter, herunder aktiviteter i havne, drift af slusefjorde, kystbeskyttelsesaktiviteter og klappning. Arbejdsrapporten adresserer også svar på en række af de spørgsmål, synspunkter og ønsker, som rejses i høringssvarene relateret til havne og sejladsrelaterede aktiviteter.

Problemstillingerne omkring klappning rejst af Transportministeriet er blevet behandlet i den ovennævnte arbejdsgruppe. Det skal bemærkes, at vandplanretningslinje 47 om håndtering af klappmaterialet har hjemmel i lov om beskyttelse af havmiljø (lovbekendtgørelse nr. 929 af 24. september 2009) § 26, stk. 3. Tilladelse til dumpning kan ske såfremt klappmaterialet vurderes at indeholde uvæsentlige mængder og koncentrationer af forurenende stoffer. Vandplanernes retningslinje er således en videreførelse af den nuværende praksis. En konkretisering af, hvad uvæsentlige mængder og koncentrationer nærmere omfatter, er udmøntet i gældende vejledning til loven. Indplaceringen i vandplanerne af havne og klappadser i indsatskategorierne 2 og 3 i forhold til indsats overfor miljøfarlige forurenende stoffer beror på den eksisterende viden om forekomster af kilder og belastninger. Kategori 2 er områder, der er under observation med henblik på at vurdere, om der skal gennemføres en indsats,

og kategori 3 er områder, hvor der er grundlag for at gennemføre en indsats med henblik på at nedbringe forureningsbelastningen.

Indsatsen vil understøtte ønsket om at begrænse forureningen ved kilden via indsatsen i de kommunale handleplaner med det formål samlet at nedbringe forureningen. Via Naturstyrelsens tilsyn med klappladser vil der løbende blive dannet grundlag for fremadrettet at vurdere, om tilstanden udvikler sig i overensstemmelse med vandplanernes målsætning. Arbejdsrapporten fra arbejdsgruppen om vandplaner og havne supplerer/udbygger på en række områder Naturstyrelsens bemærkninger til høringssvar relateret til havne og sejladsrelaterede aktiviteter. Se arbejdsrapporten på www.naturstyrelsen.dk. Se også kapitel 2.11.6 "Andre kilder, fx sejladsrelaterede" og kapitel 3.8 "Havne og klappladser".

Inddeling af klappladser i to typer vil medføre en mere hensigtsmæssig håndtering af klapmateriale, så oprensingsmateriale, der naturligt kan/bør indgå i den lokale sedimentdynamik, ikke skal sejles u hensigtsmæssigt langt væk og klappes. Vurdering af type klapmateriale i relation til type klapplads foregår i forbindelse med behandlingen af en klappansøgning.

Vedrørende klappning af materiale i forhold til landdeponering er grundlaget for den konkrete vurdering, at oprensingsmateriale kan klappes, hvis det ikke er forurenet, og det ikke har et genanvendelsespotentiale. Det klappes på de godkendte klappladser. Påvirkningen er primært en fysisk forstyrrelse med midlertidig og gentagen påvirkning af bundfaunaen på klappladserne. Det samlede areal af områder, der er udlagt til klappladser i kystvandene, er relativt begrænset.

Som det fremgår af retningslinje 51 skal det for klappladser beliggende i eller i umiddelbar nærhed af Natura 2000-områder sikres, at aktiviteten ikke vil medføre en væsentlig påvirkning af de arter eller naturtyper, som udgør udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, jf. habitatbekendtgørelsens § 7. Naturstyrelsen har vurderet, at dette ikke er gældende i de konkrete tilfælde.

Naturstyrelsen har noteret sig UFV95's vurdering af, at klappladsen syd for Bisserup bør udfases.

Kystfodring

Sammenfatning af høringssvar

Transportministeriet bemærker, at flere planer henviser til, at kystfodringsaktiviteter medfører fysiske påvirkninger på havbundens dyr samt en frigivelse af forurenende stoffer fra sediment til vandfasen og tilføjer, at kystfodring ikke frigiver forurenende stoffer til vandfasen, da der udelukkende fodres med rent sand. Ligeledes nævnes, at en ansøgning om tilladelse til fodring med forurenet materiale ikke vil blive imødekommet.

Transportministeriet påpeger yderligere, at de som myndighed for tilladelser til kystfodring har en forventning om, at vandplanernes retningslinjer ikke vil medføre ændringer i den hidtidige praksis. Det nævnes, at der i flere vandplaner refereres til, at kystfodring kan medføre negative effekter. Transportministeriet gør opmærksom på, at kystfodring er en vigtig del af statens forpligtigelse i forbindelse med kystbeskyttelsen.

Transportministeriet finder, at det af planen bør fremgå, hvad formålet med kystfodringen er og betydningen heraf, da fodringer er en positiv aktivitet for de pågældende kyststrækninger, så man undgår tilbagerykning af kyststrækningen.

Naturstyrelsens bemærkninger

Problemstillingen er blevet behandlet i ovennævnte arbejdsgruppe om havne i 2011 under Naturstyrelsen med repræsentanter fra KL, Kystdirektoratet, Danske Havne, Foreningen af Lystbådehavne i Danmark og Miljøstyrelsen. Arbejdsgruppen har udarbejdet et arbejdsrapport om "forståelse af vandplanernes retningslinjer og redegørelse relateret til havne, slusefjorde og sejladsrelaterede aktiviteter". Arbejdsrapporten konkretiserer vandplanerne på en række punkter relateret til sejladsrelaterede aktiviteter, aktiviteter i havne, drift af slusefjorde og kystbeskyttelsesaktiviteter. Der er i overensstemmelse hermed foretaget justeringer og ændringer af teksten i de endelige vandplaner. Naturstyrelsen vurderer ikke, at de endelige vandplaner vil medføre problemer i relation til udmøntning af myndighedsbehandling af sager vedr. kystbeskyttelse. De fornødne afvejninger, herunder også af de natur- og miljømæssige forhold, vil indgå som hidtil i forbindelse med myndighedsbehandling af sager om kystbeskyttelse.

Akvakultur

Sammenfatning af hørings svar

Udsætningsforeningen Vestsjælland 95 Havørreden 'UVF95' gør opmærksom på, at miljømålet i de kystområder, hvor der er etableret og planlægges etableret nye havdambrug, ikke er opfyldt.

UVF95 er uenig i vandplanteksten, hvor der står, at "*på årsplan bidrager havbrugene kun med en mindre del af den samlede næringsstofbelastning til kystvandene*" med henvisninger til Smålandsfarvandet, hvor havbrugene bidrager med en væsentlig del af den samlede næringsstofftilførsel. UVF95 ønsker teksten ændret til "*på årsplan bidrager havbrugene med en væsentlig del af den samlede næringsstofbelastning til kystvandene*". UVF95 mener med henvisning til udslip af regnbueørreder fra Musholm Lax, at havbrugsdrift udgør en trussel mod den vilde bestand af havørreder.

Naturstyrelsens bemærkninger

Afgørelser efter miljøbeskyttelseslovens kapitel 3, 4 og 5 om dambrug, havbrug og andre erhvervsmæssige aktiviteter må ikke være til hinder for, at vandplanens miljømål opfyldes. Dette indebærer i relation til næringsstoffer, at tilladelse til øget påvirkning af vandmiljøet i et opland, hvor miljømål er opfyldt, som udgangspunkt først kan meddeles, hvis det vurderes, at tilladelsen ikke medfører en forringelse af tilstanden, og at tilladelse til øget påvirkning af vandmiljøet i et opland, hvor miljømål ikke er opfyldt, som udgangspunkt først kan meddeles, hvis det vurderes, at tilstanden ikke forringes, og miljømålet uanset tilladelsen kan nås ved en indsats og plan, der er fastlagt for vandområdet.

Regeringen har primo 2014 vedtaget en strategi for bæredygtig udvikling af akvakultursektoren i Danmark 2014-2020. Regeringens mål i denne strategi er, at produktionen af fisk og skaldyr i dansk akvakultur er forøget med 50 % i 2020. Derudover er det regeringens mål, at kvælstofbelastningen pr. produceret enhed er reduceret med 25 % i 2020. Af strategien for udvikling af akvakultursektoren fremgår det endvidere, at en udvidelse af havbrugsproduktionen forudsætter overholdelse af vandrammedirektivet, de nationale vandplaner og naturplaner samt havstrategidirektivet. Ny produktion indenfor vandplanernes reguleringsområde, hvor miljømålet er god økologisk tilstand (alle 1-sømile kystvandområder), vil som udgangspunkt forudsætte fuld kompensation for merudledning af kvælstof. Udenfor 1-sømile områderne vil ny produktion eventuelt kunne tillades uden kompenserende foranstaltninger. Ny produktion skal dog i begge tilfælde stadig vurderes i forhold til både habitat- og havstrategidirektiverne og andre interesser. Af regeringens strategi for akvakultur fremgår det, at regeringen vil udpege zoner på havet til placering af akvakulturanlæg, hvor der screenes for umiddelbare miljømæssige konsekvenser og foretages en umiddelbar afvejning i forhold til andre interesser. Det er kommunerne, der som myndighed behandler ansøgninger og meddeler tilladelser til drift af havbrug, der ligger inden for 1 sømil fra land, og Miljøstyrelsen er myndighed for havbrug uden for 1 sømil. Se endvidere afsnit 2.6.18 om virkemidler og akvakulturanlæg.

Havbrugenes relative andel af den samlede næringsstofftilførsel til de enkelte vandområder varierer meget fra vandområde til vandområde. Derfor slettes den generelle bemærkning i vandplanerne om, at havbrugene på årsplan kun bidrager med en mindre del af den samlede næringsstofbelastning til kystvandene. Det eksakte bidrag for de enkelte hovedvandoplande fremgår af tab. 2.2.2 i de enkelte vandplaner.

Råstofindvinding

Sammenfatning af hørings svar

UVF95 anfører, at "der i indeværende planperiode ikke er stillet indsatskrav i statens vandplaner mht. bevarelse og forbedring af det kystnære vandmiljø. UVF95 modsætter sig, at vandplanen ikke indeholder virkemidler til kompensation for de skader, som er sket ved råstofindvinding på søterritoriet, og som navnlig er sket på Storebælts havbund ved ekstrem stor råstofindvinding og bortgravning af stenrev (Sprogø Øster rev og Vester rev). Der er i dag et stort miljø-/naturmæssigt minus i regnskabet i forhold til forholdene før etableringen af den faste forbindelse over Storebælt og de omfattende råstofindvindinger. Staten har desuden tidligere lovet en kompensation, som aldrig er efterlevet med henvisning til tidligere miljøminister Christian Christensen".

UVF95 foreslår, at den kommunale handleplan kommer til at omfatte et stort kunstigt

kompenserende stenrev nord for Sprogø i et nuværende vindmølleområde. UVF95 bemærker endvidere, at de ikke anerkender stenrev som kvælstofreducerende virkemiddel, men at stenrev til gengæld er afgørende for biodiversiteten.

UVF95 foreslår desuden ophør af al råstofindvinding på vanddybder fra 0 – 20 meter i Storebælt og henviser til dybere råstofforekomster samt i den anledning til kortlægning fra Skov- og Naturstyrelsen.

UVF95 påpeger, at fortsat råstofindvinding til den faste forbindelse over Storebælt er betænkelig og gør indsigelse mod, at ovenstående viden ikke er anvendt i planen for at imødegå biologiske skader på havbunden.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen skal henvise til gældende lovgivning på området. Stenfiskeri er forbudt i danske farvande, hvilket følger af råstoflovens § 20, stk. 4 (lovbekendtgørelse nr. 657 af 27. maj 2013). Råstofindvinding foretages i henhold til råstoflovens § 20, stk., 3 på geografiske afgrænsede miljøvurderede arealer, der i dag omfatter tilsammen 800 km² ud af 105.000 km² havområde.

Etablering af stenrev er ikke et vedtaget virkemiddel i den første vandplanperiode, men kan eventuelt komme under overvejelse i forbindelse med den kommende vandplan.

2.10.5 Slusefjorde

Høringssvar vedr. slusefjorde er modtaget fra følgende statslige myndigheder
Transportministeriet.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. dette emne:
Landboforeningen Limfjord.

Sammenfatning af høringssvar

Landboforeningen Limfjord refererer til, at der i udkast til vandplan er anført, at der inden eventuel udpegning af Hjarbæk Fjord som stærkt modificeret område skal analyseres for alternative løsninger til nuværende vandudvekslingsforhold for at kunne fastlægge, om fjorden skal udpeges som stærkt modificeret område med efterfølgende fastlæggelse af et miljømål som godt økologisk potentiale. Det anføres, at arbejdet med analysen og spørgsmålet bør inddrages i i 1. planperiode og ikke først i 2. planperiode, og at Hjarbæk Fjord på denne baggrund allerede nu bør udpeges som stærkt modificeret vandområde.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen kan oplyse, at Hjarbæk Fjord i vandplanen er typologiseret som slusefjord. Analysen af om Hjarbæk Fjord skal udpeges som stærkt fysisk modificeret område i forhold til vandrammedirektivet og i så fald, om der skal fastlægges et miljømål om godt økologisk potentiale, forventes foretaget i forbindelse med den kommende vandområdeplan 2015-2021.

Andet

Sammenfatning af høringssvar

Til vandplanens tekst om, at "*slusedriften bør optimeres med henblik på at optimere vandstand og saltholdighed for plante- og dyrelivet i og omkring fjorden, så et godt økologisk potentiale kan opnås*", bemærker Transportministeriet, at der er tale om en afvandingsssluse, og at det derfor ikke er muligt at pumpe vand ind. Endvidere bemærkes, at der ikke kan opnås samme miljøtilstand i Nisum Fjord som i Ringkøbing Fjord, da Nisum Fjord består af 3 bassiner.

Transportministeriet anfører, at der i planerne for Ringkøbing og Nisum Fjorde bør stå afvandingsssluse i stedet for sluse.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen kan oplyse i forhold til arbejdet med optimering af slusedrift, at der som led i denne proces blev vedtaget en ny slusepraksis for Nisum Fjord på sluseudvalgsmøde med Kystdirektoratet som formand i april 2013. Der blev aftalt en forsøgsperiode på 3 år. Salt- og iltloggere opsættes i marts 2014 og forsøgsperioden forventes at starte hermed. I forhold til analyse af konsekvenser for plante- og dyrelivet tages der udgangspunkt i forholdene i Nisum Fjord. Slusekapaciteten og forhold til vandstand og saltholdighed i fjorden er analyseret, og der indgår ikke pumpe løsninger i forbindelse med den ændrede slusepraksis. Analyserne blev styret af en teknikergruppe

under sluseudvalget med deltagelse af Kystdirektoratet, Lemvig Kommune, Holstebro Kommune og Naturstyrelsen. Vandplanens retningslinje 48 om slusefjorde, kapitel 2.2.6 om andre påvirkninger samt kapitel 2.4.3 tilstanden i kystvandene er dækkende for den ny slusepraksis.

Fokus i vandplanerne er slusen. Det betyder dog ikke at slusernes funktion som afvandingssluse tilsidesættes.

2.10.6 Jordforurening

Der er ikke indkommet høringssvaret til emnet jordforurening.

2.11 Sammenhæng med Natura 2000-planerne

Høringssvar vedr. sammenhæng med natura 2000-planerne er modtaget fra følgende kommuner: Hjørring, Kerteminde og Thisted.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar vedr. dette emne: Danmarks Naturfredningsforening, Fredensborg, Dansk Skovforening og Grundejerforeningen SØLYST.

Endelig er der modtaget høringssvar om emnet fra 7 enkeltpersoner.

Vandplan indsatser i konflikt med Natura 2000 målsætninger

Sammenfatning af høringssvar

Hjørring og Thisted Kommuner påpeger flere eksempler på specifikke indsatser i vandløb, hvor der peges på at de er i konflikt med målsætninger i lokale Natura 2000-planer.

Kerteminde Kommune udtrykker bekymring for, hvis et krav om ændret vandløbsvedligeholdelse betyder, at der ikke kan gennemføres grødeslåning i et Natura 2000-område.

Flere lodsejere er bekymrede for, at indsatser inden for Natura 2000-områder, der kan medføre hævet vandstand, vil påvirke Natura 2000-områdernes målsætninger negativt, og at forpligtigelser til at sikre habitatområder dermed ikke vil kunne overholdes.

Naturstyrelsens bemærkninger

Det er forudsat i vandplanerne, at indsatser ikke gennemføres, hvis det kan skade udpegningsgrundlaget i Natura 2000-områder og dermed bevaringsmålsætningerne for de enkelte områder.

Det fremgår således af vandplanens retningslinje 54, at de af vandplanens indsatser, som kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, og hvor en konsekvensvurdering viser, at skade på udpegningsgrundlaget ikke kan udelukkes, ikke kan gennemføres. Det gælder også i situationer, hvor indsatsen i vandløb potentielt måtte påvirke naturtyper eller levesteder for arter langs vandløb i Natura 2000-områder.

Retningslinjen understøttes af, at der vil kræves godkendelser eller tilladelser, typisk efter vandløbsloven, miljøbeskyttelsesloven, planloven eller naturbeskyttelsesloven, når indsatserne i vandplanen skal gennemføres. Disse godkendelser og tilladelser kan først gives, når der efter regler i habitatbekendtgørelsens §§ 6-9 er foretaget en vurdering af, om indsatsen kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, og i givet fald, hvor den efterfølgende konsekvensvurdering kan udelukke en evt. skade.

Det bemærkes, at regeringen har besluttet at udtage virkemidlet ændret vandløbsvedligeholdelse som konsekvens af aftale om Vækstplan for Fødevarer, som regeringen indgik med Venstre, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Konservative den 2. april 2014. Der henvises til notatets indledning. Vandplanerne omfatter ikke grundvandsbetingede terrestriske økosystemer og rummer ikke målrettet indsats for biodiversitet ved at øge vandstanden i f.eks. skove i Natura 2000-områder

Sammenfatning af høringssvar

Dansk Skovforening peger på, at implementering af vandplanerne ikke medfører en målrettet indsats for biodiversitet i de skovbevoksninger, hvor der eksisterer et biodiversitetsmæssigt potentiale for øget biodiversitet ved øget vandstand, herunder inden for Natura 2000-områder.

Danmarks Naturfredningsforening, Fredensborg finder det beklageligt, at grundvandsbetingede terrestriske økosystemer så som væld og moser ikke er omfattet af vandplanerne.

Naturstyrelsens bemærkninger

Vandplanerne har til formål at forbedre vandkvaliteten i vandløb, søer og fjorde i hele landet. Det blev i forbindelse med beslutninger om vand- og naturplanlægningen forudsat, at vandplanerne, hvad angår vandkvalitet, dermed også varetager indsatsen for forbedret vandkvalitet i Natura 2000-områderne.

Spørgsmålet om en evt. indsats for forbedret hydrologi i f.eks. skove, væld og moser er ikke en del af vandplanen. I mange Natura 2000-områder indgår retningslinjer herom, ligesom der mange steder allerede er iværksat indsatser for forbedret hydrologi til gavn for udpegningsgrundlaget.

Grødeskæring i vandløb i habitatområder

Sammenfatning af høringssvar

Grundejerforeningen Sølyst påpeger, at sædvanlige vedligeholdelsesarbejder i vandløb ikke er en tilstandsændring, idet sædvanlig vedligeholdelse netop tilsigter at opretholde den hidtidige tilstand. Vedligeholdelsesarbejder i henhold til gældende vandløbsregulativer for offentlige vandløb kan derfor ske uden dispensation fra kommunalbestyrelsen. Man mener, at dette også gælder for vandløb i et habitatområde. Der henvises til Odense Å, som også er et habitatområde med udpegningsgrundlag 3260 (vandløb med vandplanter), og at der i Odense Å skal skæres grøde 2 - 3 gange om året. Grundejerforeningen ønsker, at Miljøministeriet håndhæver dette overfor vandløbsmyndighederne.

Naturstyrelsens bemærkninger

Spørgsmålet om forholdet mellem vedligeholdelse på grundlag af gældende vandløbsregulativer og om, hvorvidt vedligeholdelse af vandløb kan gennemføres i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens bestemmelser om tilstandsændring (§ 3) er et kommunalt anliggende. Det er således kommunen, der tager stilling til, om der i en given situation kræves dispensation til at gennemføre en regulativfast vedligeholdelse, uanset om det er i habitatområder eller ej. Kommunens afgørelser herom kan påklages.

2.12 Planudkastenes retningslinjedel

Høringssvar vedr. planudkastenes retningslinjedel er modtaget fra følgende statslige myndigheder: Transportministeriet.

Herudover er der vedr. dette emne modtaget høringssvar fra følgende kommuner: Allerød, Esbjerg, Frederikssund, Furesø, Gladsaxe, Greve, Hedensted, Helsingør, Herlev, Holbæk, Holstebro, Ikast-Brande, Odense, Roskilde, Solrød, Vejen, Vordingborg og Aalborg.

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar om dette emne: Agri Nord, Brønderslev Forsyning, Bøtø Nor Landvindingslag, Dansk Byggeri, Dansk Industri, Danske Vandløb, Dong, Frederikshavn Forsyning, Gøttrup-Klimt Landvindingslag, Heden og Fjorden (på vegne af Hedens Landboforening, Hjørring Vandselskab, Holstebro-Struer Landboforening, Ikast-Bording Landboforening og Familielandbruget Vestjylland), Landbo Thy, Mors-Thy Familiebrug, Nordjysk Familiebrug, LandboNord, Heden og Fjorden, Lemvigegnens Landboforening, Landbo Limfjord, Landbrug & Fødevarer, Limfjordsrådet, RGS 90 A/S, Svendborg Vand & Affald, VandCenter Syd og Østlige Øers Landboforeninger.

Endelig er der modtaget høringssvar om emnet fra 30 enkeltpersoner.

Retningslinje 3 (spildevand)

Sammenfatning af høringssvar

En kommune spørger om, hvorvidt vandplanens retningslinje 3 skal fortolkes således, at fremtidige udledninger til vandområder, der ikke er målsat i vandplanen, men som tidligere har været målsat i regionplanen, skal udføres efter BAT-principper, og om de øvrige udledninger, der belaster vandløbene på sigt, skal reguleres efter samme standard.

Naturstyrelsens bemærkninger

Af retningslinje 3 fremgår, at vandområder, der ikke fremgår af webgis, administreres efter miljølovgivningen i øvrigt, og at det således bør sikres, at der ikke meddeles tilladelser og godkendelser, der måtte være til hinder for, at disse områder opnår god tilstand.

Retningslinje 6 (spildevand)

Sammenfatning af høringssvar

Heden og Fjorden spørger, om det er korrekt, at det har været hensigten, at retningslinjen alene skal omfatte stillestående vand.

Holstebro Kommune mener, at det bør præciseres, hvordan "så vidt muligt" og "stillestående vandområder" (alle søer og marine områder) skal forstås. Østlige Øers Landboforeninger mener ligeledes, at det bør præciseres, hvad der menes med betegnelsen "stillestående vand".

Østlige Øers Landboforeninger mener, at det bør præciseres, at bestemmelsen ikke omfatter rent overfladevand fra eksempelvis tagarealer, og alene retningslinje 10 bør være gældende for disse.

Østlige Øers Landboforeninger mener, at "stille stående vand" bør omformuleres til "direkte til stillestående vand".

Naturstyrelsens bemærkninger

Retningslinjen har vejledende karakter. Det er tilladelsesmyndigheden, der ud fra de aktuelle forhold skal vurdere, om der i den enkelte sag kan tillades en udledning.

Retningslinje 7 (spildevand)

Sammenfatning af høringssvar

VandCenter Syd og Svendborg Vand & Affald ønsker, at det i retningslinjeteksten præciseres, hvilken regnserie der skal anvendes som udgangspunkt, samtidig med at vandselskaberne skal have mulighed for at anvende andre, nyere regnserier, såfremt der blot foretages en omregning fra bassinvolumen udregnet ved hjælp af Odense regnserien til et volumen udregnet ved hjælp af en nyere regnserie.

Naturstyrelsens bemærkninger

Formålet med retningslinjen er at sikre, at der sker en ca. 75 % stoffjernelse, jf. Naturstyrelsens retningslinjer for udarbejdelse af indsatsprogrammer, bilag 1, side 18 afsnit 2.2.2.1. Ved et afløbstal på 4,5 l/s/red ha svarer det til et bassin på 5 mm og en udledning på ca. 250 m³/red.ha. Det afgørende er, at den første afstrømning ikke aflastes. Dvs. hvor der er større afskærende kapacitet til renseanlæg end 4,5 l/s/red.ha, bliver behovet for bassiner mindre og visa versa.

Retningslinjen er på baggrund af de gennemførte høringer blevet præciseret. Den præciserede tekst fremgår af afsnittet om retningslinje 7 på side 144.

Retningslinje 8 (spildevand)

Sammenfatning af høringssvar

Hjørring Vandselskab, Brønderslev Forsyning og Frederikshavn Forsyning anfører, at der ikke er miljømæssigt belæg for, at miljømyndighederne med udgangspunkt i vandplanens retningslinje 8 anlægger et generelt krav om etablering af regnvandsbassiner inden udledning af separat regnvand til marine områder. Forsyningsselskabet kommer med et konkret forslag til ny formulering af retningslinje 8, hvor det præciseres, at retningslinjen omfatter udledningen til vandløb og sø.

Hjørring Vandselskab, Brønderslev Forsyning, Frederikshavn Forsyning og Aalborg Kommune ønsker, at formuleringen "passende størrelse" defineres mere præcist. Kommunen ønsker ligeledes, at formuleringerne "som udgangspunkt" og "bundfældelige stoffer" bliver uddybet nærmere, idet kommunen mener, at retningslinjen har så vide tolkningsmuligheder, at de reelt er uanvendelige.

Holstebro Kommune mener, at der bør indgå eller henvises til en vejledning omkring sammenhæng mellem bassinstørrelser, vandområders følsomhed og trafikbelastning, idet kommunen mener, at der skal udarbejdes en national vejledning, som kan sikre et ensartet grundlag for etablering af udledninger af separat overfladevand.

Danske Vandløb bemærker, at teksten "Bassinstørrelse gradueres efter vandområdets følsomhed samt omfanget af trafikbelastning i oplandet" ikke længere fremgår af retningslinje 8.

Østlige Øers Landboforeninger mener, at teksten "Bassinstørrelse gradueres efter vandområdets følsomhed samt omfanget af trafikbelastningen i oplandet" bør medtages i retningslinjen igen.

Naturstyrelsens bemærkninger

Retningslinjen har vejledende karakter og bindende krav om bassiner skal fastsættes konkret af tilladelsesmyndigheden for de konkret separate overfladevandsudledninger.

Naturstyrelsen er enig i, at formuleringen "bassinstørrelse gradueres efter vandområdets følsomhed samt omfang af trafikbelastning i oplandet" skal genindsættes i retningslinjen. Det er derfor sket.

Retningslinjen ordlyd er således nu: "Ved meddelelse af tilladelse til udledning af separat overfladevand skal udløbene som udgangspunkt forsynes med bassiner af passende størrelse med henblik på tilbageholdelse af bundfældelige stoffer. Bassinstørrelse gradueres efter vandområdets følsomhed samt omfang af trafikbelastning i oplandet."

Retningslinje 9 (spildevand)

Sammenfatning af høringsvar

Furesø Kommune bemærker, at det er problematisk, at det i retningslinje 9 er angivet, at det maksimale afløb skal fastsættes i forhold til det totale antal hektar i stedet for reducerede antal hektar. Odense Kommune og Limfjordsrådet bemærker ligeledes, at der i flere afgørelser fra Natur- og Miljøklagenævnet er taget udgangspunkt i l/s pr. red.ha (befæstet areal), og ikke som i retningslinjen i l/s pr. ha (total). Kommunen opfordrer derfor til, at retningslinjen ændres, så den er i overensstemmelse med klagenævnets afgørelser. Kommunen understreger dog i den forbindelse, at der vil være tale om en væsentlig stramning, hvis der alene foretages en ændring af enheden, idet befæstelsesgraden i mange oplande er mindre end 50 %.

Østlige Øers Landboforeninger anfører, at retningslinjen er for vidtgående, og at der bør være en bagatelgrænse. Østlige Øers Landboforeninger mener således, at udgangspunktet om reduktion til 1–2 l/s pr. ha bør fraviges ved udledninger på under 5 l/s, bl.a. fordi det er svært at renholde et rør med en vandføring under 5 l/s.

Furesø Kommune bemærker, at det vil lette administrationen i forbindelse med udarbejdelse af udledningstilladelser, hvis vandplanens retningslinje 9 også omfattede vandløb "uden hydrauliske problemer".

Hedensted Kommune er uenig i, at retningslinje 9 ikke stiller krav om neddrosling svarende til den naturlige afstrømning, men kun om neddrosling til 1-2 liter/sekund/ha. Kommunen henstiller derfor, at retningslinje 9 justeres, så afledning af vand fra f.eks. braklagte arealer ikke sker hurtigere end den naturlige afstrømning

Hjørring Vandselskab, Brønderslev Forsyning, Frederikshavn Forsyning anfører, at der ikke er miljømæssigt belæg for, at miljømyndighederne med udgangspunkt i vandplanens retningslinje 9 anlægger et generelt krav om etablering af regnvandsbassiner inden udledning af separat regnvand til marine områder. Forsyningsselskabet stiller et konkret forslag til ny formulering af retningslinje 9, hvor det præciseres, at retningslinjen omfatter udledningen til vandløb og sø.

Hjørring Vandselskab, Brønderslev Forsyning, Frederikshavn Forsyning og Aalborg Kommune foreslår, at henvisningen til Spildevandsforskning fra Miljøstyrelsen nr. 49/1992 om lokal rensning af regnvand fjernes, dels fordi rapporten ifølge høringssvaret ikke i særlig høj grad berører dimensioneringen af udformning af regnvandsbassiner, og dels fordi rapporten er over 20 år gammel, og siden er der udgivet megen litteratur, der specifikt omhandler dimensionering og udformning af regnvandsbassiner.

Vordingborg Kommune mener, at regnvandsbetingede udløb skal reduceres til maksimalt 1l/s/ha for ikke at give anledning til hydraulisk overbelastning af vandløbene.

Heden og Fjorden mener ikke, at det er rimeligt, at der tillades overløb hvert 5. år, mens der samtidig kræves indsats i form af f.eks. ændret vandløbsvedligeholdelse.

Danske Vandløb spørger, om "total Areal" skal forstås således, at der må udledes 10 - 20 liter/sek/red.ha i det tilfælde, hvor et opland er på samlet 30 ha, hvoraf kun de 10 ha er befæstet, og det (totale areal) 10 ha.

Naturstyrelsens bemærkninger

Angående tiltag i forhold til vandløb med hydrauliske problemer er det kommunen som vandløbsmyndighed og tilladelsesmyndighed, der skal sikre, at der ikke opstår hydrauliske problemer i vandløbene. I retningslinje 9 er anført, at udløb til vandløb med hydrauliske problemer "som udgangspunkt" skal neddrogles til 1-2 l/s pr. ha. Det er en kommunal opgave at fastlægge det konkrete behov. Naturstyrelsen finder, at en spildevandsudledning skal begrænses, så den ikke giver anledning til hydrauliske problemer, som nødvendiggør en regulering af vandløbet. Der findes vandløbsstrækninger, hvor vandløbet i forvejen er "fyldt op" som følge af allerede eksisterende udledninger. I disse tilfælde vil en reduktion til 1-2 l/s/ha ikke være tilstrækkelig. Alternativt skal der ske en reduktion af de eksisterende udledninger, så der bliver plads til nye.

Miljøstyrelsen har i et brev til samtlige kommuner og amter i 2002 anbefalet, at der, hvor der er hydrauliske problemer, sker en neddrogling svarende til 1-2 l/s/ha og $n=1/5$. Alternativt skal det ved beregninger dokumenteres, at der ikke sker oversvømmelser langs vandløbet hyppigere end hvert 5. år. Natur- og Miljøklagenævnet har i en afgørelse fra 6. september 2011 stadsfæstet i en tilladelse, at de regnbetingede udledninger skulle reduceres til 1 l/s/ha og $n=1/5$, hvilket er i overensstemmelse med retningslinjen. Neddrogling på 1-2 l/s/ha fastlægges i forhold til afstrømningsoplandets størrelse.

Retningslinje 10 (Spildevand)

Sammenfatning af høringssvar

Heden og Fjorden efterspørger, hvordan det opgøres, om vandløbets samlede hydrauliske kapacitet overskrides.

Østlige Øers Landboforeninger kommenterer, at første punktum påstås udtaget, da udledning af rent overfladevand til vandløb ikke bør undgås, hvis vandløbets samlede hydrauliske kapacitet ikke overskrides. Sidste punktum bør formuleres som i retningslinje 9, eller der bør henvises hertil.

Naturstyrelsens bemærkninger

Første punktum er vejledende og ikke bindende for myndighedernes administration. Andet punktum omfatter, at tilladelsesmyndigheden i forbindelse med meddelelse af de konkrete tilladelser til udledning af tag- og overfladevand skal sikre at vandløbets samlede hydrauliske kapacitet ikke overskrides.

Retningslinje 11 (spildevand)

Sammenfatning af høringssvar

Holstebro Kommune vil gerne have præciseret, om retningslinjen er bindende, uanset om miljømålet for pågældende recipient er opfyldt eller ej.

Østlige Øers Landboforeninger mener, at det skal være en forudsætning, at det af dokumentationen fremgår, at den manglende målopfyldelse skyldes overbelastning med fosfor, samt at det skal være en forudsætning, at vandplanen indeholder en målsætning for de pågældende søer eller moser.

Naturstyrelsens bemærkninger

For at kunne meddele påbud om forbedret rensning til eksisterende udledninger fra ejendomme i det spredte bebyggelse skal forudsætninger i spildevandsbekendtgørelsens § 27 være opfyldt:

§ 27. Ved meddelelse af påbud efter lovens § 30 om forbedret spildevandsafledning skal følgende forudsætninger være opfyldt:

- 1) Ejendommens afløbsforhold og udledning skal være fastlagt,
- 2) ejendommens udledning skal bidrage til forurening af det omhandlede nedstrømsliggende vandområde, og
- 3) der skal være dokumentation for, at det omhandlede nedstrømsliggende vandområde er forurenede af spildevand i et omfang, der gør, at det i vandplanen vedtagne mål for vandområdet ikke er opfyldt.

Stk. 2. Stk. 1, nr. 2 og 3, finder ikke anvendelse ved meddelelse af påbud om forbedring af uhygiejniske forhold affødt af udledningen.

Naturstyrelsen har revurderet retningslinjen og er enig i, at den uklar og kan misforstås. Naturstyrelsen har derfor ladet retningslinjen udgå.

Retningslinje 13 og 14 (spildevand)

Sammenfatning af høringssvar

Dong bemærker, at der er behov for at udpege blandingszoner eller opblandingszoner ved en række varmeværker. De henviser i den forbindelse til retningslinje 13 om blandingszoner og retningslinje 14 om temperaturpåvirkning. DONG beskriver ikke nøjagtigt, hvorfor der er behov for at udpege blandingszoner og opblandingszoner ved de enkelte værker.

Naturstyrelsens bemærkninger

Hvis der fra de nævnte værker foregår udledning af spildevand indeholdende miljøfremmede farlige stoffer, må koncentrationerne af stoffer ikke overskride kravene i Bekendtgørelse om miljøkvalitetskrav for vandområder og krav til udledning af forurenende stoffer til vandløb, søer eller havet/ bek. 1022. Hvis kravene i bek. 1022 ikke kan overholdes ved udledningen, er der mulighed for at udlægge en blandingszone i overensstemmelse med bekendtgørelsens § 12. På Naturstyrelsens hjemmeside er det muligt at læse nærmere om udpegning af blandingszoner, se <http://naturstyrelsen.dk/vandmiljoe/vand-i-hverdagen/spildevand/udledninger-og-miljoekvalitetskrav/>

En blandingszone skal udlægges af miljømyndigheden. Dette kan f.eks. foregå i forbindelse med, at en tilladelse skal revideres.

Hvis der ikke er tale om udledning af miljøfarlige forurenende stoffer, men alene om udledning af kølevand, vil det ikke være muligt at udlægge en blandingszone, jf. bek. 1022.

Ved udledning af kølevand vil der være et opblandingsområde, hvor temperaturen afviger fra temperaturen i vandområdet, der udledes til. Der skal ikke udpeges en blandingszone, men det accepteres, at opblandingsområdet har øget temperatur. Det forudsættes dog, at opblandingsområdet udgør en mindre del af det samlede vandområde, der udledes til. Desuden forudsættes, at der uden for opblandingsområdet ikke findes temperaturniveauer, der hindrer, at værdierne for de typespecifikke biologiske kvalitetselementer kan overholdes.

Omfanget af et temperaturopblandingsområde skal vurderes af miljømyndigheden. Dette kan f.eks. foregå i forbindelse med, at en tilladelse skal revideres.

Retningslinje 16 (vandløb)

Sammenfatning af høringssvar

Heden og Fjorden spørger med henvisning til retningslinje 16, hvordan man vil sikre sig, at vandets temperatur i vandløbene er, som den skal være af hensyn til miljømålene.

Naturstyrelsens bemærkninger

Af vandplanens bilag 7 fremgår vejledende kravværdier til vandløbsvand, herunder krav der vedrører vandtemperaturen. I forbindelse med myndighedernes tilladelser og godkendelser af forhold, der kan påvirke vandtemperaturen i vandløb, skal myndighederne sikre, at disse forhold tages ind i vurderingen, således at opfyldelse af miljømålet ikke hindres.

Retningslinje 18 (vandløb)

Sammenfatning af høringssvar

Heden og Fjorden, Landbo Thy, Mors-Thy Familiebrug, Nordjysk Familiebrug, LandboNord, Heden og Fjorden, Lemvigegnens Landboforening, Landbo Limfjord, Agri Nord, Østlige Øers Landboforeninger, Gøttrup-Klimt Landindvindingslag, Landbrug & Fødevarer, LandboNord, og Landboforeninger og familielandbrug Limfjorden finder alle enslydende, at retningslinje 18 vedrørende miljøvenlig vandløbsvedligeholdelse bør omformuleres, da foreningerne mener, den er i strid med vandløbsloven, der indeholder krav om, at vandløb skal vedligeholdes, så det enkelte vandløbs skikkelse eller vandføringsevne ikke ændres, medmindre andet er fastsat i et regulativ eller afgørelse. Det fremhæves endvidere, at krav om manuel skæring er uproportionalt, da mange vandløb primært skal tjene til afledning af vand, og

miljøinteresserne har lavere prioritet. Der peges samtidig på, at vandløbsloven vægter afvanding og natur lige, men at retningslinjen ikke tager hensyn til afvandingen. Der foreslås en ændring af retningslinjen, så vandafledningsinteresserne afspejles heri.

Bøtø Nor Landvindingslag og 27 grundejere finder enslydende, at retningslinje 18 bør have tilføjet, at retningslinjerne ikke gælder stærkt modificerede og kunstige vandløb med henvisning til, at det i vandplanerne fremgår, at den fysiske tilstand accepteres, som den er i dag.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen fastholder retningslinjen, som anses for central for at fastholde og fremme processen mod at opnå god økologisk tilstand i vandløbene. Naturstyrelsen skal samtidig oplyse, at der stadig vil skulle tages de fornødne hensyn til anden lovgivning, herunder vandløbslovens bestemmelser, for det enkelte vandløb.

Retningslinjen gælder også kunstige og stærkt modificerede vandløb, hvor der kan være eksisterende vedligeholdelsesforskrifter. Vandløb udpeget som kunstige eller stærkt modificerede udelukker således ikke miljøvenlig vandløbsvedligeholdelse. Der henvises i den sammenhæng også til, at grødeskæring/vedligeholdelse ikke er et selvstændigt kriterium for udpegning af stærkt modificerede vandløb, jf. bilag 12 til retningslinjer for udarbejdelse af indsatsprogrammer.

Retningslinje 19 (vandløb)

Sammenfatning af høringssvar

Landbrug & Fødevarer, Landboforeninger og familielandbrug Limfjorden, Gøttrup-Klimt Landindvindingslag samt Landbo Thy, Mors-Thy Familiebrug, Nordjysk Familiebrug, LandboNord, Heden og Fjorden, Lemvigegnens Landboforening, Landbo Limfjord, Agri Nord og Østlige Øers Landboforeninger finder enslydende, at det er vigtigt, at vegetationen i selve vandløbet begrænses mest muligt.

Naturstyrelsens bemærkninger

Vegetationen på vandløbets kanter, brinker og bræmmer har mange forskellige positive økologiske funktioner: Tilbageholdelse af næringsalte, habitat for vandløbsinsekternes sværmming og levested, dæmpning af erosion/sandvandring, reduktion af høje vandtemperaturer, fiskeskjul samt indflydelse på udvikling af en varieret af sump- og vandplanteflora. Ved at slå vegetationen så der sikres en varieret beskygning, varetages ovenstående positive funktioner, som vurderes vigtige for at opnå god økologisk tilstand. Retningslinjen fastholdes derfor.

Retningslinje 21 (vandløb)

Sammenfatning af høringssvar

Landbrug & Fødevarer, Landboforeninger og familielandbrug Limfjorden, Gøttrup-Klimt Landindvindingslag, Landbo Thy, Mors-Thy Familiebrug, Nordjysk Familiebrug, LandboNord, Heden og Fjorden, Lemvigegnens Landboforening, Landbo Limfjord og Agri Nord finder, at retningslinjen er i strid med vandløbsloven, der indeholder krav om, at vandløbets skikkelse eller vandføringsevne ikke ændres, medmindre andet er fastsat i et regulativ eller en afgørelse. Der foreslås en omformulering af retningslinjen til: "Opgravning af sten og grus fra bunden foretages kun, når det er nødvendigt for at overholde vandløbslovens krav om vedligeholdelse."

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen finder som udgangspunkt, at opgravning af sediment i vandløb formindsker vandløbets fysiske variation og dermed påvirker vandløbets økologiske tilstand. Sten- og grusforekomster er særligt vigtige strukturelementer, der øger vandløbets fysiske variation og biologiske værdi, herunder vandløbets egnethed som gyde- og opvækstområde for laksefisk. Der vil stadig skulle tages de fornødne hensyn til anden lovgivning, herunder vandløbslovens bestemmelser for det enkelte vandløb. Naturstyrelsen ændrer derfor ikke retningslinjen.

Retningslinje 22 (vandløb)

Sammenfatning af høringssvar

Landbrug & Fødevarer og Heden og Fjorden finder begge, at retningslinjen bør udtages med henvisning til, at den er i strid med vandløbsloven, da den i sin målsætning er i strid med vandløbslovens krav om vedligeholdelse af vandløb og lovens formål om sikring af, at vandløb kan benyttes til afledning af vand.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen fastholder retningslinjen, idet dødt ved i vandløb er en vigtig variationskabende faktor, der kan medvirke til at fremme processen mod god økologisk tilstand. Der vil stadig skulle tages de fornødne hensyn til anden lovgivning, herunder vandløbslovens bestemmelser for det enkelte vandløb.

Retningslinje 23 (vandløb)

Sammenfatning af høringssvar

Heden og Fjorden finder, at der bør være en linje omkring proportionalitet og samfundsøkonomi i retningslinje 23, der omhandler fjernelse af spærringer. Der henvises til, at en spærring ikke skal fjernes for enhver pris.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen fastholder retningslinjen. Det er specifikt prioriteret og afvejet i vandplanerne, hvor og hvilke spærringer, der skal fjernes eller ikke fjernes.

Retningslinje 24 (vandløb)

Sammenfatning af høringssvar

Heden og Fjorden peger på, at vandløbslovens § 27 skal overholdes, og at vandløb skal vedligeholdes således, at det enkelte vandløbs skikkelse eller vandføringsevne ikke ændres.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen fastholder formuleringen. Ved vandløbsrestaurering vil der stadig skulle tages de fornødne hensyn til anden lovgivning, herunder vandløbslovens bestemmelser.

Retningslinje 25 (vandløb)

Sammenfatning af høringssvar

Ikast-Brande Kommune mener, at retningslinjen bør præciseres.

Landbrug & Fødevarer, Heden og Fjorden, Landbo Thy, Mors-Thy Familiebrug, Nordjysk Familiebrug, LandboNord, Lemvigegnens Landboforening, Landbo Limfjord, Agri Nord, Østlige Øers Landboforeninger, Landboforeninger og familielandbrug Limfjorden og Gøttrup-Klimt Landindvindingslag finder, at retningslinjen er alt for vidtgående, og at denne bør begrænses til alene at omfatte vandløb med højere målsætning med henvisning til, at retningslinjen er en urimelig binding i forhold til vandløb, der primært tjener til afledning af vand. Tre af foreningerne foreslår retningslinjen omformuleret til: "Der tillades normalt ikke rørlægninger af vandløb, der er målsat til god økologisk tilstand".

LandboNord oplyser, at det er irrationelt og dyrt og uden praktisk betydning at dræne vha. åbne grøfter.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen fastholder formuleringen, idet rørlægning af vandløb har en vidtrækkende betydning for vandløbets miljøtilstand.

Retningslinje 31 (vandløb)

Sammenfatning af høringssvar

Landbrug & Fødevarer, Heden og Fjorden, Landboforeninger og familielandbrug Limfjorden, Gøttrup-Klimt Landindvindingslag, Landbo Thy, Mors-Thy Familiebrug, Nordjysk Familiebrug, LandboNord, Heden og Fjorden, Lemvigegnens Landboforening, Landbo Limfjord, Agri Nord og Østlige Øers Landboforeninger finder enslydende, at retningslinjen, som peger på vandstandshævning som primært virkemiddel for reduktion af okkerbelastningen, er meget indgribende. Man mener, dette bør udgå af retningslinjen. Vandstandshævning bør være sidste mulighed, der anvendes.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen har på baggrund af indsigt formuleret en ændret retningslinje vedrørende reduktion af okker i vandløb.

Retningslinje 38 (grundvand)

Sammenfatning af høringssvar

Landbrug & Fødevarer, Lemvigegnens Landboforening, Hedens Landboforening, Holstebro-Struer Landboforening, Ikast-Bording Landboforening, Familielandbruget Vestjylland og Vestjysk Landboforening samt Østlige Øers Landboforeninger finder det ikke fagligt velbegrunderet at stille krav om maksimale påvirkningsprocenter af

medianminimums-vandføringen. Sådan som retningslinjen (38a) aktuelt er udformet, skal indvindingen af grundvand til f.eks. markvanding reduceres, hvis de administrative kravværdier til medianminimumsvandføring er overskredet – selv hvis vandføringen reelt ikke er begrænsende for, at de biologiske kvalitetselementer kan opnå god tilstand.

Landbrug & Fødevarer samt Østlige Øers Landboforeninger foreslår andet komma i retningslinje 38 b ændret til følgende: ”der er påvirket af indvinding af grundvand til almene vandforsyninger eller andre formål”, så retningslinjen omfatter flere formål end kun almen vandforsyning.

Landbrug & Fødevarer samt Østlige Øers Landboforening konstaterer yderligere til retningslinje 38 c, at der inden meddelelse af tilladelse til indvinding af grundvand skal vurderes, om indvindingen kan medføre væsentlig skade på et Natura-2000-område. Det bør præciseres, hvordan denne vurdering skal foretages, og herunder hvad der forstås ved væsentlig skade.

Roskilde Kommune fremfører, at det bør fremgå af vandplanen, at retningslinje 38 d er sat ud af kraft i eksempelvis indvindingsoplandet til Brokilde Kildeplads, hvor der i VVM gives lov til at indvinde 4 millioner kubikmeter. Vordingborg Kommune uddyber tidligere bemærkninger til retningslinje 38 d, som omhandler den udnyttelige grundvandsressource, der beregnes til 35 % af grundvandsdannelsen. Vordingborg Kommune mener, at det er vigtigt, at den maksimale udnyttelige grundvandsressource fastlægges i denne vandplan.

Landbrug & Fødevarer samt Østlige Øers Landboforeninger foreslår retningslinje 38 e ændret til: ”I oplande, hvor vandløb er påvirket af eksisterende indvinding af grundvand, således at de ikke kan opfylde miljømålene, kan opfyldelse af vandløbenes kravværdier for medianminimumsvandføringen ske ved flytning af indvinding, tilledning af vand eller andre dokumenterede virkemidler, som øger vandføringen i vandløbet i tilstrækkelig grad.”

Naturstyrelsens bemærkninger

Med hensyn til retningslinje 38 a og 38 b ændres disse til en ny retningslinje 38 a om administration af tilladelser til vandindvinding, se hertil dette høringsnotat kapitel 2.12.1. Efter retningslinjen kan der i forbindelse med vurdering af tilladelser til vandindvinding og disses betydning for vandløbs opfyldelse af miljømål lægges vægt på andre parametre end medianminimumsvandføring, ligesom det er underordnet, hvad formålet med vandindvindingen er.

Naturstyrelsen finder ikke anledning til at ændre formuleringen af retningslinje 38 c. Det bemærkes, at vurderingerne i retningslinje 38 c af Natura 2000-områder foretages af kommunerne som tilladelsesmyndighed efter nævnte bekendtgørelse om internationale naturbeskyttelsesområder i forbindelse med VVM-screening og -vurdering ved behandling af ansøgning om vandindvindingstilladelse.

Retningslinje 38 d beskriver, at den udnyttelige grundvandsressource som *udgangspunkt* kan beregnes som 35 % af grundvandsdannelsen. Opgørelsen af den nuværende tilstand indikerer i visse forekomster en overudnyttelse, men beregningen er som beskrevet behæftet med stor usikkerhed, jf. vandplanernes kapitel 2.3.4. Ud fra konkret viden kan det i forbindelse med den konkrete sagsbehandling vurderes, om en større andel af grundvandsdannelse kan udnyttes lokalt.

En ændring af retningslinje 38 e til at omfatte indvinding af grundvand til alle formål vil kunne være i modstrid med prioriteringen i retningslinje 39, da udledning af grundvand i vandløb i værste fald kan påvirke anden natur end vandløbene. En sådan mulig påvirkning af anden natur kan udelukkende accepteres for almen vandforsyning, da det er højere prioriteret end natur, jf. retningslinje 39. Der kan afhængig af lokale forhold være yderligere virkemidler end virkemiddelkatalogets tre grundvandsrelaterede virkemidler. Det kan f.eks. være udledning af opmagasineret vinterafstrømning.

Retningslinje 39 (grundvand)

Sammenfatning af høringsvar

Hedensted Byråd savner en koordinering mellem prioritet 1 og prioritet 2, således at det bliver muligt at håndtere situationer, hvor grundvandsressourcerne er knappe.

Lemvigegnens Landboforening, Hedens Landboforening, Holstebro-Struer Landboforening, Ikast-Bording Landboforening, Familielandbruget Vestjylland samt

Vestjysk Landboforening mener ikke, at prioriteringen er korrekt: Teksten under punkt b skal flyttes under punkt c.

Naturstyrelsens bemærkninger

Retningslinje 39 prioriterer anvendelsen af vandressourcen, hvor den ikke er tilstrækkelig til at tilgodese alle behov for vandindvinding samt alle behov for overfladevand og natur. I det der henvises til vandrammedirektivets hensyn til socioøkonomiske behov i artikel 4, nr. 5 litra a, kan befolkningens almindelige drikkevandsforsyning prioriteres højere end opfyldelse af miljømål. Af hensyn til god tilstand i vandforekomsterne medfører det, at vandbehov, der ikke kræver drikkevandskvalitet, prioriteres lavere end hensynet til overfladevand og natur.

Retningslinje 40 (grundvand)

Sammenfatning af høringssvar

Dansk Industri mener, at det er forkert at bortdømme visse virksomhedstyper fra områder med særlige drikkevandsinteresser. Herved tilsidesættes princippet om proportionalitet i sagsbehandlingen af enkeltstager. Retningslinje 40 bør slettes. RGS 90 A/S tilslutter sig dette.

Dansk Byggeri mener ikke, at et sådant generelt forbud er rimeligt og fornuftigt, og foreslår derfor, at retningslinje 40 udgår.

Landbrug & Fødevarer, Landbo Thy, Mors-Thy Familiebrug, Nordjysk Familiebrug, LandboNord, Heden og Fjorden, Lemvigegnens Landboforening, Landbo Limfjord, Agri Nord, Gøttrup-Klimt Landvindingslag samt Østlige Øers Landboforening anfører, at retningslinjens ordlyd giver det uacceptable indtryk, at regelret anvendelse af pesticider anses som en særligt grundvandstruende aktivitet. Det er endvidere uacceptabelt, hvis husdyrbrug, der normalt opbevarer både pesticider og olieprodukter til brug i driften, som udgangspunkt ikke må placeres i de beskrevne områder, der omfatter betydelige arealer i det åbne land.

Holstebro Kommune vil gerne opfordre til, at de lister, der er udarbejdet i den statslige udmelding om vandplanernes retningslinje 40 og 41, bliver mere uddybende.

Naturstyrelsens bemærkninger

Retningslinje 40 beskriver, at særligt grundvandstruende aktiviteter som udgangspunkt ikke må placeres i områder med særlige drikkevandsinteresser. Retningslinjen tager sigte på placering og indretning af anlæg inden for allerede kommune- og lokalplanlagte erhvervsarealer samt ved udlæg af nye arealer til aktiviteter og virksomheder, der kan indebære en risiko for forurening af grundvandet.

Det vil være op til en konkret kommunal afvejning i hvert enkelt tilfælde, hvordan udgangspunktet varetages mest hensigtsmæssigt. Det har ikke været hensigten at udarbejde udtømmende lister med grundvandstruende aktiviteter i Statslig udmelding til vandplanernes retningslinjer 40 og 41 i forhold til byudvikling og anden ændret arealanvendelse i Områder med Særlige Drikkevandsinteresser (OS) og indvindingsoplande (Naturstyrelsen, 2012), da der løbende kan komme nye virksomhedstyper eller anlæg til. Virksomhedstyperne er anført som eksempler.

Retningslinje 41 (grundvand)

Sammenfatning af høringssvar

Gladsaxe og Herlev Kommuner mener, at det bør være op til de enkelte kommuner selv at foretage de konkrete vurderinger af sager for at sikre beskyttelse af grundvandsressourcen, opfyldelse af miljømål for vandområder og tilgodese muligheder i forhold til klimatilpasning.

Solrød Kommuner påpeger, at det er vigtigt, at muligheden for byudvikling bevares. Kommunen er stort set fuldt udbygget udenfor OSD-området, hvorfor byudvikling er nødsaget til at finde sted inden for OSD-området.

Frederikssund Kommune bemærker, at det udarbejdede statslige udmelding til retningslinjerne 40 og 41 burde være indarbejdet i vandplanen.

Dansk Industri konstaterer, at retningslinjen pålægger kommuner i så vid udstrækning som muligt at undgå byudvikling i områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for disse. Det virker udenfor proportioner, at planlagt byudvikling bør undgås, når det samtidig stadig er tilladt at anlægge mindre virksomheder i nedlagte landejendomme.

Naturstyrelsens bemærkninger

Udmøntningen af beskyttelsen af grundvandet efter retningslinje 41 sker især i forbindelse med kommune- og lokalplanlægningen, der er et kommunalt anliggende. Retningslinjen prioriterer områder med særlige drikkevandsinteresser, så det skal godtgøres, at der ikke er andre muligheder for byudvikling eller for alternativ placering af grundvandstruende aktiviteter uden for disse områder.

Retningslinje 40 og 41 (grundvand)

Sammenfatning af høringssvar

En privat grundejer kritiserer, at konsekvenserne af vandplanernes retningslinjer ikke klart fremgår af forslagene til vandplanerne. Der henvises i den forbindelse til Naturstyrelsens statslige udmelding af oktober 2012 om, hvordan retningslinjerne 40 og 41 i vandplanerne skal administreres.

Naturstyrelsens bemærkninger

Vedtagne vandplaner er bindende for myndighederne, jf. miljømålslovens § 3, stk. 2. Naturstyrelsens udmelding til vandplanernes retningslinjer 40 og 41 er vejledende for kommunerne i forhold til administrationen af de omhandlede retningslinjer. Udgangspunktet er hensynet til grundvandsbeskyttelsen i områderne med særlige drikkevandsinteresser (OSD), men afhængig af bl.a. konkrete arealmæssige forhold kan der være ønske/behov for udlæg af arealer indenfor OSD. Et sådant udlæg kræver, at det "godtgøres, at der ikke er alternative placeringer, og at byudviklingen ikke indebærer en væsentlig risiko for forurening af grundvandet." Det er i forhold hertil, at den statslige udmelding skal ses.

Retningslinje 43 (grundvand)

Sammenfatning af høringssvar

Landbrug & Fødevarer, Landbo Thy, Mors-Thy Familiebrug, Nordjysk Familiebrug, LandboNord, Heden og Fjorden, Landbo Limfjord, Agri Nord, Gøttrup-Klimt Landvindingslag, Lemvigegnens Landboforening, Hedens Landboforening, Holstebro-Struer Landboforening, Ikast-Bording Landboforening, Familielandbruget Vestjylland samt Vestjysk Landboforening finder, at indholdet i retningslinje 43 om husdyrgodkendelsesloven bør udtages.

Ikast-Brande Kommune forespørger, hvordan nitratudvaskning og merbelastning fra udbragt slam eller andre stoffer/produkter skal beregnes.

Naturstyrelsens bemærkninger

Retningslinje 43 viser sammenhængen mellem vandplanerne og husdyrgodkendelseslovgivningen. Der er ikke mulighed for i en konkret afgørelse efter husdyrgodkendelsesloven at stille vilkår, der giver en højere beskyttelse end det, husdyrgodkendelseslovgivningen giver mulighed for. Det fremgår således af bilag 3 i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen (BEK nr. 1280 af 8. nov. 2013), at: "I forhold til de forslag til vandplaner efter miljømålsloven, der blev sendt i høring samtidig med forslag til Natura 2000-planer, indgår miljøgodkendelse af husdyrbrug som bidrag til opfyldelsen af planernes miljømål ved overholdelse af de i denne bekendtgørelses [husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen] fastlagte beskyttelsesniveauer. Vand- og Natura 2000-planerne giver derfor ikke i sig selv anledning til en skærpelse af beskyttelsesniveauerne nedenfor." Naturstyrelsen finder ikke anledning til at ændre formuleringen i retningslinje 43.

Retningslinje 45 og 46 (kystvande – badevand)

Sammenfatning af høringssvar

Helsingør Kommune undrer sig over, at der angives retningslinjer for badevand i vandplanen, når vandplanen ikke skal beskæftige sig med badevand. Kommunen skriver derudover, at badevandskvaliteten ved Babylone Strand forventes forbedret.

Naturstyrelsens bemærkninger

Sammenhængen mellem opfyldelse af god økologisk miljøtilstand og opnåelse af tilfredsstillende badevandskvalitet er beskrevet i retningslinjerne i vandplanerne. Her er det konkret nævnt, at ved de udpegede badeområder skal vandkvaliteten kunne leve op til badevandsdirektivets krav om tilfredsstillende kvalitet. Kvalitetsmålet for badevand er, at alt badevand ved udgangen af 2015 i det mindste skal være klassificeret som tilfredsstillende. Det vil sige, at tilstanden foruden at opfylde kravene til god økologisk tilstand tillige skal opfylde badevandsbekendtgørelsens krav til den mikrobiologiske kvalitet. Opfyldelse af krav til badevandskvalitet er en grundlæggende indsats som følge af badevandsbekendtgørelsen, som kommunerne skal vurdere de

konkrete indsatser for. Der er ikke afledt yderligere specifikke indsatskrav til opnåelse af en tilfredsstillende badevandskvalitet gennem vandplanernes krav om opnåelse af god økologisk tilstand.

Retningslinje 47 (kystvande - klapning)

Sammenfatning af høringssvar

Landbrug og Fødevarer og Østlige Øers Landforeninger finder, at det til retningslinje 47 bør tilføjes, at klapning ikke må medføre forringelser i sigtddybe i de målsatte områder.

Transportministeriet skriver, at der i Regionplanerne, der omfatter Ringkøbing og Nissum Fjord, er retningslinjer for udlæggelse af depoter til havnesediment. KDI mener ikke, at vandplanerne forholder sig til, hvordan dette skal håndteres fremadrettet. KDI mener, udlæggelsen af disse depoter bør indgå i de kommende kommuneplaner.

Naturstyrelsens bemærkninger

Retningslinje 47 om håndtering af klappematerialet har hjemmel i lov om beskyttelse af havmiljø (LBK nr. 929) § 26 stk. 3. Tilladelse til dumpning kan ske, såfremt klappematerialet vurderes at indeholde uvæsentlige mængder og koncentrationer af forurenende stoffer. Vandplanernes retningslinje er således en videreførelse af den nuværende praksis. En konkretisering af, hvad uvæsentlige mængder og koncentrationer nærmere omfatter, er udmøntet i gældende vejledning til loven.

Naturstyrelsen finder ikke, at det er et vandplananliggende at medtage retningslinjer for udlæggelse af depoter til havnesediment, herunder hvorvidt udlæggelse af disse depoter bør indgå i kommuneplanerne.

Retningslinje 49 (kystvande)

Sammenfatning af høringssvar

Landbrug & Fødevarer og Østlige Øers Landboforeninger mener, at retningslinje 49 om skaldyrsfiskeri med bundslæbende redskaber bør udvides, så der også stilles krav om en vurdering af den øgede mængde af partikler i vandsøjlen, der kan være en mulig effekt af skaldyrsfiskeriet.

Naturstyrelsens bemærkninger

Som det også fremgår af vandplanerne, kan fiskeri med skrabende redskaber (herunder muslingeskrob) have en effekt på bundvegetation og bunddyr. Fiskeri kan vanskeliggøre mulighederne for, at større alger kan vokse i det befiskede område som følge af fjernelse af sten og ophvirvling af sediment, så strukturen af havbunden og havbundens substrat ændres. Fiskeri på lokaliteter tæt på eller i ålegræsbevoksninger kan have en negativ virkning på udbredelsen og dybdegrænsen for ålegræs. Fiskeriet kan også påvirke diversiteten af bundfaunaen på de befiskede arealer.

Naturstyrelsen og NaturErhvervstyrelsen (Fødevareministeriet) er enige om, at der for de enkelte vandområder skal fastsættes regler og ske en udvikling i metoder til fiskeri af muslinger, så muslingefiskeri med tunge bundslæbende redskaber ikke forhindrer opfyldelsen af god økologisk tilstand generelt i vandområdet. Mulighederne for at sikre opfyldelse af god økologisk tilstand vil i et samarbejde mellem Miljøministeriet og Fødevareministeriet blive undersøgt gennem de i vandplanerne anførte tiltag. I vandplanerne er angivet, at der ved administration af tilladelser til skaldyrsfiskeri med bundslæbende redskaber skal fastlægges vilkår, der sikrer, at den nuværende tilstand ikke forringes, at fiskeri efter skaldyr sker i begrænsede, præcist definerede vandområder ud fra en konkret vurdering, og at der skal være mulighed for udbredelse af ålegræs til den målsatte dybdegrænse. Det skal bemærkes, at det er NaturErhvervstyrelsen, der giver tilladelser til fiskeri og herunder muslingefiskeri således, at udmøntningen af vilkår i tilladelserne sker her. Bidraget i høringssvarene vil sammen med et forbedret vidensgrundlag indgå i afklaringen af problemstillingerne frem til næste planperiode.

Retningslinje 50 (kystvande)

Sammenfatning af høringssvar

Landbrug & Fødevarer og Østlige Øers Landboforeninger foreslår, at retningslinje 50 om skaldyrsopdrætsanlæg og havbrug udvides med et punkt c, der lyder: "Udenfor områder med stenbund." Områder med stenbund er vigtige biotoper i det marine miljø med rig makroalge vegetation og et dertil knyttet rigt dyreliv. Tilføjes til retningslinjen er tænkt som en øget beskyttelse af disse områder mod en eventuel belastning fra skaldyrsopdrætsanlæg og havbrug.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen har noteret sig forslaget om udvidelsen af retningslinje 50 fra Landbrug & Fødevarer og Østlige Øers Landboforeninger.

Retningslinje 51 (aktivitetszoner)

Sammenfatning af høringssvar

Det undrer Vordingborg Kommune, at der ikke findes en henvisning til § 21 i bekendtgørelsen om miljøkvalitetskrav til vandområder som understøttelse for den underretningspligt, der pålægges kommunalbestyrelsen i forhold til udlægning af aktivitetszoner eller afslag på sådanne.

Esbjerg Kommune anfører, at det er yderst utilfredsstillende, at der mangler hhv. en definition og et administrationsgrundlag for aktivitetszoner, og at administrationen som følge heraf bliver uklar.

Naturstyrelsens bemærkninger

Det er ikke en betingelse for, at der kan meddelelse tilladelse mv. efter sektorlovgivningen til en given aktivitet i et overfladevandområde, at der udlægges en aktivitetszone som omhandlet i vandplanforslagenes retningslinje 51, og udlæg af en aktivitetszone er ikke i øvrigt normerende i forhold til krav om tilladelser mv. efter sektorlovgivningen.

Miljøministeriet har genovervejet formuleringen af retningslinje 51 og har præciseret hensigten med retningslinjen. En udlagt aktivitetszone indikerer således alene, at der er et aktivitetsniveau i et vandområde, som det er vurderet hensigtsmæssigt at foretage en vejledende registrering af i forhold til vandområdets samlede udstrækning.

Retningslinje 52 og 53 (miljøfarlige forurenende stoffer)

Sammenfatning af høringssvar

Holstebro Kommune anbefaler, at ambitionsniveau og opgavefordeling mellem myndigheder relateret til de skitserede opgaver bør beskrives bedre, end det er gjort i forslagene til vandplanernes tabeller 2.4.2. Kommunen mener ligeledes, at det bør fremgå mere præcist, end tilfældet er i tabellerne 2.4.5, 2.4.7 og 2.4.9, hvad der er den konkrete årsag til, at styrelsen har valgt at udpege hvert af de enkelte vandområder.

Naturstyrelsens bemærkninger

Med hensyn til en bedre beskrivelse af opgavefordelingen mellem myndigheder kan Naturstyrelsen henvise til, at der i december 2009 blev udarbejdet et notat om KL og By- og Landskabsstyrelsens fælles forståelse af vandplanernes retningslinjer og redegørelse relateret til indsatsen overfor miljøfarlige forurenende stoffer. Notatet er tilgængeligt på Naturstyrelsens hjemmeside. Desuden blev der i forbindelse med høring af forslag til vandplanerne nedsat en arbejdsgruppe om vandplanens indsats for miljøfarlige forurenende stoffer med repræsentanter fra KL, Danske Regioner, Miljøstyrelsen og Naturstyrelsen. Arbejdsnotatet fra denne arbejdsgruppe er tilgængelig på Naturstyrelsens hjemmeside. Det fremgår af arbejdsgruppernes notater, at der i vandplanerne ikke ligger indsatskrav til kommunerne, der rækker ud over den i forvejen gældende lovgivning.

Naturstyrelsen kan henvise til, at rammerne for det midlertidige vurderingsgrundlag er givet i By- Landskabsstyrelsens "Retningslinjer for udarbejdelse af indsatsprogrammer, maj 2012", som findes på Naturstyrelsens hjemmeside. Desuden er der i vandplanernes tabel 2.4.2 en uddybende forklaring på, hvilke kriterier, der skal være opfyldt, før et vandområde kan indplaceres i en af de 4 indsatskategorier. I vandplanens kapitel 2.3.1, 2.3.2 og 2.3.3 er der givet en nærmere beskrivelse af årsagen til, at konkrete vandområder er placeret i en eller flere af de fire indsatskategorier.

Ønsker om nye retningslinjer

Sammenfatning af høringssvar

Allerød Kommune har følgende forslag til ny retningslinje: "Hvis et vandområde ikke er målsat i henhold til vandplanerne, kan kommunen som tilsynsmyndighed alligevel give et påbud om forbedret spildevandsrensning, hvis området er omfattet af et rensningskrav, jf. miljøbeskyttelseslovens § 30, og hvis kommunen vurderer, at spildevandsanlægget ikke fungerer miljømæssigt forsvarligt, jvf. spildevandsbekendtgørelsens § 27, stk. 1, nr. 1-2. "

Lejre Kommune efterspørger en retningslinje, som angiver et rensningsniveau (biologisk) for nye eller ændrede spildevandsudledninger udenfor udpegede oplande (baseline og supplerende). Kommunen mener, at fraværet af denne retningslinje gør det svært at

stille specifikke renskrav, hvis der f.eks. bygges til eller bygges nyt i oplande udenfor udpegning.

Naturstyrelsens bemærkninger

Forudsætningerne for, hvornår der kan meddeles påbud efter MBL § 30 til spildevandsudledninger fra ejendomme i den spredte bebyggelse, fremgår af spildevandsbekendtgørelsens § 27. Det er en afgørende forudsætning, jf. § 27, stk. 1, nr. 3, at der er tale om et i vandplanerne målsat vandområde, og at denne målsætning kan konstateres ikke at være opfyldt.

Naturstyrelsen kan derfor ikke tilslutte sig Allerød kommunes forslag til ny retningslinje.

Med hensyn til håndtering af ejendomme uden for områder med renskrav henvises til Miljøstyrelsens vejledning nr. 5 fra 1999 vejledning til bekendtgørelse om spildevandstilladelser m.v., afsnit 11.4:

"Ejendomme udenfor områder med renskrav

For ejendomme beliggende udenfor områder udlagt i spildevandsplanen med krav til rensning er der ikke krav om, at der skal anvendes faste rensklasser ved meddelelse af påbud eller tilladelser.

Der vil derfor generelt ikke skulle reguleres i:

- områder, der er uden for oplande til målsatte vandområder,
- områder i opland til vandområder, hvor målsætningen er opfyldt, samt
- områder i oplande til vandområder, hvor målsætningen ikke er opfyldt, men hvor udledningen fra den spredte bebyggelse ikke er betydende for opfyldelsen af målsætningen,

Der bør ved ansøgning om nye udledningstilladelser stilles vilkår, der sikrer, at der ikke i fremtiden vil ske en uacceptabel forringelse af vandkvaliteten for et givent vandområde."

Naturstyrelsen vurderer derfor, at der ikke er behov for en ny retningslinje herom.

Andet

Sammenfatning af høringssvar

Danske Vandløb sætter spørgsmål ved ændringer i retningslinje 8 og 9 om spildevand, ligesom der spørges om, hvorfor punkt 2.2.1.1 (hydraulisk påvirkning), 2.2.1.2 (NPO), 2.2.2.1 (Hydraulisk belastning) samt 2.2.2.2 (Æstetiske gener) (i bilag 1 til vandplanerne fra før 2011) er slettet i retningslinjer for udarbejdelse af indsatsprogrammer.

Naturstyrelsens bemærkninger

I relation til Danske Vandløbs bemærkninger om retningslinjer kan nævnes, at retningslinje 8 er ændret, så det er uddybet, at størrelsen af bassiner gradueres efter følsomheden af det vandområdet, der udledes til, og trafikbelastningen i oplandet. Det er kommunerne, der konkret tager stilling til bassinstørrelse i forbindelse med tilladelser til de enkelte udledninger. Med hensyn til punkt 9 gælder det, at retningslinjen for neddrøsing af overfladevand er 1-2 l/s/ha opland i overensstemmelse med tidligere retningslinjer fra Miljøstyrelsen.

For så vidt angår ændringerne af punkt 2.2.1.1 m.fl., er der her tale om ændringer i retningslinjerne for vandplaner fra før 2011 til retningslinjerne for vandplanerne fra december 2011. Ændringerne er således ikke relevante for den nuværende høring.

2.12.1 Planudkastenes retningslinjedel - svar fra den supplerende høring

Der er i forbindelse med den supplerende høring indkommet yderligere høringssvar om planudkastenes retningslinjer.

Høringssvar er modtaget fra følgende statslige myndigheder: Transportministeriet.

Der er modtaget høringssvar vedr. dette emne fra følgende kommuner: Solrød, Rudersdal, Aalborg og Silkeborg

Der er desuden modtaget høringssvar fra følgende foreninger: Østlige Øers Landboorganisation, Landbrug & Fødevarer og Danmarks Naturfredningsforening.

Retningslinje 7

Sammenfatning af høringssvar

Rudersdal Kommune anfører, at det tillige bør fremgå af retningslinje 7, at bassinvolumen kan være mindre end 50 m³/red. ha., hvis afløbstallet er større end 4,5 l/s/red. ha. Kommunen henviser i den forbindelse til Naturstyrelsens retningslinjer for udarbejdelse af indsatsprogrammer, bilag 1 Punktkilder, hvoraf det fremgår, at det afgørende er, at den første afstrømning ikke aflastes, dvs. hvor der er større afskærende kapacitet til renseanlæg end 4,5 l/s/red. ha, bliver behovet for bassiner mindre og vice versa.

VandCenter Syd A/S og Svendborg Vand & Affald mener, at kravet til bassiner skal defineres entydigt. Det anføres, at når bassiner dimensioneres, er der en entydig sammenhæng mellem bassinstørrelse, afskærende kapacitet, den anvendte regnserie og udledningen fra bassinet. Alle parametre skal defineres, for at kunne foretage en entydig beregning af bassinstørrelsen. Såfremt regnserien ikke er angivet, så vil anvendelsen af andre, nyere regnserier (som indeholder mere vand) betyde, at bassinstørrelsen skal være betydeligt større, hvis kravet om en maksimal udledning på 250 m³ skal opfyldes.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen kan tilslutte sig forslaget til præcisering af retningslinjen, jf. bemærkninger fra Vandcenter Syd A/S og Svendborg Vand & Affald. Retningslinjen er derfor nu præciseret, så det fremgår, at der som udgangspunkt er anvendt Odense regnserien, og såfremt der anvendes en anden regnserie eller en anden afskærende kapacitet, kan der accepteres en anden bassinstørrelse, når blot udledningen svarer til, hvad der dimensioneres med Odense regnserien og de anførte forudsætninger.

Retningslinjen er formuleret således:

"Vandplanen identificerer et antal overløb af opspådet spildevand fra fælleskloakerede kloaksystemer, hvor der bør ske en indsats. Som udgangspunkt bør der etableres et firstflush bassin på 5 mm (50 m³ pr. red. ha) ved en afskærende kapacitet (afløbstal) på 4,5 l/sek. pr. ha svarende til en årlig udledning på ca. 250 m³ pr. red. ha oplandsareal (Odense regnserien). Såfremt der anvendes en anden regnserie eller en anden afskærende kapacitet, kan der accepteres en anden bassinstørrelse, når blot udledningen svarer til, hvad der dimensioneres med Odense regnserien og de anførte forudsætninger. Ved lavere afløbstal vil bassinvolumen derfor skulle være større for at opnå den ønskede reduktion af udledningen. Konkrete vurderinger af udledningens påvirkning kan betinge, at et bassin må udbygges yderligere i forhold til ovenstående. Til nedbringelse af mængden af udledt stof kan også andre foranstaltninger med en miljømæssig ligeværdig eller bedre effekt tages i anvendelse, herunder separatkloakering, lokal nedsivning af overfladevand mm."

Retningslinje 8

Sammenfatning af høringssvar

Aalborg Kommune konstaterer, at der er sket en uddybning af retningslinje 8 vedr. bassinstørrelser, som skal gradueres efter vandområdernes følsomhed samt omfang af trafikbelastning i oplandet. Kommune mener imidlertid ikke, at uddybningen er afklarende i forhold til hvilken indflydelse trafikbelastningen skal tillægges i vurderingen. Det anbefales, at det udspecificeres yderligere, hvordan trafikbelastningen skal indgå i miljøvurderingen. F.eks. kan der selv ved lav trafikbelastning forekomme stoffer i afstrømmende overfladevand, som overstiger de tilladte koncentrationer i overfladevand (prioriterede stoffer). Yderligere bør formuleringen "bundfældelige stoffer" ændres til "suspenderede stoffer".

Solrød Kommune og Landbrug & Fødevarer tilslutter sig den foretagne uddybning af retningslinjen.

Naturstyrelsens bemærkninger

Tilføjelsen til retningslinjen giver tilladelsesmyndigheden mulighed for en mere fleksibel vurdering af behov for bassin, afhængig af det vandområde hvortil der udledes. Der er generelt et vist forureningsindhold i separat overfladevand, men undersøgelser af vejvand har vist, at der er forskel på indholdet af forurenende stoffer afhængigt af trafikbelastning på vejene, hvilket kan indgå i kommunens vurdering af bassinstørrelse.

Retningslinje 11b

Sammenfatning af høringssvar

Danmarks Naturfredningsforening finder, at fjernelsen af retningslinje 11b er problematisk. Det anføres, at bestemmelsen udtrykker betingelserne for, hvornår en fosforindsats skal iværksættes, nemlig, hvis målsætningen om god økologisk tilstand ikke er nået og hvis ikke der er meddelt påbud om forbedret spildevandsrensning. Er begge betingelser opfyldt, skal der herefter iværksættes en fosforindsats, som netop kan bestå i et påbud om spildevandsrensning. DN finder det uklart, hvorledes de omhandlede søer og moser skulle være dækket af andre retningslinjer. Der henvises endvidere til, at der ikke foreligger en forpligtelse til at bibringe specifik viden om vandkvalitetsstatus i søer og moser, der ikke direkte indgår i vandplanerne. Foreningen anbefaler på den baggrund at beholde retningslinjen med sin hidtidige formulering.

Silkeborg Kommune finder også, at retningslinje 11b bør bibeholdes. Det anføres, at retningslinjen efter kommunens vurdering tydeligt præciserer og uddyber, hvad der måtte gælde ifølge andre retningslinjer. Det er kommunens erfaring, at der netop opstår forvirring om gældende regler, når præciseringen som indeholdt i retningslinje 11b ikke foreligger.

Landbrug og Fødevarer tilslutter sig, at retningslinje 11b bør udgå af vandplanerne.

Naturstyrelsens bemærkninger

Der er i vandplanen konkret angivet de oplande, hvor der er fastlagt krav til indsats, som det fremgår af retningslinje 11.a. I øvrigt fremgår de generelle krav om dokumentation i forbindelse med påbud om forbedret spildevandsrensning af § 27 i bekendtgørelse nr. 1448/2007 om spildevandstilladelser m.v.

Retningslinje 14

Sammenfatning af høringssvar

Solrød Kommune kan tilslutte sig den foretagne ændring af retningslinjen.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsens tager kommunes høringssvar til efterretning.

Retningslinje 31

Sammenfatning af høringssvar

Østlige Øers Landboforeninger finder, at en retningslinje, der peger på vandstandshævning som primært virkemiddel, er meget indgribende i forhold til jordbrugerhvervet, og at vandstandshævning, der generelt vil kunne påvirke større arealer, bør være den mulighed, der sidst anvendes. Den del af retningslinjen ønskes derfor udtaget.

Østlige Øers Landboforeninger og Landbrug & Fødevarer finder, at retningslinjens ændring, hvor ”..ændret vedligeholdelse” omformuleres til ”..tilpasning af vandløbsvedligeholdelsen” alene er en sproglig rettelse, men at retningslinjens betydning forbliver den samme. Ændret vedligeholdelse fremstår dermed ikke som reelt udtaget virkemiddel.

Solrød Kommune foreslår, at ordet ”kommunale” i retningslinjen fjernes, så initiativer til forbedring af tilstanden i svagt okkerpåvirkede vandløb ikke nødvendigvis skal komme fra kommunen.

Naturstyrelsens bemærkninger

Vandstandshævning er beskrevet som et virkemiddel i de middel til stærkt okkerbelastede vandløb, da det her som udgangspunkt vurderes at være det mest effektive indgreb til fjernelse af okker. Hvis indgrebet i konkrete tilfælde vurderes at være meget indgribende i forhold til f.eks. jordbrugerhvervet, kan det i stedet overvejes at anvende okkersøer, som kan rense vandet for okker fra særligt forurenede tilløb til vandløbet.

Naturstyrelsen bemærker, at regeringen har besluttet at udtage virkemidlet ændret vandløbsvedligeholdelse som konsekvens af aftale om Vækstplan for Fødevarer, som regeringen indgik med Venstre, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Konservative den 2. april 2014. Der henvises til notatets indledning., Det bemærkes i øvrigt, at formuleringen af retningslinje 31 foreslås ændret i lyset af denne beslutning.

Naturstyrelsen kan tilslutte sig, at "kommunale" fjernes i teksten, så det understreges, at initiativer fra andre end kommunerne hilses velkomment, når det drejer sig om at forbedre tilstanden ved en tilpasning af vandløbsvedligeholdelsen.

Retningslinje 38b

Sammenfatning af høringssvar

Solrød Kommune og Landbrug og Fødevarer er enige med Naturstyrelsen i den foretagne ændring af retningslinje 38b. Østlige Øers Landboforeninger er som udgangspunkt også enig med styrelsen i ændringen af retningslinjen. Foreningen mener dog, at retningslinjen skal ændres således, at kravværdierne til vandføring udelukkende anvendes som indikatorer, idet foreningen anfører, at automatisk fastsættelse af kravværdier til vandføring er fagligt ubegrundet.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen har taget Østlige Øers Landboforeningers forslag til ændring af retningslinje 38a til efterretning. Retningslinje 38a og b ændres til en ny sammenskrevet retningslinje 38a, hvoraf fremgår: Som udgangspunkt bør indvindingen ikke medføre en reduktion af vandløbenes vandføring på over 5 % hhv. 10-25 % af medianminimum, hvor miljømålene for vandløbet er høj økologisk tilstand hhv. god økologisk tilstand. Den nærmere fastsættelse af den tilladelige reduktion af vandføringen sker dog på baggrund af en konkret vurdering i forhold til vandløbstypen og vandløbets sårbarhed i øvrigt, hvor også andre parametre end medianminimumsvandføring kan indgå. Det afgørende krav til fastsættelse af den tilladelige reduktion af vandføringen er, at miljømålene uanset vandindvinding vurderes at kunne nås.

Retningslinje 51

Sammenfatning af høringssvar

Transportministeriet har anført, at såfremt Naturstyrelsen påtænker at registrere aktivitetszoner i denne vandplansperiode, ser Transportministeriet vigtigheden af, at der forud i samarbejde med relevante sektormyndigheder og brancheorganisationer udarbejdes kriterier/retningslinjer for aktivitetszoner i overensstemmelse med arbejdsrapport "Havne, slusefjorde og sejladsrelaterede aktiviteter i vandplanerne."

Solrød Kommune har anført, at det er uklart hvilken myndighed, der udlægger aktivitetszonerne.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen er på nuværende tidspunkt i gang med at tilrettelægge processen for registrering af aktivitetszoner til brug for anden vandplanperiode, hvorved styrelsen vil inddrage sektormyndigheder i fornødent omfang.

Kompetencen til at foretage den vejledende registrering af aktivitetszoner inden for et overfladevandområde efter lov om vandplanlægning § 14 vil blive fastlagt i bekendtgørelse om miljømål, som forventes sendt i offentlig høring den 22. december 2014.

2.13 Forslag til supplerende retningslinjer

Høringssvar vedr. forslag til supplerende retningslinjer er modtaget fra følgende kommuner: Allerød, Lejre og Vejen.

Sammenfatning af høringssvar

Allerød Kommune følger nye retningslinje: "Hvis et vandområde ikke er målsat i henhold til vandplanerne, kan kommunen, som tilsynsmyndighed, alligevel give et påbud om forbedret spildevandsrensning hvis området er omfattet af et rensningskrav, jf. miljøbeskyttelseslovens § 30, og hvis kommunen vurderer, at spildevandsanlægget ikke fungerer miljømæssigt forsvarligt jvf. spildevandsbekendtgørelsens § 27, stk. 1, nr. 1-2. "

Lejre Kommune anfører, at regionplanens retningslinje 5.2.2 om rensningskrav til alle spildevandsudledninger, undtagen regnvand, er ophævet, og spørger, hvordan den pågældende retningslinje er erstattet i vandplanens retningslinjer.

Vejen Kommune anfører, at der i forslag til vandplaner ikke er nogen retningslinjer for udbringning af slam og andre affaldsprodukter i områder med særlige

drikkevandsinteresser, indvindingsoplande til vandværker og kildepladser. Kommunen anfører endvidere, at dette område fremstår som glemt i forslag til vandplaner.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen finder ikke grundlag for at indføre den foreslåede retningslinje i vandplanerne. I forhold til de oplande, der var udlagt/kortlagt i regionplanerne, men som nu er udtaget af vandplanerne, vil spildevandsindsatser bortfalde. Kommunen vil herefter ikke længere have hjemmel til at meddele nye påbud over for den ukloakerede spredte bebyggelse, der er udlagt i regionplanerne, men som er udtaget af vandplanerne, uanset at kommunen i øvrigt måtte være gået i gang med at gennemføre indsatser over for nogle af ejendommene. Kommunen vil imidlertid kunne håndhæve allerede meddelte påbud. Såfremt kommunen vurderer, at de ukloakerede ejendomme beliggende i et opland til et vandområde, der udgår, er medvirkende årsag til, at nedstrøms beliggende vandområder ikke har målopfyldelse, kan indsatsen dog fastholdes, jf. spildevandsbekendtgørelsens § 27, stk. 1, nr. 3.

Naturstyrelsen finder ikke grundlag for at udarbejde retningslinjer for udbringning af slam og andre affaldsprodukter i områder med særlige drikkevandsinteresser, indvindingsoplande til vandværker og kildepladser, da områder med særlige drikkevandsinteresser er reguleret og beskyttet via vandforsyningsloven.

2.14 Vandplanens opbygning

Høringssvar vedr. vandplanens opbygning er modtaget fra følgende statslige myndigheder: Transportministeriet.

Der er herudover modtaget høringssvar vedr. dette emne fra følgende kommuner: Allerød, Favrskov, Gentofte og Ikast-Brande.

Derudover er der modtaget høringssvar vedr. dette emne fra 20 enkeltpersoner.

Sammenfatning af høringssvar

Der er modtaget følgende bemærkninger vedrørende mindre justeringer i vandplanernes opsætning/opbygning:

- 1) En kommune anfører, at der i vandplanen henvises til et baggrundsnotat, der ikke er angivet som bilag til vandplanen.
- 2) En kommune anmoder om, at der indføres en tekst i vandplanerne om vandløbsregulativer for private vandløbsstrækninger, hvor der skal foretages ændret vedligeholdelse.
- 3) En privat lodsejer anfører, at det bør fremgå af planerne, at det skal dokumenteres, hvordan målene bliver opfyldt, og hvem der er ansvarlig for dokumentationen.
- 4) Kystdirektoratet anmoder om, at al lovgivning vedr. implementering af EU-direktiver bør fremgå af vandplanernes tabel 1.
- 5) En kommune anfører, at der skal foretages en justering i vandplanerne, da der står en henvisning til et forkert bilagsnummer.

Naturstyrelsens bemærkninger

- 1) Det er korrekt, at der i de sjællandske vandplaner burde være et link til "Baggrundsnotat om beregningsgrundlag og kravværdier". Naturstyrelsen vil foranledige, at der for de relevante vandplaner linkes til baggrundsnotatet i det indledende kapitel.
- 2) For så vidt angår virkemidlet ændret vandløbsvedligeholdelse har regeringen besluttet at udtage virkemidlet som konsekvens af aftale om Vækstplan for Fødevarer, som regeringen indgik med Venstre, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Konservative den 2. april 2014. Der henvises til notatets indledning.
- 3) Vandplanerne er bl.a. baseret på data fra de nationale overvågningsprogrammer, der bidrager med de nødvendige data til brug for vurdering af vandplanernes målopfyldelse og den samlede effekt af indsatser og virkemidler for de målsatte områder. Vandplaner 2009-2015 er udarbejdet på baggrund af data frem til og med

2009 og i visse tilfælde er også 2010-data inddraget. Efter en konkret vurdering er der i enkelte tilfælde desuden taget højde for nyere data. Det er på den baggrund Naturstyrelsens vurdering, at der er dokumentationen for udviklingen i miljøtilstanden.

Det vil endvidere fremgå af de kommunale handeplaner, hvordan kommunerne konkret vil nå målene i vandplanerne.

4 + 5) Naturstyrelsen justerer i overensstemmelse med det ønskede.

3. Sammenfatning og bemærkning miljøvurdering

3.1 Miljøvurdering

Høringssvar vedr. miljøvurderinger er modtaget fra følgende statslig institution: Det Danske Center for Miljøvurdering, Aalborg Universitet.

Derudover er høringssvar modtaget fra følgende organisationer: Landbrugsrådgivning Syd.

Miljøvurderingens detaljeringsniveau

Sammenfatning af høringssvar

Landbrugsrådgivning Syd finder, at det af miljøvurderingerne flere steder i teksterne fremgår, at de forhold, der ikke er undersøgt godt nok før vandplanernes vedtagelse, skal undersøges nærmere i forbindelse med, at de forskellige projekter gennemføres. Landbrugsrådgivning Syd mener derfor, at miljørapporten ikke er en reel miljøvurdering, og at en miljøvurdering således ikke foreligger på nuværende tidspunkt. Som eksempel fremføres det forhold, at de meget våde områder omkring vandløb og grøfter og ved lavtliggende arealer udgør en smittekilde for de græssende dyr, herunder fra leverikter, tilsyneladende ikke er med i overvejelser vedrørende samfundsøkonomiske aspekter. Det kan betyde, at det ikke er så attraktivt at holde græssende dyr i naturen, da ingen ønsker, at deres kreaturer skal lide og mærke konsekvenserne af, at græsmarkerne bliver mere våde.

Naturstyrelsens bemærkninger

Det bemærkes, at regeringen har således besluttet at udtage virkemidlet som konsekvens af aftale om Vækstplan for Fødevarer, som regeringen indgik med Venstre, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Konservative den 2. april 2014

Det fremgår af miljøvurderingen, at udgangspunktet for miljøvurderingen først og fremmest er vandplanens miljømål, indsatsprogram og retningslinjer. Ligeledes fremgår af miljøvurderingen, at vandplanens miljøpåvirkninger samlet set vurderes som en betydelig gunstig påvirkning også for andre miljøforhold end selve vandmiljøet.

De fleste konkrete påvirkninger og dermed behov for foranstaltninger m.v. afhænger dog meget af lokale forhold, der vil blive afklaret gennem den videre udmøntning i konkrete tiltag. De eventuelle negative påvirkninger vil således blive håndteret og afbødet på basis af gældende lovgivning, habitatdirektivet og bekendtgørelse om vurdering af visse offentlige og private anlægs virkning på miljøet (VVM) samt miljøfaglig praksis. Den lokale påvirkning vil således blive nærmere afdækket gennem konkrete svurderinger i forbindelse med den kommunale myndighedsbehandling. I disse vurderinger vil også indgå konsekvenser i forhold til omfanget af vådere arealer som følge af evt. forhøjet vandstand i drænen mv. Hvis en indsats viser sig at få vidtrækkende negative konsekvenser, vil indsatsen ikke blive gennemført i den påtænkte form. I forhold til restaureringsprojekter vurderer kommunen konsekvenserne i forbindelse med planlægningen af indsatsen, og enhver, der lider tab, har ret til erstatning, jf. vandløbsloven.

Det brede miljøbegreb

Sammenfatning af høringssvar

Dansk Center for Miljøvurdering opfordrer til, at tre ting indarbejdes i miljøvurderingen: 1) Hvordan der sikres en overvågning af det brede miljøbegreb (klima, kultur, sundhed), som ikke er direkte relateret til natur og vandmiljø, 2) viden om konsekvenserne for klimaændringer, herunder hvad disse betyder for mål og virkemidler samt 3) overlevering af konkrete miljøkonsekvenser, som kommunerne skal tage hensyn til i deres planlægning og implementering.

Naturstyrelsens bemærkninger

Der er i miljøvurderingerne alene anvendt viden om konsekvenserne af klimaændringer, såfremt det fremgår af vandplanerne. I vandplanerne er det understreget, at regeringen vil arbejde aktivt for, at effekten af klimaforandringerne indarbejdes i vandplanlægningen, og at det forventes, at der til anden planperiode vil være tilstrækkelig viden til at inddrage klimaforandringerne i vandplanlægningen. Samtidig opfordres kommunerne til i videst mulig omfang at give de indsatser, som giver synergieffekt i forbindelse med den nødvendige klimatilpasning, en høj prioritet ved udmøntning af vandplanerne, jf. vejledningen til kommuner og vandråd.

4. Sammenfatning og bemærkninger til habitatvurdering

4.1 Habitatvurdering

Høringssvar vedr. planudkastenes retningslinjedel er modtaget fra følgende kommuner: Middelfart

Desuden har følgende organisationer indsendt høringssvar om dette emne: Dansk Ornitologisk Forening og Centrovicé.

Vandplanernes negative effekt på habitatområder samt manglende konkrete vurderinger

Sammenfatning af høringssvar

Centrovicé påpeger, at fysiske tiltag i vandløb kan påvirke de terrestriske Natura 2000-områder negativt, f.eks. ved oversvømmelser eller ved, at arealerne bliver så fugtige, at naturpleje med bl.a. afgræsning kan blive vanskelig. Samtidig gøres opmærksom på, at selv om de fleste indsætter ligger uden for Natura 2000-områderne, og at påvirkninger på terrestrisk natur helt overvejende sker i tæt tilknytning til vandløbene, kan vandløbsindsatserne også påvirke bagvedliggende og opstrøms arealer negativt. Centrovicé mener, at der skal være sikkerhed for, at vandplanerne ikke gør skade på dyr og planter i de enkelte Natura 2000-områder.

Middelfart Kommune undrer sig over, at der under habitatvurderingen for en række stedbundne indsætter ikke er foretaget en konkret vurdering, men at der henvises til retningslinje 54 i vandplanen, hvoraf fremgår at en indsats ikke kan gennemføres, hvis den kan skade bevaringsmålsætningen for et Natura 2000-område, samt at kommunen gennemfører en supplerende vurdering i forbindelse med gennemførelse af indsatsen. Middelfart Kommune vurderer derfor, at habitatvurderingerne mere har karakter af opmærksomhedspunkter for planlægning af indsatsen og ikke forholder sig konkret til en vurdering af vandplanindsatsernes påvirkning af habitatnatur.

Naturstyrelsens bemærkninger

Det er forudsat i vandplanerne, at indsatserne ikke kan gennemføres, hvis det kan skade udpegningsgrundlaget i Natura 2000-områder og dermed bevaringsmålsætningerne for de enkelte områder.

Det fremgår således af vandplanens retningslinje 54, at de af vandplanens indsætter, som kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, og hvor en konsekvensvurdering viser, at skade på udpegningsgrundlaget ikke kan udelukkes, ikke kan gennemføres. Det gælder også i situationer, hvor indsatsen i vandløb potentielt måtte påvirke naturtyper eller levesteder langs vandløb i Natura 2000-områder også på opstrøms eller bagvedliggende arealer.

Retningslinjen understøttes af, at når indsatserne i vandplanen skal gennemføres, vil det kræve godkendelser eller tilladelser – typisk efter vandløbsloven, miljøbeskyttelsesloven, planloven eller naturbeskyttelsesloven. Disse godkendelser og tilladelser kan først gives, når der efter reglerne i habitatbekendtgørelsens (bkg. 408/2007) §§ 6-9 er foretaget en vurdering af, om indsatsen kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, og i givet fald hvor den efterfølgende konsekvensvurdering kan udelukke en evt. skade.

Vandplanens positive effekt på habitatområder

Sammenfatning af høringssvar

Dansk Ornitologisk Forening, lokalafdeling for københavnsområdet gør opmærksom på, at der i habitatvurderingen for 2.3 Øresund anføres, at vandplanen har positiv

effekt på udpegningsgrundlaget for habitatområde 125. Påstanden opfattes som vildledende, da vandplanen ikke indeholder tiltag, der kan påvirke habitatområde 125.

Naturstyrelsens bemærkninger

Det antages, at høringssvaret henviser til bilag 2 i habitatvurderingen, som viser effekten på naturtyper og arter i Natura 2000-områder i oplandet ved evt. indsats overfor næringsalte. Tabellen angiver dog ikke indsatsprogrammet, der fremgår af selve vandplanen. Det er korrekt, at der ikke i denne aktuelle planperiode er planlagt en indsats af hensyn til Gentofte Sø, som indgår i det pågældende habitatområde.

0

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Haraldsgade 53
DK - 2100 København Ø
Tlf.: (+45) 72 54 30 00

www.nst.dk